

D E
GROOTE SCHOUBURGH
D E R
NEDERLANTSCH E
KONSTSCHILDERS
E N
SCHILDERESSEN.

Waar van 'er veele met hunne Beelteniffen ten
Tooneel verfchynen, en welker Levensgedrag
en Konftwerken befchreven worden: zynde
een vervolg op het Schilderboek van
K. v. MANDER.

HET II. DEEL.

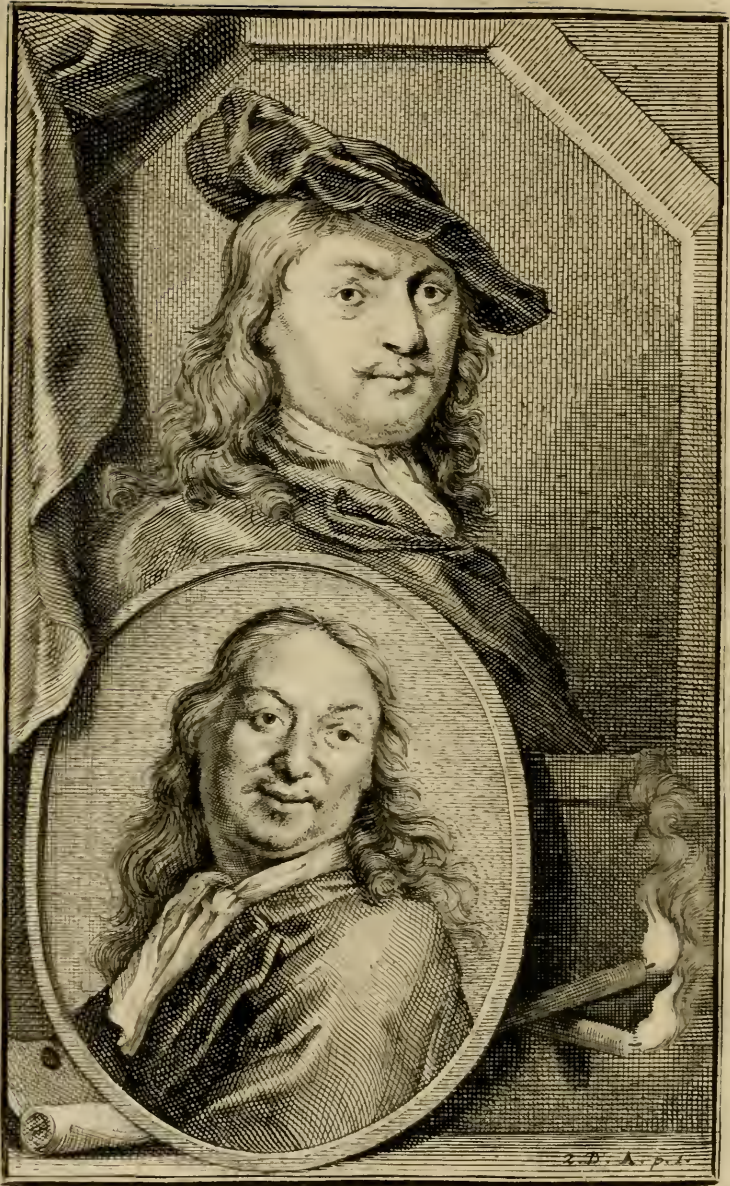
¶ Welk zyn aanvang neemt met het Jaar 1613, en vervolgt
met die Konftfchilders, welker geboorte in dien
tuffchentyd tot het Jaar 1635. voorgevallen is.

D O O R
ARNOLD. HOUBRAKEN.
DEN TWEEDEN DRUK

*Van veele Drukfouten gezuivert en met Nieuwe Registers
voorzien.*

IN 'sGRAVENHAGE,
By { J. SWART, C. BOUCQUET, } 1753.
E N
M. GAILLARD. }

D E

GROOTE SCHOUBURGH

Der

NEDERLANTSCH E

KONSTSCHILDERS

En

SCHILDERESSEN.

TWEEDE DEEL.

 At Ouders aangaande hunne Kinderen, en opzieners ontrent de minderjarigen wel naar hunne beste meeninge tot nut der zelve besluiten kunnen nemen van hen dit of dat tot hun beroep, 'tzy Konst of handwerk, te laten leeren : maar dat de natuurdraft, wanneer die in de lente van hun jaren met kragt opwelt, en de genegenheid zig een weg verkiest tot hun kostwinning, veel zekerder het wit van hun bedoelingen treft, en hun geluk bewerkt, zal dit volgende levensverhaal bevestigen.

GERRIT DOU uit Friesland herkomstig, dog geboren tot Leiden in 't jaar 1613 op den 7 van Grasmaand, (wiens Beeltenis hier voor in de Plaat A boven die van Bartol. van der Helst staat) was de Zoon van Douwe Janszoon een Glazemaker

II. DEEL.

A

van

van zyn Ambacht, en zyn Moeder Marytje, Jans Dochter genaamt. Deze ziende zulk een drift en begeerte in den jongen tot de Schilderkonst, hebben hem in den jare 1622 besteed by *Bartholomeus Dolendo*, een Plaatsnyder, om de beginselen der Teekenkonst te leeren, en na 't verloop van een en een half jaar by den konstigen glaschryver *Pieter Kouwenborn*, op dat hy die zelve Konst mogt leeren, om ze daar na in zynen winkel te oeffenen. Twee jaren of wat meer was hy by dezen Pieter, en had in dien tyd zootegenomen, dat zyn Vader hem in zyn winkel by zig gehouden en gebruikt heeft tot het glaschryven, en glasmaken, waar door hy hem groot voordeel aanbragt. Dan ziende dat hy zoo onbesuift, en buiten eenigen schrik, in het opklimmen naar de glazen was, zoo in 't stellen van nieuwe, als stoppen van oude, was hy t'elkens niet buiten vrees, dat hem eenig ongemak daar door zoude gebeuren. Over zulks nam hy besluit (hoe wel tegens zyn wil, en tot zyn schade) van hem de Schilderkonst te laten leeren, en besteede hem, nu vyftien jaren oud zynde, den 14 van Sprokkelmaand 1628 by den toen al vermaarden *Rembrant*, by welken hy gebleven is omtrent drie jaren, in welken tyd hy zoo veer gevordert was, datmen aan de beginselen wel zien konde, dat 'er (inzonderheid in 't kleen en uitvoerige) wat goets te wagten stond, of van hem te gemoet te zien was.

Velen hebben zig verwondert dat uit de school van *Rembrant* zulk een eel konstpenceel ontsproot; dog die zyn niet bewust dat *Rembrant* in zyn eersten tyd uitvoerig geschildert heeft, gelyk wy dat in zyne levensbeschryving door verscheide staten hebben aangewezen. Wat

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 3

Wat nu vorder onzen GERARD DOU aanbelangt, hy schilderde alles met de grootste lydzzaamheid, en gedult naar 't leven, door een met draden ruitswyze bespannen raam; een behulp voor die zig het uit de vuist teekenen, niet toebetrouwen. Dog deze kruk is (om dat men zig daar aan door traagheid van veel te teekenen, gewende) by ieder verbannen; waarom ook myn meester *Hoogstraten* zelf 't gebruik van den passer (behalven daar 't noodwendig was, als in gebouwen) wraakte, zeggende: *Men moest het oog tot passen gewennen.*

JOACHIM SANDRART, schryver van de *Teutsche Academie* verhaald: dat hy met *P. van Laar* anders *Bamboods*, GER. DOU eens ging bezoeken, die hen wel ontving, en vertoonde, 't gene hy van zyne konstwerken zoo ten halven als ten vollen voltooit had, 't welk zy prezen, en inzonderheid zyn gedult in 't bewerken van een bezemstok; daar op hy antwoorde, dat hy nog wel drie dagen werk daar aan hadde. In dien tyd had hy geschildert het *Pourtret* van den *Konstminnenden Heere Spiering* zittende als voor of in zyn *Kabinet*, daar nevens aan zyn *Vrouw*, en zyner *Vrouwen Moeder* die haar een boek overreikte, 't welk zoo verwonderlyk uitvoerig geschildert was, dat men het naauwlyks alles met de oogen konde zien (waarom hy ook al van zyn 30ste jaar af vergrootglazen gebruikte) dog was niet heel gelukkig in de gelykenis der wezens: en gemelde *Huisvrouw* van den *Heere Spiering* verklaarde, dat zy voor de eene hand die op den leenstoel ruste vyf dagen had gezeten. Dit benam den menschen den lust om zig van hem te laten uitschilderen; waar om hy ook wel meest eigen ordonnantien gemaakt heeft, daar hy veel stilleven in te pas bragt, en 't leven 't geen

4 SCHOUBURGH DER

hy daar nevens gebruikte, voor hun gedult in 't lang zitten rykelyk betaalde. Gemelde Spiering gaf hem 1000 gulden Jaarlyks * en betaalde daarenboven nog voor ieder Konststukje zoo veel geld, als het tegens zilver geleid, wegen mogt. Hy maakte zyne penceelen zelf, vreef zyn verwen op glas, en bewaarde dezelve met veel zorg voor stof. Dus ver Sandrart. Men zou uit deze beschryving eerder besluiten dat dezelve tot spot dan tot zynen roem geboekt was.

'T is byna ongelooftlyk, als wy agt geven op de uitvoerigheid zyner penceelwerken, dat een man zoo veel in zyn levenstyd kan uitwerken, 't geen ons verzekert dat hy byzonder naarstig zyn tyd in agt moet genomen hebben. En wat zyn Konst aanbelangt die roemt zelf't vernuft van haar bewerker. Ook is 'er geen Konst welke zoo algemeen goedgekeurd word; waarom dezelve ook tot ciersel van alle berugte konstkabinetten tot een hoogen prys word opgekogt; en over zulks zou het te vergeefs wezen den Lezer ergens heen te wyzen. Dog is dat stukje van velen voor het beste van zyne konstwerken gehouden 't geen de Heeren van de Oostindische Maatschappyy van hem kogten, voor 4000 gulden, en aan Karel den tweeden als hy van hier naar Engeland overging om de Kroon te aanvaarden, te schenk gaven. Anderen zeggen: dat de Heeren Staaten dit konststukje aan den Koning Karel in 't jaar 1660, als hy in zyn Ryk was gekomen, vereerden, 't welk zy voor een groote som gelds

* Dit bevestigt ook P. Angel in zyn *Lof der Schilderkonst*, zeggende pag. 23. *G. Dou die jaarlyks om dat hy den Heere Spiering de eerste aanbiedinge van zyne Konststukken doet, 500 Karolus guldens tot vergeldinge krygt.* Dog zy verschillen in 't begroote van den prys.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 5

gelds gekogt hadden uit het berugte kabinet van den Heer de Bie, zyn grooten Mecenas. In het zelve stond verbeeld een Vrouwtje met haar Kindje op den schoot, en een meisje dat met het zelve speeld. Dit stukje is naderhand door Koning Willem uit Engeland vervoert en op 't Loo geplaatst, maar waar het thans is weet ik niet: maar wel dat het grootste van zyne konstwerken thans in Holland bekend, tot Amsterdam by de Weduw van den konstlievenden Jakob van Hoek hangt, zynde binnen de lyst gemeten hoog 3 voet, en breed 2 voet 6 duim. Daar worden in verbeeld twee kamer vertrekken. In het voorste, dat een konstig geschildert tapyt tot een voorhangsel heeft, verтоont zig een Vrouwtje dat een Kindje de borst geeft, daar nevens een wieg en ander teenwerk, een tafel met een tapyte kleetje, en op dezelve een sierlyk zilver verguld lampet, een kopere kerkkroon en meer ander stilleven. In het tweede vertrek doet zig een Barbiere winkel zien, een Boer die van de huig word geligt, daar een oud Besje by staat te huilen, met nog meer andere beeltjes. De twee opslaande deuren verтоonen aan de eene zy een Studeerkamer en daar in een oud Man die by kaarsligt de pen versnyd. Aan den anderen kant ziet men een schryf- en rekenschool met kinderen aan verscheiden tafels, die overkonstig door verscheiden kaarsen, en een lantaren beschenen worden. 't Een en ander, en elk in 't byzonder, is natuurlyk konstig, kragtig en zoo uitvoerig geschildert als het kan bedagt worden. De buitenkant der deuren die dit konsttafereel sluiten, is konstig beschildert met de beeltenissen van de vrye konsten, in 't graau door Coxie.

'T is te beklagen dat 's mans vernuft niet op

6 SCHOUBURGH DER

grootſte beſpiegelingen toegeleid , en zyn penceel tot het verbeelden van waardiger en pryſfelyker voorwerpen gezet heeft: maar 't is vergeefs geklaagt , of gewenſt ; aangezien het zoo niet is , en geen veranderinge daar ontrent vallen kan , door dien hy al met zyne tydgenooten naar 't duifter graf verhuift , niet meer in wezen is. Twee bedenkelykheden zyn 'er , die men gift dat oorzaak geweest zullen hebben , waarom hy altyd op 't verbeelden van kleinigheden heeft blyven hangen ; als eerſt dat hy zig zoo ſtip aan 't volgen van 't leven gewent had , dat hy niets buiten het zelve konde , of wilde doen , (agtervolgens het voorbeeld van Michael Angelo Caravaggio * , daar de genen welke zig tot allerhande Hiſtorische verbeeldingen in laten , by wylen in veele dingen naar hun vaſt denkbeeld moeten t'zeil gaan ; of dat zyn geest tot die hoogte niet heeft kunnen doordringen , en dus (in opzigt van de verkiezingen zynere voorwerpen) zig in de laagte gehouden. De Filoſoof Bion , tydgenoot van den Macedonier Koning Antigonus zeide niet onaardig : (hoewel in een ander opzigt) *Gelyk de Vryers van Penelope , wanneer zy met haar geen ſpraak koſten houden , by de dienſtmaagden bleven zitten ; alſoo brengen ook de genen , wanneer zy de Filoſofie niet kunnen vatten , hunnen tyd over met beuzelen.* Maar wie kan beſluiten dat het met hem dus of anders geweest is? Dog dit is zeker : dat hy door zyne wyze van doen de Waereld ten wonder ſtrekt , en van alle konſtoeffenaars moet geprezen worden ,

bo-

* Caravaggio. Waar meê hy word onderscheiden van Mich. Ang. de Bonarote. Dit heb ik 'er verzuimt by te ſchryven , wanneer ik hem in dit zelve opzigt ten voorbeeld bragt. In 't eerſte Boekdeel pag. 262.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 7

boven alle welke in zyn tyd op uitvoerig schilderen hebben toegeleid; om dat hy met het penceel meer heeft geteekent, en getoetst, als anderen die met verzagten en verdryven hun doel zогten te beschieten. Waarom zyn penceelwerk een groote kracht heeft, zelf veer af; daar in tegendeel de penceelwerken, op eene andere wys behandelt als in een mist verdwynen.

Hy stierf in goeden ouderdom, en liet veel geld en roem na.

In dezen tyd, en al vroeger, was in vollen bloei NICOLAAS VANDER HEK, van wien *van Mander* op 't laatste blad van zyn Schilderboek gedenkt met deze woorden: *Te Alkmaar is ook een Nicolaas vander Hek van 't geslagt van Marten Heemskerk, en Discipel van Jan Nagel, een goed Schilder byzonder in Landschappen. Van Mander* heeft hier den spyker (als het spreekwoord zeit) op 't hoofd geslagen. Want dat hy een goed meester in 't schilderen van Beelden en Historien is geweest, getuigen nog verscheiden van zyne penceelwerken: Nogtans was hy grooter meester in 't schilderen van Landschappen. Tot Alkmaar op 't Raadhuis in Schepens Kamer, zyn van hem thans nog te zien drie stukken. Het eerste verbeeld den Baljuw van Zuidholland, daar hy om zyne Koedievery door bevel van Graaf Willem, bygenaamt de Goede, het hoofd word afgeslagen. In het tweede zietmen afgebeeld hoe Cambyfes den onregtvaardigen Rechter levendig doet villen, en den Zoon op den Rechstoel gezet, met des Vaders huid omhangen, doet pryken. En in het derde stuk vertoont zig de Koning Salomon, daar hy het geschil tusschen de twee Hoeren over het levende Kind beslegt, en naar rechte vonnist.

Ook is by Henderik Nolleman van hem een groot stuk te zien, zynde een Boerekermis, geestig van schikking en vinding van allerhande potseryen, en agter het zelve een konstig Landschap.

Tot Egmond op de Hoeve by den Heer A. le Fevre is van zyn penceel een groot Tafereel van Cebes, en in 't zelve de Beeltenis van den vermaarden Wiskonstenaar Adriaan Matius, voor wien men geloofst dat hy dit geschildert heeft. En by den Heer G. van Vladderakken, voorzittent Schepen, is een groot stuk van hem te zien, waar in zig op den voorgrond de Beeltenissen van eenig Stamhuis vertoonen. Ter regterhand dieper in 't stuk een vermakelyk Boschgezig, en daar in verbeeld Johannes de Dooper predikende, met een menigte toehoorders; ook een stil afloopt water willende de Jordaan verbeelden. Dit alles is naar de konst zuiver, goed van houding en kragtig geschildert.

Hy was een van die, welke in den jare 1631 het Konstgenootschap van St. Lucas tot Alkmaar hielpen opregten.

MARTEN HEEMSKERK VANDER HEK, Zoon van Nicolaas vander Hek, en Neef van *Marten Heemskerk* naar welken hy dezen zynen Zoon dede noemen, kwam in St. Lucas Gild den 8 van Herfftmaand 1653, en werd Regent van 't zelve in 't jaar 1654.

Hy schilderde alleen Landschappen, dog zoo goed niet als zyn Vader, en maakte inzonderheid zyn werk van de aloude Hollandsche Kasteelen en Sloten, even als R. Rogman, na te bootfen. Onder andere heeft hy dikwerf, en op verscheiden wyzen het Slot en de Abdye van Egmond, zoo als het zig na de laatste verwoefing doet zien, door zyn penceel vertoon.

Om

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 9

Om dezen tyd werd ook de Fenix der Nederlandſche Pourtretschilders BARTOLOMEUS VANDER HELST tot Haarlem geboren, wiens Beeltenis in de Plaat A onder de Beeltenis van Ger. Dou, en nevens het zelve twee brandende fakkels, ten teeken dat zy twee groote lichten in de Konſt zyn, gezien worden.

By wien hy de Konſt geleerd heeft weet ik niet, maar wel dat hy een uitnemen Meester in 't ſchilderen van Pourtretten is geweest, waar vande bewysstukken nog in wezen zyn.

Onder de menigte van zyne konſtig geſchilderde Beelteniſſen ſteekt uit het groote Schutters ſtuk, thans op des Krygsraats kamer gejaarmerkt 1648, waar in de Heer Korn. Joh. Witzen als Bevelhebber voor aan zit. In dit ſtuk is het naakt, zoo natuurlyk, helder en gloeijent, de onderscheiden ſtoffen der bekleedingen onderkennelyk in haar aart waargenomen, Goude en Zilveren kelken, en andere Feest- en Disciersfelen zoo uitvoerig natuurlyk en konſtig geſchildert, dat men zig daar over moet verwonderen. Waarom ook de Schryver van *den Wegwyzer door Amsterdam* op pag. 454. heeft aangemerkt: *Dat een Groot kenner en Liefhebber van de Konſt, in 't byzyn van verſcheiden Heeren zig liet ontvallen: Zoo 'er Schildery aanbiddelyk is in de Waereld, zoo hoeft men naar geen andere Landen te gaan, om beter voorwerp te zoeken.*

Den grooten lof welken Godfried Kneller, Ridder Baronnet en Hoffſchilder van Engeland, over dit konſtſtuk uitgesproken heeft ſparen wy om elders in te laſſen.

Byden Heer Jan de Graaf Heer van Polsbroek hangt een klein ſtukje waar in vier pourtretten overkonſtig geſchildert zyn, zynde de afbeeldſels van

de vier Doelmeefters, 't zelve dat van hem in 't groot gefchildert, hangt in de Kolveniers Doele op de Zaal boven den fchoorsteen. Ook zietmen tot Amsterdam en elders veele enkele pourtretten die uitvoerig en konftig gefchildert zyn.

Jan Vos laat zig op de Afbeelding van Juffr. KONSTANCY REINST, door VANDER HELST gefchildert, aan den zelfden dus hooren:

*Op, Duitfche Apelles, op, verfchbyn met puik van
verve:*

*Want REINST verwacht u om te leven op 't panneel.
Een geestig omnetrek vereifcht een wis penceel.*

Natuur vertoont in haar Vrouw Venus en Minerve.

Zoo ziet men glans en geest, dat zelden beurt, gepaart.

*Hoe! is dit leven? neen: want REINST, heel
braaf van aart,*

*Vertoont zig hier van verf. ô Loffelyk vermogen!
Wie 't oog door verf bedriegt heeft eerelyk bedrogen.*

Hy woonde in dien tyd te Amsterdam in de Doeleftreet, won veel geld, was graag by gezelfchap, had geen geneigtheid tot Italie, was vergeenoegt met zyn Konft, en Stad, (zeit Sandrart) en had tot Faren gekomen (wie is 't aller uuren even wys?) een Jonge Vrouw getrouwt, by welke hy een Zoon won, die mede een Pourtretfchilder werd, en zyn Vader op het loffelyke fpoor wel na ftappte, maar te veer agter gebleven is om aan hem te gedenken.

Dat onze nabuurige Steeden tot Noorden gelegen in vroegen tyd en voorts niet misdeelt zyn geweest van brave Konftoeffenaars, zulks zal thans en in 't vervolg blyken. Hoorn een dier oudfte
Ste-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 11

Steden heeft uit zynen schoot voorgebragt den Konstschilder **JAQUES WABBE**. Deze was een goed Pourtret- en Historieschilder zoo wel in 't levensgroot, als kleender. Te Hoorn in 't Proveniers Hof zietmen van hem geschildert, de Historie van Joseph in vier stukken konstig en kragtig naar dien tyd. De konstige Schilder in waterverf *Johannes Bronkborst* heeft een stuk van hem gehad waar in verbeeld stond de Historie van Jesta, gejaarmerkt 1602. Wanneer hy gestorven is, weet ik niet.

Zyn Stadt- tyd- en Konstgenoot **JAN ALBERTSZ. ROODTSEUS** was een vermaart Schilder van levensgrootte pourtretten, en daar in zoo veer gekomen dat velen dezelve zoo waardig van Konst hebben geschat als die van *Bartolom. vander Helst* waar aan wy zoo even gedagt hebben: dog dit, eer ik myn toestemming daar aan zou geven, moest eerst ter proef gebragt, en met malkander vergeleken worden, daar ik wel lust, maar geen tyd of gelegenheid toe gehad heb.

Hy was een Leerling van *Pieter Lastman*. Te Hoorn in de oude en nieuwe Doele zyn verscheiden gezelschappen van Schutters door hem geschildert, die byzonder geroemt worden, getekend 1651, 1652, en 1655, wanneer hy veertig jaren oud was. Hy was een man zedig in zyn gedrag en byzonder naarstig in zyne oeffening; en liet een Zoon na **JAKOBUS** genaamt. Deze was een Leerling van den ouden *de Heem* wiens wyze van schilderen hy wonder wel wist na te bootsen, zoo dat hy in zyn tyd geld en agting aanwon; dog was van een zwaarmoedigen geest bezeten, waar uit sommigen, die aan de *Predestinatie* geen geloof slaan, besluiten dat hy zyn levensdraad verkort

kort heeft. Hy stierf ontrent den jare 1681, oud zynde vyftig jaren.

Gelyk onder de Dichtkundigen, de een zig tot het trompetten van Heldendaden, en andere ernstige gevallen, op het voorbeeld van den Mantuaanſchen Maro; anderen wederom tot vrolyke Minne- deunen en fabeldichteryen als Nazo: sommigen zig tot Bybelſtof, anderen tot klugt; deze tot blyde Huwlyksdeunen, en gene in tegendeel hunne pennen tot droeve Lyk- en Treurzangen hebben gewent, en elk in zyn verſcheiden verkiezinge te pryzen is, ook met dus te doen de Konſt, en Zangberg opbouwt en dienſt daar aan toebrenge: even dus is het ook in opzigt der Schilderkonſt, en der zelve behandelaars (daar niet min veranderingen in opzigt van 't verkiezen der voorwerpen te beſpeuren zyn) geſteld.

BONAVENTUUR PEETERS geboren te Antwerpen in 't jaar als boven, ſchilderde Zeefstormen, en Schepen door velerhande droevige Zeerampen in nood van vergaan. Hoe Eoël in grammen moede door zyne ſtormwinden de Wolken van vier oorden perſt, en tot een drukt, dat zy met een vervaarlyk geloei van Blixemen en Donderen uitbarſten, met ſlag op ſlag de Zeilen, Maſten, Stengen en den romp der Zeehulken rammeyen, dat de ſplinters den Matrozen om de ooren ſtuiven, die in dien nood hun veege ſterfuur met bekleemde lippen voorſpellen. Dan weer hoe Neptuin geſtoort op den trots der Zeerotsen het pekeler beroert, en uit de onmeetelyke diepten tegen dezelve met zyn drietandige gaffels aandryft, de bovenſte toppen met het ſchuim beſpat; en hoe de Schepen in die branding ver-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 13

vervallen, gints en herwaard gefchokt, eindelyk zig te barsten stooten : volk en goed in gevaar van omkomen gebragt word, vertoonende zig menigten van menschen op eenig gesloopt wrak ; terwyl andere weer door 't zwemmen hunne lyfsberginge zoeken. Of ook wel weer hoe de schipbreukelingen aan eenig bevolkt strand, hun wedervaren met opgeschorte schouderen verhalen, en om bystand bidden enz. Deze endiergelyke droevige voorwerpen heeft hy in hunne vertoonselen zoo eigentlyk weten uit te beelden ; als ook, Lucht, Water, Klippen, en Stranden zoo natuurlyk te schilderen, dat hy geoordeelt wierd de beste in zyn tyd, in die wyze van schilderen, te wezen. Hy stierf 1652.

Hem volgt zyn Jaar- en Konstgenoot, FRANCISCUS WOUTERS dog gants verschillig in verkiezing ; want gelyk hy het droevige ten voorwerp nam, zoo was in tegendeel deze op vrolyke, aangename en oogstrelende voorwerpen gesteld. De gronden van zyn werken zyn meest Landschappen, of Bosschen die door dichte kruinen een aangename lommer maken ; waar in somtyds een naakte Venus, met haren lieven Adoon, of eenige Minnekozery van Veldnimsfen met Satyrs, of de vlugt van Siringa voor den boxvoet Pan, en diergelyke voorwerpen laat zien. Welk alles hy met zoo wonderlyke bevalligheid en Konst heeft weten te schilderen, dat hy daar door by den Keizer Ferdinand den tweeden in groote agtinge was. Hy is in den jare 1637 met des Keizers Ambassadeur in Engeland geweest, daar hy by die gelegenheid zyn brave Konst meê deed zien. Van daar komende heeft hy zig te Lier zyne geboorteplaats nedergezet. Dog een wyl daar na is hy naar Antwerpen vertrokken daar
hy

hy ook gestorven is, in den jare 1659. Hy had de Konst geleerd by den berugten *Pet. Paul. Rubbens*.

DAVID RYKAERT geboren te Antwerpen in 't jaar 1615. Heeft de Konst geleerd by zyn Vader, van wien *Korn. de Bie* in zyn gulden Kabinet der Konstschilders op pag. 100. zeit:

Niet min en was vermaard Jan Wildens in de Boomen; En RYKAERT in 't gebergte, en lossse waterstroomen, Dat al het geen Natuur kan schenken aan den Mensch (Byzonder in de Konst) dat deden zy naar wensch.

DAVID hield zig in den beginne ook aan die verkiezinge en wyze van schilderen: maar met zyn vyftigste jaar veranderde hy zoo van keure als wyze van schilderen, en men zag hem als een tweeden *Helschen Breugel*, allerhande snakeryen by vuur en kaarslicht, ook vreemde vertoonfelen van spoken, helsche gezigten en somtyds ook een *St. Anthonis* tentatie schilderen, waar in al die geestige verzonnen *Duiveltjes* voor het kruis van dien *Heilig* (dienende tot zyn schutsengel) hals over kop de vlugt nemen, en als rag voor den wind wegstuiven. En hoe schrikkelyk diergelyke voorwerpen zyn, nogtans heeft hy dezelve zoo geestig, en konstig weten te schilderen dat de *Aartshertog Leopoldus*, en meer andere *Princen* en *Grooten*, dezelve hebben gezogt om hunne *Konstkabinetten* daar meê op te cieren.

LUCAS FRANCOIS de Jonge, geboren te *Mechelen* in 't jaar 1615, was vermaart van wegen zyn schilderen van *Historien* en *Pourtretten*. En aan zyne handeling van penceel en stout
en

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 15

en kragtig schilderen is wel te zien, dat hy behalven zyn Vaders leerlessen ook die van den berugten *Pet. Paul. Rubbens* gehad heeft. Hy heeft langen tyd in Vrankryk geweest, daar hy gelegenheid hadde van verscheiden Princen, en Princesen te schilderen. Hy is altyd ongetrouwt gebleven. Immers was hy nog in vryen staat tot zyn vyf en veertigste jaar 1660.

FRANS MENTON wiens geboortentyd wy niet weten, hebben wy op zyn sterfjaar willen gedenken, het welke is geweest, (volgens 't be- duid van zyn Grafzerk in de groote Kerk agter den Predikstoel tot Alkmaar) in 't jaar 1615 op den 24 van Lentemaand. Vorders weet ik van hem niet, als dat *van Mander* van hem meld in 't leven van *Frans Floris* op pag. 161. B. aldus: *François Menton van Alkmaar of daar wonende, is een goed Meeſter in allen deelen van de Konſt ook een goed Teekenaar en Plaatsnyder &c.*

De ervaring leert, dat, wanneer de Konſtzugt in een geslagſtam ontſtaat, niet zelden afzetfels van gelyken aart daar uit voortspruiten, het geen bevestigt word door de volgende Levensbeſchryving van

MATHYS VANDEN BERG, geboren in den jare 1615.

Zyn Vader *Jan vanden Berg* geboren tot Alkmaar, van jongs tot de Konſt geneigt, werd by *Hend. Goltzius*, om daar in op vaste gronden onderwezen te worden, beſteld; maar dezès Vader een Schoolmeeſter zynde, die met 'er woon naar Braband vertrokken was, moest Jan als onderkoning met de plak het Ryk een tyd lang helpen beſtieren, en het penceel voor de pen verwiffelen. Egter nam hy in zyn tuſſchentyd de penceeloeffening naarſtig waar, te meer alzooy hy ge-
gent-

gentheid vond om by *Rubbens* te verkeerē, die het Konstvuur meer en meer in hem aanstookte, en zoo veer in deszelfs gunst te dringen, dat hem die tot Rentmeester en Opzigter over zyne Landgoederen stelde, uit welken hoofde hy zig meest tot Yperen moest onthouden, daar onze MATHYS geboren is, dog heeft zyn meesten levenstyd in zyn Vaders geboortestad gefleten.

MATHYS dan van natuur meê genegen tot de Konst, vond door zyn Vader gelegentheid om de zelve by den vermaarden *P. P. Rubbens* te leeren, en werd geen van zyn geringste Leerlingen.

Hy was een vast teekenaar, en onophoudelyk bezig, zelf tot in zyn ouderdom, met naar 't leven en de beste Schilderyen, die hem voorkwamen, te teekenen.

Dog zyn geest door 't gestadig naarvolgen van anderen verwent, was een beletfel om iets uit zig zelf te ondernemen, of eigen vindingen te maken: immers men vint van hem wel een overvloed van brave namaakfels, maar zelden iets van zyn eigen uitvindinge.

Veelmalen teekende hy in zynen oeffentyd het afbeeldsel van zynen Vader, in allerhanden stand en kleeding, waar van nog sommige teekeningen onder de Teekenkonstminnenden beruften.

Hy kwam tot Alkmaar in St. Lucas Gild op den eersten van Wiedemaand 1646, en overleed daar in den jare 1687.

De Stad Haarlem, die onder de Hollandfche Steden roemen kan, dat zy het grootste getal Konstschilders voortgebragt heeft, zag ook in den jare 1616, binnen hare wallen den vernufteling

TOMAS WYK te voorschyn komen, die wel onder de brave Schilders van zynen tyd gestelt mag

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 17

mag worden. Van zyn penceelwerken heb ik'er vele met vermaak befchouwt, waar in hy geestige Italiaanfche Zeehavens, vol gewoel van Beeldjes, Koopmanschappen, Scheepen enz. verbeeld had: ook Roomsche markten waar op zig een potsige zalfyerkooper met al zyn aangapers; Italiaanfche Postuurmakers, Konstspeelders of Guichelaars, Fruit- en Groenstallen, en agter de zelve grootse gebouwen en Palleizen deden zien, door hem zelf in Italiën naar 't leven afgeteekent. Geestig wist hy ook Zeestrantjes, en daar by Vrouwjes die den visch in korven op haar hoofd, of anderzins naar de markt torfchen, te verbeelden; ook Laboratorien, of Goudmakeryen, met hun fornuizen, kroezen, pannen, glazen, en eene onbedenkelyke menigte van gereedschappen tot de stokery behoorende, en dergelyke voorwerpen: die alle zoo geestig van hem bedagt, konstig geschikt, vast geteekent, vet, toetsende, en gloeiende geschildert zyn, dat dezelve Konst een hooger prys verdient, dan zy thans gelden mag.

Zyn konstlust heeft den printlievendenden eenige kleine stalen van zyn vernuft, door eigen wyze van etsen in koper, naar gelaten.

Onzen TOMAS WYK heeft een Zoon naar gelaten JAN WYK genaamt, die een braaf Bataljeschilder was, wiens bloeityd zyn Vader met verheuging heeft gezien, aangezien hy zevenmaal tien jaren bereikt heeft voor dat hy kwam te sterven.

JAN WYK, die wel zyn besten levenstyd in Engeland heeft doorgebracht, schilderde ook Jagtteryen te paerd, inzonderheid Hartejagten. Jan Smit heeft een van de zelve in plaat gebracht, en Hend. Careé, (die hem in den jare 1692 en 93,

in Engeland gekent heeft) heeft my verhaald; dat hy het levensgrootte paerd, waar op het Beeld van Frederik Hertog van Schomberg zit, en het Plan van de Batalje in 't verschiet ('t geen door gemelde J. Smit konstig geschraapt in print uitgaat) ten dienste van *Godf. Kneller* (die alleen 't pòurtret van den Hertog gemaakt heeft) met veel roem geschildert heeft.

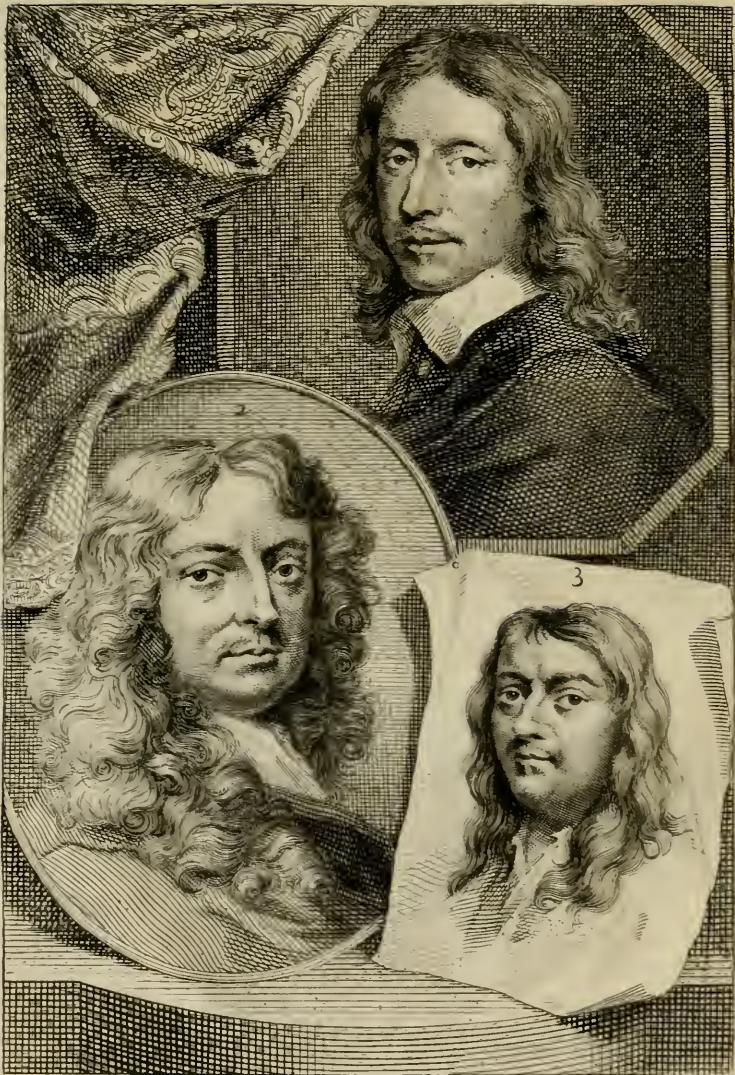
Hy was te Londen getrouwt, en is daar ook gestorven.

De bevinding heeft door menigerhande, zoo oudtydze als jongere voorbeelden doen zien, dat, menschen die tot eenige voorname oeffeningen geboren zyn, de neigingen daar toe, al vroeg met het ryzen van hunne lentezon hebben doen blyken. Dus heeft men wanneer dit driftvuur op geenderhande wyzen te stuiten was, op vasten grond met het * Maasorakel besluit gemaakt, dat zulke dan eerst regt tot die oeffeningen, daar hunne geneigtheid toe overhelde, bekwaam waren.

'T volgende voorbeeld zal dit gezegde ten overvloed bewaarheden.

GOVERT FLINK geboren te Kleef, in de Wintermaand van 't jaar 1616. vond zig van het begin zyner jeugt geneigt tot de Teekenkonst. Zyne Ouders die voornemens waren een Koopman van hem te maken, hadden hem (wyl hy nog te jong was om buiten hun opzigt tot zulk beroep te bestellen) in een voorname zyde stoffe winkel binnen Kleef besteed. Maar 't leed niet lang of zyn Patroon klaagde dat hy meerder werk van Mannetjes en Beesjes op 't papier te teekenen maakte dan

* Erasmus.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 19

dan van 't geen den winkel aanging. Dus zyn Vader hem hier over met harde bejegeningen te keer ging, en zulk doen strikt verbod. Dog hy, schoon hy zyn Vader in alle andere bevelen gewoon was eerbiedig te gehoorzamen, konde nogtans in dit geval zyne geneigtheid niet bedwingen, maar dezelve groeide in tegendeel te sterker aan, te meer wyl hy kennis hadde gemaakt met een Glasfchilder, dien hy, wanneer hem vryheid van te mogen uitgaan vergunt wierd, op zyn winkel ging bezoeken, zoo om hem te zien werken als ook zelfs wat te teekenen. Dit deed de zugt tot de Konst vermeerderen, en de lust tot het geen zyn Meesters winkel aanging verminderen; zulks hem de Patroon eindelyk t' huis zont, zeggende, men zouden best doen dat men van hem een Schilder maakte.

Zyn Vader die zeedig en gemaniert leefde, en Rentmeester dier Stad was, zeide: *Daar bewaart my God voor, dat ik myn Zoon tot een Schilder, hoedagnige luiden meest alle Ligtemiffen zyn, en een ongebonden leven leiden, zoude opvoeden.* Dus verbod hy zyn Zoon andermaal met goeden ernst, het teekenen geheel naar te laten, met belofte van hem eerstdaags te Amsterdam by een Koopman te bestellen.

GOVERT FLINK, die alzins met arentsoogen werd na gespoord, vond zig nergens vry als op zyn slaapvertrek, en wel dan wanneer die van 't huisgezin sliepen. Hy kocht voor zyn speelgeld, teekengereedschap en een vuurslag, en teekende gantsche nagten naar printen, die hy van gemelden Glaschryver geleent had, tot dat zyn Vader eens in den nagt wakker geworden, eenig licht vernam, opstont, en hem in zyn doen verraste, alles aan flarden scheurde wat hy vond, en hem

voorts met flagen naar zyn bed dreef.

Deze onvoorziene ontdekking veroorzaakte groote droefheid in hem, wyl hy zag dat het gantsche werk, als het spreekwoord zegt, de bodem ingeslagen was, en hy geen noodklager had, dan meergemelden Glaschilder, die hem dog niet helpen konde. Maar wat gebeurt'er na verloop van eenigen tyd tot zyn geluk? Een *Lambert Jakobze*, Mennonist, of Doopsgezind Leeraar te Lewaarden in Friesland, komt te Kleef prediken en zyne Geloofsgenooten daar omstreeks bezoeken. Dezen beroemt om zyne welsprekenheid en ingetogen leven, gingen de Ouders van GOVERT FLINK hooren; en waren boven maten gestigt door zyne prediking; en hoorende dat deze hier benevens een berugt Konstschilder was, werden van geheele andere gedagten als voorheen, en besloten ter zelve tyd gemelden *Lambert Jakobze* te spreken; gelyk zy ook met hem over een kwamen, dat hy haren Zoon met hem mede naar Lewaarden, in zyn huis en onder zyn opzigt, de Konst zoude leeren.

Gemelde FLINK heeft zedert dikwils verhaald dat hem van al zyn leven geen blyder of aangenaamer tyding ontmoet was, dan toen zy hem deze boodschap bragten.

Te Lewaarden gekomen vond hy *Jakob Backer* een geschikt en yverig Jongman tot zyn byslaap en gezelschap in de Konst, die met hem (na dat zy nu zoo veer gevordert waren dat zy op eigen wieken konden vliegen) naar Amsterdam vertrok, daar FLINK, wyl hy daar zeer welvarende Bloedvrienden had wonen, ten eersten gelegentheid vond om proeven van zyn Konst te geven. Maar alzoo te dier tyd de handeling van *Rembrandt* in

in

in 't algemeen geprezen wierd, zoo dat alles op die leeft moest geschoeit wezen, zou het de Waereld behagen; vond hy zig geraden een jaar by *Rembrant* te gaan leeren; ten einde hy zig die behandeling der verwen en wyze van schilderen gewende, welke hy in dien korten tyd zoodanig heeft weten na te bootsen dat verscheiden van zyne stukken voor egte penceelwerken van *Rembrant* wierden aangezien en verkogt. Dog hy heeft die wyze van schilderen naderhand met veele moeite en arbeid weer afgewent; naardien de Waereld voor 't overlyden van *Rembrant*, de oogen al geopent wierden, op 't invoeren der Italiaansche penceelkonst, door ware Konstkenners, wanneer het helder schilderen weer op de baan kwam.

Terwyl nu zyn Konstroem alom verspreid wierd, becroop hem de trouwlust; des hy het oog liet vallen op een Juffrouw van een oud en geagt geslagt, welker Vader te Rotterdam Bewinthebber der Oostindische Maatschappy was geweest, en die toen met haar Moeder, die Weduw was, te Amsterdam woonde. Deze van natuur begiftigt met verstand, een aanminnig wezen, en welgeschapen lichaam, ook niet misdeelt van geldmiddelen (beminlykheden daar men 'er vier mede zou kunnen uitrusten) kreeg hy tot zyn deel. Dan gelyk 'er niets bestendig op aarden is, zoo is hy ook niet lang bezitter van dit gelukkig lot geweest. Want zy kwam aan de Waterzugt, die zy voor haaren trouwdag al onderhevig was, (naar dat zy hem eenen Zoon ter Waereld gebragt had) te sterven in den jare 1649. 't geen hem in groote droefheid bragt, aangezien hy de waarde van zyn geluk uit het vermis leerde kennen, en 't zig egter als alle anderen moest getroosten. Want

*Het Noodlot luisterd naar geen kermen.
De Dood en weet van geen erbermen.*

Kort naa zyn trouwen had hy een groote schilderzaal met hooge ligten gebouwd, op welker bovenlyft de Borstbeelden der Keizeren geplaatst stonden, vorder vele fraaije afgietsels naar de geagteste marmere Antiquen, en tusschen beide met velerhande vremde gewaden, kleederen, harnassen, schieten steekgeweer behangen; als ook oude kostelyke fluweele, en andere met goud geborduurde behangfels die gekomen waren uit het oude Hof van den Hertog van Kleef: want hy was besonder in de gunst van Willem Keurvorst van Brandenburg en Hertog van Kleef, Grootvader des tegenwoordigen Konings van Pruiffen, gelyk hy ook verscheiden stukken voor hem, (als ook zyn pourtret buitengemeen los en geestig, egter uitgevoert en dikmaal overschildert) gemaakt heeft, dieden Vorst zoo wel bevielen, dat hy zyn pourtret met Diamanten omzet aan hem vereerde.

Hy genoot zedert ook veel vriendschap van Prins Jan Maurits van Nassouw Stedehouder van Kleefslan, naderhand Veldmaarschalk van dezen Staat, die hem ook dikwerf, wanneer hy te Amsterdam was, kwam bezoeken, ook zelf vergasten. Hy had ook de eer van in de gunst te zyn van vele voorname Heeren tot Amsterdam; en onder deze van de Heeren Borgermeesteren Kornelis, en Andries de Graaf, komende de laatste hem dikwils te zynen huize bezoeken; en by den eerstgemelden was hy zoo gemeenzaam in den omgang, dat hy dikwils des avonds moede van schilderen, ongenood hem ging bezoeken. Vermy-

mydende gezelschappen daar men onmatig dronk, kwam hy ook maar zelden in de byeenkomstplaats der schilders; en dan nog maar alleen, om dat het blyken zoude dat hy het niet versmaade, uit grootsheid.

Anderzints was hy van een vrolyken aart, en schoon hy zyn vermaak genoegzaam alleen in de Konst schiepte, was hy niet wars van gezelschap: maar ontving de genen, die hem kwamen bezoeken, minnelyk, voornamentlyk luiden van verstand en kennisse, die hy gaarne (schoon hy ongelettert was) hoorde redenvoeren.

Wanneer hy des Sondags zyn Kerkpligt waargenomen had, besteede hy het overige van dien dag, om Konstenaren of Konstlievenden te bezoeken, en wel voornamentlyk de Heeren Ontfanger Uittenbogaart, en de Schepenen Pieter en Johan Six, die naderhand vele treffelyke Italiaansche Schilderyen en ook uitnemende papierkonst bezaten, gelyk hy zelfs ook een goed getal van Schilderyen, Teekeningen en Printen van de berugte Italiaansche en andere Meesters opgegadert had, welke byzondere wyze van yders behandelinge hy niet alleen met een konstkundig oordeel menigmaal beschoude, maar ook het schoone wist uit te keuren en tot zyn gebruik te maken. Van deze Konst, wanneer die naar zyn dood verkogt wierd, zyn wel ontrent twaalf duizend gulden voort gekomen.

In zyn Weduenaarsstaat schilderde hy nog twee Korporaalschappen van Schutters, waar van het eene nu nog te zien is op de groote Zaal nevens den Schoorsteen op de Kolveniers Doele tot Amsterdam. Dog zyn geest geneigt tot grooter ondernemingen en aangespoort door de Konst van

Rubbens en van Dyk, die hy te Antwerpen met veel opmerken had wezen beschouwen, wees de genen die hem pourtretten wilden laten schilderen naderhand af, naar *Bartholomeus vander Helst*; daar by voegende, dat die zoo wel als hy, hun genoeg en zoude geven door zyn vleijend penceel.

Daar op maakte hy in het vertrek van Borgermeesteren het stuk voor de Schoorsteen daar *Marcus Curius* de geschenken der Samniten veragt, zig met een geregt van Rapen vergenoegt houdende. En na dit in de Raadzaal een groot stuk, verbeeldende Salomon, God om wysheid biddende. Zedert ook een ander van gelyken inhoud, maar kleinder en met minder bywerk, waar mede hy zyne Geboortestad Kleef vereerde, waar voor Borgermeesteren, Schepen en Raden van gemelde Stad hem by schriften op den 29 van Oogstmaand 1659 bedankten. In deze stukken toonde hy niet alleen hoe zeer hy de grootsheid van ordoneren maar ook de koppeling of schikkinge der beelden, voor en boven malkander verstond, en dat hy kragt in zyne Schilderyen wist te brengen, zonder eenige bonte of harde koleuren tot behulp te nemen.

Door deze Konststukken een grooten roem bekomen hebbende, liepen nu alle zyne gedagten alleen op het maken van groote werken, gelyk hem dan ook in Slagtmaand van 't gemelde jaar 1659, door de Heere Borgermeesteren der Stad Amsterdam aanbesteed wierden, acht stukken om te dienen in acht hoeken der Galery van het Raathuis, en nog vier andere wat kleinder om in de bogen geplaatst te worden. Hier toe maakte hy reeds met veel lust en yver de modellen. In de acht groote, stonden verbeeld te worden, de oorlogen,

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 25

gen, die wel eer de oude Batavieren onder Klaudius Civilis gevoert hebben tegens de Romeinen. En in de vier andere stukken, de vier Helden, die roemwaarde zaken ten voordeel van hun Vaderland uitgevoerd hebben; als onder de Hebreen David en Simson, en onder de Romeinen M. Curtius, en Horatius Cocles.

Als nu zyn geest met de uitvoeringe dezer werken zwanger ging: beliefte het den Almagtigen dit voornemen te stuiten, door een koorts die hem overviel, waar op een braking volgde, waar door hy binnen den tyd van vyf dagen, dezer Waaereld overleed, op den 2den van Wintermaand 1660, maar even 44 jaren oud.

Op deze ontydige dood speeld de Prins der Nederduitsche Dichteren (welke een vriend van FLINK was, en hem dikwils kwam zien) in dat vaers dat onder deszelfs pourtret van A. Blooteling gesneden uitgaat, aldus:

*Dus leefde Apelles FLINK, te vroeg de Stad
ontrukt,*

*Toen hy, behandvest van haare edele Overbeden,
Het Heerlyk Raathuis met Historien zou bekleeden,
Gelykze Tacitus van ouds heeft uitgedrukt,
Die Roman stryken leert voor 't regt der Batavieren.
Bekranst dien Schilderbeld met eeuwige laurieren.*

Welk printbeeld wy gevolgt hebben in de
Plaat B. I.

Dezelve dichter heeft ook verscheide van zyne
voorname Konststukken door een vaers vereert; als
de verbeelding van de gestrengte krygsregtoeffe-
ning van Titus Manlius Torquatus op het nieuwe
Raathuis ter Admiraliteit te Amsterdam.

*Gestrenge MANLIUS gebied zyn' Zoon te regten,
Die tegens Vaders last den vyand heeft bestreên.*

*Het baat niet dat de Zoon verwinnaar blyft in 't
vegten,*

*De strenge Vader agt geen' Zoon; nog 's volks
gebeên.*

Al word de Zegekans den vyand afgekeeken,

*Dat baat geen dienaar, die op 's Heeren woord niet
past.*

*Het Krygsregt kent geen bloet, nog luistert naar
geen smeeken.*

Zoo leert een dienaar stip te volgen 's Meesters last.

Ook op dat voornaam Konststuk van hem op de Raadkamer boven den Schoorsteen ten Noorden, meer gemeld, verbeeldende Salomon daar hy God om wysheid bid enz. dit volgende vaers:

Daar Salomons gebed, en offer God behagen,

*Word hem de Wysheid's nagts beloofd uit 's hemels
troon,*

Met eenen Rykdom, Eer, en welgewenste dagen.

*Waar wysheid raden mag, daar spant de Staat
de Kroon.*

Hy liet eenen Zoon ten erfgenaam na, dien hy met veel moeite de oeffening der Schilderkonst belette, om dat men bezwarelyk een groot Meester word, in een Konst daar men zoo veel moet weten en waarnemen, maar kweekte hem tot de studie, en schikte hem tot de Rechtgeleertheid. Egter werd in denzelven niet gedooft, de agting en liefde voor die Konst. Want die Heer
de

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 27

de zelve van zynen Vader overgeërft hebbende, heeft by een vergaderd een Zaal met de uitgelezenste Konftstukken van oude Italiaanfche Meesters, als *Titiaan*, den ouden *Palma*, *Permens*, *Carats*, *Guido*, *N. Ponzyn*, als mede van *A. van Dyk*, *Rottenhamer*, *P. Bril*, de Ridder *vander Werf* enz. En tot meerder luifter heeft hy daar tuffchen nog geplaatft verfcheide opregte marmere Antique ftatuen; wel eer gekomen uit de Konftkabinetten van den Hertog van Buckingham, de Heeren Reinf, en Borgermeeftcr Six. In welke te befchouwen hy, (nu ontrent 70 jaren oud geworden) zyn grootfte vermaak vind. Gelyk mede in zyne met yver vergaderde Italiaanfche Teekeningen, en wel de befte uit de berugte Kabinetten van de Heeren van Bergefteyn, en Zuylichem. Gemelde Heer Nicolaas Antoni Flink heeft meermaal tegens zyne vrienden verklaart dat hy moede geworden in zyne bezigheden, ontrent zaken van meerder gewigt, nergens meer door verfrift word, als met het doorzien van de eene of andere zyner Portefolien met teekeningen; waar naar hy zyne afgebroken bezigheden, als uitgeruft, weder hervatten kan.

Agter hem verfchynt de fraaije Landschapfchilder PIETER PIËTERZE NEDEK, zyn Jaargenoot. Dog ik weet van den zelve niet te zeggen, als dat hy een Leerling van *P. Laftman*, een Amfterdammer van geboorte, en ontrent 70 jaren oud (nog ongetrouwt zynde) geftorven is.

LA TOMBE geboren tot Amfterdam in den jare 1616. Was van Reislust bevangen. Des reisde hy naar Romcn daar hy in 't oeffenen van de Konft een geruimen tyd doorbragt. In de Bent werd hem ten bynaam *Stoppertje* gegeven; om dat

dat zoo haast hy by zyne Landsluiden de Konstschilders in gezelschap kwam, hy sfraks sprak van een pyp toebak te stoppen.

Hy schilderde Beeldjes, en Gezelschappen, Italiaansche Bergwerkers en dergelyke soort van volk, waar by hy dan eenig fraai gezigt, 't zy van overblyfzels van Roomsche gebouwen, Grotten, Graven, of dergelyk te pas bragt. Hy stierf (na dat hy een geruimen tyd weder in zyne geboorte Stad gewoont had) in 't jaar 1676. Hy had ook een Broeder die een beminnaar van Schilderyen en Printkonst was, waar om 'er ook onder de Etskonst van *Rembrant* een printje uitgaat bekend by de naam van *la Tombes* printje.

Nu volgt HANS JORDAANS, geboren te Delf in de Herfstmaand 1616.

Ik had wel gewilt dat ik van dezen wat had konnen schryven, aangezien hy een groot Meester in de Konst geweest is. Hy was zoo zonderling vaardig in 't schilderen, datmen 't voor een spreekwoord in zyn tyd hield, *dat by zyn beelden als met een potlepel opschepte*. Om welke reden de Roomsche Bent (by welke hy vele jaren verkeert heeft, en dus weinig van zyne werken hier te land gezien worden) hem doopte met den naam van *Pollepel*.

Of hy nu in zyn begin of op het eynde van zyn leven gebruik maakte van dus vaardig te schilderen weet ik niet. Maar tot Amsterdam is een stukje Schildery waar in men van hem verbeeld ziet: hoe Pharao met waagen en paarden in 't Roode Meir verdrinkt, geheel op de trant van *Rottenhaimer* geschildert. Waar van bezitster is, de Weduwe van den Advokaat Muis van Holy. Hy is te Voorburg gestorven, maar in wat jaar weet ik niet.

Som-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 29

Sommigen willen dat de berugte LUCAS JORDAANS, dien men den *Napolitaan* noemt, en die in vaardigheid van penceel zyns gelyken niet gehad heeft, een Zoon van onzen HANS JORDAANS is: dien hy te Napels geteeld zou hebben; aangezien kennelyk is dat hy zyn meesten tyd te Rome, Venetien en Napels heeft gesleten.

Den Heere Jan van Beuningen tot Amsterdam heeft 9 stukken van LUCAS JORDAANS gehad vyf voeten hoog en 7 voeten breed, vol gewoel van Beelden en braaf geschildert, verbeeldende Moses die den Steenrots met zyn staf slaat, en ook daar hy de Kopere Slang opregt, en David en Abigaal: Pharao verdrinkende in 't Roode Meir: Jakob en Rebecca: De slag van Moses tegen de Amalekiten: Het oordeel van Salomon: De slag van Josua, en Ahazuerus en Esther. Waar van de Konstlievenden Sibr. vander Schelling het beste uitgekipt en gekogt heeft. Gemelde van Beuningen heeft my betuigt, uit ontwyfelfbare berigten verzekert te wezen, dat hy elk der zelve stukken in twee dagen geschildert had. Ik geef het over voor dien prys als ik 't ontfangen heb, maar het is niet te gelooven, niettegenstaande dat 'er meer stalen van zyne uitstekende vaardigheid verhaald worden, als onder andere, dat hy van Napels door den Koning van Spanje gelokt, en voor de eerste maal den Koning en Koningin gezien hebbende hun beider Afbeeldzels uit zyn denkbeeld geschildert, en den dag daar aan volgende, (bestemt om hem Ridder te slaan) de stukken vooruit zond aan den Koning tot groot verwonderen van 't Hofgezin. Dus was het niet buiten rede dat zy hem in Italiën den naam van *Luca va presta*, dat is, *Lucas loopt ras*, gaven.

Na

Na dat deze eenige jaren te Madrid gewoon had, voelde hy zig weder tot Napels, en Rome geneigt. Maar de Koning hield hem van jaar tot jaar op met zeggen: *Als gy nog dit of dat Konstwerk voor my gemaakt zult hebben*; en betoonk hem, dan met een gespan schoone Muilezels, of iets anders boven de jaarlykze somme van 5000 Ducatons, tot dat hy stierf.

Onder zyne voornaamste Konstwerken (behalven die hy in Spanje gemaakt heeft) word geteld een stuk in Fresco te Rome in de Kerk van St. *Andreas del la Valle*, 't geen zoo uitmuntend in Konst is, dat deze waar van wy gemeld hebben (volgens het oordeel van die het te Rome gezien hebben) maar voor snijperingen van zyn Konstpenceel moeten aangezien worden.

GILLIS SCHAGEN, Zoon van Pieter Schagen in zyn leven Raad en naderhand Schout van Alkmaar, Rekenmeester in de Generaliteits Rekenkamer, Raad van Staten en Staten Generaal enz. (die uit zig zelf zonder ander onderwyzer als zyn Konstdrift al fraai in de Konst gevordert was) is geboren te Alkmaar in 't jaar 1616 den 24 van Wiedemaand.

Deze uit de geboorte tot de Konst geneigt en aangedreven, kreeg tot onderwyzer, eerst *Salomon van Ravestein*, naderhand den Paardeschilder *Pieter Verbeek*.

Aangespoort door Reislust en zugt tot het zien van brave voorbeelden; om daar door zyn Konst voort te zetten, scheept hy in den jare 1637 te water naar Dantzik, bezoekende aldaar de Konstschilders, en vont 'er zig door eenen Heer Jooft Brasser wel onthaald. Kort daar aan naar Elbing vertrokken

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 31

ken, en door *Strobel*, toen Schilder van den Keizer, naderhand van Stanislaus Koning van Polen, wel ontfangen, schilderde hy daar tot een proef van zyne Konst de Beeltenis des Konings van Polen. Weder na Dantzik gekeerd overviel hem een ziekte, daar hy van genezen zynde, eenigen tyd het penceel oeffende en toen na zyn Vaderland vertrok, daar hy niet lang verblyf nam; want hy voer met een Oorlogschip naar Diepe, voorts naar Parys, en na een kort verblyf aldaar naar Orleans.

Zyn aanwezen duurde daar byna een jaar, en hy maakte in dien tyd verscheiden pourtretten van de aanzienlykste luiden, tot hy ontboden zynde door den Heer Bally, Heer tot Yvry, Raad van den Koning van Vrankryk enz. van Orleans naar Parys vertrok. Dit was in Sprokkelmaand 1639.

Daar gekomen schilderde hy de Beeltenissen der Kinderen van den Heere van Yvry, en hield voorts kennis met de Plaatsnyders van *Lochum*, *Lynhoven* van Haarlem, en met den Heer van *Klootwyk* van Dordrecht.

Ook schilderden hy een stuk van *Michiel Angelo* na, verbeeldende een St. Jan komende by Christus, voor meergemelden Heer van Yvry, en een ander voor eene la Toyliere, verbeeldende een dooden Christus op den schoot van Maria, door *P. P. Rubbens* geschildert, waar door hy veel roem behaalde.

'T zelve jaar in Wynmaand scheepte hy naar de Engelsche Kust, juist op dien tyd toen de Zeeheld Tromp gereed lag om tegen *Antonio de Oquendo* te slaan.

Hy den Admiraal in Duins bezoekende werd wel onthaald, en een Zeejagt tot zyn dienst aangeboden, indien hy lust had de vloot uit te teek-

kenen. Hy zag het Zeegevegt aan, en stevende naar den slag in de Maas.

Toen de Vrede met Spanje gefloten was nam hy, verzelt met den Admiraal van Dorp en den Heer van de Corput van Dordrecht, een reis naar Braband aan, en in den jare 1651 in gezelschap van de Heeren Paffenrode en den *Fiscaal* vanden Broek naar 't Land van Luik, en Keulen.

Zeker zulke speelreizen zouden den plaazierlustigen graag maken, zoo zy verzekert waren dat Jupiter hun by wylen wat goude schyven, ongeteld (als hy de Oppaster van Danaë deed) in de vuist zou stoppen, om de Waarden te betalen.

Eindelyk werd onze SCHAGEN (na dat hy viermalen *Fabrykmeester* of Bouwheer van zyne geboortestad is geweest, en toen Weesmeester was) van een doodelyke ziekte beloopt, die zyn levenslamp uitbluften op den 18 van Grasmaand 1668.

Van zyn penceelwerk is weinig hier te Land te zien; aangezien hy (als het spreekwoord zeit) niet om den broode schilderde, en maar twee van zyne Bootseerzels zyn onder zyne nabestaande voorhanden, waar van het een zyn eigen Afbeeldzel is.

Hoe velen door zeldzame toevallen tot de Konst zyn gekomen, daar van heeft *van Mander* verscheiden stalen geboekt. *Kwintyn Messys* een Smitzynde, verliefde op een meisje, dog vond een medevryer die een Schilder was hem in den weg, waarom hy door nayver gespoort, zig tot de oefening der Konst begaf, en een groot Meester geworden, door dat middel zyn oogwit bereikten.

Marten Heemskerk een boere Zoon, dragende een emmer met melk, struikelt en stort de melk,
waar

waar door hy vreezende t'huis te komen, al-
zoo zyn Vader een oplopend man was, de
vlugt nam, en zig tot den Schilderwinkel van
Jan Lucas te Delf begaf, waar door zyn verborgen
konstvuur allengs werd opgewakkert, en hy ein-
delyk een braaf Schilder is geworden.

Een dergelyk geval heeft **LUDOLF DE JONG**;
geboren te Overfchie in 't jaar 1616, aanleiding
gegeven tot de Konst.

Zyn Vader was aldaar Looyer en Schoenmaker,
tot welk ambagt hy zyn Zoon opkweekte. Maar
wanneer hy het eens verkerft, of zyn werk kwa-
lyk gedaan had, behandelde zyn Vader hem wat
onzagt met den spanriem, waar door hy opzet
nam, van het ambagt niet voort te leeren. Van
dien tyd af speelden zyn zinnen op de Konst tot dat
zyn Vader tot Rotterdam kwam te wonen, en hy
door voorspraak van andere menschen die een konst-
geeft in hem bespeurden besteld wierd by *Kornelis
Zagtleven*, een fraai Schilder van Beelden, Bee-
ften, en Spookten, welke hem in de teeken-
konst onderwees. Naderhand werd hy besteld by
Antoni Palamedes te Delf die een goed Pourtret-
schilder was, dog weinig agt op hem gaf; waar
over hy misnoegt zynde, zig, zoo ras zyn tyd uit
was, naar Utrecht begaf by *Joan Bylaart*, by wien
hy zoodanig in de Konst gevordert is, dat hy
van daar t'huis gekomen in 't jaar 1635, straks
ondernam met eenen Frans Bacon 19 jaren oud
zynde een reis naar Vrankryk te doen, alwaar hy
zeven agtereenvolgende jaren bleef, en ligt lan-
ger zou gebleven hebben, ten waar hem zyn Va-
der, ter oorzaak dat zyn Moeder geduurende dien
tyd ziekelyk was, had t'huis ontboden. Hy

gehoorzaamde en kwam t'huis, dog was in dien tyd de Duitfche taal zoodanig ontwent en vergeten, dat zyn Ouders genootzaakt waren eenen die zig der Fransche taal verftond te halen, en dus met hem te fpreken.

Zedert dien tyd heeft hy te Rotterdam vele Beelteniffen der voornaamfte luiden van die Stad gemaakt, en door zyn hups gedrag, en Konft, veel vrienden verkregen. Hy kwam naderhand te trouwen met de Dochter van Pieter Montagne die na bevriend was met verfcheide Heeren van de Regering van Rotterdam en Schoonhoven, waar door hy begunftigt wierd met het Majoorschap der Stad Rotterdam, 't geen hy tot het jaar 1664 heeft bedient. Ondertuffchen bleef het konftvuur in hem levendig, zoo dat hy in dien tyd een groot pourtrefstuk voor de Schuttery maakte dat heden nog in de Stads Doele kan gezien worden, hangende op de Princekamer, welk het vermogen van zyn penceelkonft te kennen geeft.

Naderhand wiffelde hy het Stads Majoorsamt voor het Schoutsamt van Hillegersbergh het welke hy tot groot genoeg der ingelanden bedient heeft tot het jaar 1697 wanneer hy ftierf.

Behalven vele Beelteniffen van levensgrootte welke hy gemaakt heeft tuffchen de belemmering van zyne bedieningen, heeft hy ook verfcheiden Moderne Kamerftukken, Bataljes, Jachteryen enz. waar zyn luft op viel, uit enkel vermaak met roem gefchildert.

Hem volgt PIETER DE HOOGE, die uitmuntend is geweest in 't fchilderen van Kamergezigten, en daar in Gezelschapjes van Heeren en Juffrouwen. Hy heeft eenigen tyd by (den berugten)

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 35

ten) *N. Berchem* geleerd, te gelyk met *Jakob Ugtervelt*, die zig alleen genoegde dat hy natuurlyk en uitvoerig kleine gezelschappen van *Juffertjes* en *Heeren*, of een *Vrouwtje* dat zit te naaijen, of te speldewerken schilderen konde, zonder veel doorzigtkunde tot zyn agterwerken te gebruiken, 't geen een maatkundig oordeel en naauwe opmerking vereifcht.

Tot den jare 1604 heeft *van Mander*, van *HEND. GOLTZIUS*, (zynde toen een man van 46 jaren) en zyn waarde *Penceel- en Graveerkonst* naar verdienfte gesproken.

De agting die ik 's mans werk toedraag, en de wyze van schryven die ik my heb voorgestelt, gebiedten my ook de gedagtenisse van 's mans sterftyd op 't jaar 1617, door het vertoon van zyn *Graffchrift* te gedenken.

EPITAPHIUM.

M. S.

HENRICO GOLTZIO, VIRO INCOMPARRABILI, CHALCOGRAPHO EXCELENTISSIMO, PICTORI CELEBERRIMO, ATEVE ADEO OMNIS ARTIS GRAPHICÆ PERITISSIMO, MARGARETA JOH. FIL. MARITO SUO CONJUNCTISSIMO, CUM QUO HARLEMI VIXIT ANNOS XXXVI. ET FRATRI SUO CARISSIMO JACOBUS GOLTZIUS MONUMENTUM HOC FIERI CURARUNT.

C. 2. JACO-

SCHOUBURGH DER
 JACOBUS MATHAM VITRICO SUO OP-
 TIME DE SE MERITO ÆRI INCIDIT
 SCULPSITQUE GRATITUDINIS ERGO.
 OBIIT HARLEMI AN, MD. DC. XVII. I.
 JANUARI. ÆTAT, SUÆ LIX.

J. van Vondel, doet de zark van H. GOLT-
 ZIUS, dus tot D. Mathan spreken.

*Wie helptme nu een Grafsteê bouwen ,
 En Konstig op het marmer bouwen ,
 Uw Grootvaârs heerlykheid en Kunst ,
 Die naar zig trekt een yders gunst.
 Ja teffens oog en hart der Grooten
 Uit hun doorluchte en hooge slooten ?
 Het doet van verre d' Afgunst wee
 Dat BAJERVORST en BORROME ,
 Ten roem van Henriks duim en ving'ren
 Medalje en goude ketens sling'ren.
 Om zynen hals , enz.*

Ik dagt dat zyn Stads Schryver van zyne
 Konstwerken, na den jare 1604 (want hy zig
 daar in tot het einde van zyn leven bevytigt heeft)
 iets zou hebben gemeld; maar ik sloeg dat boek te
 vergeefs op. De Schryver heeft verzuimt die
 schoone paerel aan Haarlems Stedekroon te vlech-
 ten.

Heeft Athenen oudtyds by alle andere Griekse
 Steden gestoft dat zy ten wieg verstrekt heeft van
 zoo menigen vernufteling, zoo konde Haarlem ook
 oulings boven andere Steden van ons Gewestroe-
 men op het voortbrengen van Konstschilders, zoo
 niet door verzuim, of gebrek van agtinge voor die
 Konst, die luister harer Stedekroon, door haren
 Stads Historieschryver waar afgevaagt. Dank heb-
 be

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 37

be de Schryvers van Delft, Gouda, Leiden en Amsterdam, welke genoegzaam getoont hebben (het geen aan hunne wyze van fchryven te zien is) dat zy byzondere agtinge voor de Konftenaars, en hunne roemwaardige werken hadden, en dat het een eer hunner Stad was Konftenaars te hebben voortgeteelt. Maar wat nut geeft het dat Sam. Ampzing een gantsche lyst van konftfchilders met hunne enkele namen even als Aterlingen, en of zy Moer nog Vaar gehad hadden optelt? had hy ten minften, als men in de Godshuizen nog wel doet, het jaar hunner vondelingschap aangeschreven, men had nog iets tot aanleiding van verder onderzoek gehad. Ongelukkige Liefelingen van Pictura! was het den Schryver niet eens de pyne waard, dat hy om uw eens de pen versnee? Had hy dan maar zoo veel van u, als van de Weevers en hunne Weevery gezeit, zoo had ik u by de Konftfchilders een plaats kunnen infchikken. Want van hun en hunne beroemde werken melt de Schryver op pag. 342. dus: *Daar werd in 't jaar 1598 een stuk Lynwaat tot Haarlem voor * 14 Gulde de Vlaamsche Ell verkogt om naar Vrankryk te ver-*
zen-

* Voor XIV Guld.) 't Verdient verwondering als men daar by eens bedenkt, in wat waarde dat om en ontrent dien tyd het geld gefchat wierd. Dit is aan dit eene ftaal te zien, namelyk

De Copie van eene Afte, aangaande eenige Wedden, Emolumenten, ofte voordeelen voor den Reftoor van 't Groote School, uit de Byfcholen Ao. 1569.

Wy Borgermeesteren Schepenen en Raden der Stad Haarlem, doen se weeten eenen iegelyken dat wy geadmittleert en toegelaten hebben, gelyk wy admisteren enz. mits dezen Hendrik Dirksz., om binnen de voorschreve Stede te mogen houden Byfchole. In zulker voegen nogtans, en met konditie; dat by de Jongens, die by tegenwoordig heeft, en na dezen tyd meer aannemen zal, gehouden zal zyn by den Reftoor van de groote School

zenden. En nog een *Webbe* van 75 *Ell* *Hollandse* maat is naar *Spanje* verzonden, welke maar 3 pond woeg. Nog in den jare 1606, den 16 van *Oogst-* maand is 'er nog iets zeldzamer gebeurt. Een welbekende *Borger* dezer *Stad* *Jakob* *Fanzen* *Smuifers* genaamt, thans woonachtig op de *Beek*, op den hoek van de *Warmoesstraat*, verruilde in 't gemelde jaar aan eenen *Passchier* *Lamertyn* een stuk *Lywaat* zoo fyn als ooit te voren gezien was, 50 *Ellen* lang, voor 45 okschoofden van den besten *Wyn Court*, het welke ongelyk meerder bedroeg dan het bovengemelde: en dit stuk *NB.* was geweven van eenen *Govert* *Willemzen*, toenmaals wonende in de *Barvoeterzustersen* steeg, en koste 200 *Guldens* van *Weefloon*. Het garen was zoo fyn, en strekte zoo verre, dat van een loot gewigts, meer dan vyfviereendeels lakens was geweven. Wat dunkt u, *Lezer*, van zoo een naauwkeurig *Schryver*? zou men zig niet verbeelden mogen, dat men breed van de *Konstenaren* by zoo een *Schryver* zou geboekt

vin-

aan te geven, en te zynen *Register* te doen stellen, en hem *castie* en *zekerheid* te geven, voor zyn gewoonlyke *regt*, en *Schoolgelde*, te weten van elken *Jongen* vyf grooten voor elk vierendeeljaars, gedurende de zelve *admissie* tot onze wederzeggen, en langer niet. Des te oorkonden hebben wy 't *Zegel* ter zaken der voornemde *Stede* van *Haarlem* hier beneden aanhangende den *XVden* *July* *1606*. *XVC* negen en t' zeflig.

Was geteekent: R A A T.

In den Jare 1627, hebben alle de *Byfchoolmeesters*, zoo *Duitsche*, als *Fransche*, aan de *Heeren* *Borgermeesters* de ontslaginge van gemelde belastinge der *Stoeters* by *Requests* verzogt, de welke hun ook by *Apostille* der *Vroedschappen* is vergunt en toegeftaan, hebbende de *Heeren* *Borgermeesters* tot dien einden met den *Rektor* van de groote *Schole* over de verhoginge van zyne *Jaarlykze* *Wedde* ofte *gagie* ten dezen aangezien gehandelt, en verdrag gemaakt.

Zie de *Befchr.* van *Haarl.* door *S. Ampzing*. p. 511.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 39

vinden; die zig zoo breed over 't Wevers ambagt uitlaat? maar wat mag ik zeggen van Wevers ambagt? ik zou het Eerdicht op de Wevery ge-
 maak in 't jaar 1580, (en op een der hoofdpyla-
 ren van een der Kerken tot Haarlem met groote
 vergulde letteren geschreven) daar door te kort
 doen; dewyl het met aangewezen Texten uit de
 H. Schrift toont dat het een Konst is. Wy
 hebben om 't oud Referein 't der klugt waar-
 dig geagt om naa te schryven.

In Moyses tyden over menige jaren
Heeft die Konste van Wevery al gefloreerd,
 1 *Bezaleel en Abaiab getrouwe dienaren*
Door Gods geest gedreven hebben 't zelfs geuseerd,
Gevorderd, benaarstigd, ook daar mede gestoffeerd
's Heeren Tabernakel (zoo staat 'er geschreven)
Alderley sydwerk Konstig gefatsoeneerd
Is eerst deur den spoel doen verbeven.
En behalven deze ging ook tot het Weven
 2 *Tobias Huisvrou, om haar kost te winnen*
Met haar handen, zonder haar te begeven
Tot loch of bedroch zo wy bevinnen,
En noch meer andere, die wel konden verzinnen
Dit Godlyk gebod (datmen wel mag groot heten)
 3 *In 't zweet uws aanschyns suldy uw brood eten.*

Had onze Schryver nog van diergelyke Weve-
 rye en Weefwerken gesproken, waar van boven
 in 't rym gemeld word, 't waar eenigzins te ver-
 schonen; schoon die behandeling maar een hant-
 werk, en geen konst genoemt mag worder, want de
 wel-

1 Exod: 31. vs. 35.

2 Tob: 2. vs. 19.

3 Gen: 3. vs. 19. 2 Tessal: 3. vs. 10. 11. 12.

welstant, en goede schikking van een tapyt alleen afhangt van een goed patroon, dat door 't penceel voor af gemaakt moet worden.

Wy besluiten (al lang genoeg van de Wevery) dat wy de gedagtenisse van de Haarlemsche oudtydsche Konstschilders, aan niemant meerder dan aan van Mander verplicht blyven, wyl al wat de Schryver van de zelve met opmerkingen van den tyd zegt, van woord tot woord uit van Manders Schilderboek gevolgt is.

Van GONZALO COQUES geboren te Antwerpen in 't jaar 1618. Vind ik met den grootste roem aldus geschreven.

*Wat mag de vlugge faam, zoo op Apelles roemen,
En hem alleen den Prins van al de Schilders noemen,
Die zyn * benyders had verraden, door zyn Konst
En kreeg daar voor tot loon Vorst Alexanders gonst.
Laat*

* *Apelles* te Macedonien gekoomen, verzettede zig de Hoffschilder van Alexander den grooten hier over, en bedugt dat zyne Konstfakkel de zyne mogt verdooven, bedagt een vond om *Apelles* by den Vorst gehaat te maken, of hier door van kant te helpen. Hy veinsde zig een van des Vorsten bedienden te wezen; en gebood *Apelles* des anderen daags by den Vorst te komen spyzigen. *Apelles*, niet denkende op bedrog verscheen des anderendaags op 't Hof, zeggende dat hy daar was ter maalyd by de Vorst genoodigt. Dit wierd Alexander aangedient, die zig verwonderde dat ymant zoo stout dorst wezen, van zig iet, ('t geen niemand mogt gebeuren) te vermeten. Hy deed hem roepen, en vraagen wien zoo stout was van hem aan 's Vorsten tafelte noodigen. *Apelles* welziende dat hy bedrogen was, bad den Vorst om vergiffenis van zyn misdad, en vertoonde zyn onschuld. Alexander beluft om te weten wie die pots gespeeld had, vraagde *Apelles* of hy den persoon niet zou kunnen aanwyzen. Waar op hy verzogt een stuk zwarte kool, en teekende het wezen van hem op den muur, zoo dat de bedrieger hier door bekend wierd, en in ongena kwam.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 41

*Laat Engeland ook vry op haren Holbeen stoffen,
En Neerland op van Dyk, die 't al fchynt t' over-
poffen;*

*Zoo als 't ook waarlyk is in 't groot. Maar in het
kleen,*

Daar in behoud GONZAAL den hoogsten lof alleen.

*En waarom niet? terwyl zyn Konstpenccel het leven
Scheen aan de weezens, die hy schilderde, te geven.*

Groots genoeg geprezen. Dog ik wil des mans roem niet betwisten dien hy door 't schilderen by den Aartshertog Leopoldus, by den Keurvorst van Brandenburg, aan 't Engelsche Hof, en aan 't Huis van Oranje, behaald heeft,

*Als hare Prins hem schonk een dubb'le Goude
Keten.*

maar wy gelooven egter dat de Schryver dus met zugt voor zyn landgenoot geschreven heeft, tot dat wy van het tegendeel zullen overtuigt zyn, en meê besluiten moeten, dat hy zyns gelyken in Konst van Pourtretschilderen niet gehad heeft in 't kleen.

Waar, of wanneer hy gestorven is weet ik niet, maar wel dat hy de Konst by David Rykaardt geleerd heeft, wiens Dochter hy naderhand trouwde.

Nevens dezen verscheind ten Toneel de groote LELY. Engeland heeft eerst, naderhand 's Gravenhage zig de eer van zyn geboorte willen toeëigenen. *S. van Hoogstraten* noemt hem den *Gelderschen Lely*. Thans hoeft 'er geen blinde twist als over Homeer aangevangen te worden, aangezien ik eindelyk geholpen door den yver van den Konstschilder *Matteus Terwesten*, eenigen van zyne geslachtgenooten heb ondekt, welke de goetheid heb-

hebben gehad (schoon met 'er woon afgeleegen) my daar ontrent te berigten, en eene nette aanteeke-ning van zyn geboorte en sterf tyd by gefchrift toe te zenden, waar uit wy gezien hebben, Dat

PIETER VANDER FAES, genaamt LELY, is geboren tot Soest in Westfaalen op den 14 van Herfstmaand 1618.

Zyn Vader Johan vander Faes, bygenaamt Lely (waar van wy den oorspronk zullen aanwyzen) was een Hopman te voet, in dienst van den Staat: dog naderhand in dienst des Keurvorsts van Brandenburg, en zyn Moeder Abigael van Vliet was herkomstig van Utrecht uit een deftig en aanzienlyk geslacht, zulks veelen van hare namaagschap aldaar in de Vroetschap zyn geweest.

'T is bedenkelyk dat zyn Vader te *Soest* in garnizoen zal gelegen hebben (aangezien luiden van zulk beroep dikwils worden verplaatst) en by die geleegenheid onze LELY daar voor de eerstemaal ontlooken is, waarom ook de Predikant en Dichter Joh. Vollenhove (geboren te Zwol, op de grenzen van Westfalen) hem zyn landsman noemt, in een zyner vaerzen, dat wy straks te pas zullen brengen.

Zyn Vader ziende dat hy van der jeugt aan meer tot de Schilderkonst dan tot de Krygsoeffening geneigt was, en liever 't penceel dan den deegen hanteerde, bestelde hem tot Haarlem by den Konstschilder *Piet. Fr. Grebber* daar hy twee agtereenvolgende jaren heeft gewoont, en door yver en vlyt zoodanig toenam dat zyn Meester voorzeide: dat hy hem in de Konst boven 't hoofd komen zoude, gelyk gebeurt is. Want hy met zyn 25ste jaar al zoo veer in de Konst opgeklommen was dat de grootsten van 't land zyn penceelkonst be-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 43

beminden, en dit is 'er de proef of, dat hy in den jare 1643 als Willem de tweede, Prins van Oranje naar Engeland ging, om met de Dochter van Karel den eersten te trouwen, met hem meê overscheepte. Dezer beeltenissen maalde hy zoo konstig af dat zy yder der Hovelingen bevielen, en hy daar op straks van den Koning voor zyn Hoffschilder wierd aangenomen.

Of hy nu na de dood van Karel den eersten, of onder de Regeering van Ol. Kromwel aan 't Hof gebleeven is, dan of hy in dien tyd weder in Holland geweest is weet ik niet, maar wel dat Karel de tweede, zoo haast hy tot de Kroon gekomen was, hem voor zyn dienst 4000 Guldens 's jaars toelei, en hem naderhand Ridder sloeg, en Edelman van zyn Bedkamer maakte.

Verscheiden van die welke in Engeland omgang met onzen LELY gehad hebben, hebben my verhaald: dat hy hoflyk leefde, dat hy 's morgens laat opstond, en niet voor negen uren ging schilderen, dat hy verscheiden knechts en kamerdiensars had, waar van 'er een aanteekening hield, wiens beurt het was om te komen zitten: zoo dat wanneer een Dame, of wie het ook zyn mogt, op haar beurt niet kwam, moesten de zelve daar voor zoo lang weer wagten tot dat de geheele rol afgeloopen was, om weder een beurt te krygen. Hy schilderde van 's morgens ten negen uren tot naarmiddags ten vier uren, wanneer hy ging spyzen: zelden zonder bezoek; want hy altyd voor twaalf menschen liet opdissen, daar zyne kennissen of vreemden die iets met hem te verrigten hadden vrye toegang vergund wierd, wordende onderwyl in een ander vertrek konstig gespeelt en gezongen.

Hy

Hy hield zig by de grooten groots, en by de gemeene gemeenzaam, waar door hy oorzaak gaf dat veele hem roemden.

Waar onder ook Johannes Vollenhove, die gemeenzamen omgang met hem in Engeland gehad heeft, moet geteld worden, die ook een Lofdicht hem ter eeren heeft opgezongen geplaatst in zyne Poëzy op Pagina 490, 491, 492. waar in hy de kragt van zyn penceelsvermoogen, zoo verstandig en volkomen, dat 'er niet meer aan rest te zeggen, aldus heeft uitgedrukt:

ANIMUM PICTURA PASCIT.

O LELI, *Londens dierbaar pant,*
En eer van ons geboortelant,
Niet ongelyk de zuivre leli,
Vorstin der bloemen, ruim zo schoon,
Als Salomon op Judaas troon,
Van God geschat in 't Evangeli:

Hoe eert myn dankdicht u, verplicht
Door al dien wellust van 't gezicht!
Hoe voer myn geest met d' oogen spelen!
Hoe weiden myn gedagten nog
In zulk een' beemt, vol zoet bedrog,
En schoonheid van uw Konstjuwelen!

Ik zag geen verf, nog doek, ó neen,
Maar vel en zenuw, vleesch en been.
*Kwam * Vee of Vogel ooit, bedrogen*

Door

* Van een' hengst, die op het gezigt van een geschilderde merrie briefchte; van honden, door een' geschilderden hond tot baffen verwekt; en van eenen stier, die trek tot

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 45

*Door Konst, of beeld en tafereel
Toeschieten, uw beroemt penceel
Speelt, als * Parraas, deet menschen oogen.*

*Wat hangtge Konst van Holbeen, Dyk,
En Rubbens, of Itaalje, ryk
Van geesten, die geen ouden weken,
In 't kleen of levens groot, ten toon?
Of steekt uw hand dus uit, gewoon
Die meesters naar de Kroon te steken?*

Door-

tot een kopere koei kreeg, gewaagt Elianus in zyne velerhande Historie, II, 3. en Valerius Maximus, VIII, II.

Niet minder opmerking verdient het geval 't geen *S. van Hoogstraten* in zyn Boek van de Schilderkonst op pag. 170 verhaald:

Het gebeurde (zei hy) dat myn Vader Theodoor in een Bachanaal een Geyte naar 't leven schilderde, welke ik, nog zeer jong zynde, voor hem vast hield, met behulp van touwen, koorden, om haar in bekwaamen stant te onderhouden, 't welk ik met grooten arbeid ten einde toe uithield: maar de geschilderde Geyte nu byna gedaan zynde, en myn Vader het stuk, dat al redelyk groot was, wat uit de hand zettende; om het zelve eens van verre te zien, zoo geviel 't, dat de Geyte by geval de geschilderde ook gewaar wierd, waar over zy, als in gramscchap uitbarstende, uitspatte, brekende de touwen, en my ter aarde werpende, vloogze met zulken geweld tegens de hoornen van haar geschilderde zuster aan, dat zy den doek door scheurde, en de Schildery bedorf; tot verdriet van hem die zyn vlyt daar in zoo loflyk had betoont.

* In den Schilderstryd van *Zeuxis* en *Parrhasius*, by *Plinius* verhaald in zyn Natuurlyke Historie, XXXV, 10, bragt de eerste geschilderde druiven te voorschyn, daar de vogels op kwamen aanvliegen, maar de twede een linnen behangfel, zoo natuurlyk geschildert, dat *Zeuxis* dit voor een gordyn aanzieude, die de schildery bedekte, en zyn misverstand met schaamte merkende, *Parrhasius* den stryd gewonnen gaf; dewyl hy wel vogels, maar zyn party hem had bedrogen.

Doorzag † *Protogenes*, om hoog
 Verrezen, met zyn keurig oog
 Dien schat van gestoffeerde zalen,
 Hy riep, door *LELYS* geest en gunst
 Verrukt: dit 's wis *Apelles* kunst:
 Geen ander meester kon dit malen.

ô *Konst*, van leven niet misdeelt!
 Gy tart natuur met beeld by beeld,
 Voor kenners altyd aangenamer.
 Zo zagt, zo levendig, zo ront.
 ô *Schildergeest*! ô eedle vont!
 ô *Rykdom* van een *Schilderkamer*!

Daar blinkt de *Majesteit* van 't Hof:
 't *Gezigt* des *Krygsman* vlamt op lof:
 De *schoonheid*, ruim zo sterk, schiet lonken,
 Bekwaam te spreken zonder taal,
 Te heerschen, en met straal op straal
 Een hart zo kil, als ys, t'ontvonken.

Hiel 's *Hemels* gunst niet milt en eël
 De hand aan 't *geestig konstpenceel*,
 In 't *Engelsch* ryk, hier nooit veroverd

Door

† *Apelles*, naar *Rodus* gerisf uit lust om *Protogenes* *Konst* te zien, dog hem niet t'huis vindende, maalde eenen trek op zyn tafereel zo dun en konstig, dat *Protogenes*, t'huis gekeert, teritond zag en zeide dat het *Apelles* werk was, als van niemant anders zoo volmaakt te verwagten. Hy voegde 'er zelfs nog een dunner trek van andere kleur by, waar aan *Apelles*, als hy weder kwam, zyne hand mogt kennen; maar die door een' derden trek, in kleur wederom verschelende, van *Apelles* wierd overtroffen. Het tafereel, niet anders behelfende, als deze drie meesterlyke, naatwlyks zichtbare trekken, werd dusdanig bewaart, tot verwonderinge der nakomelingen: en *Plinius* schryft XXXV, 10, dat hy 't zelf gezien heeft, eer het door brant verongelukte.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 47

*Door 's afgronts list, elk riep, elk zwoer,
Van Withal tot voor by den Tour;
't Is niet geschildert, maar getovert.*

Gaan Dicht- en Schilderkonst gepaart,
Van ouds als Zusters, eens van aart,
Hier sprak myn lofdicht minst verwildert,
En maalde een stomme Poëzy:
Maar hier bezwykt myn toon, en gy
Hebt ook myn dichtkonst stom geschildert.
Te Londen in Wynmaand, MDCLXXIV.*

Om nu den oorspronk van den bynaam **LELY** (als wy belooft hebben, en waar by hy alleen in Engeland bekend is) aan te duiden, zoo moet de Lezer weten dat zyn Vader, die voor hem dien bynaam gehad heeft, geboren is in 's Gravenhage in een Huis, daar een Lely in den gevel stond; en hierom in de wandeling Kapitein Lely genaamt wierd. Gelyk ook dus de Konitschilder *Abraham* de Zoon van *Lambert Jakobze*, om dat in de voor-gevel van 't huis daar in hy tot Leiden woonde, een Tempel stond, *Abraham vanden Tempel* genoemd werd.

Ik heb in de Levensbeschryving van *Godf. Knel-
ler*

* In Plutarchus Schriften van 't Gebruik der Poëten en de Glorie der Atheneren vint men Simonides deze spreuk toegeschreven, en van ieder een gebruikt, dat Poëzy sprekende Schildery, en Schildery stomme Poëzy is: dewyl Poëten, zoo hy zegt, de dingen, als geschiet, verhalen, die de Schilders vertonen, als warenze tegenwoordig; en de leste het zelve door beelden en kleuren uitdrukken, dat de eerste door woorden melden; in stoffe en manier van navolginge alleen verscheelende. Maar redenen van overeenkomste dezer twee edele konsten worden bygebragt van Fr. Junius in zyn werk van de Schilderkonst der Aalouden, 1, 4.

ler aangemerkt, hoe hem inwendig smarte dat *Kneller* van tyd tot tyd in de gunst van 't Hof drong, schoon hy zulks tragte te ontveinzen. Zyn Doctör die gewoon was hem alle morgen (meer uit eigen Konstliefde, als noodwendigheid om zyne onpaffelykheid) te komen bezoeken voor hy aan 't fchilderen ging (waar door hem geen ondienst gefchiede) wyl hy al dikwils uit denzelven vernam wat *Kneller* al maakte, en wat de *Hovelingen* daar van zeiden: kwam op een morgen terwyl hy bezig was met zyn palet op te zetten, dewyl een Dame had laten vragen, om te komen zitten. De Doctör voelde naar gewoonte zyn pols, en vond den zelveen zoodanig ontfelt, dat hy hem ried zyn ruft te nemen en *Medecynen* te gebruiken, liever dan te fchilderen: maar hy antwoorde daar geen tyd toe te hebben. Wat gebeurt 'er? de Doctör is pas vertrokken, wanneer hem een flaaute overvalt, die hem, eer de zelve te rug gehaald was, uit dit leven wegfleepte. De Dame kwam op haaren tyd en stond verwondert, dat zyn dienaar tot haar zeide dat 'er geen gelegenheid was om gefchildert te worden, en nog meer verzet, wanneer daar by gevoegt wierd dat *LELY* gestorven was. Dit was in 't jaar 1680.

Dergelyk gebeurde den Konstfchilder *Abraham Begyn* aan 't Hof van Pruiffen. *August. Terwesten*, verzeld met nog een stuk of twee Konstenaars, komt in de zaal daar hy zat te fchilderen, om hem tot een uitspanning te nooden, dien hy antwoorde nog iets te moeten doen, daar hy maar een uur tyd toe noodig had, en dan by hen te zullen komen. Dit verrigt hebbende treed hy af van den fteiling. maar gevoelende eenige zwymelinge of flaaute,
houd

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 49

houdt zig beneden gekomen aan de trap vast, en sterft met het palet in zyn hand. Men ziet de Beeltenis van LELY in de Plaat B. 2.

Hier nevens verschynt de brave Konstschilder JURIAAN JAKOBZE ten Toneel. Deze was in Zwitserland geboren, maar heeft zyn Konst geleerd by den berugten Jagt-, en Beestschilder, François Snyders, en voort de zelve in de Nederlanden geoeffent. Hy volgde in 't eerst op het spoor van zyn meester in die verkiezing, maar begaf zig naderhand tot het schilderen van Beelden en Historien. De Heer Wolters Koopman tot Amsterdam, en groot beminnaar dier Konst, liet hem eenige tafereelen schilderen. Drie van de zelve zyn thans in handen van den Heer Martynus du Pré. In een der grootste zietmen Adonis verbeeld, daar hy gereed staande om ter Jagt te gaan, van Venus gevleid en gebeden word, niet als op weerlooze dieren, als konynen enz. te jagen, gelyk Nazo deze Fabel dus beschryft; 't welk hy niet in agt nemende maar te stout in 't jagen, door de woede van een wilt zwyn gedood wierd. 'T is klaar genoeg te zien, inzonderheid aan de Jagtdieren dat hy den braven Fr. Snyders tot zyn Leermeester gehad heeft.

Hy had gemelden Wolters tot zyn Mecenas aangetroffen, zoo dat hem hier door de blinkende hoop van een gelukkig man te zullen worden al van na by toe schein, maar 't beurde hem als de spreuk zeit: *Als verwonnen is de nood, dan komt de dood.* Want hy werd door den pestbezem van 't jaar 1664 uit het land der levendigen met zyn gantsche huisgezin weggevaagt, en tot Amsterdam begraven. Dus is my berigt. Dog de Konstschilder *Hendrik Karree*, die een Leerling van hem is, heeft

my verzekert dat hy een Hamburger van geboorte was , te Lewaarden in Friesland vele jaren heeft gewoont, aan 't Hof geschildert, ook in dienst van den Prins (zie hoe verschillig somwyle de berigten zyn) in den jare 1685 is overleden. Dit laatste gezegde moet voor 't zekerste gehouden worden , om dat zoo JURIAAN JAKOBZE 1664 was gestorven , en gemelde *Karree* 1658 geboren , hy dan geen Leerling van hem kon geweest hebben.

Ik was verlegen om behoorlyke plaats te geven aan ROBERT VAN HOECK , tot dat my zyn Afbeeldzel geschildert door *Gonzalo Loques* in handen kwam. Ten bewys dat hy in zyn tyd geleefd heeft.

Zyn genegenheid viel op het verbeelden van Legertogten en Bataljes , met der zelve gevolg , zoo van geschut , legerwagens tot de krygsbehoefsten , als ook de elenden die de kryg naar zig sleept ; en dat zookleen en konstig , dat 'er tot verwonderinge getuigt word , dat hy in een schier ongelooffelyk klein bestek , duizende van beeldjes , elk even woelig en werkelyk , wist te malen. Hy was een Antwerpenaar , en opperste opzigter van den Vestingbouw. Zyn Jaar- en Konstgenoot

PEETER MEERT geboren te Brussel was een konstig pourtretschilder. De stalen van zyn pryswaardige penceelkonst zyn thans nog te zien op verscheiden Gilde- , en Ambagtskamers te Brussel.

Die tuigen dat 'er geen aarts schatten , of Fuweelen. Te vinden zyn zoo schoon , als 't werk van zyn pencelen.

Op dat wy met *K. de Bie* spreken.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 51

Om en omtrent dezen tyd wierd geboren de Konstschilder ANTONI WATERLOO. Zommigen zeggen dat hy te Amsterdam, de meesten dat hy te Utrecht geboren is. Zyn penceelkonst by de konstlievenden alom bekend doet zien, dat hy in 't schilderen zyner landschappen, de natuur der zelve, eenvoudig zonder eenig vercierzel daar aan te voegen, gevolgt heeft. Gelyk ook een menigte van zyne teekeningen, en een goed getal van zyn zelf geëfste Konstprinten klaar doen blyken dat de zelve naar 't leven gevolgt zyn, en omstreeks Utrecht geteekent. De luchten agter zyn landschappen zyn helder, de verschieten klaar, het groen der boomen verschillig naar den onderscheiden aart der zelve, als ook de stammen en inzonderheid de spiegelingen in 't water natuurlijk geschildert.

Den Konstschilder *Johan Weeninks* nog in leven, heeft my verhaald, dat hy hem in het byzonder gekent, en omgang met hem gehad heeft over 45 jaren, by gelegenheid dat hy eenige van zyne stukken met beeldjes en beesjes heeft opgeciert, tot welken einde hy gemelde Weeninks verzogt op zyn woning, gelegen tusschen Maarsen en Breukelen, buiten Utrecht, te komen; daar hy vele jaren agter den anderen gewoont heeft in ongetrouwd en staat. De voordeelen die hem de konst-oeffening aanbragt, en het geen hy van zyne Ouders bezat, was maar even genoeg om Borgerlyk van te kunnen leven. Dus hy al meê een van de genen geweest is die de Fortuin van agteren zagen.

In wat jaar hy gestorven is weet ik niet: maar wel dat hy buiten Utrecht in St. Jobs Gasthuis overleden is, en aldaar begraven.

Onder zyne tyd- en Konftgenooten is 'er een N. KRAANEVELT geweest daar J. van den Vondel dit volgende Grafdigt op maakte.

*Hier rust KRAANEVELT, wiens gunft,
Blaakte, uit lust tot Schilderkunft,
Die de hand hield braaf en eël
Aan zyn levendig penceel,
Eert den geest in 't kunftig werk.
Hout een Veltkraan op den zerk.*

JAN PHILIP VAN THIELEN, Heer van *Kouwenberch*, enz. is geboren te Mechelen in 't jaar 1681. zyn penceel neigde tot al het geene Flora tot vermaak aan de Hoven fchenkt te verbeelden, en aan zyne handeling was genoegzaam te befpeuren dat hy de dunne en eële behandelingen die in 't bloemfchilderen inzonderheid vereifcht worden, van zynen Leermeeftter, den berugten *Daniel Zegers* had afgezien. Immers zyne wyze van behandeling en verftandige zamenschiiking, heeft het Spaansche Hof konnen bekoren, voor het welke hy vele bloemftukken heeft gemaakt, waar door zyn naam, en konft is beroemt geworden. Maar het geen hier nevens nog tot zynen roem ftrekte was, dat hy drie Dochters hadde *Maria Theresia*, *Anna Maria*, en *Françboife Catharina van Thielen*, die Schildereffen waren, zig in bloemfchilderen oeffenden, zig een naam maakten, en deden zien, dat hun aangeboren aart, zoo veel en meer, als het onderwys des Vaders, tot den opbouw dier konft-oeffening geholpen heeft. Zy waren 1660 nog in leven, en fchilderden dagelyks met lust en yver, zoo dat zy aan de Waereld een groote verwagtinge gaven.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 53

KAREL VAN SAVOYEN, is geboren te Antwerpen in't jaar 1619. Hy schilderde meest kleine beeldjes, uitvoerig en zoo natuurlyk, dat *K. de Bie* hem onder de bloem der Brabandsche Konstschilders teld.

Ik vind in de Dichten van *Jan Vos* van een zynner Konststukken (verbeeldende Adonis door Venus van Diana ontschaakt, in de zaal van den Heer Willem Blau) dus gemeld.

Diana word Adoon, in schyn van BLAAU, ontschaakt:

Want Venus, vol van list ontziet geen slaapende oogen.

Op, Jagtgodin, eer u nog grooter ramp genaakt.

De zorgelooze slaap word ligtelyk bedroogen.

PHILIPS DE KONING geboren tot Amsterdam in't jaar 1619, op den 5 van Slagtmaand, heeft de Konst geleerd by den vermaarden Rembrant van Ryn.

J. van Vondel verscheiden malen door hem naar't leven afgeschildert, maakte op zyn eigen Afbeeldzel dit nevensgaande vaersje:

*Zoo schildert my een KONINGS band
In't kieen, terwyl ik's Konings snaren,
En heilig Harpgezang, en trant
Vast volge, in top van's levens jaren,
Een min dan seventig. Wat is't?
Nog min dan verf, een damp, een mist*

Dus ook Jan Vos op dezelve Beeltenis:

*Nu KONING Vondel maalt, den Koning der Poeëten,
Is hy ook Koning in het treffen van zyn beeld.*

Wie't leven treft, betoont zig d'ontrek regt te weeten.

Hoe loont hy Koning best, die hem uit verwen teeld?

Met vaarzen die een kroon vol paarden overbaalen.

Wie verf tot menschen vormt is kwaalyk te betaalen.

Menigte Pourtretten, Historien waard te vereelden en zinryke vertoonzelen heeft zyn vermaard penceel in de Waereld gebragt, die tot zyn roem na blyven. Meer gemelde J. van Vondel, Vader der Nederduitsche Dichtkonstoeffenaren, heeft op sommige zyner voornaamste tafereelen, als op de afbeelding der Hoogleede Maria van Outshoren, en Juffr. Marg. van Ryn; gelyk ook op de berugte slapende Venus Lofdichten gemaakt. Het laatste dagt ons de moeite wel dubbeld waard van uit te schryven, aangezien Vondel niet alleen in het zelve als een schilder van 't schilderen spreekt; maar ook al van KONINGS Konst zeit wat 'er van gezeit kon worden, en dus my daar in heeft voor uit geloopen, en van die moeite ontlast.

Hy pryft het schoone in de Konst door eigen konstwoorden en uitdrukkingen, en toond hoe hy de kragt in zyne werken door klaarheid in steê van 't naare zwart bewerkte; in welk opzigt hy zyn meester *Rembrand* van ter zyde een streek geeft, die niet tegenstaande zyne beelden op den voorgrond van zyne tafereelen in klaren dag stonden, zig niet ontzag (tegens de natuur aan) de lucht van agteren in eenen duisteren nagt te verkeerren. De Lezer zal den steek, in 't volgende gedicht op de slapende Venus, wel ontdekken,

Men

*Men brogt, toen lust en konst in 't renperk t'zamen
liepen,*

De schaduw en het licht op doeken en paneel.

'T een steekt op 't ander af. De schaduwen verdiepen.

Het licht verheft zig uit het duister. 'T eene deel

Behoeft het andere. Het voorste staat in d'oogen

Heel sterk, en 't agterste verschiet voor ons gezigt.

'T gelyken van dees beide is van een groot vermogen.

*De dwerg vergroot den reus, de hut een hoog
gestigt.*

*Dus baart de Schilderkonst ook zoons van Duister-
nissen,*

Die gaarne in schaduw verkeeren, als een Uil.

Wie 't leven navolgt kan vercierte schaduw missen,

*En als een kind van 't licht gaat in geen scheemring
schuil.*

Hy schildert zonder schim en schaduw. Zoo volgt

KONING

De heldere natuur: en vraagt men waar dit blykt?

Bezie dit heerlyk stuk, de levende vertooning

Van Venus, die hier slaapt, en geen schild'ry gelykt,

*Nog verf, maar Vleesch en bloet. Jupyn komt neêr-
gestegen,*

*Verslingert op het schoon van een volschapenheid,
Niet in zyn eigen schyn, maar als een goude regen.*

Heeft Zeuxis kloek penceel de Vogels zelfs verleid,

Hier word het hoofd der Goôn door schildery bedrogen.

Zoo word de Schilderkonst allengs in top voltogen.

Hy stierf tot Amsterdam, wanneer men schreef
1689 in Wynmaand. Zyn beeltenis gevolgt naar
zyn eigen affchildering zietmen in de Plaat B. 3.

In dezen tyd leefde tot Alkmaar de Konstschilder
ZACHARIAS PAULUSZ. Deze schil-

derde in den jare 1620 den Adel der oude Schutterry. Als mede in den jare 1627 en 28 in een stuk zeven Beelteniffen van de Hoofden der Schutterry. Dit stuk werd op de oude Doele, op de Hopmans Kamer voor den schoorsteen geplaatst.

JAKOB DELFF, Zoon van den Konstryken *Willem Jacobsz. Delff*, die getrouwt was met de Dochter van den berugten Apelles dier Eeuw *Michiel Mierevelt*, en gelyk als uit de Konft geboren den 24 van Lentemaand 1619, heeft met geen reden kunnen naarlaten zig daar in te ocffenen, hebbende het geluk van een Grootvader zoo roemrugtig tot leermeeſter, aan wiens konftvuur hy de fakkel zyns vernufts dagelyks kon ontfteken. En ſchoon geen nootdrufthem ſpoorde, nog hy iets behoefde te doen, is hy nogtans door eigen natuurdrift en yver, zoo veer in de Konft gevordert, dat hy pourtretten heeft gemaakt, die nevens die van zyn Grootvader wel mogten geſteld worden; gelyk te zien is te Delf op de Doele, daar hy Hopman, Vaandrig, en Rotmeeſters van het witte Vaandel ten voeten uit geſchildert heeft, zoo meeſterlyk en konſtig dat het wel verdient op een openbare plaats te hangen om van konſtminnaren gezien te worden, gelyk het ook, na dat de oude Doele door den ſlag van buskruid op Maandag den 12 van Wynmaand 1654 voor middaags ten half elf uuren was ingeſtort, is gebragt op de nieuwe Doele, en geplaatſt tuſſchen de twee ſtukken van beide zyne Grootvaders, van Vaders en Moeders kant. Hy is geweest Raad en Havemeeſter der Stad, en overleden den 12 van Bloei-
maand 1661. Zyn naargebleven Huisvrouw, Anna van Hoogenhouck, heeft te zyner gedachtenis door Pieter Rycks meeſter Beeldhouwer, een
cier-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 57
cierlyk uitgehouwen steenwerk boven zyn Graf
doen opregten, met dit Latynsche opschrift :

DEO OPT. MAX.

ET

Piæ Memorix Amplissimo Viro

D. J A C O B O D E L F F,

Qui Senatoria Ædilitiâque, in urbe Delfensi,
Dignitate cum laude functus, prid. Id. Jun.

An^o. cío. 10c. LXI°. Ætatis vero suæ

XLII°. vita cum morte commutata,

desideratus beatorum resurrectionem

hic expectat.

MARITO CARO ANNA AB HOO-
GENHOUCK

ABRAHAMI FILIA :

Hoc qualecunque Monumentum mærens posuit.
SEQUAR TE DILECTISSIME CONIUX.

J A N B A B T I S T V A N D U I N E N,
geboren te Antwerpen in 't jaar 1620. schilderde
konstig, geestig, en uitvoerig in waterverf kleene
pourtretjes, en velerhande andere voorwerpen,
daar Koninklyke Hoven thans nog meê pronken.
1651 werd hy Hopman van een Borgerbende ge-
maakt; maar alzoo ditaan hem veel belemmeringe
gaf, en hem in zyne oeffening belette, heeft hy
zig daar weer van ontslagen, om zyn tyd alleen
ten dienst van de Konstgodes te besteden.

Hier nevens verschynt ADRIAAN VER-
DOEL. Deze Overmaas geboren had den grooten
Rembrant tot zyn onderwyzer in de Konst gehad,
hoewel anderen zeggen Leon. Bramer en J. de Wit.
waar door hy zoodanig in de Konst toenam dat men

hem met rede onder de Konstenaars tellen mag, aangezien hy doorgaans in zyne Historifche verbeeldingen, op grootse voorwerpen doelde. Boven dien was hy boeklievende en een groot beminnaar van de Dichtkonst, om welke reden hy ook omgang met de braafste Dichteren, inzonderheid met Joannes Antonides hield. Hy was een lit van de Rhetorykkamer te Vlissingen daar hy woonde, waar hem door 't Konstgenootschap in den jare 1675, om zyn beknopt en sinryk antwoord op de voorgestelde vrage de hoogste prys werd toegewezen.

JAN DE GROOT geboren tot Vlissingen, in den jare 1650, heeft hem tot eerste onderwyzer in de Konst gehad. Naderhand in den jare 1666 Adriaan van Ostade, en eindelyk Frans de Jong van Haarlem. Hy verwisselde in zyn oude dagen het penceel voor de Koffynering; dog zyn Konstliefde verliet hy niet, maar dreef somwyl een handeling met Schilderyen, Teekeningen en Printkonst.

Nu eens een tusschenpoozing Lezer.

Wy hebben in het eerste Deel op pag. 98. 99. 100. gesproken van alle de gereedschappen welke de Heidenen tot hunne offerslagtingen gebruikten, en vorder al wat tot die wyze van Godsdienst gebruikt werd, uit oude Schryvers betoogt, en in een printverbeelding (gevolgt na de Roomsche Medalsjes en andere gedenkstukken) op pag. 104 doen zien: met een aanhangfel van het zelve op pag. 143; op dat een Konstoeffenaar, dusdanige voorwerpen willende verbeelden, de ware gedaanten dier dingen gereed aan de hand hebbende, de mislagen, welke dikwils daar ontrent begaan worden, zoude kunnen vermyden. Maar

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 59

Maar 't zal ligt een Konstschilder lusten, om zaken van nog woeliger omflag te vertooncn, als by voorbeeld een Romeins Bevelhebber, daar hy in den drom van 't Krygsvolk op een verheven bordes van opgestapelde aardzooden in 't open veld zyn aanspraak doet; of daar een Veldoverste van de Soldaten voor Keizer word uitgeroepen.

Zulke gevallen gingen altyd verzeld met de Veldbanieren, en Legioenvaandelteekenen, welke nevens andere byvoegfelen den aanschouwer van al zulke tafereel verbeeldingen straks (zoo hy wat belezen is, of in de oudheidkunde bedreven) aan de merkteekens op de Vaandels doen zien, wat gevallen de Konstschilder verbeeld heeft. Uit dien hoofde heeft ons der moeite waard geagt, de veldteekenen der oudtydsche volken na te speuren, en op een lyst dus by eèn te brengen:

De Egiptenaren voerden in hunne Legervandels drie gekronkelde slangen die op yder bogt met een klimblad geteekent waren.

De Babyloniers een Duif: dog in den tyd van Semiramis drie groote kroonen daar in ieder een Olyfant stond.

De Syriers drie balken waar van de een dubbeld de ander enkeld getrapt was.

De Grieken twee platte kroonen (*Diadema*) en een doorgaanden Balk met drie neergaande sporten of anders het Vuur, of den Blixem.

De Athenienzen den * Nagt-Uil, Os, of Koe
De

* Behalve dat de Nagt-Uil de stempel van de Atheensche Geltmunt is, zoo ziet men die ook op een penning van Domitiaan, Antonius en Nero, en word gegift dat hy deze ter gedagtenisse van zyn Atheensche Reis heeft doen muntten. Aangezien nu een Uil, of Os, de gemeene stempel van 't Atheensche geld was, zoo is hier uit (als
ie-

De Korinters Neptunus beeld, op een Eilandeken tusschen twee Zeën gezeten.

De Turken deden oudtyds in hunne legervanen schilderen het zwaart van *Alis*, 't welke zy *Sulficar* noemen. Als blykt uit het geen Camerarius uit Leunclavius daar van aantrekt, die daar by verhaald: Dat de Fabel meld, dat, als *Alis* zyn *Sulficar* uit de schee trok, de zelve zig in tweeën deelde, elk deel achteen ellen lang, en dat *Alis* gebruikende dit zwaart tegens de *Gauren* (dus noemen zy met veragting de Christenen) hen ter rechter en ter linker zeide wegmaaide; gelyk de maaijers het gras op 't veld. Zeker de Schryver had 'er niet behoeven by te schryven dat het een fabel was; want het zou zyn werk aan hebben om het een Westphalinger Boer te doen gelooven. Wy halen 't met dat oogmerk ook niet aan; maar alleen om aan te duiden dat dit veldteeken daar uit ontsproten is.

De Lacedoniërs de letter Λ of een Draak.

De Tessaloniërs een Paerd.

De Kappadociërs een Weegschaal met zeven Kruiffen daar om henen.

De Macedoniërs een Pinknots tusschen twee Hoornen.

De Lybiërs drie Hazen.

De Meden drie Kronen, oft twee Baaren, kruiswys gelynt.

De Beotiërs een Sfinx.

De Cimbren een Wilden Os, of Stier, en de
Tra-

iemant door geld omgekogt was, om te zwygen daar hy spreken moest) deze spreekwyze ontsproten: De Offen hebben hem de tong af gebeten, of de Uil belet hem te spreken.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 61

Traciers den Krysgod Mars in hunne Standert-
vanen.

Ten tyde van Pompejus voerden de Romeinen in hunne legervanen een Leeuw, in naarvolging van de * Armeëners, 't welk ook van de eerste be-
woonders van deze landen, de Gaulen en Saxen is overgenomen. Naderhand is de † Leeuw met een schild het gemeen veldteeken der Graven van Hol-
land geworden, het welke ‡ Broer Jan van Leiden, zeit: *Dat van Puppyn Koning van Vrankryk aan Diderik van Aquitanien den Voorzaat van Diderik den I. Graaf van Holland, ter gebeugen van zyn afkomst, tot een wapen zou gegeven zyn.*

De Trojanen voerden in hunne Veldbanieren een Zwyn.

De oude Gotten een Beerinne.

De Alanen, toen zy Spanje overweldigden, een Kat.

De Scyten Draken en andere verschrikkelyke gedrochten, en de Romeinen onder Trajanus van gelyke. Tot al dit heb ik geen ander bewys, dan dat Fr. Junius, S. van Hoogstraten, Wilh. Goeree, en anderen my dat zoo hebben voorgezeit, zonder nader bestempeling: nogtans houde ik het daar voor; dat zy 't zelve van oudentydschryvers hebben ontleent, geenzints dat zy 't zouden hebben verdigt.

Die de oudtydsche gedenkschriften doorsnuffelt heb-

* De Armeners voerden ook by wyle een Ram in hunne Veldbanieren.

† Leeuw) Rood, op een verguld schild, Lazuurblauw getongt en geklaaut.

‡ Kron: Lib. 6. Cap. 6. Pieter Schryver in zyne Inleiding tot de Grave van Holland. Pag: 61. en Sim. van Leeuwen. Lugdu. Batav. pag: 420.

hebben, weten dat by geen Volken de afgoden in zoo menigvuldig getal bekend waren, en geëerd wierden als onder de oude Romeinen; aangezien die met de verwinnaars uit de buitenlanden over gebragt wierden. Niemand zal aan myn zeggen twyffel slaan, wanneer hy ziet dat de Beelteniffen van Serapis en Isis, niet alleen op de geldmunt van Antoninus Pius, gezeit, Karakalla, die mede in Egipten is geweest, gestempelt staat; maar dat ook Julianus zyn troonybeeld onder de gedaante van Serapis en Isis, in alle Vaandels en Krygstee-kenen invoerde; om (als Zozomenus zeit) *die door list en bedriegery onder de Borgerlyke eerbewyzing aan 't beeld des Keizers* (dat zonder schandaal niet mocht nagelaten worden) *de Christenen, 't zy wetende of onwetende, ook Serapis, Isis, en de andere afgoden te doen eeren, of alzoo aan een tweederley bedraaitheid, 't zy van Afgodendienst, of van Keizerlyke Eerverfmading in te wikkelen.* Zie de penningverbeelding met het opschrift DEO SERAPIDI aan den God Serapis, by Oudaan pag. 254 in Tab. 2. vertoond.

Aangezien de Romeinen geneigt waren om zulke gebruiken van andere volken over te nemen, zoo komt het ook daar van daan datmen zoo menigerhande beelteniffen en merken in hunne leger- vanen ontdekt.

De Persianen hebben al van oude tyden den * Arent onder hunne krygsvercieringen gehad. Gelyk Xenofon van Cyrus, en Kurtius in 't leven van Darius te kenne geeft. Dit was onder de Romeinen het algemeen en voornaam Legerteeken. *Kajus Marius* (zeit Plinius) *heeft in zyn tweede Borger-*
mec-

* Arent) of een Boog, en Bondel pylen.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 63

*meefterschap aan de Roomfche Legioenen den Arend opgedragen. Zy was daar te voren het voornaamfte met vier andere, als de Wolf, de * Minotaurus, het Paert, en 't Wilde Zwyn, die alle voor uit gingen: weinig jaren te voren plag alleen de Arent in 't legervoerend Heir gebragt, en de andere in de Legerbefchansingen gelaten te worden.*

De Konftantynen zoo Vader als Zoonen voerden in hunne Legervanen de Griekfche letteren X en P door malkander gevlogten, als in de Byprent I. te zien, beteekenende den naam van Christus. Gelyk Oudaan dit beweert tegen de genen, die de gedaante van het Kruis van Christus daar uit hebben willen opspeuren, in zyn *Roomfche Oudbeelden* pag. 506. en Lud. Smits in zyn *Graafelyke Sinnebeelden* p. 26.

Dat nu de Romeinen onder de Konftantynen, inftêe van de oude Keizerlyke Veldteeken den naam van Christus in hunne legervanen voerden, zulks bevestigt Prudentius, daar hy zegt:

*Het purp're Vaandel droeg, met blinkend goud doorweven,
Tot Teeken Christus naam, te midden in gefchreven.*

Deze verandering sproot uit het gerugt van Konftantyns luchtgezicht, het geen de Spanjaarden naderhand in de Beelteniffen van Heiligen verandert, hunne Standaarden en Vaandelen met een lieve Vrouw, een St. Joris, of ander Sant be-
maald

* De Minotaurus, of 't Stierenkind van Pasifaé, dat in den Doolhof van Dedalus zyn verblyf hadde, was, zegt men, onder de Roomfche Krygsteeken; om te kennen te geven, dat even alzo de Raadflagen der Overften moesten onuitvindelyk zyn.

maald hebben. Zie Goeree. *Waereld en Kerk verand.* p. 344. die ook aanmerkt dat Konstantyn de Stad Bizantie verbeterd, en naar hem Konstantinopelen genoemd hebbende, daar den tweeden stoel der Ryksplante, en den Ryksarent zedert met twee hoofden deed afmalen, wegens de twee Ryken in 't Oosten en Westen. Dus is de Arent het voorname Vaandel en Wapenmerk der Roomsche Keizeren en Koningen altyd in gebruik gebleven, niet alleen tot Graaf Willem den II, Zoon van Floris den IV, die 1248 tot Aken Roomsche Koning gekroont werd, waar van zyn geboortestad Leiden nog zyne gedagtenis bewaart in twee gedenksteen, op welke eenen een Leeuw met een Schild, het Graaflyke, en een dubbele Arent het Keizers Wapen op gebeeld staat: maar ook tot heden toe.

Ook voerden de Romeinen niet alleen Arenden maar ook regterhanden, Wolven, Minotauren, Paerden, Zwynen, Draken, Maanen, en aangezichten van Keizeren en Veldheeren op hunne Veldteekenen.

De Krygsteekenen (zeit Arrianus) zyn de Arenden, de Beeltenissen der Vorsten, de Vaandelen, alle van Goud, gespannen op verzilverde spieffen: en Tacitus, dat de Teekendrager de Beeltenis van Galba afgerukt hebbende de zelve ter aarde smeet. Op andere wys (zeit Oudaan, ziende op de nevensgaande Roomsche penningen 2 en 3 verbeeld) zietmen wederom deze Krygsteekenen, dat 'er boven de bovenste dwarsstreep, een rondte als een kloot, Laurierkrans, of Regterband aan uit steekt: de rondte boven de dwarsstreep zou men kunnen nemen voor de Beeltenis des zelve Keizers, terwyl de onderste ronden met eenige andere beeltenissen, van lagere Krygsbevelhebber, kunnen bemaald geweest zyn:

of

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 65

of door den bovensten ronden bol, heeft men veel ligt een Waereldklood willen vertoonen tot welke gedagten deze woorden van Isidorus: Men zegt dat Augustus een Bol boven op de Krygsteekenen dede stellen, om dat de volkeren door de geheele Waereld hem onderworpen waren, aanleiding geven. Is het een Laurierkrans, die zig op den top der spies ver- toont, 't is een zinteecken tot opwekking van eer en belooning, die op de Trouw, door de Rech- terhand verbeeld, volgt, gelyk ten dien einde op den penning van Makrinus, met het opschrift FIDES MILITUM, Trouw der Krygsknechten, de Trouw gezien word met deze twee Krygsteeke- nen, de Rechterhand en den Krans, dat is, van Getrouwheid en Belooning. Zie 4.

In vroeger tyd onder Romulus eer, de Room- sche Monarchy tot zulk een grootte, en pracht was uitgedegen bond men een hand vol hooi aan een Spies, en gebruikte dat in plaats van een Vaan- del of Legerteeken. Dit bevestigt *Vulturius* niet alleen, maar ook *Naso*, daar hy zegt: *Dat de Eerbied toen zoo groot voor het hooi was, als nader- hand voor de Krygsteekenen der Arenden.*

Plutarchus zegt ook: Dat Romulus een meenig- te volks verzamelt hebbende, de zelve verdeelde in hoopen van hondert Mannen, waar van elke hoop begeleid wierd van een voorganger, die een hand vol hooi of stroo op een Spies had opgeste- ken, waar na de volgers *Manipulares*, Handvol- le genaamt werden, 't welk de Latynsche Puik- dichter *Naso* met deze woorden bevestigt:

*Pertica suspensus portabat longa maniplos,
Unde Manipularis nomina miles habet.*

Dat is:

*Een lange Lance droeg de Wissen opgesteken
Met handen vol, dies heet de Krygsman naar dat teeken.*

Op eene Roomsche penning van Oudaan in zyn Roomsche Mog. p. 116. vinden wy het Zwyn, of een Zog met Biggen (gelyk hier wy 5) vertoont, nevens een penning van Vespasianus, waar in Judea verbeeld word, staande onder een Palmboom, de armen kruiffeling over malkander, tot uitduiding van haar magteloosheid, met het opschrift JUDAEA DEVICTA. *Judea overwonnen.*

Dat nu de Romeinen het Zwyn in hunne Legervanen (ontleent van de Trojanen) gevoert hebben kan waar wezen. Dog my schynt toe dat zy het zelve toen eerst, na dat zy het Joodsche gewest overheerd hadden, ten smaet en trots dier volken in hunne Legervanen hebben doen afschilderen. Want hoe smartig dit hun was, en wat afkeerigheid zy van dit teeken hadden is gebleken, wanneer Vitellius tegens de Arabiers te velde trok, toen zy hem door Gezanten hebben gebeden, dat hy dog met het Veldteeken van het Zwyn door hun Land niet wilde trekken. Dus hebben de Romeinen (dat meê van een Schilder dient in opmerking genomen te worden) het Zwyn maar voor een tyd in hunne Legervanen gevoert, gelyk de oude Batavien de Kat, tot dat zy ontslagen van 't Roomsche juk, weder in vryheid (waar van de Kat een zinnebeeld is) zaten.

Ook dient aangemerkt, dat de Romeinen gewoon waren in Vreugde-tyden, deze gemelde Standaarden, en Legerteekenen, plegtelyk met
kranf-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 67

kranffen te verciereu; 't geen Klaudianus naar deze vertaling heeft doen zeggen :

De Leeger-Teekens bloeijen

Van Bloemen, en het Loof fchynt om de Spies te groeijen.

En dus ziet men op een penning van Titus Vefpafianus, dat een Overwinning beeld, het Vaandel met een krans verciert, penning 6 vertoont. Waar omtrent Oudaan aanmerkt, dat deze plegtigheid plag aan de Legerteekenen beweezen te worden, niet alleen in vreugdetyd met Bloemkranffen; maar dat de zelve ook op hooge Feeftdagen gezalft wierden, 't geen hy bevestigt met het opfchrift van een ouden brok Marmersteen. (aangetrokken in zyn Roomfche Mog: p: 529) waar op te lezen ftaat CORONIS. INLATIS. SIGNISQUE. UNCTIS. Datis: *Kranffen aangehangen, en Krygsteekenen gezalft.* En aangezien de Konftfchilders ook dikwils Bybelstoffen tot hun voorwerpen nemen, hebben wy ook de Banieren, of Veldteekenen der XII ftammen Ifraëls (om den agtergrond van ons Printtafereel te vullen; gevolgt na de afteekeningen die W. Goeree daar van vertoont in het IV Deel van de Mofaïfche Historien pag: 428) vertoont, zoo, en in die orde als de zelve onder hunne Hoofdbanieren optrokken.

1 Hoofdbanier.

B. A. C.
ZEBULON, JUDA, ISASCHAR.

2 Hoofdbanier.

E. D. F.
SIMON, RUBEN, GAD.
E 2 3 Hoofd-

3 Hoofdbanier.

H.

G.

I.

BENYAMIN, EFRAIM, MANASSE.

4 Hoofdbanier.

L.

K.

M.

A S E R, D A N, N E P H T A L I.

En wild gy de koleuren der Banieren weten, omze van den anderen te doen onderkennen; *Sam. van Hoogstraten* heeft daar onderzoek na gedaan in zyne *Zigtbare Waereld* op pag: 156.

De dappere en srydbare Macchabeen, een Ade-lyk geslagt uit den stam Levi gesproten, kante zig (na dat de gantsche staat der Joden door Antiochus scheen te grond te gaan) tegen dien geweldenaar in openbaren Oorlog; om't verval der Joodsche zaken te redden. De eerste die daar de hand aan lei was Matthatias, gesterkt met vyf dappere Zonen, van welke Juda wel de Heldhaftigste Hoofdman was. Deze voerden in hunne Krygsbanieren de letteren $\aleph \text{ M } \beth \text{ C } \beth \text{ B}$. i. zynde de beginletteren van de Hebreeuwsche woorden Exod. 15. vs. 11. *ô Heere, wie is als gy onder de Goden?* Gelyk zy hier door ook den naam van Macchabeen gekregen hebben. Zie W. Goeree, *Kerkelyke en Waereltlyke verander.* p. 69.

Hier mede zullen wy eindigen. Dog zoo wy komen te bemerken, dat onze vlyt dies aangaande den Konstoeffenaars genoeg geeft, zullen wy ligt wat breeder op een ander plaats in het betogen van diergelyke dingen (aangezien dat dit nog maar, als het spreekwoord zegt: *Om den kant heen gepraat is*) uitweiden.

Zeker zoo een Konstschilder mogt wanen dat zulke kundigheden van geen nut zyn, en dat het even-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 69

evenveel is wat men de Waereld daar voor in de vuist stopt, hy zou daar even zoo breed meê staan, als die Korintische Historieschryver die van *Luciaan* uitgelachen word; om dat hy die naauwlyks een voet buiten Korinten gezet, en zelf geen veldslag op een muur geschildert gezien had, zonder de Wapenen of Krygstuigen te kennen, tot het beschryven van Oorlogsgeschiedenissen zig begaf, met daar toe dusdanig een voorbereiding te gebruiken: *De oogen verdienen meer geloofs dan de ooren, derhalve schryve ik, niet het gene ik behoort, maar het gene ik gezien hebbe*: En hy had alles zoo naaukeurig doorzien, zeit gemelde Schryver, dat hy zeide, dat de *Draken der Parthers* groote beesten waren, die in *Persie*, een weinig boven *Iberie* geteelt wierden; datze de zelve gewoon waren met *spieffen*; of lange staven, om hoog te heffen, om den aankomenden van verre een schrik aan te jagen, en datze de zelve in 't midden van den stryd op de *Vyanden* los lieten gaan, van welke 'er velen verstonde, en anderen van hunne beknellingen verslikt en dood gedrongen wierden.

Wat my aangaat, ik oordeel dusdanige kundigheden (om alle bespottingen te ontgaan) den zulken welke zig in de oeffenschool van *Pictura* hebben begeven, inzonderheid om tot de verbeeldingen van Historien opgeleid te worden, van zeer groote nutbaarheid te wezen. Veragten zy mynen goeden raad, of willen zy zig niet verledigen tot dit te lezen, om het te weten, zoomag ik my des wegen, de moeite van zoo veel nazoekens met reden beklagen.

Meermalen hebben wy geklaagt, dat de geboortetyd van sommige brave Nederlandsche

Konstfchilders van ons (hoe veel navragens wy ook daar na deden) niet heeft kunnen opgespeurt worden, als ook hun Beeltenissen, hoe graag wy gezien hadden dat die nevens hunne Levensbeschryvinge in ons Boek na malkander zig in print hadden doen zien. Dit zou ons ook gebeurt hebben met den grooten Haarlemschen Konstfchilder

PHILIP WOUWERMAN, zoo my zyn begravenisbrief, bestempelt 1668 niet waar in handen gekomen, daar de oude Vincent vander Vinne in dien tyd, op geschreven had, dat hy was gestorven in zyn 48 jaar.

Zyn Vader *Paulus* genaamt was een Historiefchilder, dog van geringe soort, en woonde te Haarlem, gelyk my van oude Haarlemiten verhaald is. By deze is het bedenkelijk dat PHILIP (welke de oudste van zyn Broeders was) de beghinselen van de Konst geleerd heeft, ten minste de zugt tot de Konst door de geboorten overgeërft. Het zy daar meê zoo 't wil, ons straalt van allen kanten toe, dat hy van zyn begin af Mecenaassen heeft ontmoet, die hem zoo hoog boven de Nyd hebben opgebeurt, dat zy hare klaauwen aan hem niet slaan konde. Dus mag hy wel onder de gelukkige Schilders geteld worden.

Niemant moet my verdenken, als of ik beweren wilde dat het geluk der Konstfchilders alleen van hunne begunstigers of 't blind geval afhangt, geheel niet; de werken moeten vasten grond hebben om den maker op te beuren; want dan is de roem bestendig die anders van korten duur is, en als rook verdwynt. Maar ik noem zulke Konstfchilders gelukkig, welke in hun leven *Mecenaassen* ontmoeten die hunne Konstwerken roemen en naar waarde beloonen, en in tegendeel zulke onge-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 71

gelukkig, die nooit begunstigers ontmoeten of de waardy van hun Konst by hun leven betaald krygen. Van deze zyn 'er ons al vele ontmoet wier Konst eerst na hun dood, naar waarde betaald werd, daar zy even zoo veel van hebben als de doode zwynen, wanneer hunne hammen tot een dieren prys verkogt worden. Nu dit overgeslagen, onze **W O U W E R M A N** was gelukkig, en hy verdiende zulks door zyn Konst waar door hy al zyne tydgenooten te boven streefde. 't Is waar dat zyn penceelkonst jaren na zyn dood tot een veel hooger prys als by zyn leven is op gestegen, als de *Dolfyn* van Vrankryk, ende Keurvorst van Beyeren, (die ook andere Hoven gaande maakten) de zelve alzins in Holland deden opkopen. Maar dit betwift niet ons zeggen; dat hy in zyn leven gelukkig geweest is, want hy in zyn leven al vrugten van zyn arbeid heeft opgezameld 't geen hier uit blykt, en my voor waarheid berigt is, dat hy met zyn Dochter, die aan den Konstschilder *H. de Fromantjou* trouwde, 20000 Gulden meê ten Huwelyk gaf.

Dog dit alles voor by gestapt, elk moet verwondert wezen die zyn Konst kent, en ziet, zoo ten opzigt van de menigvuldige veranderingen der voorwerpen; als verbeeldingen van Jachteryen, Pleisterplaatsen, Pikeurbanen, Struikrooveryen, Bataljes, Plonderingen enz. yder in 't byzonder menigmaal door hem op paneelen afgemaald: en nogtans zoo geheel verschillig dat het een naar het ander geene gelykheid of overeenkomen heeft, nog in de voorname als min voorname vertoonzelen; zelf niet in Landschappen of gronden, ten bewys van zyn ryken geeft, en vernuft, in 't bedenken van zoo menigerhande welstandige ver-

anderingen in zyne penceelwerken. Daar en boven heeft hy alles zoo eigen, en natuurlyk, of in zyn natuurlyken aart weten te verbeelden, dat de Beeltjes hoe klein fomwyl, met den eersten opslag beduiden wat zy verrigten. Zelf in 't verbeelden van byzondere gevallen heeft hy dingen waargenomen die byna niet te bedenken zyn, dan van die welke die gevallen hebben by gewoont.

Ik heb verbeeldingen van strooperen en plunderingen van dorpen, en gehugten van hem gezien, waar in de moedwil der foldaten, de schrik en bedeestheid der overrompelden, zoo natuurlyk, zelf in de wezens was waargenomen, dat de zelve schenen te spreken; dat een bewys is, dat hy alles met groote opmerkinge verrigt heeft: en dat hy zyn penceel zoo gereed ter uitvoering gehad heeft, als zyne bedenkingen, blykt aan het onnoemelyk getal van konststukken, waar meê alle be rugte, zoo binnen als buitenlandsche kabinetten, en konstvertrekken pronken.

Ziet men Bataljes van hem verbeeld; men ziet het driftvuur Paerd en Ruiters uit de oogen schitteren, in de vlugtigen de vrees, in de verminkten de pyn, en in de afgemaaiden de doodverf op de lippen geschildert.

Daar en boven heeft hy ook inzonderheid zyn Konst en oordeel doen blyken, in de welstandige schikkinge van zyne werken: in de konstige verdeelingen van ligte voorwerpen tegens bruine, en weder bruine tegens ligte, niet met verspreide flikkeringen die 't oog des aanschouwers dan hier dan elders na toe trekken, maar in breede partyen, waar door het oog op het voorname blyft gevestigd. En wat zyn penceelbehandeling aangaat, de zelve is smeltende, vet, en toetsende. En dus

ont-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 73

ontheft van zwaarmoedigheid, en gestrekte nettigheid, schynen zyne Tafereelen al spelende geschildert. Eindelyk de Wykingen van zyn gronden, inzonderheid wel weten in agt te nemen.

'T gaat niet zelden heel ongelyk omtrent de berigten van dingen die in 't leven van sommige Konstschilders zyn voorgevallen. Van eenigen kan men naauw iets ontdekken, van anderen word 'er weer zoo veel verteld dat het zyn werk aanheeft, om te weten, welk voor waarheid men zal te boek stellen, inzonderheid als men den regten grond niet weet waar uit het verhaalde zynen oorspronk heeft. Dus is het met onzen PHILIP WOUWERMAN gelegen. Sommigen zeggen dat hy een Zoon had, die zig in de Konst oeffende, en dat hy bedugt zynde dat hy den luyard na zyn dood zoude spelen, wanneer hy bezitter van alle Modellen en Teekeningen zoude wezen, besloot de zelve te verbranden, om dat hy zelf yveren zoude. Anderen, dat hy in onmin met zyn Broeder Pieter leefde, en overzulks hem niet gunde dat hy voordeel uit zyn zweet zou genieten. Anderen weer verhalen, dat het niet zyne, maar teekeningen van andere Meesters waren, die hy voor zyn dood deed verbranden. Dit is wel de waarheid, maar zy dient ontbolstert, om de reden (anders gelykt het wel dollemans werk) daar van t' ontdekken. Dit zal geschieden door 't volgende berigt, waar uit met een de ware oorzaak des ongelukki- gen uitgangs van *Bamboots* te voorschyn komt.

Van dezen zeiden wy in zyne Levensbeschryving dat hy hier meer geld voor zyn Penceelkonst kreeg, dan in Italiën; maar hebben nader berigt zynde ontdekt dat hy daar zoo breed niet by stond; want in

zyn tyd wierd de Konst van WOUWERMAN, om het lieffelyk Penceel, en aangename voorwerpen al van elk bemint; het geen dat den voortgang van zyn stukken (die 'er somwyl wat droevig en donker uitzagen) vertraagde. Dog dit zou 't hem niet alleen gedaan hebben, wyl de Konst van WOUWERMAN inzonderheid in dien tyd niet tegens de zyne konde ophalen; maar dit kwam'er by. 1 Dat hy niet spaarzaam was wanneer hy geld had. 2 Dat hy zyn Konst niet tot lager prys geven wilde, dan hy gewoon was te Rome daar voor t' ontfangen. 3 Dat hy weinig voortkruyers had. 4 Dat hy voor Keelbeulen, (Konsthandelaars wil ik zeggen) niet wilde schilderen, of hun eenig voordeel geven, die hem gevolgelyk dan ook lieten dryven. Dit maakte hem droefgeestig, en mistroostig, dog hy bleef egter styf koppig zonder iemant ten gevalle te komen, waar door hy zig in een armoe-digen staat bragt? zoo dat hy zyn huiswaard, en naaste bloedverwant, een broodbakker by wien hy t' huis lag, zakgeld moest afvergen, die 't hem weigerde te geven zeggende: *dat 'er 200 gulden voor een zyner stukken geboden wierd, waarom hy die niet liet glippen en zig daar van bediende?* Dit kropte hy almeê op by de rest. Maar 't geen hem wel 't meest aan 't hart ging, was, dat de oude *Jan de Wet* Schilder en Konstkooper die hem die gemelde som geld geboden had, hem de weigering betaald zette. WOUWERMAN die dit gemelde stuk nu dikwils en met groot opmerken beschouwd had, werd van *de Wet* verzogt, een stuk van de zelve grootte en inhoud te maken, 't geen hy volgens het vaste denkbeeld dat hy daar van had, werktellig maakte. Dit gedaan zynde bragt gemelde *de Wet* alle soort van konst-
be-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 75

beminnars by WOUWERMAN om 't zelve te zien, en liet *Bamboots* muffen, zeggende : (onder schyn als of *Bamboots* dit van hem afgezien en nageaapt had) *Men wil het dog al van de zulken hebben die te Rome geweest zyn enz.* Deze spyt konde hy naar 't schynt niet verzetten, maar zy vervoerde hem tot wanhoop en eindelyk tot een schandige dood.

Dit kwam *de Wet* niet zoo haast ter ooren of hy maakte zig voor WOUWERMAN Meester van zyn Koffer met Modellen, Teekeningen en Schetsen, eer iemand de Neus daar in stak, van welken kostelyken voorraad (*des eenen Dood is des anders Brood*) WOUWERMAN zig wel heeft weten te bedienen, zonder dat iemand wist hoe hy 'er aan kwam. Dit waren nu de Teekeningen waar van ik gemeld heb, die hy op zyn sterfbed leggende voor zyn oogen déed verbranden; op dat de Waereld niet weten zoude na zyn dood, met wiens kalveren hy geploegt had.

Dus heeft het den Konstschilder *Roefstraten* die *Bamboots*, *Jan de Wet*, en WOUWERMAN gekent en omgang met de zelve gehad heeft, aan *Michiel Carree* (in Engeland zynde) verhaald. En ik geef het weder zuiver over, voor den zelve prys waar voor ik het ontfangen heb, zonder daar iets af, of toe te doen.

PHILIP had ook twee Broeders *Pieter* en *Jan* die nevens hem de Konst oeffenden.

PIETER verbeelde veeltyds, Stalletjes, Pleisterplaatsen, inzonderheid Valkejachten te Paerd met Juffertjes, dat aangenaam en voor elk bevallig is. De Paertjes en Beeldjes wel geteekent, uitvoerig en net genoeg geschildert, dog niet zoo kragtig los, en teekenagtig getoetst.

'T gaat met de Konst, als met Reizigers die
een

een oogwit hebben; sommige zullen de gemeene wegen gaan, andere toepaden inslaan, en daar door hunne makkers voorkomen, om eerder tot hun bedoelinge te geraken.

'T is bedenkelyk dat PIETER ook al zyn vlyt en yver zal hebben ingespannen, gespoort door zyn Broeder, die hem in de Konst voor uit draafde, maar is dog altyd agter gebleven. Egter moeten wy zeggen: dat hy een fraai Konstschilder geweest is, in dat deel der Konst, 't geen hy voor zig verkoren had.

JAN hun jongste Broeder was een Landschap-schilder, en oeffende die Konst mede tot Haarlem. Maar van zyn Penceelkonst zeitmen weinig, om dat jong gestorven is; te weten in 't jaar 1666, twee jaar voor zyn oudsten Broeder Philip, die op den 19 van Bloemaand 1668 zyn leven eindigde. Tot Haarlem by *L. vander Vinne* heb ik een van zyne Penceelwerken gezien, 't geen een Bergagtig Landschap verbeelde. Voor aan was een bruine voorgrond, met ruigt en onbesnoeit geboomt beplant, waar tegen zig 't verschiet klaar en helder gedaagt als in een lage valey vertoonde. De voorgrond inzonderheid was geestig, brokkelig, en in d'eigen kleur geschildert, als men de zelve van Philip in zyn vroegen tyd ziet, toen hy de gronden wat eenkleuriger schilderde, dan naderhand.

Wat roem oudtyds Athene de School der Geleertheid gehad heeft: hoe in later tyd Rome, de kweekschool der Schilderkonst geagt wierd te wezen: als ook hoe zy hare Leerlingen uit alle oorden, om hare schoone voorwerpen, heeft weten uit te lokken; ja met hoe groote drift velen hun

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 77

hun Vaderland vaarwel zeiden, derwaarts zig wendende, om hunne zucht, en neiginge te voldoen, hebben wy meer als eens voorheen aangewezen, en staat nader bekrachtigt te worden, door het voorbeeld van den voornamen Konstschilder

JAN BAPTISTA WEENINX gebynaamt de *Ratel* * geboren tot Amsterdam in 't Jaar 1621.

Zyn Vader Jan Weeninx was een vermaarden Konstig Bouwmeester, waarom hy ook door de wandeling genoemd wierd, *Jan met de Konst*. Deze hem te vroeg, en als hy nog maar een jaar oud was door de dood ontruikt, geraakte hy onder het bestier van zyn Moeder en Voogden die hem, die byzonder leesgierig was, by een Boekverkoper bestelden, om verstand van den Boekhandel te krygen. Maar wanneer zyn Meester met hem niet konde te regt raken, doordien hy in steê van agt op den Winkel te slaan, alle Papier dat hy maar bekomen konde beteekende, zoo bestelden zy hem in een Lakenwinkel, maar het was al 't zelve, waarom hem zyn Moeder, om dat hy niet anders doen wilde, en zy hem van harte beminde, hem ten gevalle bestelde om de gronden van het teekenen te leeren by eenen *Jan Micker*, een gemeen Schilder; naderhand by den vermaarden *Abraham Bloemaart* tot Utrecht. Daar won hy in korten tyd veel in de Konst aan, en besteede zelfs zyn buiten tyd neerftig in 't teekenen naar 't leven, zoo wel van oude vervalte Schuuren, Huizen, als andere dingen die hem teekenagtig voorkwamen. Eindelyk leerde hy nog omtrent twee jaren by *Nicolaas Mojert*, wiens behandeling

* Deze bynaam kreeg hy in de Roomsche Bent, om dat hy zig wat verhaafte in 't spreken, en wat stootende sprak, 't geen hy uit een soort van beroetheid gehouden had.

deling hy zoo even eens wist na te bootsen, dat men tusschen die van hem en zyn Meesters stukken geen onderscheid konde zien. Waar na hy by zig zelf de Konst voort oeffende, en veel fraaije stukken in dien tyd schilderde.

Met zyn 18 jaar trouwde hy met de Dochter van den Landschapschilder *Gillis Hondekoeter*, den Grootvader van *Melchior Hondekoeter*, die uitmuntende was in 't schilderen van allerhande Vogelen.

De reislust die hem van jongs af aan in 't hoofd gemaakt had, en waar van hy eerst door zyn Moeder, naderhand door 't trouwen belet werd, groeide zoo sterk aan, dat hy (niettegenstaande hy vier jaren getrouwt was geweest, en een Zoon had van 14 Maanden, die nog leeft) voornemens wierd, om in der stilte, en zonder daar iemant, ook niet zyn eigen Vrouw, kennisse van te geven, door te gaan. Gelyk hy ook vervolgens deed.

Zyn Vrouw die hem miste, en nergens konde opspeuren waar dat zy ook naar hem omhoorde, werd agterdenkende, om dat hy dikwerf getoont had groote geneigtheid te hebben van Rome eens te zien. Dus maakte zy verscheiden van zyne vrienden op, om door de Steden van Holland, nazoek naar hem te doen, die hem eindelyk te Rotterdam aantroffen, en hem zoo veer bepraaten, dat hy met hun weder naar Amsterdam scheepde, onder beding dat hy maar behoorlyk afscheid wilde nemen.

Dit stuk ging aan, onder wederbeding dat hy niet langer dan vier maanden soude uitblyven: dog heel noode, en tot groote droefheid van zyn Moeder en Echtgenoot. Maar deze vier maanden verwisselden zig in vier jaren, aangezien hy om zyn groot ver-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 79

vernuft en uitstekende Konst alom in Rome beminde werd, en de handen zoo vol werk kreeg dat 'er geen eind aan scheen te zullen wezen. Des hy na het verloop van twee jaren (gedreven door liefde tot zyn Vrouw) aan den Kardinaal *Pamfilio*, (in wiens dienst hy toenmaals was) meermalen verzocht een reis naar Holland te mogen doen; om zyn Vrouw en Zoon die hy daar gelaten had te mogen zien. Maar dit alles kon niet helpen by den Kardinaal, die hem by uitnemenheid beminde, en om hem van zyn voornemen te verzetten hielp in dienst van den Paus *Innocentius*, voor wien hy een groot werk maakte, waar toe hy nog verscheide anderen in zyn dienst had. De een en de ander bespeurende zyne geneigtheid, droegen hem voor, dat hy zyn Vrouw zoude tot Rome ontbieden. Dit maakte hy werkstellig door verscheiden brieven, met betuigingen van zyn groot verlangen, met verzekeringen dat zy daar welkom wezen zoude, en hoe de Paus, en Kardinaal beloften hadden gedaan van aan zyn Zoon dienst te doen, en hem te bezorgen met een ampt. 't Een en 't andere deed haar besluiten, om te schryven aan haar Man, dat zy op zoo een tyd, en met zulk een Schipper op Rouaan meende te varen, en van daar haar reis voort te zetten naar Rome.

Zoo haast als deze blyde tyding kwam, werd 'er straks aan alle *Nunciussen* en *Gouverneurs* van al die plaatsfen die zy moest doorreizen geschreven, om haar buiten onkosten, goed geleide te bezorgen. Dog alles te vergeefs; want hare vrienden hadden haar onderwyl weten om te praten, haar voornemen gestuit, en daar van afgeschrikt, met te zeggen, datmen haar daar zynde in een Klooster zou zetten, dat 'er voor hem Vrouwen ge-
noeg

noeg waren, en diergelyke voorſpellingen; want hare Vrienden die alle Gereforméert of Mennonift waren, waren met een vooroordeel tegens de Roomsgezinden voor in genomen. Zy zond dan door hare Vrienden opgerokkent een brief van een geheel verſchilligen inhoud naar Rome, te weten dat zy van voornemen verandert was, en niet wilde komen in zoo een Land, enz. Wat raad? zyn liefde drong hem om haar zelf te halen, zoo, dat wanneer hy geen verlof daar toe konde bekomen, hy in der ſtilte van Rome vertrok, en liet een open brief in zyn vertrek, waar in hy te kennen gaf, dat hy voornemens was binnen den tyd van drie Maanden weder te keeren.

Hier zynde werd hy van yder aangezocht, en gebeden om iets te willen maken. Zelfs de grootſte liefhebbers van Konſt lieten hem niet ongekwelt, zulks het hem niet mogelyk was zoo haafſtig weder te kunnen vertrekken, ſchoon 'er geduurig Brieven van den Kardinaal *Pamfilio*, en anderen kwamen.

Zyn Vrouws Broeder, die te Utrecht woonde, ging hy bezoeken, en bleef daar om de gezonde lugt wonen, dog wilde egter alle jaren weder naar Italiën. Maar daar kwam niet af: want zyn Vrouw en goede Vrienden, waar onder menſchen waren van den eerſten rang, verbaden hem t' elkens, en veydelden dus dat voornemen, waar door het daar na geheel is agter gebleven.

In dien tyd heeft hy veel voorname konſtſtukken gemaakt, en zou 'er meer kunnen gemaakt hebben, indien hy zoo veel brave luiden niet aan zyn ſnoer gehad hadde, die hem geſtadig van zyn werk afroonden om zyne ſpraakzaamheid en verſtand, zoo in geefteyke als waereldlyke zaken.

Maar

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 81

Maar als hy eindelyk overweegden 't verlies van zyn kostelyken tyd, door den aanloop van al't gezelschap, ging hy twee uren boven Utrecht, by het dorp de Haar, op het oud Adelyk Huys ter Mey woonen, om aldaar zyn Konst met minder verlet te oeffenen, alwaar hy in 't laatste van het derde jaar kwam te overlyden, in den ouderdom van 39 jaren. Hy liet twee Zoonen na; waar van de onste 16 jaar zynde, nog leeft en de Konst oeffent.

't Geen tot luister van zyn naam moet gezegt worden, is dit, dat 'er voor hem geen bekend is geweest, die zoo de Konst in 't algemeen verstaan heeft, als hy. En daarom is hy by alle Konstkeners hoog geschat geworden, om dat hy niet een deel van de Konst, als anderen, maar de zelve in alle deelen volmaakt verstond. Het zy dan dat hy Beelden, Dieren, Landschap, Zee, Stilwater met Schepen, enz. maakte, elk was in zyn foort even natuurlyk en konstig, zoo dat hy alle Konstschilders te gelyk na de kroon dong, ja zelfs met *van Aalst*, vermaard in doode Vogels, en *Emanuel de Wit*, geroemt om zyn wetenschap in de Doorzichtkunde, om stryd geschildert heeft.

Het vast begryp dat hy van de verschillende voorwerpen had, en de ligte bevatting van de onderscheiden behandelingen, deed hem alles onderneemen, zelf het schilderen met duim en vingeren, daar in navolgende Kornelis Ketel, daar *van Mander* van meld, in zyn Boek op pag. 195. Hier toe nam hy ten voorwerp eenen *Orions*, opzigter van den Doms tooren, en bediende van het *Capittel*, die een beminnaar van de Konst was, ook by wylen het penceel hanteerde. Dit pourtret geleck wel, en stond wat van de hand gezet, zoo

levendig en kragtig, al of 't door het penceel geschildert waar geweest. Ook was hy inzonderheid in 't groot uitnemen vaardig, zoo dat zyn zoon, die my dit zelf mondeling betuigt heeft, hem op eenen dag verscheiden malen heeft zien beschilderen, een doek van 6 a 7 voeten breed, daar Gebouwen, Zee en Schepen, of een Bul en verscheide Honden naar het leven geschildert, in kwamen, met een Landschap en ander bywerk. Van gelyke drie pourtretten levensgroot half lyf met bywerk te schilderen op een Somersdag, was voor hem maar speelen gaan. En schoon zyne geneigtheid wel het meest naar het groot helde, nogtans verstond hy 't klein schilderen meesterlyk, dog daar was geen grooter last voor hem als het klein en uitvoerig schilderen, dat hy steeds verwenste. Hierom ziet men dat ook maar zelden.

Het Konststukje verbeeldende een vrolyk gezelschap, sommige zeggen de Verloore Zoon, dog 't meest bekend door den naam van 't pissend Jongetje, nu door Nik. Verkolje uitvoerig in zwarte Konst gebragt, is geestig van vinding, konstig in zyn t'zamenstellingen, en met een klikkend en vet penceel geschildert. Het berust thans in 't Kabinet van den konstliedigen David Amori.

Maar het eenigste en uitvoerigste Konststuk dat in Nederland bekend is (de rest is opgekogt en naar buitenlandsche Hoven verzonden) is by de erfgenamen van den Heer Wiltshut tot Amsterdam, het geen zodanig uitvoerig geschildert is, dat het voor de Konst van *Dou* of *Mieris* niet behoeft te wyken. Dit niettegenstaande heeft men hem dikwils hooren zeggen: *dat het hem bedroefde en leet was, dat hy met zyne handen niet kon uitvoeren,*
't geen

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 83

't geen hy met zyn verstant begreep. Zyn Beeltenis van Bartol. van der Helst geschildert, en van ons gevolgt, ziet men in de Plaat C. 1.

Zoo eenige Stad in Holland mag trots wezen, om dat zy ten wieg verstrekt heeft van doorluchtige mannen, zoo mag het Delf wezen, om dat zy buiten andere vernuftelingen ook de Waereld door berugten

DAVID BECK, gebentnaamt den *Gulden Scepter*, uit haren schoot heeft voortgebracht. Deze geboren op den 25 van Bloeimaand des jaars 1621 werd genoemd naar zyn Vaders broeder, die een braaf Dichter in dien tyd was, en tot Aarnhem in Gelderland overleden is.

Hy heeft nevens anderen ook den beroemden Ant. van Dyk, Ridder en Schilder des Konings van Engeland, tot leermeester gehad. Zyn braaf penceel en wellevenskonst maakten hem by de meeste grooten van Europa geagt: gelyk hy in gunst raakte by Koning Karel den eersten, wiens Zoon Karel den tweden, den Hertogen van Jork en Glochester, als ook Prins Robbert, hy in hunne Jeugt heeft onderwezen in de Teekenkonst. Daar na quam hy in dienst van den Koning van Vrankryk, ook van Denemarken, en eindelyk van Koningin Kristina van Zweden, die hem inzonderheid boven anderen beminde, verscheide geschenken gaf, en hem haren eersten Kamerheer maakte. *De Vrouwen* (zegt de spreuk) *hebben de Mannen lief, en zy weten waarom.*

Hy nam in dien tyd voor, als haar Majesteit een speelreis na Vrankryk doen, en te Parys eenige tyd vertoeven zoude, een reis naar Holland te doen. Hy nam tot dien einde oorlof van haar, onder voorwending van zyne vrienden te willen bezoeken

ken welke hy in vele jaren niet gezien had, en na welke hy verlangde. Maar men zeit dat zy die voorwending verdagt hield, en geloofde dat hy zocht heen te gaan om nooit weder te keeren, gelyk ook gebeurt is; want hy op den 20 van Wintermaand 1656 binnen 's Gravenhage (niet buiten vermoeden van vergif gedronken te hebben) kwam te overlyden.

In dienst zynde van zyn Koningin heeft hy Italiën, Spanjen, Vrankryk, Engeland, Denemarken, en alle Hoven van Duifchland bezogt, om alle Potentaten en Doorluchtige Perfoonen voor haar uit te fchilderen, dien zy dan haare Beeltenis uit glorie van bekend te willen wezen, door onzen DAVID BECK gefchildert deed aanbieden. Op welk doen de groote J. van Vondel dit vaers gemaakt heeft.

*De liefde tot de Konft luikt op met grooter hope
Van eer en prys, nu BECKS de Vorften van Europe,
Uit laft der Koningin, door zyne Konft hertcelt,
En hun Chriftn verceert, in haar onfterffelyk beelt.
Zoo word Gustavus bloed, van Hof, tot Hof geboren.
Wie klaagt dat aan deës verf en wiffel word verloren?*

Dit doen leide hem, als het fpreekwoord zeit, geen wind eyeren, maar bragt hem wel blinkende voordeelen by. Zyn vrienden getuigen dat hy door deze voordeelige gelegenheid negen goude ketenen en Medalien te fchenk van Koningen en Vorften gekregen had, en onder die een van zyn Koningin. Zeker die groote Vrouw deed veel om naam te maken. Zie hier Lezer (gemeene koft is by wylen zoo smakelyk als de koftbaarfte) een gering ftaal. In de Stad St. Gewer, in 't Graaffchap Heffen, had
men

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 85

men outyds voor gewoonte (en fomwyl nog) dat men den vreemdelingen een koperen Halsband, van Keizer Karel daar toe gegeven, wanneer zy aan den waterkant geleid worden, daar de zelve vastgehegt is, om den hals slaat, en daar op vraagt: of zy met Water of met Wyn willen gedoopt wizen? Die 't water begeren, krygen onvoorziens een emmer vol daar van over 't hoofd. Dog die wyn eiffchen geven daar toe een stuk geld. De Koningin Kristina daar zynde gaf tot dit gebruik een konftig gedreven zilvere fchaal of beker, waar door haar mildadigheid gemeld word, zoo lang dat gebruik ftand houd.

Maar laat ons weder tot onzen DAVID (wiens Beeltenis in de Plaat C. 2. ftaat) komen.

Van hem word getuigt dat hy zoo ongemeen vaardig was in 't fchilderen, dat de Koning van Engeland, boven gemeld, eens tot hem zeide: BECK, 'k geloof dat gy te Paerd zittende zoud konnen fchilderen.

In den jare 1653 te Rome zynde, werd hem door de Bentvogels, (ik wil hen liever noemen opfnappers, want hy zelf was de Bentvogel dien zy plukten) groote eer bewezen, 't geen blykt uit den ftart van 't Vaers 't welk zy op zyn Doopmaal uitgalmden. Doe daar by dat zyn Bentnaam door zefstig handen was ondertekent, zoo kond gy ftat maken wat hem dit fmulmaal kwam te kosten. Zie hier de Kopy van 't Vaers:

Uw vriendelyk ontmoet, en uw beleefde reden

Die wyzen duidelyk, dat gy zyt de Perfoon,

Die menig heeft vertoont, de Koningin van Zweden;

Door uw vermaard penceel, zoo waardig by de

Kroon.

*Wat staat ons nu te doen? dat wy u gaan erkennen,
 In de Romeinsche Bent, met eenen nieuwen naam,
 Die als op vleugels door de Waereld zal gaan rennen;
 Dit's 't algemeen besluit: Wy roepen al te saam.
 Viva de Gulde Scepter.*

Den 7 van Wintermaand 1653. Hy was een schoon en wel gemaakt Perfoon, dog niet kloek.

Ik heb in het eerste Boekdeel op pag. 333 gemeld van den potsigen *Adriaan Brouwer*, dat hy twee maal begraven wierd. Maar van *DAVID BECK* werd verhaald dat hy tweemaal gestorven is, en wijle weten hoe? Hy, reizende door Duitsland werd door een onvoorziene ziekte beloopt, die hem in dusdanig een langwylige slaute bragt, dat 'er geen ander besluit van te maken was, dan dat hy waar overleden. Over zulks werd hy, gelyk gewoonlyk geschied, uitgetrokken, en uitgestrekt op zyn ledikant geleid. Wat gebeurt 'er? zyne twee knechts zitten in 't zelve vertrek, en spoelen met een glas wys de zwarigheid van hun hart. Onder 't over en weer drinken zegt een van deze, ligt wat kortswylig en wulps van aart, dat wy 't onzen Heer ookeens presenteerden, hy heeft het in zyn leven zoowel gelust, en staat met een op en duwt hem den roomer met wyn aan den mont. Door den reuk van den wyn (naar allen schyn) wat tot zig zelven gekomen, opent hy zyn lippen en slurpt een weinig daar van in. De knecht dit ziende verzet zig daar niet over, maar zeit tegen zynen makker, kyk, onzen Heer lust ook wyn na zyn dood, en zet hem het glas andermaal aan den mont, waar uit hy
 een

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 87

een goeden teug deed, op dien zelve stond bekwam; en jaren na dien tyd leefde.

Dit zelfzaam voorval zoude ik zoo ligt niet voor waarheid aannemen, ten zy 'er diergelyk niet in myn geflagt waare voor gevallen. Myn Grootvader van Moeders kant, en waar na ik ook vernoemt ben, wonende te Utrecht, op den Steenweg, in 't Blaau Rokje, kwam in den ouderdom van 17 jaren (zoo 't aan yder die daar tegenwoordig waren toefcheen) te fterven: werd gevolglyk uit getrokken, op stroo geleid, en de Vryfters in de buurt in geroepen, om het Lyk (volgens dies tyds gewoonten) met Palm, Laurier, en Bloempjes toe te maken. En men was al bezig om een krans tot zyn hoofd te vlegten, wanneer zy het stroo hoorden ritselen, en hem die zy meenden dat dood was, zagen de gordynen open fchuiwen, waar door zy alle van fchrik over hoop vielen. Straks de bloemen weg, en hem warme wyn ingegeven, voorts in een gewarmt bed geleid, waar door hy bekwam; gelyk hy ook naderhand getrouwt is geweest, en zeven Zonen en drie Dochters heeft gezien.

Na de Dood van *David Beck* kwam de Londeenaar JOAN COUPER (na dat hy een wyl zyn verblyf in Amsterdam gehouden had) aan 't Hof van Zweden, en voorts in dienst van Koningin Kristina. Hy werd in zyn tyd voor den besten poutretfchilder in waterverf gehouden, hebbende de Konft geleerd by eenen Olivier een Engelsman, die voor Koning Jakob, en Karel Stuart, veel groote Historien in waterverf gefchildert heeft, welke in een galery geplaatft, langen tyd, hun ftand gehouden hebben.

Sandrart, meld ook in dien tyd van eenen En-

gelsman GELSDORF genaamt, die veel pourtretten in Engeland heeft gemaakt. Dog, hy kon niet teekenen, waarom hy ook genootzaakt was door iemant anders den omtrek van 't wezen op papier te laten teekenen, 't geen hy dan met een naalt doorgeprikt, op zyn paneel doorsponste. Diergelyke soort ontmoet ons nu en dan al meer. Dog wy hebben onze pen niet voor krukken en breekebeenen versneden.

Bremen heeft ook al vroeg geheugniswaardige Konstenaars uit zynen schootzien ontspruiten: onder deze word een braaf Historieschilder, door de wandeling QUANT genaamt, geteld. Deze schilderde in 't jaar 1620 de zoldering der zoogenaamde Gulde Kamer van het Raathuis als ook verscheiden groote Konstwerken, die nog in de oudste Stamhuizen tot Bremen gezien kunnen worden. Ook een SIMON PETER TILMANS, *Schenk* gebynaamt, een braaf Landschapschilder en die vele jaren zig in Italie had geoeffent. Dog dees begaf zig naderhand tot het schilderen van pourtretten, daar hy zoo uitstekende in werd dat hy nevens de besten van zyn tyd mogt gestelt worden, gelyk hy ook de eer gehad heeft dat hy de Beeltenis van Keizer Ferdinand tot Weenen geschildert heeft.

Deze had ook een Dochter die de Konst oeffende. Ik heb Landschappen, Beeldjes, inzonderheid Bloemen van haar gezien, die uitvoerig naar 't leven met waterverf geschildert waren.

Zyn Beeltenis door *Chr. Hagens* in koper gesneden 1668, toen hy 67 jaren oud was, gaat in print uit, waar onder staat,

*Dit's TILMANS beeltenis, die boogden op geslagt,
Nog roem; maar d'eer van God: de rest als niet
geagt.*

Waar van wy ons hebben bedient in de Plaat C. 3.

Hendrik Bokelman Koopman tot Amsterdam is
zyn Dochters Zoon.

Deze Levensbeschryving behoorde vroeger geplaatst te zyn geweest. Dog gebrek van tydig berrigt is oorzaak dat 'er somwyl een breuk tegens de wyze der schikking van ons pennewerk (buiten onze schult) begaan word. 't Zelve moeten wy ook in opzigt van den braven Rotterdamschen Konstschilder HENDRIK MARTENSZ. bygenaamt ZORGH tot onze verschooning zeggen. Deze bynaam werd aan zyn Vader (welke naar dien eenvoudigen tyd MARTEN KLAASZ. ROKES genaamt werd) gegeven; om dat hy Marktschipper van Rotterdam op Dort zynde, altyd zoo veel toezigt en zorg voor de lading en bestelling droeg, dat men, wanneer iemand iet te bestellen had waar aan gelegen was, door gewoonte zeide: geef het ZORGH meê: gelyk ook tot zyn roem verhaald word dat hy eens een zak met 1000 gulden had aangenomen waar naderhand niet naar gevraagt wierd, 't geen hy aan yder bekend maakte, en naareen lange wyl zig daar van ontfloeg, met den zelve over te geven aan de Armbezorgers van de Gereformeerde Kerk, mits zoo den eigenaar, daar van opkwam zy daar aansprekelyk voor waren, of moesten verantwoorden.

Deze goede ouden Man gestorven, kwam 't Markt
schipperschap op onzen HENDRIK MARTENSZ.
ZORGH, welke daar om niet afliet te schilderen, maar

met gróote yver en zugt de Penceelkonst oeffende. Waaron wy ook zyn Beeltenis uitvoerig door hem zelf geschildert op zyn 34ste jaar 1645, geplaatst hebben in de Plaat C. 4.

Hy was een Leerling van Dav. Teniers, als aan zyn eerste penceelwerken klaar te zien is, en van Wilm Buitenweg die gezelschappen van Juffrouwen Heeren en Boertjes schilderde. Dog hy heeft zig niet altyd by die wyze van schilderen gehouden. By zyn Neef HENDRIK ZORGH Makelaar en beminnaar van Schilderkonst tot Amsterdam, heb ik verscheiden Konststukken van hem gezien, inzonderheid twee. Het eene verbeeld een Italiaansche Markt, met veel gewoel van beelden, en voor aan een vrouwtje dat uitstalt met verscheide soort van doode Vogels. Het ander verbeeld een Vismarkt, meê vol gewoel. De Vifch in dit, en een korf met levende Hoenders, Eenden enz. in 't ander stuk, zyn uitvoerig en Konstig naar 't leven geschildert: Vorders de beelden gronden en agterwerken, hebben een zweem van de penceelbehandeling van Tomas Wyk: gelyk daar ook nog een groot stuk hangt, waar in verbeeld word een Boerevreugt, waar in de beelden grooter zyn, en veel gelykenis hebben naar de handeling van Jan Mienze Molenaar.

Hy stierf, het kluwen van zyn levensdraad door het tydlot ontwonden zynde, in zyn eenentfestigste jaar, 1682.

Thans verschynt ook de Gouwenaar JAN DUIVE, Leerling van Wouter Crabeth. Deze was een vaardig en goed schilder van pourtretten. Hy heeft in zyn tyd den Minnebroer Gregorius Simpernel na zyn dood geschildert, 't geen wel gelukte, en overzulks hem groot voordeel bybragt,
niet

niet van den genen die 't hem had doen ſchilderen; maar door dien hy 'er zoo menigte ſchilderde voor zyne vrienden en kenniffen; uit welk inzicht hy ook het eerſte pourtret om niet geſchildert had, denkende dat die Doode, vele levenden verwekken zoude, gelyk ook geſchiede. Hy ſtierf tot Gouda van een ſchielyke beroertheid in 't jaar 1649. En zyn medeleerling JAN GOVERTSZ. VERBYL volgde hem na, op den weg naar d'Eeuwigheid, gelyk ook mede zyn yverige Leergezel, AART VAN WAAS. Deze had Italiën en Vrankryk bezogt, en wedergekeert zynde te Gouda om de vrugten van zyn arbeid te doen zien, ſtierf weinig Maanden na den eerſtgemelden zynen mede- yveraar in de Konſt. Hy ordoneerde en ſchilderde aardige Boerteryen. Hy had ook by den Plaatſnyder Reynier Parzyn, 't Etzen geleerd, en liet verſcheiden printen van zyn ſnakeryen uitkomen, en men ziet nog verſcheide teekeningen van hem met potlood geteekent.

Om dezen tyd, en uitdezelve School, en Stad en Konſtgenoot van den voorgemelden, was een DIRK MEERKERK, geboren in de gewezen Brouwery van den Paſſer voor in de Keizerſtraat. Deze reisde op zyn Konſt naar Romen, woonde daar, en by de Biſſchop van Nantes veele jaren. Onbekent en onverwagt aan zyn Ouders huis gekomen, vraagde hy hoe het met hunnen Zoon al ging, en of zy in korten tyd niet van hem gehoord hadden, of hem t' huis wagtende waren, 't geen hun nog geen agterdenken zoude gegeven hebben, ten zy de Moeders neus ontfprongen waar, en zy hem dus 't eerſt kennende wierd. Maar na hy een korten tyd t' huis gekomen was, komende van een Be- graaffenis, viel hy in 't water, by de Lange Brug
niet

niet veer van zyn Ouders huis, en verdrong. En gelyk volgens het spreekwoord 't eene ongeluk het ander volgt, zoo gebeurde 't ook, want hunne aller Tydt-, Stad-, Konftgenoot, en goed Schilder KORNELIS DE VISSCHER, (wiens werk geprezen word, fchoon hy dikwils met 't hoofd gekwelt, of als men gemeenlyk zegt, 't niet vast had) komende van Hamborg verdrinkt op Zee.

'T waar onverschoonbaar, daar wy nu al verſcheidenmalen Oudtydze Goudze Schilders hebben ten Toneel gevoert, nu ook aan

JAKOP REUGERS BLOK, niet te gedenken, alſchoon ons zyne geboorten en ſterfityd onbekent blyft. Vermits bekend is dat de groote P. P. Rubbens (wanneer hy de Nederlandſche Steeden doorreisde om de Konſtſchilders te bezoeken) ook inzonderheid tot Gouda by hem op zyn Schilderkamer is geweest, en tot zyn roem getuigde; dat hy onder al de Konſtenaren in Nederland geen gevonden had, die hem in 't ſchilderen en teekenen van Doorzigt- en Bouwkunde gelyk was.

In zyn jeugt had hy Italiën en Rome bezogt, en met vlyt zig in de Konſt geoeffent. En alzoó hy zig ook op de Veſtingbouwkonſt verſtond, raakte hy in dienſt van de Koning van Polen, die hem inzonderheid beminde; maar dit was ook met een de rede dat de Hovelingen hem haatte, en alzins (gelyk men zegt) den voet dwars zetten, waarom hy affcheit verzogt, en naar zyn Vaderland vertrok; daar hy gelegenheid vond om den Overſten Perſival (die by Prins Fredrik Hendrik in groot-agting was) de Wiſkonſt te leeren.

Naderhand quam hy in dienſt by den Hertog
Leo-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 93

Leopoldus, die hem ook byzonder bezinde en hem boven zyne gewone soldy, in 't Velt zynde, des daags nog zeven gulden toeleide. Omtrent Winoxbergen (willende hy over een plank ryden) struikelde zyn Paert, waar door hy ongelukkig teraarde stortte. Hy werd in de Stad gebragt, en op het bevel des Hertogs alle vlyt tot zyn herstelling en genezing aangewend, dog het was te vergeefs. Want hy reisde, naar zo veel reizens en tobbens naar d'Eeuwige rust, en werd in de Kerk der Predikheeren begraven. Zyn Weduwe Geertje Davids trok naar Brabant, bezorgt met een jaarlykze wedde, voor haar leven; en hare Zoon volgde in de plaats van zyn Vader. • Dog hy werd gekwetst en stierf.

Twee Neven JAN EN PIETER DONKER gaven al vroeg blyken dat zy hunne geboortestad Gouda door hunne Konst zouden vereert hebben, indien hun levenslicht even boven de kimmen grezen, door een ontydige donkere Dootwolk niet waar benevelt geworden. Van JAN zietmen tot Gouda geschildert de Regenten van 't Tugthuis.

PIETER DONKER heeft de Konst geleerd t' Antwerpen by den vermaarden Jakob Jordaans, en trok naar Frankfoort om zyn Konst voort te zetten onder den troep, en toeloop der vremdelingen dewelke kwamen om de Krooning van Keizer Leopoldus by te wonen. In 't volgende jaar 1659 reisde hy naar Vrankryk, en van daar onder het gevolg van den Hertog van Crequi naar Romen, daar hy met yverig teekenen en schilderen zyn tyd heeft doorgebragt. Na het verloop van zeven jaren quam hy weder te rug in zyn geboortestad, en stierf 1668.

'T beurt zelden dat in een geslagt zoo veel Konstschilders ontspruiten als in dat van de EVERDINGEN. Want men teld drie gebroeders CESAR, *Aldert*, en *Jan*; en van *Aldert* weder een trits van Zonen *Kornelis*, *Pieter* en *Jan* welke d'een min, d'ander meer de Konst gehanteert hebben.

CESAR VAN EVERDINGEN moest uit hoofde van zyn geboortejaar geplaatst zyn geweest op 't jaar 1606, maar alzoo de noodige berigten uit Alkmaar zyne geboortestad eerst kwamen, wanneer het levensbedryf van zyn Broeder *Aldert* al ter drukpers ree lag, hebben wy hem maar voor de zelve kunnen plaatsen. Hy was een braaf Beeldenschilder, en had een vleiend penceel.

Onder vele van zyne Konstwerken worden geprezen de beschilderde deuren van het groot Orgel in de Kerk tot Alkmaar, waar op hy verbeeld heeft den Triumf van David, over het nedervellen van den grooten Goliath van Gad. In wat jaar hy dit geschildert heeft weet ik niet, maar wel dat hy het model op de woning van den Bouwheer Jakob van Kampen (die het Orgel geordoneert heeft) maakte in 't jaar 1648. Welk Model nu nog op het Alkmaars Raadhuis hangt. Ook is op de Oude Doele tot Alkmaar een groot en voornaam stuk van hem te zien, verbeeldende den Adel en Krygsraad der oude Schuttery. De Beeltenissen zyn alle levensgroot en konstig geschildert, zoo dat dit eene genoeg was om zyn roem tot na zyn dood (welk voorviel op 't jaar 1679 als hy oud was 73 jaren) duurzaam te maken.

Hy was een Leerling van *Jan van Bronkhorst* van wien wy in ons Eerste Deel op pag. 231 gemeld heb-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 95

hebben, en onder zyne Leerlingen welke hy tot Meesters in de Konst gemaakt heeft, worden geteld Hendrik Graau, van Hoorn, Adriaan Warmenhuizen van Warmenhuizen, Adriaan Dekker, en Laurens Oofthoorn.

Zyn Jongste Broeder JAN VAN EVERDINGEN meê tot Alkmaar geboren oeffende zig in 't schilderen van stil leven, en dat meer uit Konstzucht als om gewin, aangezien hy een ander beroep had, te weten van pleitbezorger by de Rechtsgedingen.

A L D E R T VAN EVERDINGEN, tweede Zoon van den geheimschryver Jan van Everdingen, en Broeder van den Konstschilder Cezar van Everdingen geboren tot Alkmaar 1621. heeft tot leermeesters in de Konst, eerst *Roelant Savry* daar na *Pieter Molyn* van Haarlem gehad, onder welker opzigt hy zoodanig in de Konst toenam dat zy zig niet schaamden, hem voor hunnen Leerling te groeten. Vele pryswaardige konststukken zyn tot Amsterdam en elders onder de konstlievenden verspreit, die altyd betuigen zullen dat hy een groot meester in de Konst geweest is, niet in een enkel deel, maar genoegzaam in 't algemeen; want men ziet Landschappen van hem, met Beesjes en Beeldjes zoo wonder fraai geschildert, en digt beplante bosschen, daar het oog door hun diepte geen end aan ziet, en de getrotste meyen zoo spelende en dartel geschildert: dat zy zig tegens de lucht schynen te bewegen: en Watervallen, en Zee stormen, waar in de brandinge van 't Zeewater tegens de harde rotsen, en de dunne afftuivende sprenkelingen zoo natuurlyk dun, en geestig zyn waargenome dat de stukken voor meesterstukken mogen doorgaan, maar inzonderheid heeft hy uitgemunt

in

in 't schilderen van Noordsche landgezigten, daar hy by zeker toeval gelegenheid toe vout om afteekeningen naar leven te maken; want hy zig naar eenige plaats aan de Oost Zee te sloop begeben hebbende beliep hem eene gevarelyke storm, die hem willig of onwillig niet onbeschadigt op de kust van Noorwegen deed belanden. Den zelve natuurlyken aard heeft hy ook in zyne gekoleurde teekeningen waargenomen, waar van 'er de konstminnen de Heer Jero. Tonneman verscheiden in zyn Konstkabinet heeft. Zyn Beeltenis staat in de Plaat D. 1.

Hy was naarstig in 't schilderen, yverig in ter Kerk te gaan, en niet misdeelt van verstand. Hy stierf, zyn levensloop geëindigt zynde, in Slag maand 1675. en liet na drie Zonen, waar van 'er twee zig tot de oeffening der Konst begaven, van welke de middelste Pieter genaamt nog leeft.

'T was te wenschen dat onze EVERDINGEN zyn konstpenceel zoo menigwerf niet had afgesleten op groote doeken welke dikwils in den weg hangen en met een scheef gezigt begluurt worden, nu de *Mode* Tapytzeryen en andere blinkende vodden (de pest voor de Konst) alzins invoert. Welk droevig lot de brave penceelkonst van

ADAM PYNAKER. (hy was geboren in 't jaar 1621. in 't Dorp Pynaker gelegen tusschen Schiedam en Delf) somwyl meê treft, zoo dat, wanneer hy eens 't hoofd uit zyn grafzerk opstak op die prullen daar men thans de kamers meê behangt zou vloeken; ziende dat zyne beschilderde kamerdoeken worden opgerolt, om voor altyd naar de zolders te verhuizen, om dat de *Mode* die Zaal buitentyds heeft ingehuurt.

Hy heeft drie jaren in Italiën geweest, om zyn Konst naar brave voorbeelden voort te zetten, welke
tyd

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 97

tyd hy yverig zoo met naar het leven te teekenen, als te schilderen heeft waar genomen.

Gelukkiger zyn zyne beknoptelyk beschilderde Tafereelen, dan zyn groote stukken: want de zelve op behangzels, en in Konstkabinetten geplaatst, hun agting behouden. Ik heb 'er van gezien waar in zig een bosch met dicht geboomte liet zien, Konstig, natuurlyk en vermakelyk geschildert: hier een troep boomen in de blaauwe lommer: daar een invallend zonnelicht, welk de groene meijen met gloeiende tintelingen schildert, 't eene tegen 't andere zig doet redden en ruimte maken. Het was vergeefs zoo ik daar meer van zeide, wyl de brave Dichter P. Verhoek het vermogen van zyn Penceelkonst, by gelegenheid van dat hy een zyner beschilderde Zalen beschryft, naar waarde door zyn dichtpen dus heeft afgemaalt:

*Dus wint het kloek penceel meer velds, nu alle
wanden*

*Der zaale, staan bemaald met konstige waranden,
En groene bosschen, van een morgenzon bestraalt,
Die glansryk uit de kim op wilde kruiden daalt,
Den dag scheidt, dat wie Konst verstaat, staat opge-
togen,*

*En waant Italien t'aanschouwen met zyn oogen.
Zoo zag Vorst Hannibal van d'Alpes neergedaald,
Door d'aardige Natuur een gouden oegst gemaald,
En hitste 't krygsvolk op, door't zien der schoone landen,
Terwyl dat oogvermaak den lust deed watertanden.
Men vind de schikkonst hier natuurelyk verstaan.
De voorgrond is met kruid en stammen ryk belaân
En uitgevoert, als 't eerst dat 't oog komt aan te schou-
wen.*

Men ziet de gronden voorts al meer en meer verflouwen

*En deinzen, mylen veer, tot daar het bleeke azuur
Der bergen word geveeft, met glans van 't zonnevuur.*

.....

*Hier firekt de rots zyn kruin ten Hemel, woest bedekt
Met heggen, ruigte, en braam, van klimop los omstren-
gelt.*

*Men let hoe aardig haar natuur door kleuren mengelt;
Hoe milt, zelfs aan den steen, zy haar cieraaden geeft;
Terwyl een gantsche stroom van boven neerwaarts
streeft,*

*Het water ruist, en bruiſt, en ſtuiſt, gelyk een reegen.
De zilv're beek bevogt de dalen, ſtroomd een zecgen
Van Vrugtbaarheid hintoetoe: het half verwelkte groen
Schept leven, groeit, en bloeit, in 't edelste seizoen.
De-boomschors ruyg van mos verbeeld hier d'eyk, die
rustig*

*Drie ceuwen ſtandhoud, en vertoont zig groen en luſtig,
Gelyk de Berkenboom gekent word aan zyn baſt:
Hun kruinen, bruin en dicht, met bladeren vermaſt,
Beſchadurwen den grond, en ſtuiten Phebus ſtralen.
De Harder kwinkeleert in deze groene dalen,
En ſpeelt een Veldlied, op den driesprong, daar 't ge-
luit*

*Een dubb'len weerklank kaatſt, en nabaaut zyne fluit,
Terwyl de Koeje, en Geit, en Schapen zig verzaden.*

.....

*My dunkt ik ſtap alree door dart'le wilderniſſen
Der weel'ge kruiden, en hoor 't ruiſſchen van de blaân.
Al wat het oog vermaakt, lacht ons hier lieflyk aan;
PYNACKERS konſtpenceel braveert dus de tapyten,
Die lam, en ſtyf, en hart, in kort haar kleuren ſlyten;
Gelyk de bitt're nyd verbleekt op 's mans beſtaan.
Hier kan Heer * Backer, als 't geboomte, ontbloot van
blaân, En*

* Kornelis. Schepen, Raadt, en Bewindhebber der Oost-Indiſche Mantschappy, te Amſterdam.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 99

*En't grazelooze Veld behyzelt staat, met duinen
Van jachtsnieuw overstolpt, dees bladerryke kruinen,
Beschouwen, groen van loof, een Somer voor het oog.
Hier kan hy afgeslooft door Staatzorg, weer den boog
Ontspannen; zig in dees bespiegeling verlusten.*

Hy is gestorven in 't jaar 1673. maar zyn roem door 't penceel behaald, en zyn beeltenis geplaatst in de Plaat D. 2 blyft duuren.

Hier nevens verschynt de brave Konstschilder KORNELIS DE MAN, geboren te Delf, in het jaar 1621. De zugt om vremde Landen, en de berugte penceelkonst der grootste meesters te zien, spoorde hem al vroeg tot de reis. Parys was de eerste Stad daar hy stil hield om zyn Konst te oeffenen; maar om den trek dien hy naar Rome had, liet hy zig daar niet langer dan een jaar ophouden, wanneer hy voortreisde op Lion en van daar door Lombardyen naar Italien. Te Florence kreeg hy gelegentheid om zyn penceelkonst te oeffenen voor een groot Edelman, in wiens dienst hy twee jaren bleef, tot dat hy naar Rome vertrok, daar hy zig verscheide jaren naar doorluchtige voorbeelden oeffende. Van daar vertrok hy naar Venetien, waar hem geen Mecenasfen ontbraken, die zyne Konst rykelyk beloonden.

Wanneer hy nu negen agtereenvolgende jaren op vreemde haardsteden gespyst hadde, tragte hy weder naar zyn vaderland; en nam zyn te rugreis over de Alpische gebergten, en voorts door andere steden, tot zyn geboortestad Delf, daar hy stalen van zyn brave Konst, (na dat hem de dood zyn levensdraad afknippte in 't jaar 1706, zonder bedroefde weduw of kinderen agter te laten) ge-

laten heeft. Van het geen zyn penceel vermogt, kan getuigen inzonderheid een groot stuk op de *Anatomi* kamer, waar in de Regenten van het gild der Wondhealers en verscheiden Stads Medicynmeesters afgebeeld staan. In verscheiden huizen te Delf, bewyzen dit ook kleine gezelschapjes van Heeren en Juffrouwen.

Agter hem volgt de brave Konstschilder GERBRANT VANDEN EEKHOUT, geboren tot Amsterdam in 't jaar 1621 op den 19 van Oogstmaand. Hy was een Leerling van Rembrand van Ryn, en bleef tot het einde van zyn leven by de zelve wyze van schilderen, welke hy van zyn meester geleerd had. Alleenlyk heeft hy in velen van zyne Konststukken den agtergrond wat klarer of helderder gehouden. Hy heeft veele pourtretten levensgroot in zyn tyd geschildert, die hy konstlig en kragtig naar de Konst uitvoert heeft. Geen van de minste is zyn Vaders pourtret, die een Goutsmit in zyn tyd was. Het hangt by zyn Neef Gerbrand vanden Eekhout: maar meest heeft hy toegeleit op het schilderen van Historien. Ik heb verscheiden Konststukken van hem, en onder deze een gezien, verbeeldende Christus, zittende in den Tempel, onder de Hebreuse leeren, in welker wezenstrekken de yver in 't onderwyzen, en de verwondering over de antwoorden van den Heere Christus, zoo natuurlyk verbeeld was, dat men scheen te zien wat zy tegens malkander wilden zéggen. Een waarneming daar Rembrand zig inzonderheid door vermaart gemaakt heeft: zoo dat men Eekhout onder de besten van zyne Leerlingen met reden stellen mag.

Onder zyne voornaamste Konststukken word geteld een Tafereel, verbeeldende Jesus in de armen

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 101

men van Simeon, by den Heer Jakob Hinloopen, daar de Dichter Jan Vos dit byschrift op gemaakt heeft.

Maria komt haar Kind, haar God, ten offer dragen.

Zoo word het Tempelregt van d'oude wet volbragt.

Wie dat de wet voldoet zal God in all's behagen.

*Nu zietmen daar all' d'aard zoo lang naar heeft
gewagt,*

't Verlangen naar een ding schynt alles te verlangen.

Zoo was 't met Simon dien wy vol vreugt zien staan.

Wie 't al omvangen heeft word hier van hem omvangen.

Wat God zyn volk belooft word op zyn tyd voldaan.

d'Onfeilbre waarheid komt al schyntzelang te wagten.

*Hy heeft Gods Zoon in d'arm; den Geest van God in
't hert.*

Is 't wonder? neen: hy heeft Godzelf in zyn gedagten.

't Vernuft is heilig dat van God bezeten werd.

Nu dat hy 't leeven ziet, wil hy het leeven derven.

*'t Onsterfelyk leeven krygt de mensch door deugdzaam
sterven.*

Hy stierf nog ongetrouwt zynde in 't jaar 1674. op den 22 van Herfftmaand. Wy hebben zyn Beeltenis geplaatst by zyne Konstgenooten in de Plaat E. 1.

JORIS VAN SON, geboren te Antwerpen in den jare 1622. was een konstig fruit en bloemfchilder. Dat *Korn. de Bie* stof gaf van te zeggen:

Wanneer 't geboomt staat dor, en vrugte en bladeloos;

Dan pronkt nog zyn Tafreel met Rose en Abrikoos,

en dat hy dezelve natuurlyk door zyn Konstpen-
ceel wist te verbeelden, beduid hy met te zeggen,

Dat de zelve magtig zyn, om het oog der zwangere Vrouwen te bekoren, en tot lust op te wekken.

Hier by treed EMANUEL MURANT, geboren tot Amsterdam in 't zelve jaar, op den 22 van Wintermaand ten Toneel. Zyn geneigtheid viel op het verbeelden van Hollandsche Dorpen Landgezigten, en wel inzonderheid op het verbeelden van bouwvallige boere keeten, en huisjes, welke hy zoodanig uitvoerig verbeeld heeft, dat men de steenen van 't muurwerk konde tellen; waar uit wel af te meten is, dat hy geen groot getal van Schilderyen in de waereld gebragt heeft; aangezien dusdanige wyze van schilderen veel tyd met zig sleept. Zyn Broeder David Murant, tot Amsterdam, bezit wel het meeste getal van zyne konstwerken die hier te land zyn, wyl hy veele jaren in Vrankryk en elders gereist heeft. Inzonderheid was zyn Konst in Vriesland gewild: daar hy met'er woon naar toe trok. Dog hy is te Leeuwaarden in 't jaar 1700 gestorven. Hy was een Leerling van *Philip Wouwerman*.

Thans verschynen op onzen Schouburgh WALTERANT, JAN, BERNARD, JAQUES, en ANDREAS VAILLANT.

WALLERANT VAILLANT, geboren tot Ryffel in 't jaar 1623, heeft de schilderkonst geleerd tot Antwerpen, by *Erasme Quellinus*, en kwam door ongemeenen yver tot de zelve zoo ver, dat hy geroemt werd voor een braaf pourtret schilder en konstig teekenaar met Crajon; dog hy leerde dit aan zyn Broeder BERNARD, nadien hy genoeg te doen had met schilderen op doek en paneel.

Als Leopoldus te Frankfort tot Keizer gekroont werd, trok hy daar na toe, en vont gelegent-

J. D. E. 103

gentheid om de Beeltenis des Keizers, nevens verscheiden Ambassadeurs, en Princen van 't Duitfche Ryk, welke by de krooning tegenwoordig waren, te fchilderen, daar hy veel roem en geld door won. Zyn beeltenis ftaat in de Plaat E. 2.

Van daar nam hem de Marschalk Grammont onder belofte dat hy hem den Koning zoude doen fchilderen, meê naar Vrankryk, dat ook gefchiede, en om dat het ftuk den Koning zoo wel beviel, fchilderde hy ook *la Reine Mere*, den Hertog van Orleans, en alle voorname Heeren van 't Hof; by bleef daar vier agtereenvolgende jaren; waar na hy zig tot Amfterdam neerzette, daar hy een groote meenigte pourtretten gemaakt heeft, daar men 'er niet zelden nog van ziet, die konftig gefchildert zyn.

Hy was ook een groot yveraar in 't voortzetten en verbeteren van de Schraapkonft, of Swartekonft, die hy van Prins Robbert, groot Admiraal van Engeland: die het zelve uitgevonden heeft, geleerd had, onder belofte van het zelve aan niemant anders voort te leeren, gelyk hy ook getrouwelyk na kwam: maar alzoo hem het gronden dier kopere platen te laftig viel, nu aan zeker arm eerlyk man veel goed deed, als ook des zelfs Zoon uit medelyden tot zyn knegt gebruikte, onderwees hy deze oude man, hoe de kopere platen te bewerken. De Zoon dit bemerkende dwong den oude man door bedreigingen dat hy van hem wilde wegloopen, indien hy hem zulks niet openbaarde, en liet zien, het geen den goede man (hoe noode) eindelyk deed. Zoo ras de Zoon de gereedschappen gezien en een begrip van de behandeling dier nieuwe Konft had, bediende hy zig tot zyn bederf daar van; want hy veilde deze

Konst aan elk een voor geld, daar veelen lang na gedoeld hadden. Maar alzoo die knaap niet gewoon was veel zilvermunt te handelen, verviel hy tot dronkenschap, verwkifting, en eindelyk tot de uiterste armoede, en maakte dat die Konst, daar yder zoo gretig naar was, nu de zelve gemeen werd, weinig geagt wierd. - En dus gaat het omtrent alle zaken. Men heeft meerder agting voor de zelve, terwyl men die begeert, dan wanneer men dezelve verkregen heeft. Dit doet my denken aan de spreuk van Koningin Elizabeth. Deze van wie gezeyt werd: *Dat de maagdom de allertwyffelbaarste was van alle hare boedanigheden*, zeide eens aardig tegen den Hertog van Alençon, in wien zy de verbeelding van met haar te trouwen, door hem tot de voorbereidzelen daar van toe te laten, niet weinig had gevoed: *De dingen waar na men de grootste begeerte heeft, verminderen van waarde, wanneer men de zelve verkrygt.*

JAN VAILLANT, die van zyn broeder *Wallerant*, welke in den jare 1677 tot Amsterdam overleed, de schilderkonst geleerd had, reisde naar Frankfort, daar hy kwam te trouwen, waar door hy gelegentheid kreeg om koophandel te dryven, en verliet dus de oeffening van 't penceel.

BERNARD VAILLANT, die van zyn broeder *Wallerant* altyd op zyn reis verzeld was, word inzonderheid geroemt om zyn konstig en kragtig *Craijoneren*. Hy begaf zig met 'er woon tot Rotterdam, dog is heel onverwagt, tot Leiden zynde, gestorven. Hy was een man die godvrugtig leefde, gelyk ook van *Wallerant* getuigt word, en diende te Rotterdam voor Diakon van de Walsche Kerk.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 105

JAQUES VAILLANT, die ook de Konst van zyn oudsten broeder geleerd had, vorderde door yver zoo veer in 't schilderen van Historien, dat de Envoyé van Brandenburg, ziende eenige van zyne penceelwerken, hem meê lokte naar Berlyn, daar hy schilder van den Keurvorst werd, die groot genoeg had in zyn Persoon en Konst. Hy werd van den Keurvorst gezonden naar 't Keizerlyke hof, om des Keizers beeltenis te malen, die hem een goude Medalje met een keten tot een geschenk gaf. Weder te rug gekomen tot Berlyn, is hy gestorven, en liet van wegen zyn hups gedrag en Konst, veel roem na.

Ik had byna vergeten te melden, dat hy door zynen reislust gespoort, twee jaren zoo te Rome, als andere Steden van Italië, om de Konstwerken der ouden berugt, in het oeffenen zynen Konst heeft doorgebracht: en dat de Bent hem den *Leeu-rik* gedoopt had. Zyn beeltenis staat in de Plaat E. 3.

ANDREAS DE JONGSTE, na dat hy mede door zyn oudsten Broeder in de Teekenkonst onderwezen was, kreeg geneigtheid tot het leeren der Graveerkonst, tot welken einde hy zig twee jaren tot Parys by een voornaam meester in die Konst onderwyzen liet. Van daar is hy gereist naar Berlyn, om zyn broeder *Jaques* te bezoeken, en stierf daar in 't prilste van zyn Lenteleven.

De brave penschryver de Bruin, tot Amsterdam, heeft ten huisvrouw de zuster van dezen Konstschilders.

Nu volgt JAKOB VANDER DOES, geboren tot Amsterdam 1623 den 4 van Lentemaand.

Zyn Vader was geheimschryver van de *Affurantie-Kamer*, en zyn grootvader Geheimschryver van de vermaarde koopstad Amsterdam. Zyn Vader, die een eenige Zoon was, en waar meê het ging als het spreekwoord zegt, *mal Moertje mal Kindje*, nam naderhand weinig agt op zyn staat, en ging door onbedagtzame Borgspreking te gronde. Deze vroeg gestorven werd beslooten, dat men onzen JAKOB de Konst van Schilderen (daar hy van Natuur toe geneigt was) zou laten leeren om zyn kost daar mede te winnen, by *Nicolaas Mojaart*. En na dat hy eenige jaren by den zelve geweest had, en byna op eigen wicken dryven konde, ging hy met zyn 21 jaar naar Vrankryk, en voort te voet met gezelschap naar Italiën. Te Rome gekomen ontmoette hy sstraks verscheide Schilders die hy in Holland gekent had, welke hem met veel liefde verwelkomden, en naar den naasten drinkwinkel wilden slepen, dat hem verlegen maakte; aangezien zyn beurs ledig was, waarom hy 't weigerde. Zyne kennissen dien dit doen vrent voorkwam drongen hem al schoorvoetende ter Herberg in, wanneer eindelyk het harde woord, dat hy geen geld had en voorneemens was soldaat te worden, daar uitquam, daar wel hartelyk om gelachen wierd van de Hollanders, die gewoon zyn hunne Landslieden niet in verlegenheid te laten. Dus spraken zy hem moed in 't hart, verzogten hem lustig te willen wezen, maakten hem dien zelve avond Bentvogel, en noemden hem; om dat hy gezegt had soldaat te willen worden, en om dat hy kort van Persoon was (dewyl men gewoon is de kortsten tot Tromslagers te gebruiken) *Tamboer*. Verscheiden jaren bragt hy te Rome met yverig teekenen en schilde-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 107

deren door, oeffenende zig naar de beste voorbeelden, inzonderheid van *Bamboots*. Dog hy maakte geen grooten opgang: aangezien hy zig door zyn wyze van leven niet wist bemint te maken, zynde doorgaans ftijl, en droefgeestig, het welk ontsproot uit naaryver dien hy had, wanneer hy zag dat anderen hem in Konst voorby streefden, waarom hy zig zelve door 't Penceel zelden genoegen konde geven, ook wel de konstoeffening, als het niet na zyn zin uitviel, vervloekte. Weder in 't Vaderland gekeert (zyn Moeder onderwyl was tot Amsterdam gestorven) zette hy zig ter neer in den Haag met zyn zuster die het Huisbestier waarnam tot dat hy kwam te trouwen met Margarite Boorfers, daar hy veel geld meê behuwlykte. Deze Margarite was ook zelf een liefhebster van de Schilderkonst en oeffende zig in 't teekenen. Hy kreeg by haar vier Zonen en een Dochter, waar na hy haar in 't jaar 1661 door 't sterflot verloor. Zulks hem zyn zuster doen weer te pas kwam tot de opvoeding zyner Kinderen. Hy maakte grooten rouw over zyn Vrouw, zoo om dat hy haar minde, als om dat hy een jaarlyks inkomen van 700 gulden lyfrenten met haar miste. Dit bragt hem eerst tot lusteloosheid, daar na tot traagheid, zoo dat hy in vier agtereenvolgende jaren geen een Penceelstreek op Paneel zette, ook naderhand traaglyk aan 't Schilderen was te brengen, en zoo hy 't al deed met luttel yver, waarom zyne Vrienden die hy tot Amsterdam hadde, voorziende dat hy tot Armoede zoude geraken, hem het *Sekretaris* ampt te Sloten buiten Amsterdam bezorgden; 't geen hem den Schilderlust schein op te wekken; want hy daar een stuk dat zeven jaren onder de hand geweest had, afmaakte, 't geen
de

de berugte Konftminnares Juffrouw Oortmans voor een goede fom gelds van hem kocht; want dit geluk had hy, dat hy in zyn leven meer prys daar voor bedongen heeft, als de zelve nu mogen gelden. Verfcheiden andere ftukken meer heeft hy in dien tyd gemaakt, die den maker wel altyd zullen roemen. Hy kwam ook andermaal te trouwen met een Juffrouw daar hy veel geld meê had, en eenen Zoon by won, die hy nog in korter tyd als d'eerfte door de dood verloor. Hy hield in dien tyd kennis met den braven Konftfchilder *Karel du Jardin*; dog zy waren altyd, wanneer zy over de Konft fpraken, met malkander in gefchil; aangezien *Karel* de heldere en hy de bruine wyze van fchilderen voorfprak; egter altyd goede vrienden. Gelyk die ook voor zyn fterftyd (welke voorviel op den 17 van Slachtmaand 1673) opzigter over zyne nalatenschap gemaakt werd. Hy liet na twee Zonen en eene Dochter van zyn eerfte, en een Zoon van zyn tweede Vrouw, van welke Hy SIMON alleen tot de Konft opgekweekt heeft dien wy op zyn jaarbeurt gedenken zullen.

Zyn Beeltenis gevolgt naar een Afteekening kan men zien in de Plaat F. 2.

Wat zyne Konftwerken aanbelangt, die zyn yder bekennt, dus zeg ik alleen tot zyn roem, dat hy de verkiezing van 't licht en bruin, en de Koppeling der Dieren wonder wel verftaan heeft, en dat niemant in 't fchilderen van Schaapjes, zoo in natuurlyke teekening als wyze van fchilderen, hem te boven gaat.

Na hem komt de brave Konftfchilder THEODOOR HELMBREKER. Hy werd in 't jaar 1624 tot Haarlem geboren, maar heeft den meeften tyd van zyn leven in Italië gefleten, daar hy ook
ge-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 109

gestorven is in 't jaar 1694 oud zynde zeventig jaren. De Romeinen hadden veel agting voor zyn Penceelwerken, en schatten de zelve in waarde nevens de Penceelkonst van *Bamboots*, daar zy veel zweem van hebben; en dit is de reden datmen van de zelve zoo zelden iets in Holland ziet.

De Konstlievende Pieter Klok heeft thans een stuk van hem 't geen hy geschildert heeft in 't jaar 1681, 13 jaar voor zyn overlyden. Het verbeeld een Klooster op de Italiaansche wyze gebouwt en voor het zelve menigte van Vrouwe, Mans en Kinder beelden, sommige daar onder verminkt, welke van Pelgrims gedient worden met warme spys, die hun uit een groote Ketel, met een Potlepel, door een Franciscaner Kloosterbroeder word toe gedeelt. Hy zelf was yverig in zyn Godsdienst, en gaf veel weg aan den Armen.

Hier aan laten wy volgen zyn Stad- en jaargenoot de vermaarde Konstschilder.

NIKOLAAS BERCHEM. Deze gestorven in 't jaar 1683, als ons aan zyn begraafnisbriefje gebleken is, toen ruim 60 jaren oud, wees ons het spoor tot zyn geboortejaar 1624.

Van velen word gezeit dat zyn bynaam BERCHEM by deze gelegentheid zynen oorspronk heeft genomen. Hy al lang de Konst geoeffent hebbende, en de Uchtentstralen van zyn Konstzon zig al verspreidende, wierd van zyn een reister Zee te doen, tot welken einde hy zig niet alleen had aangegeven, maar was ook al aan boord gekomen. Wanneer nu de monstering van 't Scheepsvolk gedaan zou worden, werd hy van den Stuurman (die hem kende) gezien, welke tot hem zeide: *Wat wilt gy gaan beginnen? 't waar jammer daar gy een Jongman zyt van goede hoop, en reeds*

zoo veel Konst bezit, dat de zelve hier door in hare geboorte zoude smoren. Hy ried hem vorders zyn voornemen door veel reden af, en liet hem van 't Volk in de Sloep die aan boord lag, weg stappen, om van den Monftermeester niet gezien te worden, zeggende tegens het volk *Berg hem.* Dit werd eerst van de genen, die zulks wisten, voor een spreekwoord gehouden, en naderhand in een toonaam verwisselt, dien hy tot het einde van zyn leven gehouden, en zig zelve daar meê benoemt heeft.

Anderen willen dat zulks by gelegenheid van Brant is ontsproten, ter oorzaak dat'er geroepen wierd, (hy toen nog een kind zynde) *Berg-hem.* Wat van beide nu de waarheid is, kan ik niet zeggen. De vertellingen hebben my alleen aanleiding gegeven, om den toevalligen oorspronk van zyn Naam te wyzen. Egter zou men uit het een en andere kunnen besluiten, dat hy zyn Ouders vroeg verloren heeft, of dat op hem geen naauwê toezigt is gehouden, om zyn welwezen te bezorgen. Dog de Ridder en Konstschilder *Karel de Moor* heeft my verzekert dat die bynaam oorspronk genomen heeft, by gelegenheid dat hy het grof verkerft hebbende, zyn Vader die een haastig Man was, hem naliep tot in 't huis van zyn Leermester *J. van Goijen*, dreigende hem den kop in te slaan, waar op *van Goijen* tegen zyne andere Leerlingen zeide: *Berg-hem*, terwyl hy den Vader tegen hield, en in zyn oploopenheid stuite.

Hy was de Zoon van PIETER KLAASZE van Haarlem, die eerst Visschen, naderhand kleene stukjes schilderde, daar doorgaans een tafeltje in kwam met allerhande soort van suikerbanket, in
een

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. III

een zilvere schaal of porceleine schotel enz. Behalven zyn Vader die een gemeen Schilder was, heeft onze BERCHEM verscheiden brave Meesters tot zyn onderwyzers in de Konst gehad: als *Jan van Goijen*, *Klaas Mojaart*, *Pieter Fransze Grebber*, *Jan Wils*, en eindelyk zynen Neef *Giov. Babtist Weeninx*; welke alle zig vereert gehouden hebben, datze zulk een helder licht in de Konst hebben ontstoken: gelyk hy ook weer heeft konnen roemen op menigte van Leerlingen die door zyn onderwys tot groote meesters in de Konst opgegroeit zyn.

Hy werd inzonderheid in opzigt van zyne leeryze geroemt, als ook dat hy de jeugt byzonder wist tot yver aan te sporen, waar toe hy in 't gemeen spreuken en vaerjes aan de hand had, als ook dit:

*Nimmer moet g' u zelf, Gezellen!
 (Schoon in 't leeren moeiten steekt,
 En g'er veeltyds 't hoofd meê breekt;
 'T wyl een ander leegloopt) kwellen,
 Of het yv'ren laten staan:
 Denk: ik zal weer loon ontfangen
 Voor myn moeite, en roem erlangen,
 Wanneer d'andere beed'len gaan.*

Daar benevens was hy minzaam, beleeft, en van een onbesproken wandel: Ja een Man van uitstekende naarstigheit: dit niettegenstaande kon zyn lieve Huisvrouw de Dochter van den braven Landschapschilder *Jan Wils*, (wanneer hy in grooten yver aan zyn werk stil zat te arbeiden, en zy geen geritsel van hem hoorde) somtyds wel met den stok van een raagbol van onder tegen de zoldering
aan

aan bonzen, om hem, zoo hy voor zyn Ezel mogt in slaap gevallen wezen te wekken, ja zy hield hem doorgaans zoodanig ontbloot van geld, dat hy ziende fomtyds fraaije printen te koop, waar toe hy geneigt was, als zyn Vrouw geen goeden wil had om 't hem te schieten, het geld van zyne Discipelen daar toe leende; en wanneer hy een stuk schilderye verkogt, daar zy de neus niet over had, dan zoo veel van de som af kneep, om die schult buiten haar weten te betalen, om dus alle onlusten voor te komen. Ik denk schier dat die goeje Man het boekje wel mogt gelezen hebben, daar Doudeins in zyn *Haagsche Mercurius* van den 1 Nov. 1698 van meld, dat voor de tweedemaal onder de pers was; te weten: *De Weer-Wyzer der Vrouwen, zeer dienstig voor de getrouwde Mans die haar Engelen naar de oogen zien, om te weten hoe 't hoofd staat.*

Hy was zoodanig geneigt tot konstige teekeningen van Italiaansche en andere Meesters, dat hy niet rusten kon, voor en al eer hy bezitter daar van was. Niet minder lust had hy tot printkonst, want Jan Pieterze Somer heeft my verhaald, dat hy voor een print van *Rafael Orbyn*, 60 Gulden dorst besteden. Dit was de Kindermoord met den Sparreboom. Waar door ook van zyn naargelaten papierkonst, (welke kort na zyn overlyden in 't jaar 1683 tot Amsterdam verkogt werd), een brave som Geld gekomen is.

Hy was byzonder naarstig, gelyk wy gezegt hebben, daar by vaardig in 't schilderen, en al 't geen hy maakte was meestentyd verkogt, eer hy 't gemaakt had. *Justus van Huisum*, die in den jaare 1665 by hem de Konst leerde, heeft my gezegt, dat hy in dien tyd een lange wyl voor een Heer schil-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 113

schilderde die hem 10 gulden daags gaf, en dat hy van 's morgens vroeg tot 4 uuren naa den middag gemeenlyk voor den Ezel zat, en 't zelve met zoo veel genoegen en vermaak deed, dat hy 'er fomwyl een deuntje onder zong. Ook getuigen die hem hebben zien schilderen, dat hy schilderde of hy 'er meê speelde, 't geen ook aan de dartele penceel-toetsen overal in zyne werken te zien is.

Daar en boven is te verwonderen, dat, daar hy zig byna alles te schilderen heeft ingelaten, egter elk ding op zig zelve zoo goed in zyn foort is dat het t' zamengevoegt zynde, bezwaarelyk is te zeggen tot welk van 't zelve zyn penceel bekwaamst was. Alleen heb ik opgemerkt dat hy in zeker groot stuk (daar Mattheus van den tol geroepen word tot het Apostels ampt) tot de doode Jachtdieren en Vogelen zig van *Gio. Babtista Weenix* penceel heeft bedient. Dit stuk is tegenwoordig in handen der erfgenamen van den Konstlievenden Heer Lamb. van Hairen te Dordrecht, en is vol beelden woelig, en groots van ordonnantie en gebouwen, als ook cierlyk door het bywerk en verschiet.

Maar boven al is te verwonderen, dat een Man die zoo vele stukken geschildert heeft, zoo menigvuldige veranderinge van schikkingen en voorwerpen (zoo dat geene naar elkander gelyken) heeft weten te bedenken. De Borgermeester vander Hulk te Dordrecht liet hem een groot stuk schilderen, verbeeldende een bergagtig Landschap met Offen, Koeyen, Schapen, Beelden enz. 't geen als nog by deszelfs Erfgenamen hangt, en voor een van zyn beste penceelwerken geschat word. Te gelyk bestelde hy 'er een aan van Jan Both, belovende aan elk 800 gulden, en een present daar boven voor die zig

best gekwetten had. Wanneer zy nu, die stukken gedaan zynde, dezelve nevens malkander vertoonden: zeide hy, *Elk van u heeft zyn vleit getoont*, en gaf aan elk een geschenk. Dit is het regte middel om den yver in de Konstenaars op te wekken: maar raakt thans buiten gebruik.

Hy is in 't jaar 1683 op den 18 van Sprokkelmaand gestorven, en op den 23 begraven in de Westerkerk te Haarlem.

'T zal niet onvoeglyk wezen dat wy zynen braven tydgenoot JAN BOTH, die met hem op eenen tyd om prys in 't loopperk der Konst om de eerlaurier gedraaft heeft, met zyn Broeder ANDRIES agter hem ten Toneel brengen.

JAN en ANDRIES BOTH geboren te Utrecht, (in wat jaar weet ik niet) hadden de beginfelen van de Konst eerst by hunnen Vader, (die een Glaschryver was) en daar na by *Abr. Bloemaart* geleerd. Zy trokken (zeit Sandrart) te zamen eerst naar *Vrankryk*, en van daar naar *Rome*, en namen hun tyd naarstig in agt. JAN zette zig tot het schilderen van landschappen, en bootste daar in den aart van *Glaude Loreine* na, 't geen hem wel gelukte: want zyne agting groeide aan, en die van *Glaude* nam af, doordien hy wel fraaije Landschappen maakte, maar slegte Beeldjes, en Beesten, daar ondertusschen JAN zig bediende van zyn Broeder, die een braaf Beeld- en Beestenschilder was, en de handeling van *Bamboots* zig had aangewent. Zy waren zonderling vaardig in 't schilderen, waar van daan men hunne stukken by menigte zoo te *Romen* als te *Venetien* (daar zy ook een langen tyd gewoont hebben) by *Konstminnaars*, en *Konsthandelaars* zag: want de zelve ras geschildert,

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 115

dert, en ras verkogt waren. De meeste die men ziet zyn groote stukken, en vele der zelve verbeelden door de boomen, boven het gebergte d'opgaande zon, stralende over de velden, die natuurlyk schynen met morgendaau overspreit te wezen, wordende alles wat in afftant leit door schemeringe ontdekt. Duidelyk zyn de verdeelingen van den dag aan de verschillige temperinge der Verwen, in de zelve te bespeuren. Men ziet den morgenstond, de Velden met een blaau floers overkleeden: de klaren middag de voorwerpen duidelyk ontdekken; en den Avondstond door zynen safferaanverwigen gloed groene Velden, Boomen, en Gronden taanen.

'K heb eenige jaren geleden een wonderschoon en konstig geschildert stuk van hem gezien by den Konstminner *de Jode*, toenmaals Drost van 't Haagse Hof, 't geen, om dat het by al zyn werk uitstak in helderheid, zuiverheid, uitvoerigheid, en natuurlykheid, genoemt werd het Testament van БОТН: dat zeggen wil, het stuk dat hy tot een staal van zyn Konst, en om zyn roem op te houden, naargelaaten heeft. Dit stuk was ruim 6 voeten groot in de hoogte, en in het zelve verbeeld de Fabel van Argus en Merkuur, die redelyk groot, braaf geschildert, en geteekent waren. Voorts was het gantsche landschap, gelyk ik gezet heb helder, en 't groen natuurlyk fris van koleur, nogte zoo gebraden of getaant als men veelyds van hem ziet.

Zy hebben vele jaren te samen in Italie gewoont, leefden in min, en deden malkander in 't schilderen veel dienst, en zouden zekerlyk langer, daar gebleven hebben, zoo niet de dood een scheiding tusschen hen beiden gemaakt had, tot

fmart voor de Konstgodes, daar dit vaers op zinspeelt :

*De Konstgodes had straks haar treurkleed aangetogen:
En dekte met een floers haar nat bekreten oogen,
Als haar de droeve maar wierd door 't gerugt gebragt
Dat ook de Dood de * BOTH gevelt had onverwagt.*

JAN BOTH de Fenix der Landschapschilders van zyn tyd, om rust te zoeken, en de gedagtenis van het land te ontvlugten, of t'ontvlieden, 't geen zyn broeder ANDRIES versmoort hield, als de dood hem stil bekropen en den draad zyns levens had afgeknipt op 't jaar 1650, trok naar zyn Vaderland en geboortestad, daar hy voor zyn Konst wel betaald werd, en veel te doen had. Maar hy leefde niet lang na dien tyd: want

*Gelyk een Tortelduif 't verlies,
Van haar gepaarden steeds betreurt:
Zoo treurde JAN ook om ANDRIES
Zyn broeder, van hem afgescheurt,
Door 't droevig sterflot, dat zig niet
Bekreunt het klagen, of verdriet.*

Wat toeval oorzaak heeft gegeven tot het verongelukken van ANDRIES zal ik straks melden.

Sandrart zegt: *Dat hy van 't gezelschap afgedwaalt, in den nacht verdronk.* En de Schryver van 't Boekje *Abrege de la Vie despeintres*, zegt: *Henrik was de Landschilder, en verdronk, of versmoorde. lequel étant à Venise & se retirant chez lui de nuit tomba dans un Canal*, Fol. 429. Wie heeft ooit van *Henrik Both* gehoord? En by gevolge kan de Lezer zien wat staat 'er kan ge-

* Andries.

maakt

maakt worden op Schryvers die buitens lands wone-
nende geen gelegenheid hebben om de zaken te
onderzoeken: 't geen ook een van de reden ge-
weest is, waarom ik my niet heb willen inlaten
tot het beschryven der Italiaanse en Franse Konst-
schilders, of buiten myn kreits (uitgezondert in
eenige buitenweidinge) begeven, maar binnen de
zelve ben gebleven, daar de gedagtenissen der
overledenen nog niet geheel uitgewist zyn, en waar
van men uit het nageslagt berigt ontfangen kan.
Daar men andersints gewoon is, van dingen die
lang geleden, en veer af geschied zyn, elkander
(als het spreekwoord zeit) *Knollen voor Citroenen in
de vuist te stoppen.*

Gelyk wy, zoo wy *Du Pilé* in de voorgaande
levensbeschryving gevolgt hadden, eenen groven
misflag zouden begaan hebben, wanneer wy van
geen zekerder berigten voorzien waren geweest:
't welk ons zedert agterdenken gegeven heeft, en
besluit doen nemen geen staat te maken op bui-
tenlandse Schryvers; zoo is het ons egter in het
begin van ons eerste Boekdeel gebeurt, daar nu
niet anders op is te vinden, als het zelve te *rekla-
meren* of te herroepen.

Wy hebben in ons eerste Deel pag. 137 van
JOHAN TORRENTIUS, volgens de beschry-
ving van *Du Pilé* gezeit: *Dat hy door last van 't
gerecht tot Amsterdam wierd in hegtenis gebragt,*
daar men *Haarlem* voorlezen moet. Gelyk ook
Sandrart doet. En op pag. 138. *Hy stierf onder
't pynigen,* dat *Flor. le Comte* schynt te bevestigen
met te zeggen: dat hy door schrikkelyke pynen
gestorven is, 't geen my des te meer gerustheid
gaf, dat die zaak naar waarheid geboekt was. Maar
als my de beschryving der Stad *Haarlem* door

Theod. Schrevelius in de hand kwam, en ik die doorbladerde ontdekte ik haast den beganen misflag. De meeste omstandigheden lopen op eenen weg uit, maar in twee der zelve heb ik door naervolging misgetast, dat de Lezer haast ontdekken zal, als hy dit onderstaande leest. Dit zyn des Schryvers eigen woorden:

JOH. TORRENTIUS is onder de Konstschilders geen van de minste geweest, maar was in't schilderen van naakte Vrouwjes, op allerhande geile wyze, als openbare Hoeren gewoon zyn, de tweede Apelles. Hy kwam van Amsterdam tot Haarlem wonen in een huis van den ouden Coltermans, wist zig byzonder door zyn slurweele tong in de gunst der braafste Borgers in te dringen, was allemans vrient, maar inzonderheid wist hy de Vrouwjes zoo wonderbaarilyk te vleyen en te believen, dat hy'er vele aan zyn huis lokte, zelf in weerwil van hare Mannen. Hy hield zig op straat gaande heel statelyk, altyd in zwart Fulp gekleed, en groette yder een met een minlyk en zedig wezen, zulks yder het oog op hem had: maar binnenshuis maakte hy dagelyks goedsier als een Epicurist met drinken, eeten, en andere wellusten, en geloofde aan Hemel nog Hel, met een woord, hy was onder schyn van een vroomaart een verleider van de jeugt, een bederf voor de Vrouwen; een bedrieger van't Volk, en een verkwister van zyn eigen en anderer luiden geld.

Dit brak eindelyk uit, zoo dat vele Borgers, daar de vreeze Gods by huisveste, zig daar aan ergerden, die godvergete wyze van leven verfoeiden, en uitkreten hem niet waardig te wezen dat hy een bewoonder hunner Stad was.

Dit ter ooren gekomen van de Magistraat dier Stad

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 119

Stad hebben zy amptshalven, op dat het gemeene best geen schade daar door leed, dit monster in de gevangenis doen brengen, en naa ernstig nazook van zyn verfoeilijke wyze van schilderen, gedrag en redenvoeringen, hem daar op ondervraagt, en wanneer hy niets van 't geen waar mede hy betigt werd, wilde bekennen, hem op de pynbank gebragt, dog hy stond de pyn styfkoppig door zonder eenige bekentenis, wanneer zy hem in 't Tugthuis banden voor 20 jaren. Dit was in 't jaar 1630 op den 25 van Hooimaand.

Als hy daar een geruimen tyd gezeten had, is hy daar uit verlost door voorspraak van groote luiden, onder welke ook was de Ambassadeur van Engeland met welken hy overscheepten, en zig een tyd lang in Engeland onthield, tot dat hy tot Amsterdam kwam wonen, daar hy ook gestorven is.

Zoo dan de Schilderjeugt naar goeden raad lusteren wil, zoo moet zy in steê van dusdanige walgelyke voorwerpen te verbeelden tot hare schande, veel liever tot roem door haren konstpenceel zedespiegels vertoonen.

Deze leerles is niet nieuw, maar een grage maag lust ook wel verwarmde spyze, inzonderheid als die door een versche faus verfrist word.

'T is niet voegelyk dat men geheime schandelykheid, geile, walghelyke en vuile bedryven, die in den duister, of uit eigen schaamte agter de gordynen gepleegt worden, bloot vertoond.

De Schilderkonst, en Digtkonst zyn gezusters, en beide door de kuische Parnasnimfen opgekweekt, welker eer door zulks te doen te kort gedaan word. Wat meenje is de rede dat het spel van Joseph van velen van den Schouburgh word afgeweert?

* *A. Pels zal het zeggen :*

..... Zoo gy wilt weten, hoe men 't kwaad
Van eene geilen gloed, verdartelt, en verwildert,
Met wulpsche woorden, en verbeeld ombelzen schil-
dert;

Hoor *Jempfars* redenen tot *Jozeph* eens, en let
Op haar' gebaarden, en den toefstel by het bed.
Die ritse tokkeling moog' *Jozeph's* hette dooven;
Maar 'k durf dat wonder van den kyker niet gelooven.

En wat lager daar hy van andere spelen spreekt :

'T is wel te vreezen, dat zulk lieven, lonken, lachen,
Zoo iodderlyk, en los malkand're om lusjes prachen,
De jeugd in brand zet, en alzoo van 't Schouwtooneel
Den dwaalweg regelregt doet inslaan naar 't bordeel.

Met nog meerder reden hebben de Vaders van
de eerste Christen Kerk de Schoutooneelen ge-
doemt;

Dewyl geen Schoufspel ooit vertoond wierd, of 't was in
Gestelt ter eere van een dartele Godin;
Of dronken God op hunn' verdoemlyke offerfeesten;
Daar al die wilden, als onredelyke beesten,
In volle vryigheid hunn' wellust pleegden met
Gebuurde Vrouwen op het wullepsch feestbanket.
Tot welk een einde (ô schrik) die ligtekoojen zaten
In 't spel op 't voortooneel, om geil, en uitgelaten
Hunn' waar te veilen, en te venten na het spel.

'T was dan ook billik dat de Magistraat van
Haarlem dat ergerlyk voorwerp, daar wy even
van

* Gebruik en Misbruik des Toneels, pag. 22. 23.

van gesproken hebben, dat door zyne levenswyze en Konst niet als ontugt werkte, als een onnut lit van de borgerlyke gemeenschap affneede. Behalven dat ook de eedele Konst door zulke ergerlyke vertoonfelen meer veragting word aangedaan.

Zeker niemant, by wien de rede huisvest, en de Godvrugt inwoont, is'er of hy zal een afkeer van zulks hebben. En zoo het beuren mogt dat het van sommigen geprezen word, zulk pryzen geeft niet anders als den bedorven aart van die het pryft te kennen. Van Parrasius was 'er te Rome een schandelyk Tafereel van Meleager en Atalanta, maar werd het daarom van elk geprezen? gewis niet. Myn Meeſter Sam. van Hoogſtraten zegt, *ik ſchame my 't zelve te beſchryven*. Met een woord: zulke vertoonfelen, 't zy die op 't Toneel, of in ſchildery verbeeld worden, zyn krabbers, daar de wortel van 't zondekruid meê boven geſchoffelt word; waarom ook gemelde Hoogſtraten in zyn vyfde Boek van *d'Inleiding tot de Hooge Schole der Schilderkonſt*. p. 176. *Thalia* zegt: *Wagt u dan ô eedele geeſten, van de ſchandelyke onkuisheden van Tiberius in 't Eiland Kapreen in uwe Tafereelen te vertoonen. Laat ook den oudvader Noë niet ſchaamteloos naakt leggen, daar Sem en Japhet hunne aanzigten van afkeeren. Want die tot zulke ſchandelykheden geneigt zyn, verdienen den vloek zoo wel als Cham.*

My gedenkt ook nog, als ik by hem woonde om de Konſt te leeren, dat toen de Minnebrieven van Nazo door A. Valentyn vertaald, waren in druk gekomen, en ik uit leesluſt, die ter leen verzogt, maar tot antwoord kreeg, *Zulks is niet dienſtig; den Dichter is'er om gebannen geweest in Pontus, en de Vertaalder behoorde daarom voor*

altyd in 't Raspbuis verbannen te worden, om dat 'er dingen in zyn die nutter waren verzwegen, of verduistert, dan ontdekt, en over zulks die nooit geweten, nooit ter proef zouden zyn gesteld geweest, tot bederf van de wulpsse en lossse jeugt.

Eindelyk mag de Schilderjeugt dusdanig ergerlyk wullustig leven als JOH. TORRENTIUS geleit heeft, zig ten spiegel van afschrik voorstellen; want zulks zyn Sireenezangen die het jeugdig hart vleijen en streelen tot hun bederf: waarom ook de zedeschryver Seneka het oog op diergelijks hebbende zeit: *Verdryf voornamelyk de wellusten, draag een doodelyken haat tegen de zelve; want zy zyn van dien aart, als die d'Egiptenaars PHILETAS, dat is, KUSSERS noemden, die omhelsden om te verworgen.*

Theodoor Schrevelius gedenk in zyn Boek van *Haarlems oorspronk* aan verscheiden Konstschilders en Schildereiffen, welke in zyn tyd in bloei waren; Als PIETER GREBBER, de Zoon van Frans Pieterze Grebber, van wien *van Mander* meld in zyn boek op pag. 213. en GERARD SPRONG de Zoon van Korn. Engelze, aan wien *van Mander* gedenkt op pag. 107. B. beide deze Zonen hebben hunne Vader in de Konst overtroffen.

PIETER GREBBER, die behalven zyn Vader ook Hend. Goltzius tot onderwyzer gehad heeft, is een braaf beeld-, en pourtretschilder geweest. Tot Haarlem waren'er in dien tyd nog verscheiden stukken van te zien, van welke wel 't voornaamste was *Jubalinus*, tot lof van de Muzyk, gemaakt voor den Borgermeester Guldewagen, die een beminnaar van de zang-, en speelkonst was.

Onze PIETER GREBBER had ook een Suster MARIA GREBBER genaamt, die met veel
roem

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 123

roem de Konst hanteerde; ook in de Bouw- en Doorzichtkunde bedreven was.

GERARD SPRONG, *die met een lugtigen sprong (zeit de Schryver) in de Konst te doen, zyn Vader veer voor by is, heeft verscheiden Corporaalschappen van Schutters in zyn tyd geschildert, als nog in de Doelen te zien, die de Konst van hun maker pryzen.*

De Schryver meld ook op pag. 383. van eenen HENDRIK POT, die by alle om zyn Konst en minzaamheid bemint was. Hy heeft in zyn tyd de eer gehad dat hy den Brittannischen Koning met zyne gemalin naar 't leven geschildert heeft, nevens verscheiden Grooten van dat Ryk. Op 't Princen Hof te Haarlem hangt van hem een groot konststuk, verbeeldende den Triumfwagen van Prins Willem van Oranje, en op de Schutters Doele een Korporaalschap: maar 't waardigste dat in dien tyd van zyn penceelkonst was te zien, was een Tafereel waar in Judith en Holofernes afgebeeld stonden, hier in had de Meester (zeit de Schryver) zyn uiterste vermogen getoont, en 't was in 't Kabinet van den Heer Hofman te zien.

Vorders word ook van eenen KORNELIS WIERINGEN gesproken. Deze was een knaap die lang ter Zee gevaren had, dus kundig van al den toefstel die tot een Schip behoort, ook van de wyze hoe de zeilen bestiert worden. Dit was hem een groot behulp, wanneer hy de Zeevaart vaar wel gezegt hebbende, stil zig in de aftekening van de zelve bezig hield. Gelyk hy ook door byzondere konstdrift zoo veer daar in gevordert was, dat hy in 't schilderen van Zee en Schepen Hendrik Vroom, in Konst heel na by kwam. In deze verkiezing van schilderen was 'er ook een KORN. VERBEEK
en

en JOH. GODERIS. En onder de Landschap-schilders roemt onze Schryver KORNELIS VROOM, den Zoon van Hendrik Vroom, JOH. JAKOBSZ. die lange jaren in Italie was geweest, NICOL. ZUYKER, GER. BLEYKER, SALOM. RUSTDAEL, REYER, enz.

Zoo gy een Schilder zoekt (zei onze Schryver) van allerhande vrugten, hier hebt gy FLORIS VAN DYK, die met zyn Konstpenceel de beluste vrouwen, ja't gevogelt zou kunnen lokken, en verschalken, en in die zelve konst WILLEM HEDA.

Hymeld ook van eenen ROELANT VAN LAAR, den broeder van PIETER, die hy noemt *Broeders van een bed, te Haarlem gewonnen en geboren, en van Kindsbeen af in de Schilderkonst geoeffent.* Zy hadden beide eene wyze van Schilderen, en hebben eenige jaren te zamen in Italie gewoont. Roelant de oudste zynde, is in 't bloeijens van zyn leven te Genua gestorven. Pieter is weder t'huis gekomen, en heeft zig een wyl tot Haarlem onthouden, maar konde Italie niet vergeten, dat altyd een voester is geweest van doorlugtige geesten; derhalven werd hy voornemens die reis op nieuws aan te vangen. Hy heeft dan van zyn vrienden afscheid genomen, dat zy nimmer zoude op zulk een wys weten waar hy vervaaren was, dat ook Empedocles voor had, zei onze Schryver, 't geen niet duister te kennen geeft dat de Schryver van zyn flegten uitgang wel geweten heeft, maar dit onder *het zeldzaam koppig voornemen* bedekt.

Onder de Glaschilders van dien tyd roemt hy PET. HOLSTEIN, en JOH. BOECHORST, die de Triumf van DAMIATEN in de glazen op de groote Zaal der Vroedschap van Haarlem geschildert heeft, daar S. Ampsing een langdradig rym op gemaakt heeft, 't geen dus begint: *Als*

*Als Keizer Frederik voor eenig hondert jaren
 Een groot en magtig heyr te zamen deed vergaren,
 Op 't ongeloovig Volk, den Turk en Zaraceen,
 Rukt Floris, Hollands Graaf ook al zyn magt by een,
 Met Willem zynen Zoon, byzonder uitgelezen
 Van onze Borgery, en wat hier puik mogt wezen,
 De bloem van onze jeugt. Dus zyn zy 't zeil gegaan
 En doen in Palestyne, eene open haven aan.
 Zy zetten voet op 't land, en hebben steên met hoopen
 En sterkten, met geweld en stormen afgeloopen.
 Wat leit 'er menig Turk en Zaraceen in 't zant
 Gevelt, en om gebragt, door Haarlems heldenhant?
 En daar nu 't moedig heyr vast alles had verkregen
 Naar wens in 't Heylig land, door Godes ryken zegen,
 Begeeft het zig te sloop, en dryft met zyne vloot,
 Daar Damiaten leit aan Zee in Nilus schoot.*

Die meer van dit oud Haarlems heldenbedryf beluft is te weten, vervolge dit rym 't geen geplaatst is, agter de beschryving van Haarlem door Schrevelius.

Wy hebben uit bevindingen opgemerkt, dat verscheiden van de grootste Lichten in de Konst door toevallen en anderzins, ontydig zyn uitgebluft. Voorbeelden tot bestempeling van myn gezegde zal de Lezer, om hier geen lyft daar van op te maken, op hunne plaats ontmoeten, waar onder PAULUS POTTER, geboren te Enkhuizen, in 't jaar 1625 geen van de minste te agten is.

Hy is gesproten van overgrootmoeders kant uit het oud Adelyk geslagt en Huis van Egmont, als my by geschriften gebleken is.

Zyn Grootvader Pieter Simonz Potter, Penning-

ningmeester of Geheimschryver van de Hoogen Lage Swaluwe, was getrouwt met de Dochter van Paulus Bertius, Pensionaris of Loontrekkent Raadsheer van Enkhuizen, die ten vrouw had Freekten Semeins, wier moeder van Katarina van Egmont, egte Dochter van dat Stamhuis.

Pieter Simonze Potter, heeft by zyn Huisvrouw geteelt een Zoon PIETER POTTER genaamt, die tot Enkhuizen de schilderkonst oeffende. Deze kwam te trouwen tot Enkhuizen, en uit dat huwelyk ontsprooten twee Zoonen, Pieter en Paulus, als mede een Dochter Maria Potter.

Pieter Potter, vader van gemelde kinderen, veranderende van plaats, kwam tot Amsterdam wonen, daar hy zyn Borgerregt kocht op den 14 van Wynmaand 1631. die daar ook gestorven is, in 't jaar 1692.

PAULUS POTTER, daar onze pen op doelt, van natuur geneigt tot de Konst, en van zyn vader (schoon maar een gemeen schilder) daar in onderwezen, liet al vroeg sprenkelen van verborgen konstvuur, door zyn vernuftige penceeloeffening uitblinken. Hy trok van Amsterdam naar den Haag, en ging wonen op de Bierkaai, in 't huis thans bewoont van den Procureur Staal. Waar nevens aan woonde Klaas Dirkze Balkenende, die gezegent was met tien kinderen, waar van op de oudste Dochter zyn oog viel, zoo dat hy dezelve ten huwelyk verzogt. Dog dit ging ten eersten zoo vlot niet: want de oude man zeide: *dat PAULUS nog menschen schilderde*, maar beesten, dat stond hem niet aan. Hy raadpleegde daar over met luiden van aanzien, en zyne vrienden, die hem alle daar in tegen vielen, verklaarde yder in 't byzonder, zoo hy een van hunne Dochters begeert hadde,

R.D. F. 1827.

hadde, zy zulks niet zouden geweigert hebben, maar dezelve gelukkig geagt. Zoo bemint had hy zig reeds door zyn hups gedrag by elk gemaakt. Hier op ging het huwelyk met Adriana van Balkenende aan, op 't jaar 1650.

Balkenende die meester Timmerman en Bouwmeester was, en uit dien hoofde veel omgang had met de grootste luiden in den Haag, maakte zyn nieuwen Zoon voort by elk bekend. Zyn Hoogheid Prins Maurits en meer andere grooten kwamen onzen PAULUS POTTER dikwerf op zyn schildervertrek bezoeken, om zyn brave Konst te zien. In dien tyd maakte hy een redelyk groot stuk, woelig en vol van werk, voor de oude Princes Emilia van Solms, 't geen geplaatst zoude worden voor een schoorsteen, op 't oude Hof: maar een die 't oor van de Princes had, zeide: *Dat het een al te vuil voorwerp was voor hare Hoogheid, om dagelyks te bespiegelen.* Dit zeggen doelde op de pillende Koe, die daar in verbeeld staat, waar by 't stuk bekend is. Dus werd het afgewezen en raakte in andere handen.

Veel jaren agter een heeft dit Konststuk in de Familie van den Heer Schepen Mucart geweest, van waar het in handen van den Konsthandelaar van Biesum kwam. De Konstlievende Jakob van Hoek heeft dit in zyn leven voor 2000 guld. van gemelden van Biesum gekogt, en geplaatst in zyn Konstkabinet, tegen over het berugte Konststuk van Gerard Dou, waar in 't verschiet zig een Barbiers winkel doet zien, zynde het voornaamste Konststuk dat thans van G. Dou in Holland bekend is.

Nevens deze twee Konstjuweelen, konden de konstlievende hun oog daar vermaken in de beschou-

fchouwing van twee konfttafereelen, befchildert door den uitmuntenden Adr. van den Velde, nevens meer andere, zoo van Wouwerman, Oftade, J. Steen, enz.

My komt klaar voor uit verfcheide gevallen die my verhaald zyn, dat onze P O T T E R al vroeg zyn verborge benyders gehad heeft, die hem onder 't masker van vriendschap hebben gedwarsboomt. Dunkt iemand fremd hoe dit heeft konnen gefchieden; daar zyn Konft lofverdiende, en waard was duur betaald te worden? en daar zyn gedrag de deugd en vroomheid zelf verbeelde? Ik antwoord om deze rede, voorfpoed, roem, deugt en vroomheid, zyn de voorwerpen daar de Nyd haar tanden op wet. Schynt het geluk iemand om zyn verdienften te willen begunftigen, ftraks is de Nyd daar in voor. Horatius heeft al in zyn tyd gezongen :

*De voorfpoed word fteets van ter zeiden,
Met een benydend oog begluurt.*

En een ander Dichter.

*d'Ondankbare Afgonft volgt den voorfpoed op de hie-
len,
Gelyk de fchaduw 't beeld, waar heen 't zig keert en
wend.*

En wat het deugtfzaam en vroom leven aanbelangt, men geeve maar agt op de fpreuk van C: Manlius : die zeit : *De Nyd is blind; en daarom fpreekt zy kwaat van de Deugt*, en P: Rabus :

Dit Noodlot volgt, altyd de vromen agter aan.

Maar

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 129

Maar ik zal dit schadelyk monster, tot loon, ook een printje inwyen in myn Boekje van de *Zinnebeelden*, om het te doen kennen. Dog dit overgeslagen. De Heer Borgermeester Tulp, die dikwils in den Haag zynde kennis aan onzen PAULUS POTTER gekregen had, wiens lofelyk gedrag en Konst hem zonderling behaagde, ziende dat hy niet naar waarde van de zelve beloont wierd, lokte hem tot Amsterdam om voor hem te schilderen, met toezegging van zyn gunst: gelyk hy zig dan ook op den eersten van Bloeci maand 1652 t'Amsterdam met 'er woon begaf, en schilderde verscheiden, zoo groote als kleine konststukjes, voor gemelden Borgermeester Tulp, zoo dat die in zyn tyd wel 't meest van zyn Konst bezat. Dit bevestigt Nicolaas van Reenen wonende in 's Gravenhage welke voortgesproten is uit de Weduwe van PAULUS POTTER, in een brief aan my geschreven in Winter maand 1716. Die vorder getuigt: *Dat hy zyn Moeder dikwerf heeft hooren zeggen: Dat zy haar Man nooit ledig heeft gezien; dat hy zelf wanneer hy een uur voor haar over had om een wandeling te doen na buiten, altyd een tafelboekje in zyn zak by zig droeg; om als hy iets zag dat geestig was, en in zyn kraam konde dienen, straks dat voorwerp af te schetsen.* Zyn kopere platen (waar van de printen onder de printlievenden bekend zyn, en in waarde worden gehouden) etste hy 'savonds by de kaars; om van zyn schildertyd niet te verletten. Men geloofst (ik niet) dat hy door te naarstig schideren in een Teeringziekte verviel, en daar aan stierf in Loumaand 1654 pas 29 jaren oud. Hy is begraven in de groote Kapel tot Amsterdam, nalatende nevens zyn konstroem een Weduw, en een Dochttertje dat 3; jaar oud zyn-

de in 's Gravenhagen mede aan een Teringziekte gestorven is. Zyn Beeltenis staat in de Plaat F. 1.

Wat tuimelgeest heeft d'oogen der konstken- ners zoo weten te betooveren datze de penceel- konst van P. POTTER voorheen als gemeene konst aanzagen? of waren zy in dien tyd ziende, en wy nu blind, die zoo veel agting daar voor betoonen te hebben? Wat zegt gy Lezer?

'T schynt dat alle ondermaansche dingen de ver- anderingen onderhorig zyn. Het aartryk van hoe vast gekneden grond opgeleid, neemt af en aan. Landen die voortyds bevolkt waren zyn tot een Woesteny geworden, andere weer van een niet op gekomen, tot verwonderingen op gegroeit. Dus is 't ook gelegen met de Konst, en weten- schap. Griekenland was oulinx de hoogeschool der geleertheid en konsten: Daar ontdekte zy zig, als den aangename dāgenraat, wanneer zy blo- zende door de kimmen haar luisterryk wezen doet zien. Daar rees zy, op de vleugelen van ryke, en milde belooningen op, als de Son, tot het top- punt van de middaglyn. Van daar plaatste de Konst- godes de Schilderkonst eerst in Italiē, naderhand (om geen nayver te verwekken) meê in andere Landen en Koningryken, ook de Nederlanden: daar dezelve den eenen tyd meer den anderen tyd min, altyd met luister heeft gebloeit; maar nooit schooner als in den tusschentyd, van 't jaar 1560, tot 1660.

'T lust my een lyst van wakkere Mannen die gebloeit hebben binnen den Levenstyd van een dier Konstenaars op te maaken, en hier onder te stellen.

Abrab.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 131

Abrah. Bloemaart.
Tobias Verhaegt.
Mich. Mierevelt.
Paulus Moreelze.
Roelant Savry.
Pet. Paul. Rubbens.
Hendr. van Balen.
Faques Jordaans.
Franc. Snyders.
Daniel Segers.
Jan Breugel.
Frans Hals.
Korn. Poelenburgh.
Ant. van Dyk.
Jan Davidz de Heem.
Gerard Honthorst.
Joh. Parcelles.
Palam. Palamedesz.
Rembr. van Ryn.
Emanuel de Wit.
Erasm. Quellinus.
Jan Lievensz.
Ferdinand Bol.
Adr. Brouwer.
Jak. Bakker.
Herm. Zaftleven.
David Teniers.
Adr. van Ostade.
Korn. Bega.
Ger. Dou.
Gabriel Metz.

Bartol. vander Helst.
Nicol. de Helt, Stokade.
Bartol. Breenberg.
Ludolf Bakhuizen.
Pieter van Laar.
Gerard Terburg.
Hans Jordaans.
Nicolaas Berchem.
Tomas Wyk.
Abraham Genoels.
Govert Flink.
Pieter Lely.
Hendr. Verschuuring.
Otto Marceus.
Guilh. van Aalst.
Phil. de Koning.
Willem Doudyns.
Phil. Wouwerman.
Jan Both.
Adam Pynaker.
Melch. de Hondekoeter.
Jan Babt. Weenix.
Frans Mieris.
David Beck.
Gaspar Netscher.
Jak. vander Does.
Jan Steen.
Johannes Lingelbag.
Willem van de Velde.
Paulus Potter.
en meer andere.

Alle deze heeft de Son (den eenen vroeger den anderen later in levenstyd) op eenen dag beschenen; want Abrah. Bloemaart welke d'eerste op de Rol staat, geboren 1564. heeft nog geleefd na Paul. Potter die gestorven is in 't jaar 1654. En de konstlieden hebben zig t' effens door 't zien van zoo menigerhande konsttafereelen kunnen vermaken.

Bedenk nu eens hoe groot een getal van mindere lichten zig in dien ruimen tusschentyd aan den Nederlandfchen Konsthemel hebben doen zien, en in hoe kleen getal thans de zelve bevonden worden; Ja hoe schaars die zyn welke als de volle Maan by de Starren afsteken. Zoo moet men zig over de ledige plaatsen die men in de oeffenschool van Pictura meer en meer bevint bedroeven. En met reden, daar men ziet, dat verscheiden deelen van de Konst afgescheurt, met hun loffelyke bewerkers ten grave gedaalt zyn, buiten hoop dat de zelve schooner verryzen zullen. Wie is 'er in 't Zee- en Scheepschilderen naa de dood van *Parcelles*, *Bakhuizen*, *W. vanden Velde* en *Everdingen* op gestaan? wie in 't schilderen van tam Vee naa de Dood van *Berchem*, *Potter*, *A. van den Velde*, en *vander Does*? Wie in 't schilderen van Paerden naa de Dood van *Wourverman* en *van Lint*? Wie in 't malen van Boere en Soldatenleven naa de Dood van *Brouwer*, *Ostade*, *Bega* en *Teniers*? Wie in 't schilderen van Kerken en Gebouwen naa de Dood van *Em. de Wit*, *vander Heyden* en de *Berkheydens*. Die hun gelyk is of hen overtreft? Brave Schilderjeugt, dit moet u een spoor zyn waar door gy geprikkelt de konstschool van Pictura met meerder yver helpt opbouwen. Miffen veel deelen van de konst hun bewerkers, en is het getal der Konstoeffenaars

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 133

zoo talryk niet als wel voor heen ; wat raad? gy hebt 'er thans weer die op den hoogsten trap van de Konst gestegen, de vorigen overtreffen, zoo ver als die de eerste uitvinders der Konst, in kragt en schoonheid hebben overstreeft, daar dit vaers van Arn: Nachtegaal op ziet:

Thans bloeit de Schilderkonst veel schooner als voorheen:

*Dan toen een slegte * Maagt door de ommetrek alleen,*

Haar deed den titel der onsterfelykheid verwerven ;

Nu ze ondersteunt word door een' ryken schat van verven,

Haar door Natuur verleent ; die zy zelf agterhaald ;

Zoo verre dat ze ons haest met zyn , voorschyn betaald.

Wy hebben gezien wat een groot getal van Konstfakkels de Nederlanden hebben bescheenen, in een bestek van min als 100 jaren, en dat het getal thans zoo klein is, dat tot verscheiden deelen van de Konst geen oeffenaars gevonden worden. Zoo my ymand vraagde wat de reden was, 'k zou

* *Maagt.*] de Dochter van een Pottbakker Deburates genaamt. Deze verliest op een jongeling, trok met kool den buitkant der schaduw na, welke de Kaars van zyn wezen maakte dat van ter zyde gedraait stond op den muur, om hem hier door altyds voor oogen en in gedagten te houden. Dit verhaald Plinius in zyn 34 Boek in 't 12 kap. die vorder zeit: dat zy door dikwils dien omtrek naar te maken, zoo veer kwam dat zy zulks buiten het voorwerp by het denkbeeld konde doen, zelf ook naderhand ondernam andere wezens uit de hand door een kenbare omtrek te verbeelden, en dus de eerste beginfelen der Konst geleit heeft.

zou 't hem vragen, om dat ik 't my schaam te zeggen.

'T schynt my toe dat het ten tyde van Petronius even als thans met de Konst gelegen was; want na dat hy te kennen heeft gegeven, dat de Schilderkonst heeft toegenomen, zoo lang de mildheid en de ryke belooning der grooten, de naarstigheit der eergierigen aankweekte om eenen onsterflyken naam te verkrygen, (wetende, dat indien zy die konden bereiken, het hun aan geen winst ontbreken zou;) alzoo heeft zy in tegendeel wederom begonnen af te nemen, zoo dra de geldliefde de overhand kreeg, en daar byna niemant was die de Konst de hand boven 't hoofd hield, zoo voert hy door een aardige wyze van schryven een verstandig man in, dien hy vraagt, naar de oorzaak van het verval. Dezezal 't beantwoorden. De geldgierigheid (zeit hy) heeft deze verandering ingebracht. De vrye konsten bloeiden eertyds, zoo lang de ware deugt in waarde gehouden wierd; dies zogten ook de menschen alderhande konsten om stryd aan den dag te brengen, niet willende dat iets 't welk den nakomelingen voordelig wezen mogt, verholen bleef. En wat lager. Wy daar en tegen in Wyn en andere wellusten versopen leggende, hebben 't hart niet om naar kennis van voltrokken Konsten te staan: en vermits het ons ligter valt de oudheid te berispen, dan na te volgen, gebeurt 'et dat wy de ydelheid maar alleen zoeken te leeren, en anderen in te planten. Laat u dan niet vreemt voorkomen dat wy de Schilderkonst kwyt geworden zyn; aangezien thans een klomp gouts in 't oog van alle de goden en menschen veel schooner schynt, dan 't gene Apelles en Phidias ooit gemaakt hebben.

'T is wat grof gesponnen. Andries Pels in zyn

ver-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 135

vertaling van Horatius heeft de oorzaak van het verval der Dichtkonst, 't geen wy op de Schilderkonst toepassen, met een zagter borstel ge-doodverft; en 't komt hier op uit dat de beminnaars aankweekers en begunstigers der konsten, die volgens de spreekwyze van Grataan *by den Wind*, en de *Schilders by Koorenmolens* kunnen ver-geleken worden, die door de zelve aan 't malen geholpen worden, zoo weinig in getal zyn, van tyd tot tyd sterven, en geen nieuwe worden aangekweekt: Dat den Kinderen van vermogende menschen de oeffening der Konst en wetenschappen word ont-trokken, de grond waar uit de liefde en zugt tot de zelve, en eindelyk de kundigheid geboren word, die nu in tegendeel daar geen weet af heb-ben, waarom dan gemelde Pels reden vind om te vragen:

Maar waar in word de jeugd in Holland onderwee-zen?

*In plaats van boeken vol geleertheid door te leezen,
Leert zy 't verschillen van drie vyfde, en vyf oktaaf
Percento, en die dit kan reek'nen, dat gaat braaf,
Roept luidskeel man en maagt; 't is 't liefste van myn.*

Kind'ren,

*Zegt Vader: want hy zal het zyne niet vermind'ren;
Hy weet de rekening van Intrest, en Rabat
Net op te maken; hy verstaat zig op 't Barat.
Maar meent men, als die roest, en zorg van geld te
winnen*

*Eens ingevreeten, en doorkankert heeft de zinnen,
Dat iemant mooglyk, in zyn Konstwerk, menig jaar,
Of eeuw na zyne dood zou leeven? ver van daar.*

Oudtyds ging het anders. Onder de Egypte-
naars

naars was deze Konst in zoodanigen aanzien , dat zelf de magtigsten hunne Kinderen die geduurig lieten oeffenen. Van gelyken deden ook de Grieken. Zelf was 'er een wet , *dat niemant zig tot het schilderen begeven mogt , dan die een vrygebooren en van een eerlyk geslagt was.* De wyze Solon , ziende dat de inwoonders van Athenen , die toenmaals in vrede zaten , meer en meer tot ledigheid vervielen , stelde een wet in , *dat zoodanigen Zoon niet en zoude gehouden wezen zyn Vader te onderhouden , die hem in een konstelooze onwetentheid had opgevoed.*

Daar nu het tegendeel in gebruik komt , hoeft men zig niet te verwonderen dat het getal der genen zoo klein werd , welke de Konst en hunne bewerkers agting toedragen. *Het schynt ,* zegt Sidonius Apollinaris , *als door een natuurlyk gebrek in de harten der menschen ingeprent te zyn , dat die genen welke de konsten niet en verstaan , ook van de Konstenaars weinig werks maken.* Waarom ook W. Goeree niet onaardig met dit opzigt gezeit heeft. *Ten kan ook niet wel wezen , dat iemant , geen smaak in de vrugt hebbende , den boom zoude in eere houden.* Hier meê willen wy eindigen en den Lezer tot de levensbedryven der volgende Konstschilders leiden.

Hier aan laten wy volgen den ongelukkigen HERCULES SEGERS , wiens geboorteyd wy niet weten , maar om dat S. v. Hoogstraten melt in zyn Calliope , dat hy bloeide of eer verdorde , in zyn eerste groene jaren , dagt ons voeglyk te wezen , hem voor gemelden Hoogstraten op het Toneel te brengen.

Hy was een man van goed begryp en oordeel , ryk van gedagten , en overvloedig in menigerhande

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 137

hande voorwerpen die hy in zyne landschappen te pas bragt, zoo, dat zig in de ruime verschieten, heele landstrekken met dorpen en gehugten vertoonden. Ook geestig in versieringe van Bergen en Rotsen, als in zyne schilderyen en printen te zien is. Maar 't schein dat hy onder een rampspoedige planeet geboren was; want schoon hy zig benaarfte met onvergelykelyken yver, zoo konde hy zyn ongeluk niet te boven komen. Hy moest tot zyne smarte zien dat anderen, die zoo veel Konst niet bezaten, hem voor uit draafden, terwyl hem de vleugelen door zyn droevig lot met zeelen van armoede gebonden werden. Hy maakte door een vernuftige vinding het drukken van landschappen met verf op doek werkstellig, maar de doeken wilden niet aan den man, schoon hy dezelve voor een geringen prys geven konde. Waar door zyn Vrouw klaagde dat hy 'al het Lywaat dat 'er in huis was verdrukte, en 'er zoo veel niet van overschoot dat zy ander kon koopen, en dus hy met zyn huisgezin in de uiferste armoede verviel. Aan den anderen kant leed hy smart te zien dat zyne printen by manden vol wierden gebruikt in de Vettevariers winkels, om 'er boter en zeep in te beregten.

Eindelyk maakte hy nog een plaat, waar in hy zyn uitersten vlyt aangewend had, en veilde die t'Amsterdam voor klein geld aan een Konstverkooper, maar dezelve wilde daar niet aan, zeggende dat zyne werken niet gewilt waren; ja niet tegenstaande dat hy den zelven beduid dee, dat yder druk na zyn dood meer waard zou wezen als hy voor de plaat eifchte, wilde die naauw zoo veel voor de zelve geven als het koper gekoft had. Des nam hy de zelve weder meê naar zyn huis, en na dat hy ee-

nige afdrukken daar van gemaakt had, sneed hy de zelve aan stukken. 'T een en 't ander nam de elendige Herkules zoo ter harte, dat hy mistrooſtig en buiten eenigen raad, zyn droefheid in den Wyn zocht te ſmoren, en op een avond buiten gewoonte beſchonken zynde, t' huis quam, van de trappen viel, en ſtierf.

Hoogſtraten merkt aan dat het zoo gebeurt is, als hy voorzegt had, want voor yder print zyn naderhand betaalt ſeftien Ducaten, en nog was 't een geluk een afdruk daar van te kunnen krygen. Wat zal ik zeggen? die de Fortuin tot ſtiefmoer heeft, is 'er kwalyk aan; en 't is 'er meer gebeurt die met vlyt gezaait hebben, en nooit den Oegſt geplukt.

Diergelyke gevallen, daar men treurliederden van zoude kunnen dichten, te droevig om te zingen of te lezen, zyn 'er vele. Maar 't luſt ons niet de zelve op te halen. De Waereld naar 't ſchynt heeft dog een aard naar de Varkens, die, wanneer men hen by d'ooren voorwaards zoekt te trekken, agterwaards loopen. Is het niet even eens met Petro Teſta als met gemelden HERKULES SEGERS gebeurt? zag hy niet tot zyn hartzeer, dat wanneer iemand kruideniers waren kocht, gemeenlyk zyne prenten, of een ſtuk van de zelve tot een peperhuis gemaakt wierden, om de waren daar in te doen? liep hy niet zyne prenten, onder zyn mantel geſchort, door Romen te koop veylen? De oude Lutma, bekent aan zyn pourtret door Rembrand geëiſt, toenmaals te Rome zynde, kocht verſcheide werken van hem voor de waarde van een Ducaton. En ik zelf heb naderhand voor yder der groote printen een Ducaton, en voor een klein printje, 't Darmwindertje genoemd, 2 Ducatons be-

betaald. En wat was de rede? men wildeze hebben toenze schaars te bekomen waren, en demaker zig zelve van mistroostigheid in den Tyber verdronken had.

Fr. Heerman verhaald in zyn *Gulde Annotatien*, dat Albert Durer met Keizer Maximiliaan in een zekere Stad kwam, daar hem de Keizer een konstig beschildert Tafereel liet zien, en gevraagd wat hem daar van dogt, zoo vergat hy uit verwonderinge over het zelve te spreken, en nog te meer als hem gezeit wierd: *De man, die dit stuk gemaakt heeft, is van armoe in 't Gasthuis gestorven.* Waar op de spreuk: Dat de Konst by wyle om brood gaat bedelen, moet gepast worden.

Waarom ook diergelyk een ongelukkige Konstenaar zeide: *Wie weet, zoo ik 't hoedemaken had geleert, of de Natuur (om my overal ind'wars te wesen) de Menschen dan niet zonder hoofd zoude hebben geschapen?*

Hem volgt

JOHANNES VAN KESSEL, geboren te Antwerpen in 't jaar 1625. Deze (elk volgt dog zyne natuurlyke geneigtheid) had zig gesteld op het schilderen van alle soort van Bloemen, die de milde natuur voortbrengt, ook ongepluimde dieren, en voetelooze Zee, en landschepzelen in 't kleen, zoo uitvoerig konstig en net, als *Jan Bruegel* heeft kunnen doen. *K. de Bie*, zeit tot verheffing van zyn penceelkonst, dat hy heeft

*Het leven en Natuur zoo weten uit te drukken,
(Ten waar dat Konst bedriegt) men, zou ze willen plukken,*

*Zoo geestig, schoon, en fris, staat elke bloem, by bloem,
Op 't kragtigst uitgevoert, en draagt van KESSELS roem.*

Hoe

Hoe wyd de Konstenaren in hunne geneigtheid verschillen, kunnen wy uit vergelykinge van de voorgaande met de volgende levensbeschryvinge klaar zien. VAN KESSEL verkoos tot zyn voorwerp Bloemen, die door haren aangenamen en lieffelyken reuk de geesten verkwikken, en de oogen door bekoorlyk schoon met vergenoegen streelen.

JOHANNES PEETERS, zyn tyd- en Stadgenoot, verkoos in tegendeel zulke voorwerpen die op het beschouwen ontroerenis, schrik en vrees veroorzaken, aangezien de zelve, allerhande rampen en elenden naar zig slepen; namelyk verbaarlyke stormen, onweer, en bloedige Zeefflagen, en dat zoo natuurlyk en konstig dat hy voor een Hoogvlieger in de Konst gehouden wierd. Hier zag men door hem verbeeld hoe de Zeebaren door de kragt der winden tot torenhoogte worden opgezweept; hoe de geladen kielen mede tot die hoogte opgevoert, straks weder als met de snuit naar den afgrond schynen te dalen. Daar ziet men den Zeeman door een woedenden orkaan belooopen, van zyn Mast- en Stengeloos Schip den bewolkten Hemel met bedroefde oogen aanzien. Of, een Vloot Scheepen op bloedplengen uitgerust hare Vyanden van veere uit vuurspouwende metale monden groeten, dat de splinters van boord den Matroozen om d'ooren stuiven. Of daar zy door onderlinge woede elkander (als de Agrippynsche puikdichter zeit)

*Te water boord an boord geklamt,
Hun wellust scheppen in 't vernielen,*

Van

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 141

*Van eyke ribben, Mast en Kielen:
En Menschebeen tot stof gestamp.*

PETER BOEL geboren te Antwerpen 1625. heeft zig gezet op 't schilderen van alle soort van viervoetig gedierte, gevogelte en bloemen; 't geen uit het Lofdicht dat tot roem van zyn Konst gemaakt is kan gezien worden, daar de Dichter aanvang maakt met al de veranderingen, die hy zig tot voorwerpen van zyn Konstpenceel steld, op een Lyft te stellen:

*Zoo als ons BOEL doet zien in 't schilderen van Dieren
Die als in 't Paradys door Konst op doeken zwieren,
Bevalligvoor het oog, en daar niet aan ontbreekt:
Want 't schynt dat in dees Konst een tweede leven steekt.*

*En lager Verheugt u alle dieren.
Uw Meester geeft ons oog een Paradysgevoel.
Dat Adam wierd ontzeit, verkrygen wy door BOEL.*

Onder zyne tydgenooten word getelt JOANNES VAN HECK, een fraai meester in 't schilderen van Landschappen, Beelden, Gedier-ten, Bloemen, Fruit, Goud, Zilver, Kristal, en Porselein.

*Al Wat de Waereld in hare omtrek houd besloten.
Zyn handeling is in het schild'ren algemeen:
En nogtans schynt elk in 't byzonder 't ware leven,
Zeer geestig uitgewerkt, en groots geordoneert,
Zoo veel als 't Konstpenceel en verwen kunnen geven,
Te Rome wel bekend, daar hy lang heeft verkeert.*

Hy was geboren, tot Quaremonde buiten Oude-

denaarden, en was in 't jaar 1660 nog in leven, gelyk ook de volgende

GASPAR VAN EYCK, Zeeschilder van Antwerpen:

JAN SIBRECHTS mede van Antwerpen, wiens wyze van schilderen zweemde naar *Car du Jardy* en *Berchem*,

NICOLAES VAN EYCK schilderde allerhande Krygsbedryven,

*Gelyk Batalien, en diergelyken staat,
Optrekking, Postery, en zoo 't in 't leger gaat.*

PHILIPPUS FRUYTIERS, na ik uit het Rym van *Korn. de Bie* kan besluiten, heeft Beeldjes in Miniatuur of Waterverf heel uitvoerig, en tot verwonderens toe net geschildert; die vorder getuigt dat alles wat hy maakte, was:

*Zeer vast geteekent en naar 't leven wel gestelt,
Vol vremde vindingen, heel geestig uitgebelt.*

Toen leefde ook ANTONIUS GOEBOUW en FRANCISCUS DE NEVE, van wien gezeyt word:

*Dat Rome zelf getuigt, in lang verloopen tyd
En was 'er niemant, die door naarstigheid en vlyt
Zoo naar kwam de Natuur naar 't leven af te malen.*

Wat JOANNES FYT schilderde zal het volgende Rym verkondigen, 't welk van zyn werk dus zeit:

Hier

*Hier en zietmen niet verschynen
 Als den Haas, Hond, en Konynen,
 Als den Luypaard, Leeuw, en Stier,
 Als den Egel, Das, en Gier;
 Als de Brakken, snelle Winden,
 Als de Harten, Reën, en Hinden,
 Als de Paau, en schoon Phasant,
 Die daar zwieren t' allen kant:
 Niet en vliegt 'er door de wolken,
 Nog en duikter in d'aards kolken,
 Of het komt hier al by een
 Zoo gelyk't voor Noë verscheen.*

PEETER TYSENS was (zoo 'k uit den inhoud van 't Brabands Rym bespeuren kan) een portretschilder, en 't schynt my toe dat hem dat droevig lot, 't geen de portretschilders in 't gemeen plaagt, namentlyk de berispinge, meê is te beurt gevallen. Of dit volgende Rym nu totzyn vertroosting is opgesteld, of dat het maar alleen 't algemeene noodlot der Portretschilders wil aanduiden weet ik niet, maar dit weet ik. Al schoon 't een Kreupel Refereyn is, dat het de waarheid zeit:

*Als ymants geeft verval op 't schild'ren van Pour-
 tret,
 Hoort hy van zyne Konst verscheiden oordeel geven,
 Hoe aangenaam, en fraai, hoe suiwer, kloek en net
 Dat zy haar wezen draagt en toont gelyk het leven,
 Zoo weetmen nog al iet te zeggen op het belt
 By die het minst verstaan van haar verholentheden,
 Want schoon het op zyn maat en regel is gestelt,
 Nog word al evenwel haar edelheid bestreden.*

ALEX-

ALEXANDER ADRIAANSEN, schilder-
de Stilleven, Fruit, Visschen &c. Zoo ook FRAN-
COIS en JAN EYKENS. Want schoon de
laatste eerst een fraai houte Beeldsnyder was, is
hy door nayver verwekt, ook tot het schilderen
van Fruit en Bloemen gekomen. En zyn deze
die wy agtereen op een lyst vervolgt hebben,
Antwerpenaren. Waar aan wy ook laten volgen
CAROLUS CRETEN van Praag. Deze heeft
met den vermaarden *Willem Bouwer*, die zeer
fraai, en geestig in Waterverwe schilderde, lang
in Italiën gewoont; hy schilderde pourtretten, en
was in de Roomsche Bent bekend, met den by-
naam *Slagzwaart*.

En PEETER VANDER BORGHT van Brus-
sel, schilderde eerst Figuren, daar naar Land-
schappen. Als mede JAN MEEL Beeldenschilder
van den Hertog van Savojen, geboren in
Vlaanderen.

PETER DE WIT van Antwerpen word in
het Rym van *Korn. de Bie* aldus geprezen;

*Zoo maar des Winterdaags 't gevogelt zag de stukken
Gefchildert van DE WIT, die het geboomte uitdrukken,
De Konst zou hunnen aart ontsteken met jolyt,
Zoo als in 't midden van den heeten zomertydt.*

GERRIT VANHOECHSTADT geboren
te Brussel, was eerst een pourtretschilder, maar
zyns vermogens in de Konst bewust, begaf zig
tot het schilderen van Historien, inzonderheid
Passiestukken, en Marteliefatien van Kerkheili-
gen. Verscheide Altaarstukken zyn van hem nog
in Braband te zien.

GYSBRECHT THYS was t' Antwerpen
ge-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 145

geboren. Hy had zig gezet tot het schilderen van pourtretten, die hy zoo konstig en met een goede gelykenis, ja zoo zuiver en edel behandelde, dat de zelve in andere landen voor penceelkonst van *van Dyk* wierden aangezien. Ook was 'er in dien tyd een NICOLAAS LOYER, als mede GUILIAM GABRON Antwerpenaar, beroemt in 't schilderen van Goud, Zilver, Porcelyn, Bloemen en Fruit. Als ook een ARTUS WOLFART van Antwerpen, die zoo wel Zeedestukken als Boerteriyen schilderde. En word hy geprezen om zyn fraaije schikking en kloek penceel. By hem is te stellen zyn Stadgenoot EGMONT, braaf pourtretschilder Leerling van *A. v. Dyk*. Ook komen in aanmerking de gezelschapsschilders A. PARDANUS, VUURPYL, DUISTER, HEERSCHAP, enz.

Ik scheid hier af, naardien dit wel naar een Brabandse Begraafnis-Ceel zou gelyken, daar men de namen der levenden met hunne eertytelen uit opleest om den Overledenen te verzellen tot aan hunne Graffteden. De overige (gelyk de Aansprekers der Dooden t' Amsterdam gewoon zyn te zeggen) konden malkander in goede orde volgen.

Na hen verschynt de brave konstschilder JOHANNES LINGELBAG geboren te Frankfoort aan de *Mein*, in 't jaar 1625.

In wat tyd, of door welke gelegenheid hy met 'er woon in Holland gekomen is, of wien hy tot zyn onderwyzer in de Konst gehad heeft weet ik niet te zeggen: maar wel dat hy gespoort tot reislust, zig in den jare 1642 van Amsterdam naar Vrankryk begaf en naa verloop van twee jaren naar Rome, daar hy zyn Konst met yver en vlyt oeffende tot het jaar 1650, wanneer hy op den 8 van

Bloeimaand, op Zondag, van Romen, zyn te rug reis door Duitschland nam, en in Wiedemaand weder in goede gezondheid tot Amsterdam aanquam.

Veel groote en kleine konststukken, natuurlijk, woelig en geestig van vinding, ook aangenaam door zyne konstige en vleijende penceelhandeling zyn van hem in Nederland, inzonderheid tot Amsterdam, te zien: die van de grootheid zyns vernufts, klare kenteekenen dragen, ten bewys dat hy in Italiën agt gegeven heeft op 't geen bevallig en schilderagtig stond, dat zelve zig ten gebruik gemaakt, en in zyne penceelwerken te pas gebragt.

Veel zynere konststukken verbeelden d'een of d'ander Italiaanse Zeehaven, daar men, of een grootsgebouwde stedepoort, verciert met beeldwerk in nissen als anderzints ziet, dat hy heel natuurlijk, zoo ten opzigt van der zelve bouwvalligheid, en veranderinge van koleuren, met welke het bederf des tyds de zelve schildert, begroeit met most, en ruigte, wist na te bootsen, en op zyn doeken te vertoonen: of ook wel eenige opgeregte beeltenissen, of gedenkteekenen op verheven voetstukken, waar aan men mede (als boven gezeyt is) zien kan de kenteekenen door de tanden van den tyd daar in gedrukt, waar uit hunne oudheid te bespeuren is.

Dus heeft hy ook meest in 't verbeelden van zyn Roomsche Markten (die hy veel, dog altyd met veranderinge, gemaakt heeft) eenig groots *Monument*, of gedenkteeken, 't zy een groep van Beelden, een Fontein, of Zegezuil, te pas gebragt, en dan vorder het tafereel gestoffeert met allerhande soort van Mans en Vrouwen Beelden, Ezels, Paerden enz. doende elk zyne werkingen;
d'een

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 147

d'een met dragen d'ander met slepen; hier een Groenwyf welker ftal met allerhande fruit verzien is: daar een Gaarkeuken onder een overdekte tent, waar voor een Bedelaar met opgefchorte fchouders ftaat te bedelen. Ginder een groep beelden die na 't Prediken van een Monnik ftaan te luiften: en weer in een anderen hoek daarze met open mond zoo yverig ftaan te gapen naar 't gezwets van een lapzalver, dat hun onderwyl de beurs geligt word. Gelyk hy ook inzonderheid in de verbeeldingen zyner Zeehavens (boven aangeroert) den onderscheiden landaart der koop-handelaars; by het laden en ontladender Zeeſchepen of Galeyen, in hunne kenbare dragten verbeeld, en onderscheid, en die vorder met een aangenaam watergezicht, blaauw verſchiet, en dun bewolkte lugt bewerkt, het voorſte werk kragt geeven en doen voorkomen.

Zyn Beeltenis gevolgt naar 't geen hy zelf geſchildert heeft ftaat in de Plaat G onder aan nevens het Afbeeldfel van Jan van Hoogſtraten op de linker hand.

Zyn tydgenooten byzonder goede vriend, JAN WORST, ſchilderde fraaije Italiaanſche Landgezigten. Deze had te gelyk met hem te Rome geweest. Zyne ſchilderyen zietmen zelden, aangezien hy zyn meeften tyd doorbragt met teekenen op papier, welke teekeningen onder de konſt-lievenden in waarde gehouden worden.

Nu kome ik tot WILLEM VAN DRILLENBURG de eerſte van myne drie Leermeefters in de Konſt.

Deze geboren tot Utrecht van een deſtig geſlacht, had in zyn jonkheid by *Ab. Bloemaart* geleert, maar naderhand zig tot het ſchilderen van

Landschapjes, geheel van de handeling zyns Meestersverschillende, begeven. De schikking of verkiezing zyner landschappen zweemde naar die van de *Both*; maar zy waren zoo dartel van penceelzwier niet, nog ook zoo natuurlyk gekoleurt. Hy was (zo lang als ik hem gekent heb) byzonder vlytig, zittende somwylen een gantsche maand in huis, zonder eens schoenen aan zyn voeten te trekken; maar hy was ook van dien aart, wanneer hy tusschen beide eens uitbrak, dat hy ook wel een Jonasje konde maken van drie dagen en drie nagten. Hy kwam met 'er woon in 't jaar 1668 of 69 te Dordrecht, zynde toen een man van 2 of 43 jaren. Myn zalige Vader kreeg kennis aan hem in het Troebeljaar van 1672. en bestelde my by hem om teekenen te leeren. Maar de menigvuldige veranderlyke gevallen, die dagelyks voorvielen, veroorzaakten veele beletselen; want de jeugt dog geneigt is overal de neus by te hebben; en DRILLENBURG was ook beluſt om te weten wat 'er al in de Stad omging en wat de Posten t' elkens meê bragten. Des zond hy my dikwils uit om wat nieuws te weten, want de Franſe Haan ſtapte in dien tyd met wyde en raſſe ſchreden naar Holland toe, terwyl d'onluſten van binnen zoo ſterk toenamen, dat niet als zware ongelukken te vreezen waren. Een voor al blyft my nog altyd levendig in 't geheugen om zeker voorval, dat ik hier verhalen zal. D'oproeren groeiden van dag tot dag ſterker aan. Telkens zag men een hoop volk, meest wyfs en jongens van de ſlegtſte ſoort met groot gedruis met een Vaandel voor uit aantrekken. Het toeklappen van deuren en venſters der Huizen vermeerderde het gedruis, en my werd belaſt

in

in aller yl naar myn Ouders te spoeden. Aan huis komende vond ik de deur dicht gesloten, en ging daarom voor by. Ondertuffchen was die verwoede hoop voor by die ftraat getrokken, dien ik agter aan volgde tot voor 't Raadhuis, daar de Borgermeester afkomende om naar zyn huiste gaan, door sommige hoofden der muitenaren werd aangerand en omfingelt. En 't had zyn werk aan om door fchoone woorden den flag der byl, waar mede zeker Schuitevoerder hem dreigde, te ontgaan. Zoo onverftandig yverde het gemeen voor den Prins van Oranje. Nu komt het 'er op aan waar by ik deze zaak altyd gedagtig ben. 'T huis des Borgermeesters werd dien zelven dag geplondert, alles vernielt en in ftuk gefmeten; de behangzels van de Kamers aan flarden gerukt, of gefneden, de ftukken van 't goud Leer gints en herwaart over de ftraat gefleept. Eenen, die met een arm vol voor by myner Ouderen deur liep, ontviel een ftuk, dat ik gretig oprapte; bedenkende, als het dubbel toevoude, dat het voor een Portefoelie konde dienen om myne teekeningen in te bewaren. Maar niet zoo ras werd dat van myn Vader gezien, of ik wierd willig, of onwillig gedwongen, het weder ter plaatfe te leggen daar ik het even te voren hadde opgeraapt. Maar hoe zeer ik voor myn goed oogwit pleite, ik kreeg tot antwoord dat hy niet wilde iets van dien fchandelyken buit van my aangeroert, veel min in zyn huis gedragen hebben.

Om nu weder tot myn meester W. v. DRILLENBURG te komen, moet ik tot zyn lof zeggen, dat hy doorgaans neerftig was, en zelf des Winters s'avonds by de kaars kleene landfchapjes in

't graauw, ook wel met bruin, rood, en wit, dat zig even als een roodaardteekening vertoonde, schilderde. Hy was heel korswylic in zyn omgang, en verhaalde dikwils onder het onderwys d'eene of d'andere klugt van zyn jongen tyd; onder vele, hoe hy met andere Leerlingen van Bloemaart den Backer, die by de deur woonde, een pots gespeelt had, hoe die dat had gaan overkragen aan hun meester, en hoe zy hem andermaal betaalden op deze wyze. Gemelde Backer hield hoenderen, en om hun toeleg werkstellig te kunnen maken, verzamelden zy de korsten van hunne voormiddagstukken, die zy aan kleene brokjes braken, twee aan twee aan een langen draad knoopten, en de hoenderen voor wierpen, die de zelve gretig (sommige een, andere meer) inflokten, waar naar zy tegens malkander over, slings en regts, met geschoorde pooten, en uitgerekte halzen zoodanig stonden tegens een te trekken, tot de draden aan stuk borstende zy hol over bol, onder malkander ombuitelden, na dat dit klugtspel een geruimen tyd geduurt hadde. En dit wist hy met zoodanige geestige gebaarden te verhalen dat het niet doenlyk was zig van lachen te onthouden. Dat hy nu wel de voorname aanleider tot dit tooneel geweest is, wil ik gelooven, om dat hy zulks schein overgeërft te hebben van zyn Vader, die wel voor een anderen Hontschen Diogenes wist te spelen, en op een potsige wyze yder 't zyne te zeggen. 'T moet den Lezer niet vervelen, dat ik eens buiten myn bestek trede, en een staal of drie verhaal.

WILLEM VAN DRILLENBURG, Vader van onzen schilder, was Domheer, een man van agting, en die daar en boven eenige Stads bedieningen had-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 151

hadde, maar zig bemoeide of vermengde in de geschillen tusschen de Gereformeerden en Remonstranten, die toen hoog liepen. Sommigen die zyn vrienden veinsden te wezen, rieden hem, dat hy best zoude doen, zig voor een tyd van kant te houden, en uit Utrecht te vertrekken, tot dat het vuur van twist wat zou gebluft wezen, en zy dan om zyn overkomen zouden schryven. Maar dit verzuimden zy zoolang, tot dat zy (onder een bedrieglyk voorgeven van niet te weten waar Drillenburgh was, en of hy wel weder naar Utrecht zoude omzien) bezitters van die *Vacante* bedieningen geworden waren. Eindelyk weder te Utrecht gekomen, ontdekte hy, die een man van geslepen brein was; aanstonds het bedrog, maar dit een gedane zaak zynde die niet te herroepen was, bedagt hy andere middelen tot vergeldinge en wraakneming, die hy haast gereed aan de hand vond. Hy huurde een Kruiers-wagen en kroo met de zelve zoo scheef hy konde gints en weer over 't plein voor 't Stadshuis; en als yder het oog daar op hadde en hem vraagde wat zulks te beduiden had, kruide hy al voort, en zeide, *de wagen gaat niet regt.*

Op een anderen tyd, 't Gerecht by een zynde op het Raadhuis, ging hy daar na toe, en liet door den Kamerdienaar verzoeken aan de Heeren of hy eens binnen mogt staan, dat hy iets hadde te verzoeken, dat hem werd ingewilligt. In de Zaal gekomen werd hem gevraagd wat van zyn begeren was? waar op hy antwoorde dat hy gehoord had dat 'er een Geregtsdienders plaats open was, en verzogt dat men hem daar mede wilde verzien. De Heeren verwondert over zoo een verzoek, en op elkander ziende, verzogten aan

hem dat hy wilde buiten staan, om daar overleg van te nemen, 't geen hy deed. Na een weinig wagtens binnen gefchelt, zeide de voorzitter tegens hem, dat de Heeren over dusdanig verzoek grootelyks verwondert waren, eerftelyk om dat hy een man was die niet benoodigt was; ten tweede dat het te groote oneer aan zyn geflagt en kinderen zoude wezen, en zy over zulks niet konden denken dat zulk verzoek hem ernft was. En als sommige Heeren die zyne vrienden waren hem wat ter zyden af alleen nemende hem vergden te weten wat reden hem tot zulks beweegde, antwoorde hy, geen andere reden daar toe te hebben dan deze, dat hy de groote Dieven kende, en die 't eerft zoude gevangen nemen. Waar op hy een antwoord kreeg waar uit hy klaar begrypen konde, dat die den langften degen hadden, het veerfte konden reiken. Dus bemoeide hy zig naderhand niet, als met fomtyds de rol van een anderen Diogenes te fpe- len onder 't gemeen. Dit eene ftaal nog, en daar meê zal ik eindigen. 'T is bekend dat de jeugt; inzonderheid onder gegöede luiden, de oude Hol- landsche eenvoudigheid in dien tyd begonde te ver- agten en de Afgodes de Mode naar te volgen. Dit liep hem al meê in 't oog, gelyk 'er ook by na niets was of 't moest onder de roede van zyne berifpinge doorgaan. Nu had ik byna vergeten dat hy ondertuffchen was Weduwnaar gewor- den. Wat gebeurt 'er? hy neemt een lantaren met ontfteken kaarsen, en gaat daar mede op den helderen dag door de Stad, daar elk over verwon- dert, eindelyk vraagde wat hy zegt? dien hy tot antwoord gaf: *Borgers Dochters*. En als 'er gezegt wierd, dat 'er die genoeg waren; gaf hy tot antwoord, dat het altemaal Juffrouwen waren

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 153

geworden. Hier mede willen wy onzen klugtigen schilder met zyn Vader laten rusten.

JAKOB LA VECQ geboren te Dordrecht (maar in wat jaar daar heb ik niet kunnen agterkomen, wyl 'er niemant van zyn geslagt meer overig is) was Jongman en hield huis met twee meiden, wyl hy nog een halven broeder, die blind was, hadde op te passen. Zyne Ouders hadden hem een fraai kapitaal naargelaten, maar na't my toefcheen (dewyl hy meer van gezelschap als van schilderen hield) was het met zyn reis in Vrankryk vry wat gesmolten. Hy had de Konst by Rembrant geleert, maar in zyne reize die handeling laten varen en zedert zig geheel tot het schilderen van pourtretten, vry wel zwemende naar die van de Baan, begeven. Hy hadde nog een stuk schildery van zyn eersten tyd in zyn huis, daar de handeling van Rembrant zoo wel in was waargenomen, dat men het voor een stuk van Rembrant zou hebben aangezien. Hy kwam (ik weet niet: by wat gelegenheid) aan myn Ouders huis in dien tyd als ik van Drillenburg af was, en by my zelve zonder onderwys teekende. Hy zag myn werk, en oordeelde dat ik in de Konst behoorde voort te varen, daar myn Vader straks zyn zegel aan hing, en verdrag maakte, om onder zyn opzigt in de Konst voort te gaan, gelyk geschiede. Maar het ongeluk wilde dat hy na verloop van ontrent negen maanden kwam te overlyden, en ik dus voor de tweedemaal buiten onderwys was. Ik werd bevoordeelt met een derde van zyne printkonst, maar de onkunde deed my een dwaze keur doen; want in steê van fraaije Italiaanse of Franse printen tot myn deel te verkiezen, viel myn oog op printjes van *Lucas van Leyden*, en *Albert Du-*

rer, daar ik geen dienst van konde hebben; en het is alleen by zeker toeval gebeurt, dat ik nog een Fransche Konstprint heb onder de deeling uitgekeurt, die de beste plaats in myn Konstboek heeft, zoo om dat zy dient tot gedagtenis van myn meester, als om hare deugt en zeltzaame waardy, want ik nooit liefhebber van printen heb ontmoet die de zelve meer gezien heeft, of hy heeft ze geprezen. 'T is geordoneert van *C. le Bruin*, en gesneden van *F. de Poilly*. Men ziet 'er Pallas op de Wolken, en Neptuin van zyn Schulpkoets haar toespreken; in 't verschiep ziet men de Zanggodinnen; en in de schaduw van de Wolken de konsten &c. ze stont (als *LAVECQ* te Parys was) boven een *Thesis* aangeplakt, en hy liet ze 'er door een Switser op een donkeren avond afhalen voor een halve pistool, die de zelve ongeschonden aan zyn *Logement* bragt.

Weinig weet ik van hem, als ook van zyne wyze van schilderen te zeggen, om dat hy doorgaans ziekelyk was, en weinig of niet schilderde in dien tyd als ik by hem woonde. Hy was gemeenzaam met my, en heeft my verhaald dat hy te *Sedan* in Vrankryk zynde, gelegenheid had om het portret van een voornaam geestelyk oud Heer te schilderen, dat die Heer hem verhaalde dat hy nog eens van een Neerlander begonnen was, maar dat het hem niet behaagt had, en het over zulks onopgemaakt was blyven staan. De neusgierigheid drong hem het zelve te zien; gevolgelyk werd het door een dienaar uit een vergeten hoek, beschimmelt en uitgeslagen, te voorschyn gebragt; waar door hy verbaast stont te kyken; want hy met den eersten opslag zag dat het door den weergaloozen *A. v. Dyk* was aangeleit, dog het viel
met

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 155

met hem beter uit dan hy by zig zelven gedacht had; want hy bevond het spreekwoord bewaardheid; *dat alle liefhebbers geen kenders zyn.*

Hy ftierf als ik myn geheugen na ga in het begin van 't jaar 1674, naar ik gis, ontrent 50 jaren oud zynde. Hy was in 't Konftgenootfchap gekomen in 't jaar 1655.

Zoo men door naarvolging van de voorbeelden der oude Schryveren, de gedagteniffe van mannen en die iets byzonders boven het gemeen in hun levenftyd verrigt hebben, onuitwiffelyk wil maken, en door de pen en Drukpers aan de fchakels der Eeuwigheid kluiften, verdienen het in de eerfte plaats zulke, die iets ten dienfte en nut voor 't algemeen hebben uitgewerkt, door Wapenen, Konft of Pen; onder de laafte mag SAMUEL VAN HOOGSTRAATEN Schilder en Schryver van 't Schilderboek genoemd, de *zigtbare Waereld* geteld worden. En zoo myn pen wat ruimer in des zelfs levensbefchryving, als wel in andere, uitweid, met wyte het de verpligting, die ik zedert dat ik de eer van zyn onderwys in de Konft gehad heb, in myn boezem heb gedragen; waar van ik my nu zal ontlaften, als die my niet fchame te zeggen, dat hy myn leermeester geweest is, en ik den grontflag van al wat ik in de Konft weet aan hem verfhuldigt ben.

Hy is geboren te Dordrecht in het jaar 1627. of hy ook nog andere leermeesters in zyn vroegen tyd buiten zyn Vader gehad heeft weet ik niet, maar wel dat hy ook de Konft by *Rembrant van Ryn* (want dezen noemt hy, *na de Dood van zyn Vader Theodoor, zyn tweeden Meeftter.* In zyn Boek van de Schilderkonft p. 257) geleert heeft, wiens wyze

wyze van fchilderen hy nog eenigen tyd aan de hand hield, en allengskens, zig daar van weer ontwende, en eindelyk een geheele andere wyze van fchilderen aannam, ook zig begaf tot het fchilderen van pourtretten, daar hy eenen gelukkigen voortgang in maakte, zoo in den Haag, daar hy eenige jaren gewoont heeft, als ook te Dordrecht. En gelyk hem Piçtura met gonst en voordeel ftreelde, zoo vleide hem de Dichtgodin aan den anderen kant met glory. Beide fchenen zy hem even minnelyk te bejegenen, gelyk hy ook de eerste weder beminde en de tweede niet veragte. De eerste offerde hy zyn beste uren, de tweede zyne uitfpanningen op, gelyk hy niet duifterlyk te kennen geeft aan den berisper in de voorrede van zyn Boekje de fchoone ROSELYN 1650 gedrukt. *Hier breng ik Roselyn op 't tooneel, hoe wel 't gevaarlyk is hare fchoonheid yders oordeel t'onderwerpen. De groote Poëet, die zyne morgezangen den gantschen dag fchaafde, bleef niet onberispt; hoe zou ik, die den gantschen dag een andere Godin gedient hebbende, in 't ontkleeden eerst om Roselyn gedagt heb, vry zyn? En wat lager: Daarom heb ik zoo weinig tyd, als mogelyk de allerstemmigste van u tot welluft neemt, hier toe laten heenglyen. De Poëzy is een zuster van myn Godinne Piçtura, dieshalven heb ik wel verandering in de behandeling, maar niet in 't verftant begaan, overwegende en befchouwende de onderscheide werkingen en driften der menfchen.*

Hy werd door eenen byzonder nayverenden Geest gedreven tegens de Konftenaren, niet als veeltids (dat verfoeilyk is) gefchiet uit een opwellende drift van haat tegens de Perfoonen en hunne blinkende voordeelen, maar uit een yverzugt,

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 157

zugt, en om dat hy niet dulden konde dat ymant hem voorby streefde in de loopbaan van de Konst om de Eerlaurieren. Over zulks was 'er geen deel van de Konst, zoo anderen hem daar in schenen voor uit te willen draven, of hy volgde hem straks op de hielen. Gebouwen, Landschappen, onstuimige Zee, stille Wateren, Dieren, Bloemen, Fruit, en Stilleven (dat hy zoo natuurlyk schilderde dat hy 'er velen door bedroog) en wat het ook wesen mogt, daar wist hy zig na te zetten en 't zig eigen te maken. Ik heb daar van nog overblyfzelen aan zyn huis gezien: daar een Appel, Peer, of Limoen in een schotelrak: ginder een muil, of schoen op een uitgehakt plankje geschildert, en geplaatst in een hoek van de Kamer of onder een stoel, als mede zoute gedroogde schollen, die op een gepluimuurt doek geschildert, en uitgesneden, hier of daar agter een deur aan een spyker ophingen, die zoo bedrieglyk geschildert waren, dat men zig ligt daar in zou hebben vergift, en die voor eigentlyke gedroogde schollen aangezien. 'K moet den Lezer om myn gezegde te bevestigen verhalen hoe hy zig door dusdanig iets door zyn penceel te malen zig by den Keizer en 't gansche Hof berugt maakte. Als hy op den 6 van Oegstmaand 1651 aan 't Hof te Weenen stalen van zyn Konst deed zien, was de Keizer, de Keizerin, de Ongerse Koning, en Aardsbisshop daar tegenwoordig. Dit bestond in drie stukken. 'T eerste een Edelmans portret, het tweede een doornekrooning van Christus; 't geen zy alle ten hoogsten prezen; maar inzonderheid als het derde stuk (zynde een Stilleven) vertoont werd, toonde zig de Keizer daar op verliefte te wesen, die het
zel-

zelve lang bezag, dog echter zig bedrogen vond, en daar op zeide: *Dit ist der eerste Maler die mir betrogen heeft.* En liet hem voorts aanzeggen: *Dat hy tot straf voor dat bedrog dat stuk niet zou wederom krygen, maar hy het voor altyd wilde bewaren, en in waarde houden.* En schoon 't schilderen van diergelyke dingen, in dien tyd goed voordeel aanbragt, zoo had hy te grooten geest, om zig daar meê op te houden, maar maakte voornamentlyk zyn werk van Pourtretten, Historien en Perspectiven in Kamers (waar toe dan een gat in den muur buiten het vertrek om door te zien gemaakt werd) te schilderen. Ik heb 'er verscheiden gezien, die in een klein vertrek geschildert, een geheel paleis, met overwelfde bogen, en Galeryen, onderschraagt van marmere kolommen vertoonden. Hy had een pryffelyke behandeling in zyn pourtretten, en was gelukkig in het geven van een kennelyke gelykenis, als inzonderheid blykt aan het laatste stuk van de Munters binnen Dordrecht, dat in dien tyd, als ik by hem leerde, geschildert is, die ik alle gekent heb, en waar van sommige nog leven. Daar en boven had hy een manier van vet in de verf te schilderen, een wyze van doen, waar door de stukken lang hunne volkomen kragt en koleur behouden. Wat zyne Historien aanbelangt, die zyn doorgaans pryffelyk, welstandig, en van een goede houding, en de konst-kenners hebben 'er nooit iets tegen gehad, als dat de koleuren, in de kleederen inzonderheid, te enkel en onvermengt gebruikt zyn, en hy in de laatste jaren van zyn leven, om onverstandigen tot zyn voordeel te vleyen, somtyds dingen in zyn stukken gebragt heeft, die hy in zyn Boek van de

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 159

de gronden der Schilderkonst wraakt. Wie is 'er zonder gebreken? ja de beroemfte Meesters, zelfs onder de eerste Italianen, hebben hun feilen gehad. Maar onze pen is reeds te veer vooruit gedraaft. Wy moeten onzen *Batavier* (dus was zyn Bentnaam) eerst met onze pen naar Rome verzellen, en van Weenen met een Keizerlyk geschenk tot luister van zyn Konst zien in 't Vaderland komen, eer wy de schakels van zyn levens bedryf aan 't einde kluisteren; *die ten halverwegen keerd* (zeit de spreuk) *en doold niet*.

De Waereld bestaat in gestadige veranderingen, en wy worder met de zelve zugt omgedreven, ja de bevindinge heeft ons doen zien dat de meeste Menschen by de verandering leven, en genoegenscheppen. Deze luim becroop ook onzen *Batavier*; des nam hy voor een reis naar Rome te doen. Men zegt dat hem de liefde getroffen had, endat hy om die drift te wederstreven, zyn reislust opvolgde. Het zy daar meê zoo 't wil, hy vervaardigde zig, en nam de reis aan, van Dord op den 16 van Bloei maand 1651. Zyn Dichtpen heeft de Daglyst tot Weenen in Oostenryk in Vaerzen beschreven. Dog wy willen hem maar in 't rym verzellen tot buiten 't Sticht; om niet veer van honk te weiden. Dien 't verder lust kan het rym in zyn *Thalia* of vyfde Boek van zyne *zichtbare Waereld* op pag. 201 geboekt, volgen. Dus begint hy:

*Gelyk de Kraan, in 't bloeijen van den tyd,
De Zonne volgt, en roert zyn vlugge veeren,
Zoo deed ik me: 'k verliet myn Stad, om wyd
Van kant een wyl by vreemden te verkeerren.
Ik steeg te Paert, met moed gearrenast*

Niet

Niet minder, dan met Degen en Pistoolen,
 En teeg op reis, tot driemaal zat ik vast
 En zag te rug, ik zei: wat wil ik doolen?
 Is 't Vaderland my dan niet lief geweest?
 Waar kon men meer bebaaglykheid betragten?
 Hoe word myn ziel dus droevig? en myn geest
 Zoo zeer ontstelt? hoe wankelen myn kragten?
 De Nachtegaal gaf antwoord: Kom, ey kom,
 En schep een lust in beemden en waaranden;
 De vryheid is een waardig Koningdom,
 Gae zoek haar nu in vergelege landen.
 Myn Stad, uit zugt, gaf ik de laatste groet:
 Ik zwonk den toom, en noopte 't ros met spooren;
 Dat briede en pruijste, en rende, snel te voet,
 Langs dyk en dal, door weyde en veld met Kooren,
 Tot Utrecht toe, in 't wyt vermaarde Sticht,
 De Veluw op, in ongestaage vlaagen
 In storm op storm, verzelt met blixemlicht,
 Maar haast verzoet door Meytyds schoone daagen.
 Dus reed ik enz.

De zugt om Italie, het Kabinet der aloude
 Beeldhouwery en Schilderkonst te zien, bleef hem
 egter by, en de gunst van Keizer Ferdinand den 3den,
 nog zyn gunstpenning, nog de schakels van d'agt-
 dubbelde goude keten, waren niet kragtig ge-
 noeg, om hem van zyn voornemen op te houden,
 of zyn reis naar Rome te stuiten: daar hy (my
 dunkt, ik zie hem) met open mond, verwondert,
 in de pragtigste Paleizen van *Farneze*, *Lodowize*,
Montalto, *Oldobrandyn*, en meer andere, voor de
 weergalozе marmere statuen, en schilderyen van
Rafaël, *Michael*, *Agnolo*, *Parmeziaan*, *Titiaan*,
Carats, *Guido*, *Paulo Veronees*, en *Lanfranco*,
 staat te kyken, en om al 't schoon (die keur heeft,
 heeft

heeft angst) niet weet welk hy voor het konstigst zal verkiezen.

Naar deze heeft hy ook een Reis naar Engeland gedaan, op welken togt de zinryke Dichter Heiman Dullaart, die nevens hem ook konstig schilderde, deze regels schreef :

Aan den Wint.

*Ai voer, gezwindelyk een' konstheld ryk van stralen,
Gewoon by d'edlen dag van Vorstengunst te malen,
Daar hem't verpligt Geluk met opene armen wagt :
Op dat hy, wiens penceel een onverganklyk leven
Aan zoo veel and'ren gaf, aan meerd'ren nog moet
geven,
Niet van de Dood uit wraak door schipbreuk word
verkragt.*

Hem was ook gedagtig zyn vrient Abraham van Groeningen, een fraai vernuft, die hem met een geestig Klinkdicht geluk op reis wenschte. Hy is met Eer en Voordeel, het doel der Konstena- ren, weder in zyn Vaderland gekomen, om de rest zynere dagen, wars van meerder gewoel, en met zyn lot te vrede, in de Konstoeffening en schryven door te brengen. Gelyk hy dan nog bezig was met zyne twee Boeken, de *Zigtbare* 't welk gedrukt is, en * *Onzigtbare Waereld* te voltoojien. Toen ik onder zyn opzigt besteld was; zoude ik de eer gehad hebben, van nevens hem het plaatwerk tot het Boek van de Schilder- konst te etsen, ten zy een ander Discipel, die
my

* Die als nog in rollen leit opgesloten, tot ik deze buitenbezigheid geëindigt heb, zullende dan de laatste hand daar aan leenen, om ze in 't licht te brengen.

my dat voordeel betwiste oorzaak gaf dat het agterweeg bleef, na datik een print die op pag. 269 staat, ten proef gemaakt had.

Hy ging in myn tyd zelden iemant bezoeken buiten de Heeren Kornelis Pompe van Meerdervoort, Ridder, Opperschout der Stad Dordrecht, en Wilhem van Blyenburg, Schepen, (die ook dikwils by hem kwam, en om zyne wetenschappen van hem bemind was,) ook de Munters, maar dit was *ex officio* als men zeit, want hy * Provoost van de Hollandse Munt was.

Zyne Leerlessen, of Konstregelen steunden op vaste gronden, zyn onderrigtingen gingen altyd met voorbeelden verzeld, zyn onderwys met bedaardheid en ernst, en zyne uitdrukkingen waren verstaanbaar, en zoo zyn zeggen nog met den eersten niet wierd begrepen, nam hy gedult om het door gebaarden te beduiden. 'T is gebeurt dat een van zyn Discipelen de schets van zyn ordonantie (gelyk ieder alle week doen moest) aan hem vertoonde, maar weinig agt gegeven had op de regte werkinge der beelden, die hy zoo maar had neergestelt. Straks was het zeggen, *Lees den Text*; en gevraagt, *Wil dat nu het Beeld wezen dat zulks zeit?* antwoorde zy dan Ja, zoo was gemeenlyk zyn zegge: *Verbeeld u eens dat ik die andere Persoon ben, daar gy zulks tegen moet zeggen; zeg het tegens my.* Als zy dan de reden volgens de
let-

* *Provoost.*] Van deze zyn'er twee die jaar om jaar verwisselende het meeste bestier der Muntzaken hebben: voor welke ook de verschillen tusschen Meesters en Meesters en Knapen, of zoo'er misflagen begaan worden, als voor Schepenen worden gebragt, welke ten overzitten van den Heer Wardein, en twee Gezwoornen daar over vonnisfen.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 163

letter van den Text, zonder aandoeninge, met de handen in de zak, of als stokbeelden uitspreken, was zyn zeggen: *de zakken zyn gemaakt om dat het geld in 't dragen niet door de vingeren zoude druipen*; en stond met een van zyn plaats op en liet den Discipel daar zitten, zeggende: *Nu zal ik het u voordoen, let op de * Gebaarden, wyze van staan, of buiging des lichaams, als ik spreek*, en beduide het (als het spreekwoord zegt) met vinger en duim. 'T gebeurde, dat ik een werkelijke schets, over een schriftuurlyk voorwerp gemaakt, aan hem vertoonde, waar by ik tot vul-
ling

* *Gebaarden.*] Om van deze gebaarden, en roeringen die een Konstige Redenvoeringe behoorden te verzellen, zyne Leerlingen een vaster indruk te geven, en zig daar aan meerder te doen gewennen; koos hy de bekwaamste van zyne Discipelen uit (als hy woonde in 't voorste Huis, dat zedert aan de Brouwery van den Oranjeboom te Dordrecht getrokken is, daar hy op de ruime zolderingen gelegenheid had van een volkomen Toneel op te slaan) en gaf hun yder een Rol van zyne, of een's anders Toneelstuk te spelen: tot het welke zy dan vermogten hunne Ouders en goede bekenden te noodigen, tot aanschouwers, van het Spel, waar ontrent S. v. Hoogstraten een tweede Franciscus verstrekte.

Ook liet hy zyne Discipelen by wylen tot ververfinge hunner opgespannen gedagten, een schaduw dans vertoonen, of spelen: dienstig niet alleen tot vermaak, maar in zonderheid om hen door zulk een voorwerp, de menigvuldige veranderingen en verlengingen of verkortingen der licht verwisselende gedaanten der schaduwen, (spruitende uit de nabyheid of afstand van 't licht) te doen kennen en begrypen. Gelyk hy ook den toetsel daar van beduid, nevens een vertoonprint, in Melpomene of het VII Boek van de Schilderkonst op pag. 260.

Zulke uitspanningen zyn vry wat pryffelyker dan die men by Bachus zoekt. En men mag de zelve te regt met de spreuk, *Prodesse & Delicere*, benoemen.

ling van het agterwerk eenige byvoegzelen tot cieraat verzonnen had, meenende daar door my wel degelyk te hebben uitgeslooft. Maar myn broek was zoo nieuw niet als ik my wel verbeeld had: want hy ten eersten (wyzende op het byvoegzel) vraagde, *wat wil dat zeggen?* Ik antwoorde, *ik heb dat kwanzuis zoo gemaakt*: waar op hy tot my zeide, *Men moet geen kwanzuizen maken; maar van alles datmen maakt reden geven, waarom men het gemaakt heeft, of anders niet maken.* Hy had ook voor gebruik, zoo wy iets deden 't geen hem mishaaide, 't zelve door omstandigheden, spreuken, of eenig verhaal te beduiden. 'T gebeurde (wyl ik in dien tyd mede op een Kerkkollegie of t' zamenkomst ging) dat ik het onderwerp, dat den naastkomenden Zondag stond verhandelt te worden, op een papiertje geschreven, door onvoorzigtigheid op het plankje van myn Ezel geleit had; in steê van het elders te bergen. Myn Meester kreeg het in de hand en las den inhoud welke aldus was: *Of Adams zaak een gebeurlyke zaak was; dan of God die voorwist.* Hy lei het weer neer; maar eer hy van my weg ging zeide hy: *Toen ik jong was deed ik ook zoo, en dacht, het is tydverdryf; maar toen ik wyzer wierd, ondervond ik dat het tyd verkwist was.*

Doorgaans was hy van een stille bezadigden geest; en viel 'er somtyds onder zyne Discipelen iets voor, dat hem tegenstond, of rechten zyeenige potsen aan, gelyk de jeugt dog somtyds gewoon is te doen, voer hy daar over niet tegen hen uit; maar wist het wrang van zyne berispinge met het zoet van zyn bedaarde inschikkelykheid te temperen. Een geval, Lezer laat u het niet

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 165

niet verdrieten, moet ik hier by ten voorbeeld verhalen.

Ik was toenmaals onder zyne Discipelen de oudste Leerling, geplaatst boven zyn Schilderkamer, d'andere in een vertrek beneden over de middelplaats, daar wy, ik van boven, en zy van beneden, elkander dikwils toespraken, wanneer hy was uitgegaan. Zy vryden my ook by tyden wel eens om een tros muskadel druiven, daar ik hen aan konde helpen, wyl de Wyngaart tot boven het Zoldervenster was opgegroeit; het welk ik zoo voorzigtig niet konde doen, of het wierd door vallen van losse druiven en bladen ontdekt door de meit, en haren Meester aangebragt; die daar op by my kwam en zeide: dat hy wel konde bemerken dat wy genegen waren om by malkander te wezen, en dat ik met uit het venster hun toe te roepen, ongenoegen mogt geven aan de Buuren, als of men hun vryheid bespiede, (zonder eens van de Druiven te melden) waarom hy geraden vond my by hen te laten zitten, gelyk geschiede. Wat raad nu? de pas om aan druiven te geraken, waar van ons de Muskadelsmaak nog de tong kittelde, was hier door afgesneden, en de Wyngaard was te hoog van stam om'er van den grond by te kunnen reiken. Overzulk werd'er met gemeen overleg goedgekeurt, een Pennemes boven aan den stok van een Raagbol te binden, om de troffen te bereiken en af te snyden. De vond was goed, maar de stok te kort, des was men genoodzaakt een ledig biervat te gebruiken om daar op te staan, dat my by loting te beurt viel, en twee anderen aan wederzyde te staan, om in hunne schortekleeden de troffen, die afdropen, zonder kwetsen te vangen, mitsgaders

de bladeren; op dat 'er op de plaats niets zou vallen, 't geen ons werk verkraaide. Dit stuk ging op deze wyze aan; maar ik die door het geritsel der bladen zoo wel niet konde hooren als zy, welke beneden stonden, en gevolgelyk zig al hadden voort gepakt op het aankomen van Hoogstraten, eer ik het gewaar wierd, werd gezien van hem, nog in dat postuur staande, door de glazen van de Keuken, dat ik gewaar wierd, den stok daar liet, en my in alleryl van de plaats weg maakte. Nu was die toeleg ontdekt, en elk van ons schrikte vast voor de roskam: dog het viel beter uit dan wy ons hadden voorgesteld. Na verloop van een half uur kwam Hoogstraten met dien zelve stok eerst by myn makkers, daar naar ook in myn vertrek, en ging met den stok zelve agter aan slepende driewerf om den Ezel daar ik voor zat, zonder te spreken; dog riep (na dat hy een wyl tyds agter my gestaan had) myne medemaats; vertoonde den stok, daar het Pennemes vooraangebonden was, en zeide: *Waar of dit werktuig toe gediend heeft? een Pennemes haakswyze voor aan een Raagstok gebonden?* dog niemant van ons gaf antwoord, maar wy stonden met d'oogen naar d'aard gewend, even als de misdadigen in de Vierschaar. Eindelyk (naar dat hy den stok een reis of zes, daar het Pennemes gebonden was had gekeerd en bekeken) begon hy te zeggén: *Zie, dit is al heel vernuiftig verzonnen wie of de vinder daar van is? 't zoude waarlyk goed zyn om de Druiven, als zy wat hoog hangen, te bereiken, en was hy niet lang genoeg, men kon ligt een ledig Vat nemen, om 'er op te staan. Maar weetje wat, (vervolgde hy) zulks te ondernemen is niet kommer vermengt, want het Vat kon ligt den*

ba-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 167

boden instorten, en die daar op stond heen of arm breken. Overzulks heb ik (om dusdanige ongelukken voor te komen) voorgenomen een grendel aan den buitenkant van de deur te laten maken en zulks te beletten, het welk geschiede. Dus wy 'er gemakkelyker afkwamen als die Knaap in de Klugt van den Druivendief. Met een woord gezeyt: hy bestrafte met bedaartheid, en onderwees met wysheid.

Naar dat ik van hem af by my zelven de Konst naar 't leven voort oeffende, heeft hy zig niet meer met het onderwyzen van Discipelen bemoeit zelfs ook het schilderen niet veel behartigt, maar alleen by lust sommige stukken die onderhanden gebleven waren opgemaakt. Want hy toen ook al van langzamerhand uit het gebrek (of lichaams kwaal) dat hy hadde, leerde staat maken dat hy eer lang almeê den weg van alle vlees zoude moeten inslaan naar d'Eeuwigheid. Hy stierf te Dordrecht den 19 van Wynmaand des jaars 1678. en zyn Huisvrouw Sara Balen volgde hem in 't zelve jaar op den 21 van Slagtmaand. Zyn Broeders zoon David van Hoogstraten maakte t'zyner gedagtenisse dit op zyne afbeeldinge door hem zelf geschildert:

HOOGSTRATEN maalde dus zig zelf naar 't leven af,

*Maar beter nog in zulk een reex van Schilderyen
Vol Kunst, die zynen naam van sterff'lykheid bevrÿen.*

Nu stort de Dordsche Maagt haar tranen op zyn graf.

Zyn Broeder François van Hoogstraten verëerde hem met een Lykdigt, waar in hy hem sprekende

invoerde, met voornemen om het op een Tafereel te doen schryven, en te hangen in de Munters Kapel, daar hy begraven leit; maar de nyd belette zulks. Men mag hem wel onder de gelukkige Schilders van zyn Eeuw tellen, wyl hy door de Fortuin begunstigt, meest voorwint gezeilt heeft.

Zyn Broeder Johan, of Hans van Hoogstraten, (want dus wilde hy genoemd zyn) jonger dan hy, was mede aan de Konst, zyn naam vind ik geboekt op de Lyft van St. Lucas Konstgezellen te Dordrecht op 't jaar 1649. Hy is met zynen Broeder te gelyk aan 't Hof te Weenen geweest daar hy ook gestorven is.

In de Mengeldichten van F. v. Hoogstraten vind ik t'zyner gedagtenisse.

Gedenkschrift op

J A N V A N H O O G S T R A T E N ,

In de Galery der Kruiskerke te Weenen.

*Ik had de Konst op 't hoogst' gedragen,
Toen een * Harpy my nederhiel:
De dood, om my dien roem t' ontjagen,
Myn jeugt 't ontydig overviel.*

Zeker Konstig Marmersteene Beeldhouder, vriend van S. v. Hoogstraten, verëerde zyn Graffsteê met een Marmersteene kindje, verbeeldende de vergankelykheid van 's Menschen leven.

'T was smartig voor myn Meester dat zulk een

* *Quædam species morbi comitalis.*

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 169

een vrugtbelovende loot van den Konfttam wierd afgerukt; en te beklagen dat de jongeling daar wat goeds van te hopen ftond, zoo ontydig (als hy zyn gebruik eerft regt van 't leven, tot opbouw van de Konft, wift te maken) wierd neergeveld. 'T lust ons een geestig voorval te verhalen 't geen hem uit dien hoofde gebeurde. Hy had, te Weenen zynde, aangevangen de verlooche-ning van Petrus te fchilderen. De vrypostige Dienftmaagt was afgemaakt. Tot een bedeesden Petrus ontbrak hem een bekwaam Model; waarom hy tot dien einde naar het Marktplain ging, daar hy verfchot vond, en zeide tegenseen die hy oordeelde dat hem daar toe zoude kunnen dienen, dat hy hem zoude volgen. De goede man op hoop van een milde aalmoes volgde hem tot het huis; maar Jan van Hoogstraten (hoe gebrekkelyk hy nog in de Duitfche Taal was) beduide hem echter dat hy hem volgen moest: gelyk hy ook deed tot op zyn fchilderkamer. Maar zoo haast en zag hy niet dien ongewonen toefstel, hier een Doodshoofd, en daar een hoofdeloozen leeman, of hy begon gants ontfeld te fidderen en te beven. En hoe minlyk hy bejegt wierd, en wat fchoone beloften hem gedaan wierden, van wel geloont te zullen worden, als hy maar ging zitten om zig te laten uitschilderen, de bedelaar had daar geen ooren toe, maar keek met Arentsoogen om, hoe hy best van daar zou kunnen ontslippen, nam zyn flag waar, en sprong van de trappen, tot aan de deur, om te ontsnappen. Gevallig komt S. v. Hoogstraten in, die hem stuit, terwyl zyn Broeder Jan hem agter aan loopt. Deze niet wetende van dit voorval, onderzoekt de reden van zulken rumoer. De Bedelaar in d'uiteerste benaauthheid, bad dat men

hem zyn leven dog wilde verschoonen, en hem deur laten, dewyl hy niet misdaan had. Op dit misbaar schoten sommige menschen toe, die na zy de zaak gehoord hadden, den Bedelaar hielpen belezzen, tot zig te laten affchilderen, en onderrigten hem zoo wel, dat hy 't eindelyk bewilligde, dog schoorvoetende, en traag, gelyk de veroordeelden de leer opklimmen, om Ridders gemaakt te worden van de Hennepe Koord.

Men kreeg den Bedelaar dan met veel stribbelinge tot zitten, in zulk een postuur als d'afschetsing op den doek dat vorderde: maar hy zat met zulk een vrees, en onsteltheid, als of hy St. Pieter zelf geweest was; en wat belofte men hem naderhand deed, om andermaal te zitten, hy wilde niet weer komen, daar hy waande den Duivel en de Dood gezien te hebben.

Men kan hün beider Beeltenissen zien in de Plaat G. die van S. v. Hoogstraten boven, en die van zyn Broeder onder, nevens de beeltenis van Joh. Lingelbag, op de regte hand.

In dezen tyd leefde een Konstschilder van Rotterdam OSSENBEEK genaamt. Van zyne stukken zyn schaars eenige in Holland te zien, aangezien hy zyn meesten levenstyd in Italiën heeft doorgebracht. Hy schilderde op de wyze van *Bamboots* verscheide geslagten van Beesten, en Beeldjes, en schikte de bywerken of agterwerken zoo vreemt met Grotten, vervalde Roomsche Gebouwen, Watervallen en dergelyke zoodanig naar den Italiaanschen aart, dat men van hem zeide. *Hy heeft Rome met zig meê gebragt.* Ook meld S. v. Hoogsterten in een Brief geschreven uit Wenen den 9 van Oegstmaand 1651 van eenen **LUIX** (maar wat

R.D.C. p. 270.

wat hy door zyn penceel vermogt weet ik niet) aldus: *Hier komt een donderend gerugt en nieuwe tyding. Men bootschapt my de komst van Duitslands grootsten Schilder Sandrart, die (zoo men zeit) by den Keizer eer en glorie zoekt, en den Kamermler van zyn Majesteit Luix zoekt de Kroon van 't hoofd te steken, en zig zelf ten Hoof in te wortelen enz.*

Verandering van spys (zeit het oude spreekwoord) *maakt nieuwen eetlust.* Even dus willen wy den Lezer thans met het opdisschen van een tusschenreden tot nieuwen leeslust opwakkeren.

Gelyk de enkele woorden door het byvoegzel bepaalt worden tot hun zeker beduidzel, als by voorbeeld: *Myter* beteekent een Bischops muts, of hoed, en door bepaling van 't bywoord *Kaas*, 't bederf in de zelve. *Ezel* beteekent het bekende langoorig Dier, en door 't bywoord *Schilders*, hun gereedschap dat de Tafereelen draagt. *Maand* beteekent een der 12 deelen van 't jaar, en zoo 'er van *Geld* by gemeld word, ymant over schult aanspreken. *Nagel* is het schilt van 't voorste onzer vingeren, maar St. Josephs Gildebroeders verstaan een *Spyker* door dit woord: gelyk ook *Duimen*, *Boomen*, *Veeeren*, *Pannen*, *Schyven*, *Zwaluwstaarten*, en dergelyke benamingen meer, by hen in een andere beteekenis worden opgevat, dan by 't gemeen, en dus door het byvoegzel moeten bepaalt, en onderkent werden. Even zoo geven ook de byvoegzelen, beklodingen, en eigen wesenstrekken, met den eersten opslag van 't oog de verbeelding der Tafereelen te kennen, daar men anders na zou moeten raden. Dus hebben van oude tyden af de vermaardste Konstschilders de voor-

naam-

naamfte beelteniffen in hunne werken doen fpreken, en 't geen 'er voorts aan ontbrak, door byvoegzels opgeheldert.

Het naafte middel om hen in dit loffelyke fpoor der Perfoonverbeelding na te ftappen is, dat men de perfoonen die men in een Historie verbeelden wil, in zulken gestalten, en met zulke bekledingen, en byvoegzelen, als hun eigen is, en toebehoort, vertoont; aangezien het de bekledingen zyn, die een Bedelaar van een Koning doen onderkennen. Des moet een Konftoeffenaar hier agt op geven, of hy maakt zig bescpottelyk voor Konftkenners.

De onderwyzingen die altoos met berifpingen (als de Monniken) verzelt gaan, leeren beft, dog ik wil den gemakkelykften weg inftaan en onderwyzen door voorbeelden.

Wil men den Aartsvader Abraham (om maar een gemeen voorbeeld voor te ftellen) verbeelden, daar hy zyn dienstmaagt Hagar met haren Zoon uitleit, zoodient voor af opgemerkt dat hy is geweest een Man van jaren, agtbaar van wezen en groot van vermogen, zoodanig, dat, wanneer de vremde Koningen de vyf fteden in het dal Siddin gelegen, vyandelyk aangetaft, de Opperbevelhebbers met den zwaarde gedood, en onder den roof ook zyn bloetvriend Lot meê gevoert hadden, hy, gefterkt met de inboorlingen van zyn huis, hen najoeg, floeg, en Lot met den geroofden buit uit hun handen rukte.

Ook dat de Oosterlingen welke vermogende en hoofden der volken waren, altyd pragtig met dierbare gefteenten omhangen, en met kostbare zyde bekleed gingen.

Denk niet, Schilderjeugt, dat het noodelooze
klei-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 173

kleinigheden zyn die ik u tot een last wil opdringen. Gy kontze met zulken naam doopen als gy wilt.

*Het geeft aan uw Tafreel een ongemeen cieraad,
Als gy naau agt op all' die kleinigheden slaat.*

En gy zult by d'uitkomst bevinden dat zy wezentlyk behooren tot de Perfoonverbeelding die voor al in een Historische verbeelding in agt moet genomen werden. Hoor wat Horatius door zyn vertaalter omtrent dit stuk aan de Dichters belaft, 't geen wy met weinig verandering op de Schilders toepassen.

*Daar by is 't noodig, dat een Schilder volge, 't geen
Aan yder is bekend van Helden, in geschichten.
Besaamt, en alles, dat by daar wil by verdichten,
Wel overeenstemm' met de reden van zyn' held.
Wanneer ge op uw Paneel den Vorst Achilles steld,
Verbeeld hem dapper, onverbidlyk, straf, verbolgen;
Hy weig're wetten, recht, en redenen te volgen,
En laate, al 't geen hem raakt, afstuiten op zyn kling.
Medéa toon' zig wreed van aard, door geenig ding
Omzetlyk. Ino moet tot schreyen zyn genegen;
Orestes droef te moe*

En wat verder,

*Zoo let, dat uwe Konst elk voorstelle in dien schyn,
Gelyk de menschen in natuure, en jaaren zyn.*

Denk ook niet by u zelve : niemant zal op zulke dingen zoo naauw agt geven : nog laat het spreekwoord : *Alle Konstminnaars zyn geen kenners,*

u bedriegen. Onder de Schryvers is deze spreuk ook in gebruik; maar 't zyn van de slegtste soort die zig daar bedrieglyk meê vleijen. Let wat voorgemelde Dichter daar af zegt, en past het op u zelf toe; op dat het u ten spoor zy tot aanprikkeling van uwen yver, in de loopbaan der Konst.

*Maar alle Leezers, zegt ge moogelyk, zyn juist
 Altyd geen kenners. Zal ik daarom voor de vuist
 In 't wild heen schryven? of van mynen leezzer hoopen,
 Dat by ligt over myn' mislagen heen zal loopen,
 En myne feilen, als niet hebbende om het lyf,
 Zien door de ving'ren, wen ik maar gedigten schryf?
 Heel fraai! Men zal my ligt van grof, en bot te
 dwålen
 Vrykeuren; maar wat lof, wat eer zal ik behalen?*

Denk zoo, en spreek zoo tot u zelf, tot dat uw begeerte tot veel te weten allengs aangegroeit, gy den smaak daar van weg krygt, en van zelf daar naar tragt. Dit tusschen ingevloeit, heeft den draad van onze aanmerkingen omtrent de verbeelding van den Aartsvader afgebroken, dien wy dus weer aanknoopen: Als men dan Abraham (dien wy reeds agtbaar van wezen, en bekleding hebben afgeschetst) in een slegte bekleding blootsbeens en met overendstaande hairen, als de wanhoop in d'afschetsingen der Gemoetsdriften, door C. le Brun, en agter hem een hutje van oude planken als de Dykwerkers gewoon zyn tot hun verblyf op te slaan, verbeeld ziet, moet ik besluiten dat de maker zig dat deel der Konst, 't geen zy Persoonverbeelding noemen, niet verstaan heeft; want schoon men aan andere byvoegzels

zels ziet, wat die verbeelding beduiden wil; zoo is nogtans het voornaamste, te weten de eigentlyke verbeelding van den persoon niet waargenomen, en het gene van zig zelve geen beduidzel heeft, namentlyk Hagar en Ismaël, daar toe gebruikt; want schilder Hagar met haar kind, torschende alleen die magere uitrusting van brood en een fles water zonder eenig ander byvoegzel in een Tafereel, wie zal haar anders als voor een landloopster aanzien?

Maar ligt zal iemand zeggen: men zou evenwel (schoon Abraham niet bekleed was als vereischt word) zien, dat het Abraham verbeelde door het byvoegzel van Hagar en Ismaël. Dat zy zoo: echter voldoet het aan den regel der Persoonverbeelding niet, die met het byvoegzel gepaart moet gaan; want zou het niet belachelyk wezen, dat men twee Vrouwspersonen met slegte, en ongeziene bekleeding afmaalde, en de zelve door het byvoegen van een Adder, en Kelk met vergif, wilde aangezien hebben voor Kleopatra en Sofonisba? Zoo dat in diergelyke voorwerpen de volkomen Persoonverbeelding met het byvoegzel moet t'zamen gaan.

De byvoegzelen, zyn, of eigen, of gezogte: de eigen zyn deze waar van wy aangeroert hebben. De gezogte zyn zulke die alleen uit nood, wanneer 'er geen andere aan de hand zyn, gebruikt worden. Een Schilder zal ook voorwerpen ontmoeten, die enkel aan het byvoegzel kenbaar zyn; om datze buiten het zelve geen bepaling hebben als in opzigt van 't geslagt. Als by voorbeeld, hy schildert een oud Mannebeeld bitterlyk weenende, en een Vrouwenbeeld dat hare zonden met neergeflagen oogen beschreid, niemand zal

im-

immers kunnen ramen dat het eene Petrus, en het andere Maria Magdalena verbeeld, zoo men by d'eerste niet twee sleutels, of den Haan, en by de tweede een Balzemfles verbeeld ziet? maar wil de Schilder den Petrus tegens andere voorbeelden verleelyken of de Magdalena vermooyen zulks werd den Konstenaar toegestaan. Gelyk ook wanneer het Penceel tegen de waarheid aan Andromeda (die een Morinne was) lelyblank vertoont, daar Perseus haar verlost van de rots, en de kaken van 't Zeemonster: om dat de Schilderyen dienen tot verlustiging der oogen, en cieraad der wanden, daar een Lelyblank naakt, by een Molzwartvel veel in voor uit heeft. Met nog meerder vryheid magmen Jupiter verbeelden met den halfvoldragen Bacchus, (gered uit het vuur dat zyn Moeder Semele verteerde) in zyn arm (gelyk wy 't hier dus in print verbeelden) schoon de Fabel zeit: dat hy 't Kind in zyn Dye verborg en voede; om dat uit het vervolg van deze Fabel blykt, dat Jupiter Bacchus heeft ter opvoedinge besteld by de Nimfen, die zeker gedeelte van een Berg by de Stad Nyfa, in Indiën bewoonden, welke in de Griekse tale *Meros* geheeten word, het welk ook een *Dye* beteekent. Zie L. Smits in zyn Kantschrift op Nasoos Hervorm. p. 79.

Vele Historien brengen hare eigen cieraaden en kenbaarheid meê, en geeven den Konstoeffenaars gelegenheid om de zelve op verscheiden wyze te kunnen verbeelden, door den zwier der omstandigheid die de zelve nasleepen, en uit de menigvuldige veranderingen die zig daar in opdoen. Nogtans moet een Konstschilder de zelve vertoonen in dat tydftip, daar in de zekerste kenteecken zig opdoen, en waar door men aan de

ver-

Houbraeken: fec.

JUPITER & SIMELE.

verbeelding ten eersten ziet wat het verbeeld. En zoo min als het te pas komt, dat een gemeen soldaat in den drang zyn Veldoverften niet zou kennen, zoo min voeglyk is 't ook, als men den Veldslag by voorbeeld tusschen Darius en Alexander vertoonde, dat men ramen moest wie Alexander was, zonder naar zynen Buchephalus om te zien. Wyl de dapperheid van wezen, en bekleedinge dit moest aanwyzen. Dog een Konstschilder mag zig van dusdanige duidelyke byvoegzelen, die men by alle voorwerpen zoo voordeelich niet vind, bedienen.

'T gaat in dit geval met de Schilderkonst, als met de Toneelspelers. Hoe natuurlyker zy de perfoonen, in welker plaats zy op den Schouburgh verschynen, in bekleding en zwier wetent te verbeelden, hoe meer genoegen zy d'aanschouwers daar door geven. * *Moliere*, wanneer hy den eigezinnigen natuuronderzoeker *Jakobus Robault* wilde ten Toneel voeren, wist deszelfs hoed, op een vremde wyze geplooit, ter leen te krygen. Dien zelve hoed deed hy den speelder zoo wel gebruiken, dat al de aanschouwers meenden, dat *Robault* zelf op het Toneel verscheen, en behaalde hier door grooten roem.

Zoo iemand zeggen mogt, datmen zulk behulp niet altyd aan de hand en gereed heeft, dien geef ik tot antwoord: Dat zulken welker beeltenissen op penningen en in marmer afgebeeld zyn, den zwier hunner bekledingen daar by aanwyzzen.

Hulp genoeg is den Konstschilders, schoon
zy

* J. B. Mencken, in zyne Redenvoer, over de zotte kunsten der Geleerden.

zy niet altyd gelegentheid hebben om zig van de marmere beelteniffen te bedienen, aan de hand door de Graveerkonft.

De beelteniffen der oudfte en geagtste Konftfchilders Apelles, Zeuxis, Nicomachus, Phidias, Pauzias enz. helthafte en berugte Vrouwen als Semiramis en meer andere, ook d'aloude Filofofen en Dichters, zoo Grieken als Latynen hebje in de boeken van Joach. Sandrart, en in de Griekze oudheden van Tom. Stanley, en Kennet, met aanwyzingen in wier Konftkabinetten de zelve voor den verflindenden tyd geborgen zyn; als de Beelteniffen van Aristoteles, Socrates, Plato, Zeno, Antiftenes, Diogenes enz.

Ovidius, Virgilius, Horatius, Taffo, en andere Italiaanfche en Latynfe Dichters vintmen nevens andere berugte Mannen als Seneca, Cicero enz. gevolgt naar hun marmere borftbeelden op de Tytels van hunne berugte werken: de Roomfche Cezars gevolgt naar hunne Muntbeelteniffen by Joach. Oudaan, by Bogaart in zyn *Roomfche Monarchy*, en inzonderheid de eerfte XII in de printverbeeldingen van Titiaan. Eindelyk de waardige beeltenis van onzen Heiland Jefus, naar de geloofwaardigfte afbeelding, overeenkomende met de befchryving die Pilatus daar van gegeven heeft in een brief, gezonden aan den Roomfchen Raad, in *de Kerkhiftoire* van Ireneus geboekt. In *de Kerkl. en Waereld. Hiftoire* van W. Goeree vint men de beelteniffen van Herodesden Kindermoorder, Herodes Antipas, met Herodiae, Esopus en anderen meer. Zeker wanneer de eigen Beelteniffen in d'oude Hiftorifche verbeeldingen wierden waargenomen, zouden de beleezen Konftminnaars, inzonderheid de liefhebbers van Medalien, en andere

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 179

dere Oudheden hun welgevallen daar in vinden.

Deze voorstelling en leiding heeft tot haren grontsteen en voorbeeld het grootste licht der Konst Rafael Sanzio van Urbyn. Deze heeft in het grootte konstkuk in de Zegelkamer op 't Vatikaan, verbeeldende de School van Athenen, de beeltenissen der voornaamste waereldwyzen kenelyk daar in te pas gebragt, als Aristoteles, Plato, Diogenes enz. En in zynen verbeelden Parnasheuvel, de Beeltenissen der berugste Dichteren tot op zyn tyd toe, 't welk zyn konstwark geen geringen luister heeft bygezet.

Hoor wat van Mander 't zyner roem daar van zeit, in zyn levensbeschryving op pag. 51. *Alle de beeltenissen der oudtydse berugte Dichters, uit marmere pronkbeelden en gedenkpenningen opgegadert, heeft hy in dit werk afgemaalt, en de levendigen daar in naar 't leven afgeschildert; Virgilius, Ovidius, Ennius, Tibullus, Catullus, Propertius en Homeer, die blind met verheven hoofd zyn vaerzen zingt, en aan zyne voeten een, die toehuisterende de zelve opschryft. Ook ziet men de geleerde Saffo, den cierlyken Dantes; den lustigen Petrarcha, en den verliefden Bocatius, Tibaldeus, en meer anderen, die by troepen op den zangberg onder de schaduw der Laurieren neergezeten, of schryven, of zingen, of spelen enz. Ook word gezeit, dat hy de wezens der Zanggodinnen, elk in 't byzonder, gevolgt heeft naar de marmere beeltenissen.*

Rafael is d'eerste niet geweest van deze uitvinding: voorbeelden van Konstenaren in vroeger tyd hebben hem tot dit loflyk doen gespoort. Wilt gy'er de proef af zien ten bewys van het gezegde, die sedert den ondergang van Troje, en

Karthagoos bloeityd af in geheugen bewaart is; zoo volg met my den Rymtrant van den grooten Vondel, daar hy in zyne vertaling van Virgyl op pag. 150. den inhoud der beschilderde wanden van Didoos tempel beschryft: en hoe Eneas (terwyl hy de Koningin daar wagt) zyn eigen beeltenis en die van andere Griekse Helden by hunne bedryven beschouwende, de zelve aan hunne wezens, schoon met bloed en stof bemorst, kent, en hier door des te meer met 'deernis over hun ongeval bewogen, eindelyk in tranen uitborst.

*Want midd'lerwyl by hier de Koningin verbeide,
In deze groote Kerk den rykdom overschat;
Verbaast staat om het heil der nieuwgeboude Stad,
De Konst des Konstenaars waardeert met groot ver-
langen,*

*En zo veel arrebeits, hier aan te kost gehangen;
Verneemt by het gevegt voor Troje, na als voor
Den Oorelog, alreê de wyde Waereld, door
Gedondert. Hy verneemt hier Atreus Zoon naar 't leven,
Vorst Priam, en Achil, op bei te zamen even
Gebeeten, en gestoort. Hy bleef met aandacht staen,
En weende, en sprak: Achaet, wat oort is niet belaên,
Wat Land ter Waereld waagt nu niet van onze elen-
de!*

*Zie Priam daar. Hier word de dapperheid in 't ende
Met eere en prys gekroont. Hier word ons leet be-
klaagt,*

*En niemant vint men, die geen' rouw hier over draagt.
Laat vaaren alle uw vrees: deez' kennis zal ten leste,
(Want elk ons onbeyl weet,) nog dienen ons ten beste.
Zo spreekt hy, en verzaat zyn droefheid met de lugt
Van yd'le Schilderye, en loost 'er zugt op zugt,
Waar op de traanen langs zyn kaaken nedervallen:*

Want

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 181

*Want hy vernam de jeugt , aan dees zy van de wallen ,
 Hoe zy den Grieken , die in 't Velt voor Troje slaan ,
 Komt vallen op den hals , en jaagtze op 't Leger aan :
 Van d'and're zyde hoe Achilles , met de pluimen
 Op zynen helm , den Fryx te wagen 't velt leert ruimen .
 Niet wyt van hier verneemt hy , schreiende en bedrukt ,
 Vorst Refus witte tent , die door den slaap verrukt ,
 Word overrompelt , en geplondert , en verflagen ,
 Van Diomedes , Zoon van Tydeus , die den wagen
 En heete paerden naar het beir dryft , dat het kraakt .*

En lager :

Eneas zuchte uit al

*Zyn hart , zo dra hy quam den Oorlogsroof te aan-
 schouwen ,
 Den Wagen , en het Lyk van zynen halsgetrouwen ,
 En Priam , die , bedrukt en weerloos , voor de Stad ,
 Den trotsen Vyand met gevouwen handen budd .
 Hy vond zig zelven ook , by al de Griekfche Heeren ,
 En onder 't oorlogsvolk , dat Troje kwam verweeren
 Uit Oosten , en vernam hier Memnon , den Moorjaan ,
 Met zyne standerden .*

Wy door deze loffelyke voorbeelden gefpoort , hebben tot dienst der Konftoeffenaars , dit nevenftaande Printtafereel , gevult met Kopftukken van oude Filofofen , en Muntbeelteniffen van Waereldvorften (behandelt op de * beste bekende wyze) ingevoegt .

Bo-

* *Beste bekende.*] Nu nog zyn de gedrukte Medaljes , die men in de Boeken ziet , niet naar hun regten aart na de Konft verbeeld . Meest zietmen de zelve maar in eenen enkelden omtrek , als afgefchetit , gelyk by J. Oudaan

Boven aan, op de linker zyde, vertoont zig de muntbeeltenis van **ANTIOCHUS EPIPHANES**, den drukker der Machabeen.

Tegens over de zelve, die van **FILIPPUS VAN MACEDONIEN** met een Laurierkrans om 't hoofd. Deze werd gemunt ter gedagtenis dat zyn Renkoets den loopprys behaald had; waarom de zelve ook op het ruggestuk verbeeld staat, en zyn borstbeeld met Laurier gehult, pronkt, dewyl men de verwinnaars gewoon was dus te bekransfen. Waar onder aan een snoer de muntbeeltenis van **ALEXANDER** den Grooten hangt.

Tegens over de zelve hangt het penningbeeld van **DEMOCRIET**, op den gront van de Nis het marmere kopstuk van **HERACLIE**T boven het zelve, in het midden van de Nis het gemunte beeld
van

en meer anderen, somwyl ook met schaduw aangevult; dog zoo dat het meer naar een printverbeelding, als Medaljeverbeelding gelykt; om dat men 'er zelf doorzigten op verbeeld ziet, tegens den aart der Medaljen, die by wyze van opkoming niet by inschieting hun bestempeling doen zien. Die Keizerlyke Muntstukken welke men in 't Muntkabinet van den Heer Schynvoet ziet, hebben veel gelykenis naar die welk wy vertoonen: en de Franschen hebben 't thans ook veel nader aan de regte verbeelding gebragt als voorheen, maar niemant die de zelve verbeeld heeft (ik met voordagt ook niet) als zy moeten verbeeld worden: maar waar in de regte verbeelding bestaat, en wat wyze van behandeling daar omtrent moet gebruikt werden blyft ongezeit, tot my de gelegenheid voorkomt van het bestier van een groot werk, wanneer ik klaar zal kunnen betogen, dat niemant op het geene tot de regte verbeeldinge der Medaljes behoort waargenomen te werden, ooit gedagt heeft.

Een Vogelaar (zeit Grätiaan) werpt geen meer zaad, dan noodig is om zynen Vogel te vangen.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 183

van SOCRATES, en op den benedegrout voor de Nis het marmere Borstbeeld van DIOGENES, zoo als het onder andere oudheden te Rome in 't Vatikaan gezien word. Wy hebben een bassenden Hond (het sinnebeeld van zyn bytenden aart; waarom hy ook met den bynaam van *Cynicus* Hondschen bekend is) daar nevens aan verbeeld, en eindelyk doen zig de gemunte Beeltenissen van CLEOPATRA en M. ANTONIUS onder aan zien.

Menigerhande opmerkelyke gevallen leveren ons de schryvers van Philippus, en Alexanders levensbedryven, die een Konstschilder stoffe geven tot verbeeldingen: 't zy dat hy den Waereldvorst voor de tent van Darius doet verschynen, of daar hy Diogenes aandoet in zyn ton op de markt van Athenen. Om dit laatste, dat dikwerf verbeeld word, hebben wy ook het Borstbeeld van dien Filosoof in dit tafereel ingelaft.

Lust het een Konstschilder, de laakbare ontmoeting die Socrates van zyn booze Xantippe met * lydzzaamheid verdroeg, te verbeelden, men doe hem buiten gemoetsdrift, terwyl hy van boven uit het venster met water begoten word, naar om hoog zien, en bediene zig van de eigen wezenstrekken, waar door hy onder de penningkundigen bekend is.

Of lust hem treurstof, en wil hy by voorbeeld de
mar-

* Lydzzaamheid] welke daar in bestond dat hy zonder eenige drift, of weder schelden, alleen tegens haar zeide: *ik had wel gedagt dat na een stormbuy van scheldwoorden een stortregen volgen zou.* En als iemand hier over verwondert zynde tot hem zeide, hoe hem mogelyk was zulks te verdragen? dien gaf hy tot antwoord: *kont gy oock het gekakel van de Hoenders wel beletten die over de werf loopen?*

martelifatie van de Machabeefche Vrouwe met hare *zeven Zoonen verbeelden, hy doe dien wreedaart dit bloedig treurspel aanschouwen, en bediene zig van de eigen wezenstrekken op de Medalje uitgedrukt.

Of wil een Konstoeffenaar zeedelyke voorwerpen tot zyn doel nemen, en voor leermeester der reede spelen: hy verbeelde de † Rede in gedaante van een Vrouw in Amazoons gewaad, en doe haar de jeugt, door den spiegel der voorzigtigheid de waereldse dingen met opmerken beschouwen, om de waarde daar van regt te leeren kennen, en toe te passen: En de Borstbeelden van Democriet en Heracliet in een Nis, of anderzins, in den agtergrond daar by geplaatst; verftrekken tot voorbeelden der twee uiterste hartstogten, tusschen welke de Rede den middelweg den besten keurt: of zy dienen tot voorbeelden om te leeren; dat de aart der waereldsche zaken, in opzigt van de toeëigening, van het begrip afhan-

* 2 Machabeen Cap. 7.

† Rede] Deze hebben wy vertoond in ons *Toneel van Zinnebeelden* &c. met een Wapenrok, en Krygsmantel, in de eene hand een spies, in de ander een schilt met het hoofd van Meduza, en een Helmet gepluimt met een vuurvlam, op 't hoofd. Wy vonden reden om het vuur, een zinnebeeld van zuivering en beproeving, aan de zelve toe te passen; aangezien de Rede, geen ware Rede is, ten zy de zelve van vooroordeelen en dwalingen gezuivert is. Borstpannier en speer, zinteekenen van dapperheid en magt, zyn haar toe gevoegt; om dat zy niet alleen de harstogten van anderen, maar ook van zig zelve weet te bedwingen. 't Hoofd van Meduza op den italen schilt beduit, dat, gelyk door de vertooning van het zelve de vyanden van Perseus verfteenden, zoo ook al wat tegen de Rede aandruift, verftommen, of na een weinig tegenstant, veldvlugtig den kamp moet gewonnen geven.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 185

hangen, of dat de zaken naar de gesteldheid des ge-
moets verschillende uitwerkingen veroorzaken.

Wel is waar dat zulk een wyze van bespiege-
linge, meer een opgespannen vernuft vereischt dan
andere verbeeldingen: maar dit isser ook met een
van, dat de kunstenaars met zulks te vertoonen ook
meerder lof als anderen verdienen; om dat men van
zulken (als Cebes de Thebaner in een ander op-
zigt zeide) zeggen kan: *Zulke Zedemeesters lei-
den de Menschen, even als men de Ossen doet, met
den muil by 't water.*

De dubbele penningbeeltenissen van M. Anto-
nius en Kleopatra konden een Konstschilder die-
nen, wanneer hy haar zittende onder een prag-
tig, met zyde en goud doorstikt scheepspavil-
joen, geankert aan de kust van Cilicie, daar An-
tonius haar in den avondstond verwelkomt, wil
verbeelden: of daar zy aan de tafel, die kost-
bare paerel (ten staal van broetdronken verkwis-
ting) indrinkt ter eere van haren geliefden Anto-
nius.

Menigte van Beeltenissen zouden wy uit Me-
daljes en oude marmere gedenkstukken kunnen ver-
toon, indien dit onze toelag was: maar wy
hebben alleen het spoor aangewezen waar door elk
Kunstenaar 't geen hem dienstig is (indien onze
leidinge hem behaagt) kan opspeuren. En waar-
om de Beeltenis van M. Antonius hier, en Alexan-
der Lyfimachus en andere meer, gehult met Rams-
hoornen op hun geldmunt vertoont worden, daar
van zullen wy reden geven in ons vertoog over de
Feestviering van Bacchus.

Dit zy genoeg gezeit, en willen wy onze Re-
denvoering sluiten met den Heere D. v. Hoog-
straten, die in zyn *Beregt* voor de *Aanmerkingen*

over de geslagten der zelfstandige Naamwoorden zig aldus laat hooren: *Dringers en Dommekragten styf op hun stuk staande weet ik dat hun voorhoofd zullen kreuken, nog zig op laten dringen iet daar zy niet aan gebonden willen zyn enz. Yder kan by zyn meening blyven, die van gedagten is, dat wy knorven in biezen zoeken, en eene angstvallige naauwgezetheid willen invoeren, die van geener waarde te houden zy.*

De Lezer moet niet kwalyk nemen dat ik al weer zoo breed in deze buitenweiding heb uitgespat, zonder verlof, en tegens myne belofte. Ik bind my (de zaak zulks vereiffende), daar zoo vast niet aan als de Schotze Monnik Paternus, die zig in het Klooster tot Paderborn liet verbranden; om dat hy geen verlof van den *Prioor* gekregen had, om daar te mogen uitgaan.

MATHIAS WITHOOS, van wien wy nu gaan spreken, is geboren t'Amesfoort in 't jaar 1627. de uitwerkzelen van zyne geneigtheid gaven al vroeg blyken dat hy tot een Schilder geboren was. Jakob van Kampen, Bouwmeester van het Stadhuis van Amsterdam, die vriendschap en onneming met zyn Vader hield, ging hem dikwils bezoeken, wanneer hy op zyn woning op Ranbroek by Amesfoort was, en by die gelegenheid de uitwerkzelen van zyn vernuft zag. Hy bood zyn dienst uit geneigtheid tot de Konst den Jongeling aan, onderwees hem in de gronden der Konst, en bragt hem in den tyd van zes jaren zoo veer door zyn onderrigt, dat hy op eigen wieken konde dryven. Sommige jonge knapen die de reislust in 't hoofd kreegen, waar van Otto Marceus een was, spoorden ook anderen, ook onzen MATHIAS en Hendrik Graauw
zyn

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 187

zyn medeleerling by van Kampen aan, om een reis naar Romen te doen. Het stuk ging aan onder hun zessen, waar van 'er een op de reis stierf, sommige in Italiën bleven, en Otto en MATHIAS wederkwamen, na dat zy daar twee jaren waren geweest, in 't jaar 1650.

MATHIAS WITHOOS, wiens wyze van schilderen by die, welke een gelyke verkiezing omtrent de voorwerpen der Konst hadden, merkelyk in zuiverheid van penceel doorstak, raakte hier door in de gunst van den Kardinaal de Medicis, voor wien hy wel 't meest, zoo lang hy te Rome was, schilderde. Dog niet tegenstaande hy het 'er wonder wel hadde, dreef hem de zucht tot zyn Vaderland weder te rug, zoo dat hy tot zyn verblyfsplaats Amesfoort verkoos in ste van die waereldstad, waar hy bleef tot den jare 1672, wanneer hy met 'er woon (om de Francen die toenmaals in Utrecht en daar omstreeks indrongen, en hunnen moetwil t'ontgaan) vertrok naar Hoorn in Noordholland: te meer nog om dat hy vier Dochters hadde, en geen gevaar daar omtrent wilde afwagten. Hy was een man bezadigt van drift, goed-aardig, en zyn Dochter, die my dit verhaal gedaan heeft, verklaarde dat zy dikwils zyn koud gebeente had beschreid, als zy bedagt met wat een teedere liefde hy zyne kinderen plag te beminnen. Hy ging zelden in herbergen of gezelschappen, maar was dag aan dag, wanneer hy gezont was, vlytig en yverig aan zyn beroep: want de Jicht plaagde hem zoo geweldig dat hy dikwils twee, drie, en meer maanden op een jaar niet iets in de Konst verrigten konde; het geen ook Jan Pieterzen Zomer, Makelaar in de Konst tot Amsterdam, die hem tot het laatst van zyn leven gekent

kent heeft, my heeft verhaald, dat hem de vingers door de Jigt zoo krom als Arentsklauwen aan de handen stonden. Hy bedong in de fleur van zyn leven drie, vier, vyf, en ook wel zes hondert gulden voor een groot stuk, maar het was 'er ook na geschildert. Ik heb 'er gezien by de erven van den Heer de Moor Borgermeester van Hoorn, waar in op het aller uitvoerigste stonden afgebeeld Diftelen, Lakebladen, en diergelyk soort van kruiden, tusschen beide gevult met lies, graanhalmen, korebloemen, papavers; den grond geciert met veil, paddestoelen, breweegbladen, en ander smal kruid: hier een Kikvors, daar een bontkleurige Hagedis, ginder een Slang die onder de schaduw van 't loof schuilt, of ook wel een Muis, die aan 't een of ander kruid zit te knagen, zoo uitvoerig dat men de haartjes zoude hebben kunnen tellen; vorder de kruiden doorzaait, met allerhande soort van Rupzen, Slakken, Flintertjes, of ook wel een Spin in haar web; tot Mieren in 't kluis, alles even natuurlyk en met grooten vlyt en gedult uitgewerkt.

Hy heeft drie Zonen gehad, welke meê de Konst hanteerden, en vier Dochters, waar van ALIDA de tweede ook Bloemen, Fruit, en Diertjes in oly en waterverf schilderde, en nog in leven is.

JOHANNES de oudste had een langen tyd te Rome geweest, schilderde landschappen in waterverf en bragt een voorraat van schetsen, en teekeningen met zig uit Italië, van de vermakelykste gezigten, zoo Landschappen als Lusthoven, met voornemen van in Holland zyn leven te slyten; maar zeker voorval lokte hem aan 't Hof van den Vorst van Saxon Lauwenborg, daar hy ook gestorven is, in 't jaar 1685.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 189

PIETER de tweede Zoon, is tot Amsterdam gestorven in den jare 1693. hy schilderde Bloemen, en alle soort van kleine Diertjes, met waterverf, gelyk zyn Vader in zyn tyd ook wel gedaan heeft, die ieder byzonder op een blad, tot een Boek vergaderd werden, welke nog in handen van de beminnaars van Papierkonst bewaart worden en geagt zyn.

FRANS de jongste, schilderde mede Bloempjes en Diertjes met waterverf, maar niet zoo goed als Pieter, en voer naar Indiën, daar het hem egter grooten dienst deed: want hy raakte daar door in gunst van zyn Edelheid den Generaal Kamphuiszen, die hem van 't werken ontfloeg, zyn gagie verhoogde, en hem voor zig liet teekenen. Wederom t'huis gekomen is hy gestorven tot Hoorn in 't jaar 1705. 2 jaren na zyn Vaders dood: want die is, na dat hy ses agter een volgende jaren met groote pyn geplaagt is geworden, gestorven in den jare 1703, oud 76 jaren.

HENDRIK GRAAUW is geboren tot Hoorn van brave ouders; dog het jaar van zyne geboorte heb ik niet kunnen opspeuren; maar nadien hy is geweest een Leerling van Jakob van Kampen t' zamen met Mathias Withoos, die ook zyn reisgenoot was, vond ik reden om hem nevens den zelve op 't jaar 1627 ten Toneel te voeren.

Zyn eerste onderwyzer in de Konst is geweest Piet. Franze Grebber van Haarlem. Daar na raakte hy by Jak. van Kampen, Bouwmeester van 't Raadhuis te Amsterdam, daar hy ruim acht jaren by geweest is, doende in dien tyd niet anders als teekenen en allerhande voorwerpen ordineeren, tot dat Prins Maurits, toen uit West-Indiën gekomen

men last gaf aan gemelden van Kampen, om vier groote vakken in de Coepel van de vermaarde Zaal van 't Princen Huis in 't Bosch te beschilderen, daar hy neffenszyn ouden Meeſter Greber en nog twee anderen aangeſtelt werd.

In den jare 1648 kreeg hy zugt om Rome te zien, daar hy niet lang op draalde, want hy vont gelegenheid te water op Livorne. Te Rome gekomen heeft hy byzonder yverig en naarſtig zig geoeffent, eerſt in 't teekenen naar de beroemde marmere Statuen, naderhand in 't ſchilderen naar de beſte voorwerpen, en maakte daar in zulken opgang, dat Nicolaas Pouzy, 'er van zyn werken ziende hem de hand op 't hoofd geleid heeft, zeggende in 't Italiaans: Dat hy nooit geen Hollander had ontmoet, waar van hy grooter verwagting had.

Drie agter een volgende jaren had hy te Rome geweest, wanneer hy alle zyne brave Teekeningen en Modellen oppakte en weder naar Holland trok, daar hy zig by wyle t'Amsterdam, by wyle t'Utrecht onthield, tot dat 1672 de Franſen in Nederland gekomen, hy bevreesft, alzooy kleinhartig was, zig tot Hoorn begaf.

Meer gemelde Bronkhorſt heeft my verhaald, dat hy hem eenige teekeningen liet maken op gegront papier, met Crion opgehoogt, als d'opvoeding van Bacchus, den Triomf van Julius Ceſar, en andere, lang 7 à 8 groote bladen papier, waar in hy zyne bekwaamheid in 't ordineren, kundigheid in het naakt, de rykheid van zyn Geest, en konſtige wyze van behandelingen dede zien. Buiten dit bezat hy niets om zig bemint of aangenaam te maken by de waereld; want hy was byzonder blooy en ſtil. Ten zy hy by liefhebbers

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 191

bers van de Konst was, en gelegenheid vont om over het schoone, de ziel van de Konst, te spreken.

Hy is tot Alkmaar gestorven, ongetrouwt, na dat hy acht of tien jaren daar gewoonst, en weinig geschildert had.

In dit zelve jaar 1627 werd tot Haarlem geboren . . . ROËSTRATEN. Deze heeft de Konst geleerd by Frans Hals, wiens Dochter hy ook naarmaals getrouwt heeft: de zelve welke den potfigen Adriaan Brouwer, wanneer zy nog jong was, bescheet, en die van Brouwer weer bescheeten werd. Mic. Carreé die in den jare 1695 in Engeland woonde, en gemeenzamen omgang met hun hield, heeft my gezegt, dat hy 't dus uit hun beider mond, dikwils om de klugt, heeft hooren verhalen. Dat de Vrouw van F. Hals, iets anders te doen hebbende, aan Brouwer, dié toen nog jong was, en by F. Hals de Konst leerde, belaste het kind te torschen op dat het onderwyl niet kryten zoude. Brouwer sprong daar meê om zoo hy best kon, en droeg het dan op zyn arm, dan op zyn schouders om het zelve te stillen, en schokte het zoo lang dat het hem eindelyk van boven tot onderen bevulde. Brouwer dus bestelt, ley het kind op den vloer, streek zyn broek af, en betaalde het zelve met gelyke munt. De Vrouw daar op inkomende ziende dit klugtig bedryfaan, vraagde wat hy deê? die hy tot antwoord gaf: *Wy beschyten malkander.*

ROESTRATEN was een braaf schilder van portretten en stillevens, inzonderheid Zilverwerk, Schotels, Vazen, Schalen enz. die hy zoo natuurlyk door 't Penceel wist na te boosten, dat het natuurlyk Zilver scheen te wezen. Aan het laatste
hield

hield hy zig meest; aangezien P. Lely, die niet als Pourtretten konde schilderen en zyn fortuin daar mee zocht te maken, hem het schilderen van de zelve, om dat zy elkander niet in de weeg lopen zouden, afried, onder belofte van hem anderwys dienst te doen, gelyk ook geschiede: want hy dikwils maakte dat hy veertig of vyftig pond sterlings voor een stuk kreeg.

Hy had zig in den brant van Londen aan zyn heup bezeert, waar door hy naderhand krepel ging.

Na het overlyden van zyn eerste Vrouw, trouwde hy een jonger; maar het was der moeite niet waart, dat om zoo weinig koren als hy te malen had, hy een nieuwe Molen oprechte: want hy stierf in 't jaar 1698.

De Boomen, en Bloemen zyn het cieraad van 't aartryk. De milde Natuur brengt die op den regten tyd voort. De oeffening van een yverig en naarftig Bouwman zet hun schoonheid en luister by. Dus is 't ook met den Mensch; de konsten en wetenschappen zyn de vercierzelen van den zelve. De natuur schept des Menschen vernuft, en geneigtheid. De oeffening brengt het verstand in zyn volkomenheid. Dit bevestigt Horatius daar hy zeit:

*Natuur mag 's Menschen geest verwekken;
Maar 't ov'rige de Konst voltrekken.*

En dit tegenwoordige voorwerp zal 'er de proef op zyn.

H E N -

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 193

HENDRIK VERSCHURING geboren tot Gorkom in 't jaar 1627. was de Zoon van een Hopman in dienst van den Staat. Deze, welke een teedere geneigtheid voor zyn Kind had, te meer alzoo het zelve in zyn vroege lentejeugt zwakker en teederder dan wel anderen was, had veel bekommertheid daar over, niet wetende wat daar mede te zullen aanvangen, of waar heen te leiden; wyl de jongen voor den Wapenhandel niet geboren schein te zyn. Maar 't leed niet lang of het middel van zyne kostwinning ontdekte zig in de geneigtheid, welke strekte tot de teekenkonst. De Vader, dit bemerkende bestelde hem straks, ter ouderdom van acht jaren gekomen, by eenen Dirk Govertz. Pourtretschilder, om in de beginselen der teekenkonst onderwezen te worden, by welchen hy bleef tot zyn dertiende jaar, wanneer hy besteedt wierd by den berugten Jan Bot tot Utrecht, waar by hy nog zes agtereenvolgende jaren bleef, naarstig en vlytig zig oeffenende in teekenen en schilderen. Toen bekwam hem de reislust, zoo dat hy naar Rome ging; daar hy om zyn Konst voort te zetten, zig stadig bezig hield met teekenen naar de konstige marmere beelden; en het naakt op de vermaarde Roomsche teekenschool. Maar om dat zyn geest hem meer en meer leyde tot het schilderen van Paerden, Jachten, Rooveryen, Veldslagen enz. als ook tot het teekenen van oude ruinen, en gesloopte gebouwen, en Eerteekenen, vertrok hy gints en elders, om allerhande voorwerpen op te zoeken waar toe zyne genegenheid hem trok. Ook teekende hy het opmerkelykste in de voornaamste Steden waar hy gewoont heeft, als Rome, Florence en Venetien, zelf ook vele van de nieuwe Gebouwen en Paleizen, waar door hy

Bouwkundig werd, 't geen hy uit verscheiden staten naderhand in zyne pencee werken heeft doen blyken. Te Venetien was zyn penceelkonst inzonderheid gewilt, en hy door de zelve, en door zyn hups gedrag by alle grooten bemint. Na dat hy dus den tyd van tien jaren in Italiën had doorgebracht, schryft *du Pilé*, (maar zyn Zoon de Heer Willem Verschuring meld in een brief aan my geschreven van vyf jaren) keerde hy te rug na zyn Vaderland; dog volbragt toen zyn voornemen niet; want nemende zyn reis door Zwitserland op Vrankryk ontmoette hy tot Parys den Zoon van den Heer Borgermeester Maarzeveen, die een speelreis naar Italiën ging doen. Deze lokte hem (zonder veel moeite) van zyn voornemen af, om hem te verzelschappen in Italiën, gelyk hy deed. Hy bleef daar drie jaren, en kwam eindlyk in den jare 1662 in zyn geboortestad Gorkom gezont, en vol schildervuur (om aan alle Konstminnenden te doen zien wat hy gevorderd was) met voornemen van daar zyn rust te nemen.

Hy zette zig zonder lang dralen tot het oeffenen van zyn Konst, daar hy straks beminnaars toe vont, dat hem den lust meer en meer deed wakkeren, en dus geen moeiten ontzien om de byzondere voorwerpen, daar zyn Konstzugt op doelde, na te sporen. Dus begaf hy zig gints en herwaard in de legerplaatsen en waar schermutselingen (inzonderheid onder de Ruitery) voorvielen; waar hy dan een afschetsing maakte in een Boekje dat hy tot dien einde altyd by zig had. Inzonderheid vond hy daar toe gelegenheid aan de hand in de jaren 1671 en 72, agtgevende op de wyze van *Camperen*, orde in vegten, aftrekken, vlugten, en uitplonderingen der dooden en gekwetsten na den
Veld-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 195

Veldslag, vorders den gantschen toefstel en omslag die tot een leger behoord. Van welke geschetste voorwerpen hy zig naderhand bediende, en gebruikte voorts het leven tot de voornaamste beelden en paerden: als my gebleken is aan een groot stuk woelig vol werk en konstig geschikt, verbeeldende een stroopery van Vee, en Menschen. 't Verschiet vertoont een Zeestrand, en Schepen aan den wal, waar heen een gantsche dreef van slachtvee, en geplonderde goederen vervoert word. Op den voorgrond word een Heerschoop geweldigerhand van de roovers gegrepen, die schoorvoetende tegens de vervoering, om verlossing uitziet, terwyl zyn Vrouw aan het hoofd dier bende, rustig te paerd gezeeten, veelerhande Zilverwerk, met gebogen knien daar voor aanbied. Dit alles is zoo natuurlyk geschildert, en fix geteekent, dat het wel onder de braafste Konst van onze Nederlandische Meesters geteld mag worden. Thans is de Heer Gysb. van Aalst te Dordrecht daar bezitter van.

Door zyn geboorte, verstant, en pryffelyk gedrag, waar door hy by elk bemind was, werd hem het Magistraatschap van zyne geboortestad opgedragen, 't welk hy met veel roem bekleed heeft. Dog hy liet egter niet na dagelyks de Konst te oeffenen, die hem goed voordeel by bragt, zoo dat hy lustig en gelukkig leefde.

Om een kleine reis te doen (wie kan zyn noodlot voorzien?) begaf hy zig te sloop, daar een sterke onweerbuy hem deed verongelukken, zynde twee uren van Dordrecht, op den 26 van Grasmaand 1690. in den ouderdom van 63 jaren.

F. G. Westhovius, Rector der Latynsche Scho-

len te Gorkom, zond my dit volgende byschrift op des zelfs afbeeldfel (geplaatst in de Plaat-H. I.) door hem zelf berymt in een Brief.

*VERSCHURINGS beeltenis word in dit beeld verbeeld,
De paerel aan de Kroon van Gorinchems banieren;
Rechtschapen krooft als van Parrhasius geteeld,
Dat op zyn' trekken trekt met onnavolgb're zwieren.
Wil iemant klaarder licht dan uit dit beeld, en
vaars?*

Zoek hem in lofspraak by het puik der Konstenaars.

Deszelfs Zoon WILHEM VERSCHURING heeft zig ook eenige agtereenvolgende jaren in de Schilderkonst geoeffent: eerst in zyn jeugt by zyn Vader, naderhand by Johannes Verkolje te Delf. Zyn geneigtheid viel op het schilderen van Gezelschapjes, Beeldjes, en ook wel Pourtretten. 'T geen hy door 't penceel gemaakt heeft doet ons klaarlyk zien, en besluiten, dat, indien hy in den yver voortgevaren had met de Konstoeffening, hy tot de hoogte van den konstberg zoude opgekloutert hebben, maar hy heeft afgelaten van daar in voort te gaan, en nu al eenige jaren het penceel niet meer geoeffent, belet door voordeelige bezigheden die hy aan de hand heeft.

Hy is tot Gorinchem van elk bemint, en geagt, gelyk zyn Vader, welke ook in zyn tyd aldaar Regerend Borgermeester was, gelyk ook voor hem de vermaarde Konstschilder, zyn tyd- en Stadgenoot JAKOB VANDER ULFT mede tot de waardigheid van het Borgermeesteramt is verheven geweest. By wien gemelde VANDER ULFT de Konst geleert heeft weet ik niet: maar dat hy zig door zyn Konst een naam gemaakt heeft, en

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 197

en zyn penceelwerk nog in de braafste Kabinet-
ten plaats ingeruimt word, is by elk bekend.

Hy schilderde meest Roomsche of Italiaansche gezigten, markten of pleinen, en daar op in 't verschiet Kolommen, Gedenknaalden, Triomf bogen, Pronkbeelden, of eenige oudtydsche zeegeteekenen, en dat wel zoo (schoon hy nimmer te Rome geweest heeft) dat de genen die Italiën bereift hadden, de zelve met den eersten opslag van hun oog kenden. En niemand moet dit wonder dunken, aangezien de meeste overblyffelen van oud Rome in print, of door affchetsingen bekend, ligt te bekomen zyn: maar dit is te verwonderen, dat men ziet, hoenatuurlyk en konstig hy de bouwvalligheid, reeten of scheuren, en de bedropenheid in de zelve heeft waargenomen; en nog meer als men ziet hoe geestig hy doorgaans zyne werken met menigte van kleine beeldjes, en die vast geteekent, en konstig by een geschikt, fraai koppelen: ja ook somwyle gebeurde Heidensche Historien vertoonen, heeft weten op te cieren. Een Konststukje alleen 't geen op 't Amsterdamsche Raadhuis hangt ende het zelve verbeeld, nevens den Dam, en daar op toont het dagelyks gewoel van allerhande soort van Menschen in hunne eigen en kennelyke dragt, is alleen genoeg om eeuwen aan hem en zyn eedle penceelkonst te gedenken. Daar beneffens was hy wel de voornaamste Glaszchilder van die Eeuw: zo dat vele Kerkglazen omstreeks Gorinchem, en in Gelderland, pronken met zyn penceelkonst. Hy wende veel yver, en moeite aan, om de kragt, schoonheid, en doorschynentheid der Glaskoleuren uit te vinden, gelyk Dirk en Wouter Crabeth (die de glazen in de Kerk tot Gouda beschilderden) gehad hebben. Dog te vergeefs; want die Konst is al

te lang met de Meesters begraven geweest, om 'er op 'tonzeker naar te delven. Ook zyn de toegangen tot de Elizeefche Velden thans niet bekend. Anders mogt m'er de schimmen der overledenen naar vragen, gelyk zulks outyds van den Roomschen Puikdichter Nazo is verdicht.

Wy hebben nu te spreken van JAN TEUNISZ. BLANKHOF geboren tot Alkmaar (daar zyn Moeder Stads Vroedvrouw was) in 't jaar 1628 op * Koppertjes Maandag.

Zyn eerste onderwyzer in de Konst was Arent Teerling, gebynaamt *Sinceer*. Dezen vinden wy 1632, op de naamlyst van de Alkmaarsche Konstenaars als Meesters geboekt; dog ik gis dat hy in dien tyd een van de geringste der Broederen zal hebben geweest, aangezien hy zig tot den kladpot begaf: om dat de Fortuin misschien zyn Penceeloeffening niet gunstig was. Het zy daar
meê

* De Kopperdag was van ouds een Bacchus en Ceres-dag, waar in alle overdaad en geilheid gepleegt werd, en als of dan alles met Caracalla geoorloft was; die zyn eigen Schoonmoeder misbruikte, daar die snoode zeug nog op zeide; *zoo gy wilt, het is u geoorloft; om dat gy Keizer zyt*. Die van 't Papendom plegen op dien dag door Siam met kopere Corillen te loopen, op den Rommelpot te spelen, en alle overdaad te plegen, en werden dus voor yverige Papisten gehouden. Dog dit doen is door de Christen Overheid van tyd tot tyd beinocit. Zie Abr. Magyrus, in zyn *Historie van de Almanachs Heiligen*, pag. 31.

Onze Schilder, die wat van zyn geboortedag schynt aangeërft te hebben, was los, ongebonden van leven, woelig, en tot veranderingen geneigt, waarom hy zig ook op de laatste Vloot die tot ontzet naar Candia onder 't bestier van den Graaf van Waldek scheepde, begaf. Dit was in de Lente van 't jaar 1669, toen het in Slagtmaand van 't zelve jaar, na een twintigjarige belegering door de Turken, van de Venetianen ingenomen wierd. Zie *den Hollandjen Merkurius op 't jaar 1669*.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 199

meê zoo 't wil, hy was de Leermeeſter van onzen BLANKHOF en van Johannes Bulot. Naderhand geraakte BLANKHOF by Pieter Scheyenburg, en van daar om de Konſt voort te oefnen by Cezar van Everdingen, en Gerrit de Jong, tot dat hy zig door reislust geprikkelt naar Rome begaf, daar hy tweemaal (anderen zeggen driemaal) op verſcheide tyden geweest is.

In de Schilderbent werd zyn regte naam verandert in JAN MAA T; wy zullen hem voortaan ook zoo noemen om dat hy dien zedert behouden heeft, en hy daar beſt by bekend is.

De eerſte voorwerpen van zyn Penceel waren Landſchappen, en inlandsche Strand- en Watergezigten, die hy vaardig vlak en kwik wiſt te ſchilderen, 't welk vermoeden geeft dat zyne Reizen hem aanleiding tot het Zeefchilderen hebben gegeven. Zyn waardigſt geagte ſtukken, zyn die, in welke hy Italiaanſche Stranden, en Zeepoorten, met der zelve vremde vaartuigen, heeft afgebeeld.

Hy was los van leven, en los in 't ſchilderen; waarom zyn aart die woelig was zyn penceel tot vaardig ſchilderen gewende. Ende de Konſtkenners hebben opgemerkt, dat, wanneer hy wat meer gedult nam, om zyn werk uitvoeriger en meer gepolyſt te doen voorkomen, de zelve dan die geeſtige losheid, en pryſſelyke fixheid miſten, hoe wel ik weet, (dit niet tegenſtaande) dat de net gepolyſte ſchilderyen thans wel meeſt gewilt worden. By den Konſtſchilder Gerrit vander Steur tot Alkmaar hangt een Strantgezig, 't geen onder zyn beſte werken mag geteld worden, konſtig en natuurlyk verbeeld. De zwalpinge of overbuitelinge der ebbende en aan-

vloeiende Zeegolven op den Oever is daar levende in vertoont. En gelyk de zelve door gestadig bewegen op en afgedreven wordende geen stant houden, kan het zelve toegepast op onzen schilder ten zinnebeeld strekken, als die t'elkens tot veranderingen geneigt, niet lang steê op eene plaats hield, waar door Johannes Voorhout (met zyn Vrouw van hier vertrokken, uit vrees dat de Franschen deze landen mogten overstroomden) hem onverwagt in den jare 1674 te Hamburg ontmoette, 't geen hy my zelf heeft verhaald. Over zulks is zyne levensdraad van een langer bereik geweest, als my was opgegeven: namentlyk dat hy tot Amsterdam zou gestorven zyn in 't jaar 1669. Zyn Leerling ARNOU T SMIT tot Amsterdam, volgde zyne wyze van schilderen na.

De bevinding heeft ons doen zien, dat menschen, die een lagen geest bezitten, 'er even aan zyn, als die aan armen en beenen geboeit, geen eenen stap kunnen voortgaan. De kleenmoedigheid houdt het vernuft in den doofpot van vrees en schroom tot het einde toe gekerkert. Daar en tegen beurt en wakkert een groote geest het vernuft op, en rust niet ten zy het voorgestelde wit 't geen hy beoogt, met roem verkregen word. Hier van is een voorbeeld in

BARENT GRAAT geboren tot Amsterdam in 't jaar 1628 den 21 van Herfstmaand. Zyn moeder koesterde hem met veel zorg en liefde op tot zyn tien of elf jaren, waar na zy hem ter schole deed tot Heusden voor den tyd van vier of vyf agtereenvolgende jaren, waar na hy weder t'huis kwam. Zyn moeder die 't goede met hem voorhad overdagt vast 't een en ander middel, waar door hy zig in tyd zoude kunnen geneeren,
nam

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 201

nam ook overleg met zyn Oom, die een fraai Beestefchilder was, in de wandeling genoemt Meester Hans. Deze ziende een grooten geest, en natuurlyke zugt tot de Konst in hem doorsteken, werd te rade, hem aanleiding daartoe te geven, en nam hem in zyn huis. De yver tot de Konst groeide zodanig aan, inzonderheid toen hy de handeling van de teekennen begon magtig te worden, dat hy de nagten somwyl aan den dag schakelde, en wanneer zyn Oom hem zulks belleten wilde, met hem het licht te onthouden, wist hy 'er straks een vond op. Hy ging na d'Oude of Nieuwe Kerk tegens dat de avondpreekdienst verrigt was (nood zoekt list) en wist met behendigheid, de overgebleven enden der kaarsen van de kandelaars te kapen, en zig daar van in der stilte by nacht te bedienen.

Dus eindelyk aan 't schilderen gekomen, liet hy egter niet na yverig in het teekenen naar 't leven voort te varen, ja was des Zomers gemeenlyk met zyne Portefoelie onder zyn arm al gereed tegens dat de Poort open gedaan wierd, om in de Velden Paerden, Ossen, Koeyen, Schapen, of Geitjes naar 't leven af te teekenen, tot acht uren in den morgen, waar na hy zig dan weder met te meerder yver aan 't schilderen begaf. Maar alzoo de Vrouw en Dochter van Meester Hans, zig weinig der huishoudinge bekreunden, en zig meer aan 't onderzoek en spreken over geschillen den Godsdienst betreffende lieten gelegen leggen, en zyn Oom niet anders dan op krukken konde gaan, moest BARENT dikmaals voor keukenmeit spelen, 't welk met zoo veel verlet verzelt, hem weder (naar hy zes of zeven jaren by zyn Oom had gewoond) deed tot zyn moeder keeren, en

zynekonstoeffening overhindert voortzetten. Gelyk hy ook door yver zoo veer in 't beesjes schilderen quam, dat zyne stukken voor Penceelkonst van Bamboots anders P. de Laar wierden aangezien; 't geen gebleken is aan een stuk dat in openbare opveiling werd verkogt, voor een stuk van gemelden Bamboots, en de koper bevond naderhand dat 'er *B. Graat fecit* onder geschreven stond. Met dezen roem hield hy zig niet vernoegt, maar bevindende dat zyne schouders gewigtiger zaken konden torschen, nam 'er proef van. *Dus plagten vernuftige Konstenaars* (zeit * F. Junius) *hunne kragten voorzigtelyk t'overwegen, of zy namentlyk magtig genoeg waren om uit te voeren 't geen zy ter hand namen, agtervolgens den raad van Horatius, welke zeit: Laat ook uwe schouders van langer hand beproeven, wat ze magtig zyn te dragen of niet.*

Hy ging dan over tot het zwaarste in de Konst, namentlyk tot het schilderen van Historien. En waarom niet? *Het staat een yder vry* (zeit Tullius in 't leven van Brutus) *zoodanige dingen ter hand te nemen, welke of uitnemende zyn van wegen hare grootheid, of aanmerkelyk van wegen hare nieuwigheid enz.* En schoon het in het begin moeilyk valt, nogtans gaat het daar meê (zeit de Schryver der t'zamenspraken over de welsprektheit) *als met de slamme, die door genoegzame brandstoffen gevoed, te heviger brand; De kracht onzes verstands groeit met de grootte der dingen.* 'T welk hy ook door zig dagelyks in waardige bespiegelingen te oeffenen ondervond.

Onderwyl beving hem de Reislust, zoo dat hy zyne Schilderyen, Papierkonst, en al 't geen hem op

* 3 B. p. 207.

op de reis niet dienen konde, verkogt, en vast voor nam naar Rome te vertrekken. Maar dit werd eerst door afrading zyner Vrienden en naderhand door 't trouwen met Maria Boom, Weduwe van Jan van Bellen, belet. Waar door hy te meer bekend werd onder brave luiden, en de handen vol werk kreeg, met het schilderen, van pourtretten (inzonderheid de vier Regenten van 't Oude Mannen Huis in een stuk: ook de zes Overluiden van 't Leertouwers Gilt) Solder- en Schoorsteenstukken, en graauwen in Nissen en Poortalen. Daar benevens was hy vrolyk van aart, potfig en vermakelyk in gezelschappen, ook scherp genoeg getant, om die hem aanvielen te bevegten; ontziende zig niet in alle gevallen de waarheid te zeggen, veel min zyn konstkeurig oordeel te bezwalken om *Vossè* gunst te erlangen.

Vele voorname huizen pronken nog in Amsterdam met zyn geschilderde Historien, en Zinnebeeldige bespiegelingen in Nissen, in Schoorsteenstukken en aan Zolderingen; als by de Heeren Borgermeester Velters, den Schepen Korn. Kalkoen, Korn. Broek, Venkel, Meinderd Domp, en vele andere meer te zien is.

Vyfthien agter een volgende jaren hield hy twee maal ter week in zyn Huis een Kweekschool op de wyze der Koninglyke Academie, niet alleen voor zig zelven, maar ook voor anderen die zig geneigt vonden door dien weg tot de kundigheid van 't naakt te komen. De eerste en voornaamste der Amsterdamsche Konstschilders begaven zig in dit Konftgenootschap, waar men zoo wel naar een levendig Mannen-, als Vrouwen Model, teekende; en zyne byzondere leeryver lokte ook anderen uit om hem op dit spoor te volgen, waar door het gezels-

zelfchap tot een twintigtal aangroeide.

Hy had een litgvaardige en vaste wys van teekenen, zoo met rood en zwart kryt als met het Penceel, en wist de zelve zonder veel moeiten, en vroeten, welstandig te maken en een natuurlyken zweem daar aan te geven.

Weinig Leerlingen heeft hy tot de Konst opgekweekt, aangezien de bevinding hem had geleert, wat al zweet en moeiten het kost de Laurieren, die op den top van den Konstberg groeijen te bekomen: en ried dieshalven den Ouders of Opzigtters van Kinderen, die zy tot de Konst wilden optrekken, dat af, als van een onzekere onderneming en gevolg, zeggende: dat een ambagt te leeren veel wissel ging, van een noodwendiger gebruik was, en minder afhing van de verandering des tyds, en het wisselvallig lot. Egter heeft hy 'er een, te weten Joh. Hendrik Roos, van Frankfoort, door zyn leerwyze opgekweekt, tot een groot Meester in 't schilderen van allerhande Dieren. Welke hem ook ten bewys van dankbaarheid, naderhand van Frankfoort, zyn eigen afbeeldsel, nevens 3 Boekjes, met Schaapjes, Bokjes en Geitjes, door hem zelf in koper geëetst toezont. Dezen zullen wy op 't jaar 1632 gedagtig zyn, als ook deszelfs oudsten Zoon, die aleen vremde en geestige rol heeft gespeelt op den Schouburgh van deze Waereld.

De zugt en yver tot de Konst, als ook de oefeninge in de zelve, bleef onzen Konstschilder (schoon hy tot een goeden ouderdom geraakte) tot het einde van zyn leven by: als uit dit volgende Gedicht, (dat uit de pen van D Schelte gevloeit is, als onze Konstenaar het Schoorsteenstuk, verbeel-

beeldende een goede huisbestiering, voor hem gemaakt had) te zien is, het geen dus begint:

'T liefstallig aanzigt (welk by 't huisbestieren past)

Zit hier aan 't roer, en hout met nyv're handen vast

De teugelroe, die Kind, en Bood', in 't spoor doen draven.

De passer meet elks tyd, elks doen, elks foute en gaven.

D' ontbloote boezem toont, het rein en heus gemoet,

De Huijff'lykheid verbeeld hier d' ongeschoeide voet.

De Vredeoljven, die het blonde hulsel cieren,

Die groeijen op den grond, van zulk een huisbestieren.

'T steenkleurig Kindje leert, dat, die aan 't huisstuur staat,

Door twee paar oogengluurt, hoe 't voor, en agter gaat.

De sleutels leeren, hoe dat hart, en mond, en kassen, Somtyts als oor, en oog, toe, of ontsloten passen.

De vrucht'bre Koornaer, en de milde Wyngardrank,
(Die 't hoofd omkranst) voorspelt daar voorspoed,
spys en drank.

Dank GRAAT, die door 't Penceel, nu viermaal achttien jaren.

Bereikende, in dit stuk, doet Konst met Wyshcid paren.

Hy heeft na dit nog verscheiden konstwerken door zyn penceel gemaakt; tot dat de draat zyns levens dus lang gesponnen afgesneden wierd in den Ouderdom van 81 jaren, 1 maand, en 13 dagen, op den 4 van Slagtmaand in 't jaar 1709, na dat hy zes weken had bedlegerig geweest.

Op een zyner Schoorsteenstukken, verbeelden- de Koning David en Bathzeba, verciert met eenig zinnebeeldig omwerk, maakte G. Bidlo deze Puntgedichten:

De

*De weelde ontstak de liefde in Koning Davids ziel,
Toen Bathzeba hem van zyn dak zoo schoon beviel.*

*Dit baarde onkuisheid, die, terwyl zystreeld, al stil,
Bekoorb're jongheid moord gelyk een Krokodil.*

*Straks zag men valsheid, en bedrog van dubblen aart,
Als twee gezusters tot bederf der ziel gepaart.*

*De drift aan 't hollen, zet de deur tot doodslag open:
En agt geen prys te hoog om 't overspel te koopen.*

*In 't eind ontwaakt berouw, de rust vlied uit 't geweten:
Maar vind vergiff'nis by Gods Richterstoel gezeten.*

*Een Engel straft den Vorst, om Gods getergden tooren.
Dog die regt boete doet, gaat niet geheel verloren.*

Eindelyk lust ons nog een zyner zinrykste teekeningen (schoon wy ruim breed genoeg hebben uitgeweid) te verklaren; om de schilderjeugt, die op eigen vindingen toeleid, in diergelyk geval met een bekwaam denkbeeld te voorzien, alzoo by gebrek van dien de meeste mislagen in de Konst begaan worden; want het is haast wel gemaakt dat wel bedagt is.

Hy werd aangezagt, om van een groot stuk, 't geen geplaatst zoude worden tegens den muur over de glazen van de Pleitkamer op 't Stadhuis van Amsterdam, een schets te maken, gelyk hy deed. In het midden van de teekening zit de WAARHEID die door den TYD ontdekt word, nevens haar de ONNOZELHEID door de Kindertjes, en LYDZAAMHEID door 't juk verbeeld.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 207

beeld. Aan hare linker zyde staat een mannebeeld, gekleed op de wyze der oude Roomsche *Prætores*, verbeeldende den Hoofd Officier, of Opperdienaar van 't Waereldlyke Recht, *JUSTITIA* of de *GERECHTIGHEID* nevens hem, en agter de zelve de Raadsheeren, mede op de wyze van de Roomsche *Prætores* of Schouten gekleed. Het Kindje aan de voeten van den *Prætor* of Schout beteekent geruſt *GEWISSE*. Voor de trappen daar het *RECHT* en de Gerechtsdienaars op ſtaan, ziet men de *GEMEENTE*, ſommige daar van voor overgebogen, andere beladen met ſmeekſchriften, en andere papieren, verzeld met hunne *Advocaten*, of Voorſpraken, die hen naar 't Recht wyzen, of opleiden, aan dien kant waar zig de *HOOP* op een verheven Galery doet zien. Aan den anderen kant ziet men het *BEDROGH*, de *MOORDERY*, *DIEVERY*, en *LEUGEN*, als ook een dorren Boom omwoelt met een Serpent, of Slang, ten zinnebeeld dat deze gebreken hunnen oorspronk uit de zonde hebben, verbeeld.

In de benedelucht zietmen *Herkules*, verbeeldende de *DEUGT*, welke deze monſters verjaagt. Een gevleugelt Kindje zwevende boven de *Deugt* kroont de zelve met *Palm*, en *Laurier*, ten teeken van *Overwinning*. En in de bovenlucht ziet men de *GODDELYKE WYSHEID*, *RECHTVAARDIGHEID* en *GENADE*, om de goedkeuring der *Waereldlyke Machten* te bevestigen, in welk opzigt zy ook *Gods Dienareſſe* genaamt word.

'T waar te wenschen geweest dat hy dit door zyn *Konſtpenceel* hadde afgemaald: maar zulks werd door zeker voorval geſtremt. Ook is jammer, dat wy zyn beeltenis by zyne levens-

vensbeschryving niet mogen plaatsfen: want zyn afbeeltzel is ons van zyn Schoonzoon tot dat gebruik geweigert.

Wat nu de byvoegfelen aanbelangt, die tot elk Zinnebeeld in het byzonder vereyscht worden, zullen de zelve kennelyk wezen, daar toe kan elk Konft-oeffenaar een groot behulp hebben aan het bekende Boek *d' Iconologia, of Uitbeeldinge des verstants* door *Cezar Ripa*: of hy kan zig bedienen van myn *Tafereel der Zinnebeelden*. Door dezen weg doet men de Schilderkonft, die anders ftom is, spreken; en de Konftfchilder weet zyn meening en oogwit hier door klaar t'ontdekken, als ook de plaats, en tyd, waar in het geen hy verbeeld voorgevallen is, aan te wyzen, op het voorbeeld van *Nealies*.

Deze (gelyk *Plinius* verhaald) had een watergevecht tuffchen de *Egyptenaars* en de *Perfianen* afgemaakt: maar als hy nu het *Nylwater*, op het welke zy elkander aan boord klampten, niet wift van 't *Zeeewater* te onderscheiden, zoo heeft hy door een vernuftigen vond zoeken te verklaren, 't geen hy anderzints door de Konft opgeenerhande wyze wift uit te drukken. Dat is: hy fchilderde op den oever een drinkenden *Ezel*, die door een *Krokodil* besprongen word. Terwyl nu deze watergedrogten zig in den *Nyl* onthouden, gaf dit een klaar beduid, waar die fcheepstryd voorgevallen was.

Dus weet een vernuftig Schilder den inhoud van zyn Konfttafereelen, gelyk de *Redenkonftenaars* den zin der enkele woorden, door het byvoegfel te verklaren.

Soort by foort, zeit het spreekwoord. Eenige *Glasfchilders* van dezen tyd, die wy om hun Konft
niet

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 209

niet voorby stappen willen, voeren wy teffens ten Toneel, schoon zy in hunnen geboortetyd verscheelen, om geen vermenging te maken.

De oudste die voor aan staat is de konstige Glaschilder JOSEF OOSTFRIES, geboren tot Hoorn in 't jaar 1628, en gestorven den 8 van Wynmaand 1661. Hy was een Leerling van Jan Maartz, Engelsman. Die een konstig glaschilder was, en van wien nog verscheiden Kerkglazen op Dorpen in 't Noorderkwartier te zien zyn, als ook tot Hoorn in verscheiden huizen, die naar de Konst los en fraai behandelt zyn.

Van onzen JOSEF OOSTFRIES, die vol geeft en liefde tot de Konst, en geestig in 't ordineren was, zietmen ook Konststalen zoo tot Hoorn als in de omleggende Dorpkerken die zyne gedagtenis bewaren. Hem volgt

KLAAS VANDER MEULEN geboren tot Alkmaar in het jaar 1642 den 10 van Slagtmaand, en gestorven in 't jaar 1694.

Hy was een yverig man; en van zyne Konstwerken zyn eenige thans tot Alkmaar, en de Dorpen omstreeks nog te zien, waardig om geroemt te worden. Hem volgt

KATHARINA OOSTFRIES, Zuster van Josef Oostfries, en Huisvrouw van Klaas vander Meulen geboren te Nieukoop in 't jaar 1636, en gestorven tot Alkmaar den 13 van Slagtmaand 1708. Deze was zoo konstlievende dat zy tot in haar twee entzeventigste jaar dagelyks nog yverde en zig naarstig oeffende, zoo in 't teekenen als Glaschilderen. Nu komt

JAN JANZE SLOB, geboren tot Edam in 't jaar 1643. een Leerling van voorgemelden Oostfries, en de eenigste, meen ik die in dien oort

berugt is, zoo dat die Konst thans op 't sterven leit. Hy is tegenwoordig een man van 75 jaren.

VINCENT VANDER VINNE, dien wy nu gedenken moeten, is geboren tot Haarlem in 't jaar 1629. Van jongs af aan tot de Konst geneigt, teekende en schilderde hy naar printen of teekeningen, zoo los en geestig dat duidelyk genoeg daar aan bleek, dat de natuur hem gonstig, en hy by gevolge tot die oeffening geboren was. Deze Konstlust wakkerde met de jaren op, te meer toen hy dagelyks met de Zonen van Frans Hals, die in zyn buurt woonden, verkeerde: 't geen zyne Ouders beweegde om hem de Konst te laten leeren by gemelden F. Hals; daar hy in korte jaren zoo by toenam, en des zelfs stoute behandeling zig zoo eigen maakte, dat hem dagt dat zyn wieken lang genoeg gegroeit waren, om een vlugt te ondernemen. Hy trok daar op naar Duitschland, Zwitserland en Vrankryk, daar hy alzins gelegenheid vond om zyn Konst te oeffenen, en keerde in 't jaar 1655 weer naar zyn geboortestad daar hy by alle Liefhebbers van de Konst welkom was, en zig inzonderheid door zyn vrolyken aart en Dichtkonst by elk bemind maakte.

Hy schilderde ondertusschen alles wat hem maar aan de hand kwam, Kamers, Zolders, Uithangborden en Konststukjes, 't was hem zoodanig onverschillig datmen niet zeggen kon wat deel der Konst hy tot zyn voorwerp verkoos: maar wel dat hy de Natuur, in Landschappen, Gebouwen, Stilleven, Beesjes, Vogels, Boertjes, Historien, in 't groot of klein navolgde. Daar en boven was hy gelukkig in 't treffen van Beeltenissen, die hy met een stout penceel aantootte, naar het voorbeeld van zyn meester F. Hals: die gewoon was tot

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 211

tot zyn Leerlingen te zeggen: *Gy moet maar stout toefmeeren: als gy vast in de Konst word zal de netheid van zelf wel komen.*

Door deze stoute wyze van schilderen wist hy vaardig, en wat uit de hand gezien word welstandig te vertoonen. En aangezien hy doorgaans toelely op 't geen 't meeste voordeel aanbragt zagmen in zyn tyd de winkelhuizen binnen Haarlem met fraaije geschilderde uithangborden pronken; meer als andere Steden, zoo dat de potsige Job Berckheiden pleeg te zeggen: *vander Vinne is de Rafael in het schilderen van Uithangborden.*

Onderwyl liet hy niet na zyn Konst anders ook te oeffenen, en door Zinnebeelden, en sprekende Beeltenissen (gelyk ook Goltzius, Heemskerk en Romein de Hooge gedaan hebben) zyn vernuft en geestige vindingen te laten zien. Thans willen wy ook een staal of twee der potsige bedryven van zyn groene jaren gedenken; die bewys geven dat, wanneer hy door zulks te doen in 't naauw raakte, hy zig van zyn vernuft, op zyn tyd, wel heeft weten te bedienen.

Zyn reisgezellen die van Haarlem hem verzellden naar Duitschland, waren Korn. Bega, Theodoor Helmbreker, en Willem du Bois; dog zy bleven alle niet by hem, maar dropen d'een voor en d'ander na weder naar huis, na dat zy somwyl al geestige ontmoetingen (want onze vander Vinne tot potsferyen geneigt was) by gewoont hadden. Te Everdun in Zwitserland, maakte hy een Vlieger, dubbel beplakt, en met lichten van binnen behangen, en liet die in den nagt met een goeden wind opgaan. Waar door de Boeren, op veere na de vernuftigste niet, op de been kwamen, en elk dit met verbaastheid beschouden, zoo dat

straks verspreid wierd, dat 'er een Hemelsteeken in die landstreek gezien was, 't geen zy te eerder besloten, om dat dat Land in dien tyd, door Burgerlyke onlusten, tot een bloedigen oorlog dreigde uit te spatten, waarom als dit uitleekte, en hy zag dat in al zulke potseryen gevaar voor hem stak, hy zulks niet meer ter proef stelde.

Te Geneve schilderde hy in 't huis van den Heer *Rozet*, een der voornaamsten dier Stad. En alzoo over tafel van Holland, en des zelfs vermakelykheden by winterdag op 't Ys gesproken wierd, zoo gaf onze schilder breed op van zyn gaaueheid in 't schaatsryden; zoo dat de gasten uit nieuwsgierigheid wensten naar een kouden winter. Hy, die maar een krabbelaar in 't ryden was, verlangde kwanzuis meê, om zyn hart eens te mogen ophalen, niet agterdenkende dat men hem daar, gelyk aan den pocher van Esopus, zou konnen zeggen: * *Zie hier is Rhodus, en daar is de sprong.*

Maar

* Deze spreuk is ontsproten uit een oude Griekse Fabel, die melt van een Reiziger welke zwetste en snorkte over vreemde ontmoetingen, en daden die hy verrigt had te Rhodus, inzonderheid over een wyden sprong dien hy gedaan had; welken Blaaskaak men bragt aan diergelyk wyd water, zeggende: *Toon ons hier een sprong als gy zegt te Rhodus gedaan te hebben.* Daar hy bekaaid afkwam. En zederd is altyd, als ymant snoefde dat hy elders wonderen verrigt had, dit voor een spreekwoord gehouden.

De Heer D. v. Hoogstraten welke deze Fabel berymt heeft zeit dus tot den stoffier.

*Wat hebt gy, goede vriend, getuigen toch van doen?
Zoo waar is 't geen gy zegt, bewys het met de zaken.
Daar meê zyn allerbest uw woorden goed te maken.
Hier 's Rhodus: gy moet hier niet toonen met den mont,
Maar met de zaken zelfs, hoe fraai gy springen kont.*

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 213

Maar gelyk zulke die 's winters op zwemmen, en des zomers op schaatsreiden snoeven, meende hy ook genoeg bevryt te wezen, van dat hemeen proef gevergt zou worden.

'T geviel egter dat het in den wintertyd van 't jaar 1653 zoo streng koud wierd, dat het water, zelf het Lak of Meir daar omtrent, met ys toeraakte, en sterk genoeg wierd om een Mensch te kunnen dragen. Toen maande hem de Heer, en al 't huisgezin aan om nu zyn Konst te toonen. Zyn eerste uitvlugt was, hy had geen schaatsen: maar die werden hem beschikt van een Koopmans Zoon, die in Holland gewoont had. Nu kwam 't op 't nypen. Wat uitvlugt nu? want des anderen daags moest het spel aangaan, en de Heer had reeds verscheiden luiden van aanzien op dit gezigt genoodigt.

Nu moest 'er list gebruikt worden, om deze luiden niet voor spot te houden, die hem voor een snorker, of zwetser zouden aanzien. Hy bedagt 'er des nagts een daar geen agterdocht op viel, en maakte die des morgens werkstellig. Hy sneed een gad in zyn schoen, en kwam kreupel en hinkenden voor de dag. Als 'er gevraagd wierd, *Mee-ster wat scheelter aan den voet?* was 't antwoord: *ag! ik heb dien zoo deerlyk gestooten, dat ik gaan nog staan kan.* Als straks gevraagd wierd: *wel zalje dan wel kunnen ryden? onmogelyk niet,* was 't antwoord. De Heer *Rozet*, hier in byster verlegen, zeide, *wat raad nu? 'k heb reeds myne vrienden verzogt, en de tyd is gekomen.* Ik weet raad antwoorde onze Schilder: *Hier in de Stad woont een Schoenmakers gast van Haarlem Joost Baile genaamt, die by uitmuntentheid fluks te schaats is, laat dien halen uit mynen naam.* Deze was straks ge-

reed, enbly. Hy begaf zig 's middags op 't Ys (terwyl de toekykers op den wal stonden) makende allerlei draijen en zwieren, buitenover, dan op 't een dan op 't ander been, 't welk van de aanbouwers met verwondering en handgeklap geprezen werd. Van 't Ys gekomen werd Joost Baile van den Heer voor het vermaak dat hy hun door 't ryden gegeven had met wyn beschonken. Deze wist door fynheid de rol meê uit te spelen en den Schilder boven hem in Konst van schaatsryen in 't gezelschap op te zetten; zeggende: *dan zoud gy eens verwondert staan kyken!* Dit deed elk 't oog op den Schilder slaan, en wenschen dat zyn voet mogt genezen eer het ys uit het water raakte. Dog dit beurde niet, maar hy hield zig kreupel tot het ys weg dooide.

Hy was een man kloek van lichaam en gezont tot 6 of 8 jaar voor zyn dood, wanneer hy een be-roertheid kreeg die hem buiten staat stelde van de Konst langer te oeffenen. Egter deed hy somwyle zoo veel en zoo goed als hy konde tot den 24 van Hooimaand in 't jaar 1702, wanneer hy naar-middags in een slaapziekte viel, en den volgenden dag, 73 jaren oud geworden zynde, stierf. Naarlattende drie Zonen. Laurens, Jan, en Izak vander Vine, die de een min, en de ander meer de Konst gehanteert hebben. Zyn Beeltenis staat in de Plaat I. 2.

MARIA VAN OOSTERWYK is geboren op den 20 van Oegstmaand 1630. binnen Noodtdorp buiten Delf, alwaar haar Vader de Heer Jakobus van Oosterwyk Predikant was geworden in plaats van zyn Vader, die te Delf was beroepen.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 215

Zy die al vander jeugt aan blyken gaf van een groot vernuft, en drift tot de Schilderkonst, heeft dat kragtig doorstralende konstvuur door tegenstreven niet gedooft, maar in tegendeel het zelve door moedgeving opgewakkert. Waarom zy ook ziende dat hare geneigtheid tot het schilderen van Bloemen, en ander stilstaande leven helde, voor zig een geagt en bekwaam Leermeeſter uitkoos, namentlyk den vermaarden Bloemſchilder Johan de Heem tot Utrecht.

De zedigheit, die in haar uitblonk, duld niet dat ik de waarde van haar Konſt door een langdradigen letterklank uitschater, of haren roem door een bogtigen bazuinton uitbrom;

Fruſtra fit per plura quod per pauciora fieri poteſt.

'T is vrugt'loos dat me een zaak met veel omſtandigheit Van woorden uitdrukt, die in 't kort kan zyn gezeit.

Hare wyze van ſchilderen was uitvoerig kragtig, zagt, en weer ſnel, naar de voorwerpen die zy zig voorſtelde, gelyk bloemen die zulks om hare dunheid, en helderheit, zoo men de natuur in hare ſchoonheit wil nabootſen, vereiſchen. 'T was de konſtluiſter die hare Tafereelen zoodanig bemint maakte, dat de meeſte Hoven, waar in de konſtliefde huisveſt, daar op verlieſden. De konſtkwekende Koning Lodewyk de XIV. heeft een van hare Konſttafereelen in zyn Konſtkabinet geplaatſt. De Keizer Leopoldus en zyne gemalinne ook een, die het zelve zoo hoog hebben ge waardeert, dat zy haar hunne pourtretten omzet met Diamanten ten preſent hebben toegezonden. Ook pronkten Koning Willem en Maria met een

van hare konststukken, daar zy negen honderd gulden voor ontving. Eindelyk maakte zy drie stukken voor den Koning van Polen, waar voor haar vier en twintig honderd gulden betaald werden.

Zy was, (gelyk wy al gemeld hebben) zedig en buiten gemeen godsdienstig, nogtans vrolik, en byzonder yverig in 't voortzetten van hare Konst, 't geen langzaam, om dat zy de netheid en uitvoerigheid betragte, voortging; waar om 'er ook maar een klein getal van bloemstukken (en echter genoeg om hare gedagtenis te vereeuwigen) in de Waereld is.

Zy is in haar 63ste jaar, nog ongetrouwt zynde, gestorven ten huize van haar Zufters Zoon Jakobus van Assendelft, Predikant tot Eutdam in Waterland, dien zy, (van zyne Ouders vroeg berooft) als haar eigen kind had opgebracht, op den 12 van Slagtmaand 1693.

GEERTJE PIETERS, haar Dienstmaagt, die vele jaren by haar gewoont heeft, en welke zy ook gebruikte tot het vryven van haar verven, heeft zy, ziende in haar een natuurlyke drif en geneigtheid tot de Konst, in hare wyze van schilderen onderwezen. En deze is zoo veer daar in gekomen dat zy zig zelve daar meê geneert, en, zoo ik 't wel heb, nog leeft en te Delft woont. Deze heeft aan Nicol: Verkolje die haar een jaar of twee geleden te Delft ging bezoeken verhaald een geestig voorval tusschen haar Juffrouw MAR. VAN OOSTERWYK en den Konstschilder * van Aalst. MARIA die veelyds by haar Grootvader te Delft was, en ook haar schilderkamer
daar

* Willem van Aalst, den neef van Evert van Aalst daar wy op 't jaar 1602 van gemeld hebben.

daar had, wanneer 't haar gelufte zig in de Konft te oeffenen, werd nu en dan eens van Van Aalft, begeerig om haar Penceelkonft te zien, bezogt, die eindelyk ook bevallen in haar kreeg en de minnery maakte. MARIA fchoon niet trouwens gezint liet zulks egter niet blyken, veel min ftiet zy hem met eene bof (als men zeit) voor 't hoofd, maar bedagt een geestigen vond, waar door zy zyn voornemen verydelde. Zy was van een zeedig gedrag, yverig en naarftig in 't oeffenen der Konft, hy een loffe knaap, en die dikwils aan den wind ging. Dus maakte zy met hem verding, dat hy een gantsch jaar alle dagen (uitgezondert eenige uren, die hy voor zyne uitfpanningen uit bedong) zekere beftipte uren moest fchilderen: en dat zy hem dan te woord zoude ftaan om van minnery te fpreken; maar indien hy dit niet nakwam, zy dan van haar gegeven woord ontfagen was, en regt zou hebben om hem af te wyzen, gelyk ook gefchiede. Nu fchikte het zig zoo dat het huis, daar van Aalft woonde, van agteren tegen dat, daar MARIA woonde, aanftiet, en zy van hunne fchildervertrekken elkander konden zien en toefpreken; zulks zy altyd weten konde of hy bezig was of niet, en wanneer hy voor het beftemde uur, in gevolg van het verding, als zy hem toeriep, niet antwoorde, fchreef zy met kryt een fchreef op den poft van haar glasmaam. Van Aalft, die wel giffing maken konde dat hy in dat jaar meer fchuldftreepen op zyn kerfstok gekregen had, dan hy met een fchoon praatje zoude hebben kunnen goedmaken, kwam 'er naderhand niet naar omzien.

Men moet (zeit de fpreuk) niet wyder tragten te fpringen als zyn ftok kan reiken. 'T zyn ver-

ftandigen die hun vermogen kennen , en niets dat te hoog is ondernemen. Vele die alle hebben willen nastreven , hebben hunne dwaasheid te laat beproeft , wanneer zy bevonden van alles wat te weten , en geen een ding wel te verftaan. In tegendeel zietmen dat zulke die 't een of 't ander deel van de Konft tot hun doel hebben uitgekijpt , en hun eenig werk en toeleg maakten om daar in boven anderen uit te fteken , hun oogwit hebben bereikt , en een onverwelkelyken roem behaald.

Onder dezen moeten wy d'eerfte plaats geven aan WILLEM KALF , geboren tot Amfterdam , die 't Stilleven , en voornamentlyk Goud en Zilverwerk , Paarlemoer , Horens , en Agate heften van Meffen zoo verwonderlyk uitvoerig en natuurlyk wift te fchilderen , dat (fchoon fchilderyen van diergelyke verkiezinge thans van geringe waarde zynde , voor waardiger voorwerpen plaats ruimen moeten) zyne konftwerken by alle konftkenners in groote agting blyven. Zyn onderwyzer in de Konft is geweest Henrik Pot.

Hy was een Man die veel gelezen , en een goed oordeel had ; daar en boven zoo befpraakt , en afgerigt op allerhande vertelfelen , dat yder bevalen in zyn bywezen had. Waar door hy hen ook wel eens een nachje over in de Herberg met d'ooren aan zyn befpraakte tong kluifterde. Daar benevens was hy byzonder gerieffelyk om yder (fchoon het met zyn verlet verzelt ging) dienft te doen ; zulks zyn Vrouw wel dikwils zeide , dat hy meer naar een anders voordeel dan naar zyn eigen zag. Zyn Beeltenis ftaat in de Plaat H. 2.

Kornelis Hellemans , Konftverkooper , heeft my verhaald dat Kalf hem had uit verzogt om printhandel met hem te dryven ; dat 'er indien tyd a-
vond

vond bedestonden waren ingestelt; dat hy die uuren van vyven tot zeven waarnam, zyn winkel opfloot, naar hem toeging en handel met hem dreef; met beding dat Kalf des anderen daags om zyn geld zoude komen. Maar die niet en kwam was Kalf, daar hy van dag tot dag op wagte, tot dat hy een Begraafnisbriefje kreeg, waar aan hy zag dat hy nog dien zelve avond als hy by hem geweest had overleden was, daar Kornelis zig niet weinig over verzette.

Hy had eenigen tyd te voren wel een krankte gehad, maar was weder herstelt; had dien dag op de Verkoopning van Schilderyen op 't Heeren Logement, en 'savonts ten half negen uuren nog aan 't huis van Jan Pieterfsz. Zomer geweest, ging naar huis, struikelde op de Bantemer Brug, en viel voor over op zyn borst. Hy voelde zig wel bezeert; maar niet agterdenkende van zulk gevolg, ging te bed leggen, en was als de klok tien uuren geslagen had al een Lyk. Dit gebeurde op den 31 van Hooimaand 1693. Willem vander Hoeven maakte t'zyner gedagtenisse dit volgende Graffschrift:

*Genaak eerbiedig dezen drempel,
 O Schildergeest, op Konst belust,
 Weet dat hier 't waardig lichaam rust,
 Der Schild'ren Vuurbaak * merk en stempel
 Des braven WILHEMS, die den schat
 Van Kresus wonder wist te malen,
 Zelf met dien schat niet te betalen
 Wyl hy nooit zyns gelyken had.
 Help de gedagtenis van dezen Fenix vieren,
 Doorlegt zyn maalfstok en pinceelen met Laurieren.*

Ter

* Zyn goed oordeel over de Schilderkonst in 't algemeen:

Ter zelve tyd bragt de Maagt van Dordrecht, Hollands oudste Stad, een schoone Konstbloem in 't Winterseizoen voort, waar op de gryze Merwe, het hoofd uit haar bevrozen kil van verheuging opstak, en de Ryn haar geboortstroom haar met een bly gezigt toewenkte. Maar dit gewas ontydig uitgesproten, verging weer voor zyn schoonsten bloeityd.

KORNELIS BISSCHOP of * BISKOP, geboren in 'tjaar 1630 den 12 van Sprokkelmaand, had tot onderwyzer in de Konst Ferd. Bol. Waar na hy door vlytig en stadig zig te oefnen in de Konst grooten voortgang maakte.

Hy is wel de eerste, zoo niet de beste, geweest, welke allerhande soort van Beelden, op hout geschildert met levende koleuren, en uitgehakt, dienende om ergens in een hoek, of poortaal te plaatsfen, wel het natuurlykst gemaakt, en 't geestigst verzonnen heeft. Ik heb 'er van gezien die op hunne stantplaats gestelt het oog misleit, ende zelve voor levende beelden zouden doen groeten hebben. Hy schilderde ook sommige der zelve gedaagt en gekleurt op de wyze van kaarslichten: welke by donker een blaker met een brandende kaars in de hand hebbende een natuurlyke vertooning deden. Ja men verhaald dat zoodanig een beeld om de klucht van zeker Heer, wanneer hy gasten onthaald had, geplaatst zynde aan de deur of den uitgang van de kamer, sommige der zelve die het voor de huismeit aanzagen, voor die greflykheid haar met een drinkpenning beschenken wilden, dog hun hand daar tegens aanstieten, en zig bedrogen, en dit dus stof tot lachen gegeven heeft. Dusdanige verleidingen door Konst noemt Filoftra-

* Volgens de spelling van L. Smits.

tratus de jonge, *een genoechelyk en onfchandelyk Bedrog*. Maar die tyd is voorby geloopen, en men ziet thans van dien aart niet als vodden, door krukken en brekebeenen verzonnen, of naar de voorgemelde fraaije beeldschilderyen gebrekkig nageaapt.

Niemant moet denken dat ik met dit verhaal de brave Konst van myn Stadgenoot tragt te ontluisteren; want ik ben gedrongen van hem te zeggen, als F. Junius van den ouden Pyrcicus: *Dat hy bekwaamheid genoeg had om de grootste zaken in de Konst ter hand te slaan, maar dat hy zulks deed om de voordeelen die daar van kwamen*. Ja Plinius, vermyd niet te zeggen van den grooten Konstenaar Protogenes. *Dat hy tot zyn vyftigste Jaar Schepen geschildert heeft*.

Onze BISSCHOP hield zig ook met zulk doen niet te vrede; maar oeffende zig ondertusschen tot groote ondernemingen. *Een Edelmoedige geeft* (zeit zeker Spaans Schryver) *wil liever middelmatig wezen in verheven bezigheid, dan uitmuntende in een middelmatige; want die zig vergenoegt met middelmatig te wezen in een geringe bezigheid, 't is een bewys dat die geen Edelmoedigheid kent*. Men moet *Konst en Geest hebben, en daar na legt het behartigen daar de laatste hand aan*. Gelyk ook zulks met hem gebeurt is, als aan menig konstig pourtret in Holland, Zeeland, Braband en elders te zien is. Daar benevens heeft hy ook verscheiden Historiestukken gemaakt, die zyn roem in eeuwigduurent cement voor het vergaan behouden zullen. Een der zelve (bestaande in twee of drie beelden by Kaarslicht en voor een groote som geld in Vrankryk verkogt) pronkt nu nog in 't Kabinet van Koning Lodewyk. Hy werd door den

Ko.

Koning van Denemarken tot Hoffchilder aangezigt; dog de dood daar tuffchen komende, is hy in de kragt van zyn leven en Konft gestorven in 't jaar 1674, oud zynde 44 jaren, en liet elf kinderen na. Dus wy met reden de fraaije fpreuk van Gratiaan, welke zegt: *Alle de geenen die men wel noodig had dat zy leefden, zullen veeltyds vroeg fterven; en de genen die nergens goed toe zyn, leven lang.* Daar op toepaffen.

Onder deze waren drie Zoonen van welke 'er zig twee, als ook drie Dochters, tot de oeffeninge der Konft begeven hebben.

JAKOBUS BISSCHOP de oudfte, was by het leven van zyn Vader al aan de Konft, en zoo veer dat hy het beeldefchilderen (daar van wy hebben gefproken) konde aan de hand houden en met zulks te doen grooten dienft aan het huishouwen deed. Maar wanneer nu zyn jonger broeder, die mede tot dat werk opgekweekt werd, tot die bekwaamheid raakte, dat hy zulks kon beheeren, met behulp van zyne Zufters, ontsloeg zig de oudfte daar van voor een tyd, om zig te oeffenen in waardiger verkiezingen en begaf zig tot het onderwys van den braven Kamer- en Zolderschilder August Terwesten, zedert welken tyd hy zig ook aan het fchilderen van zolders, kamers en wat daar toe behoort, gehouden heeft.

ABRAHAM de jongfte had die gelegenheid niet die zyn Broeder vond, maar moest zig het beeldefchilderen (een zeker inkomen voor het huisgezin) getroosten. Dog dit belette hem egter niet de leidingen van zyn natuurdrift by de minfte gelegenheid die hy vond, te volgen. Hy begaf zig tot het fchilderen van allerhande vogelen, inzonderheid Hoenderen: daar hy thans door byzonderen vlyt,

vlyt, in gestadig zig naar 't leven te oeffenen, in gevorderd is, dat men hem wel onder de bekwaamste in die oeffening stellen mag. Dus veel vermag de natuurlyke aandrift, en het onvermoeit yveren. Waarom ook Aristoteles al wist te zeggen: *Om een uitstekent man te worden in eenige oeffeningen, boedanig die ook wezen mag, moeten drie zaken te zamenloopen, Natuur, Vlyt en Oeffening.* Reeds heeft hy verscheide groote stukken, om ruime zalen te cieren, zoo in Zeeland als elders gemaakt, daar hy allerhande soort van gevogelten in te pas gebragt heeft, elk in hun aart zo natuurlyk kragtig gekleurt, en dun, en helder geschildert dat ik my daar over heb moeten verwonderen. Ik spreek vryborstig, en weet 'er (schoon 't myn doen niet is) beter van te oordeelen, als de Bisschop van Mechelen van de Dichtkonst deed, van wien verteld werd dat, toen J. van den Vondel zyne onverbeterlyke Altaar geheimenissen aan hem opdroeg, hy aan hem schreef, indien hy zoo voortging met rymen, dat hy dan nog een tweedé Jak. Kats zou worden.

Gelyk eertyds Griekenland inzonderheid, naderhand Italië, als de Baarmoeder der Konsten is geroemt geworden; zoo mag men ook Brabant over 't voortbrengen van zoo groot een menigte Konstenaren, die den opbouw van de Konst hebben helpen bevorderen en voortzetten, wel roemen. Onder deze mag men ook tellen PETER VAN BRED A geboren te Antwerpen 1630. Hy was een braaf Landschapschilder, en wist de landschappen daar en boven met Roomsche Gebouwen, vermakelyke Hoven, Prieelen, Fonteinen, en kleine Beeldjes en Beesjes op te cieren. Ik ken
des

des mans werk niet, maar *Korn. de Bie* zegt 'er van dat het is

*Zoedel zuiver, net, volmaakt gelyk het leven,
Dat ook Natuur zelf geen volmaaktheid meer kan geven.*

Hier by verschynt de brave Konstschilder JANSON VAN KEULEN, wiens geboortetyd ik niet weet, maar hy woonde 1630 aan 't Hof te Withal. Hy had al voor Ant. van Dyk aan dat Hof geweest, en Koning Karel had agting voor hem. Hy leefde (niet tegenstaande hy meê een Pourtretschilder was) met van Dyk, en van Dyk wederom met hem in goede vrientfchap. 'T gebeurde dat van Dyk hem eens kwam bezoeken, en vindende hem heel mistroostig, vraagde naar de reden, dien hy antwoorde: dat hy een Dame schilderde die hy geen genoegen konde geven, en die, hoe veel vlyt hy daar toe aanwende, hem schold voor een brodder en knoejer, en hy overzulks zyns leevens moede was. Waar op van Dyk hem troofte: zeggende dat hy zulk zeggen niet agten moest. Dat hem zulks al meê overkomen was, en hy het door geduld had overwonnen. Wanneer Karel Stuart d'eerste, met het Parlement in onlust raakte, en de oproeren dagelyks vermeerderden, vertrok hy met zyn Ouders naar Holland daar hy ook zedert gebleven is, tot dat hy in 't jaar 1665 kwam t'overlyden binnen Amsterdam. Anderen willen, dat hy, na dat hy zig aan verscheiden Hoven vermaard gemaakt, dog wel zyn meesten levenstyd te Londen (daar hy uit Hollandse ouders geboren was) doorgebracht had, naderhand te Utrecht gewoont heeft, en daar gestorven is.

Waar

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 225

Waar nog verscheiden van zyne uitmuntende portretten te zien zyn.

In dezen tyd woonde ook de berugte Konstschilder GERARD PIETERZE VAN ZYL, (best by zyn gemeenen naam GERARDS bekend,) te Londen.

My schynt toe dat hy tot leiding zyner konstdrift het spoor van Ant. van Dyk gevolgt heeft. Immers meent men dit de reden geweest te zyn waarom hy in Engeland, en zelf over zyn deur in Westmunster ging wonen. Hy hield groote vriendschap met van Dyk, en had de eer van hem dikwils te zien schilderen, waar door men gelooft dat hy hem de konstbehandeling (gelyk *Graasbeek van Brouwer*) heeft afgezien. Want als men den tyd narekent zal men bevinden dat hy toenmaals den grond zyner Konst gelegd heeft. En wel ter regter tyd, aangezien van Dyk 1641 kwam te sterven, als wanneer GERARDS weder na zyn geboorteplaats Amsterdam overscheepte.

Van den jare 1655 tot 58 woonde hy in de Hartestraat op een agterkamer, oeffenende de Konst by zig zelf in der stilte. En die hem doen gekent hebben, zeggen my, dat hy op dien tyd een Jongman van omtrent veertig jaren was. Zyn konstige penceelhandeling heeft hem den bynaam van *Van Dyk, in 't kleyn*, doen hebben.

De meeste schilderyen die men van hem ziet zyn vrolyke Gezelschappen van Juffrouwen en Heeren naar dies tyds gewoonte gekleed, alles naar 't leven geschildert, en meest naar schoon leven. Inzonderheid steken de hantjes der Vrouwtjes, zoon in konst van schilderen, alsteederheid, en schoonen omtrek uit, even als ik van *van Dyk* gezegt heb.

Onder zyne beste konststukjes word geteld dat, waar in hy verbeeld heeft den verloren Zoon, afscheid nemende van zyn Vader, in welks wezen men de bekommertheid en zorg bespeurt, terwyl hy zyn Zoon te paerd gezeten vaarwel wenst. Dit stukje is konstig geteekent, natuurlyk gloeiend en helder geschildert, en buiten zyne gewoonte fraai gekleed. Ik heb het vele jaren gekent, en dikwils met genoeg gezien: maar in wiens kabinet het thans is weet ik niet.

Sommigen zeggē dat hy een Amsterdammer is: anderen willen dat hy geboren is tot Leiden, daar zyn Vader een Lyfsemaker was, Pieter Gerretze genaamt.

Jan Vos heeft op de afbeelding van den Heere Willem Pauw door *Gerards van Zyl* geschildert dit vaersje gemaakt:

Dus zietmen PAUW, die met zyn kiel, in spyt der baaren,

Dwars door de middellyn, kwam bruizen tot in 't Oost,

Hy vreesde nooit voor 't woēn der teegenvoetsche schaa-
ren.

Wie eer en voordeel zoekt is allen ramp getroost.

Zoo pleegde hy zyn plicht tot kwyting van zyn eeden.

Wie voor zyn meesters zorgt, verdient hun dankbaar-
heeden.

Dit is al wat ik by gebrek van meerder berigt, van dezen braven Konstschilder weet te zeggen. Als 'er van sommige Konstschilders geen nageslagt overig is, of kennissen meer zyn die geheugen dragen van hun levensbedryf, moeten wy het zelve getroost wezen, en het aan 't verloopē van den

den tyd wyten. Maar ik ontmoet fomwyl menſchen, die hier omtrent gants onverſchillig zyn, en dien 't evenveel ſchynt te wezen of men iets van hunne voorouders of vrienden te boek ſteld, of niet, en dus agterhoudende zyn, of niet uitkomen, omtrent zaken die my dienſtig zouden wezen, om te weten. Weer andere, die uit een ſtyf koppige ongerieffykheid niet alleen agterhoudende, maar ook ongenoegt zyn datmen van hunne voorzaten onder den rey der ſchilders in openbare ſchriften meld. Geloof my, wanneer ik aanzoek deed by luiden die door geldmiddelen en eerampten boven het gemeen uitſteken, wier voorzaten de Konſt geoeffent hebben, was 't even of ik voor een doofmans deur klopte: 'T ſchynt dat zy my dies aangaande niet willen zeggen, om dat 'er geen gedagtenis zou blyven van 't geen waar van zy zig, uit een verkeert begryp, ſchynen te ſchamen.

Oulings en in later tyd hebben Waereldvorſten, luiden van den eerſten rang en geeſtelyke perſoonen de ſchilderkonſt geoeffent, en de gedagtenis tot luifter van hun geſlagt naargelaten. Onder de oude Grieken was zelf een wet (gelyk Plinius getuigt) welke gebod dat niemant de Konſt van ſchilderen vermogt te leeren, ten zy hy edel geboren was, en werd ook zulk een hooge prys voor die de zelve begeerden te leeren geſteld, dat gemeene luiden daar niet om mogten denken. Meer ſtalen van die koleur zouden wy uit dien winkel der oudheden vertoonen, zoo wy 't elders niet gedaan hadden.

Tabius Pictor uit een oud adelyk Roomſch geſlagt heeft de Schilderkonſt geoeffent en in 't vierhondert vyftigſte jaar na de grondlegginge van Rome den tempel des Geluks, welke ten tyden van

Keizer Klaudius verbrande, van binnen beschildert, en zyn naam daar by geschreven, 't zedert welken tyd dat geslagt vermaart door groote eerampten en verwinningen, den bynaam *Pictor*, Schilder heeft behouden.

Quintus Pedius, de Zoon van *Quintus Pedius*, die triumferend Borgermeester is geweest, ook Erfgenaam met Augustus van Julius Cezar, heeft de schilderkonst geoeffent tot zyn dood toe.

Hadrianus de vyftiende Roomsche Keizer heeft, behalve de meet- aard- en hemelloopkunde, speelen Dichtkunde, beeldhouden en gietkonst, ook de schilderkonst geoeffent, volgens de getuigenis van *van Mander*. En *Korn. de Bie* meld van verscheiden geestelyke Persoonen als den Kardinaal Francisus van *Verone* en zyn Broeder Hieronimus die een Predikheer was. *Innocentius* van *Imola*. *Don Bartolomeus* Abt van St. Klemens van *Aressò*, welke de schilderkonst met veel roem outyds geoeffent hebben. Dus meld ook Pater Abraham van St. Clara in zyn Boek *Iets voor allen* op pag. 380 van eenen Johannes de *Friesoe* van de Dominikaner orden die de schilderkonst oeffende, en ten tyden van Michiel Angelo leefde, die dikwils zeide: Dat Johannes in den Hemel klom, en aldaar de Beeltenissen der Heiligen schilderde. Maar 't is zonder gront dat gemelde Pater Abraham den Heere Christus meê onder de schilders teld, om deze rede: *Wanneer de zaligende Heiland van Capernaum naar Jeruzalem ging, en te gelyk op den weg predikte, was 'er een schilder Ananias genaamt van den Koning Abagarus van Edeffa gezonden om de waarde Beeltenis van den Heiland door 't penceel na te bootsen; maar konde den zelve geenzins treffen, door de glans die*

van

van het heilig wezen afstraalde. Dus liet hem de Heere Christus roepen, nam een doek en drukte de volkomen afbeelding van zyn wezen daar op, zoodanig dat het geen schilders penceel beter zoude hebben kunnen treffen, en zont het naar gemelden Koning. Dit gelykt eer naar spotterny, schoon hy zeit: dat die zelve doek huidendaags nog, in de Kerk van St. Salvator tot Rome bewaart word. Die Pater teld de waereld al meer munt aan die niet gangbaar is. 'T gaat thans zoo niet als het plag. De meeste menschen willen zig als de hedendaagsche Israëlitien geen munt laten in de hand stoppen, of zy moet van goed alooy en wel gestempelt wezen.

Philips Hertog van Orleans, thans Regent van Vrankryk heeft in zyn jeugt de Schilderkonst geleerd by den braven Konstschilder Coupel, en de zelve met yver en zugt geoeffent, zoo veer dat hy voor zig zelve in een der galeeryen van zyn paleis verscheiden stukken geschildert heeft, daar met roem van gesproken word.

Koningin Maria, eer zy tot de kroon quam, heeft (behalve dat zy konstig met de borduurnaald gewrogt heeft) ook in waterverf geschildert, waar toe zy zekere uren daags bestipt had, die zy yverig en naarstig in agt nam. De Konstschilder Math. Wulfraadt heeft my verhaald dat hy verscheiden Beeldjes en kleine Landschapjes van haar penceelkonst uitvoerig bewerkt gezien heeft, die de monsterring van een keurig oog konden uitstaan. Zy had tot onderwyzer meester Gibbson, die schoon bejaart zoo kleen van persoon was, dat hy pas op een tafel kon zien.

De Prins van Wales, Zoon van Koning Jakobus,

bus, die door zyne styfnekkigheid, en met zig tegens de wetten van Engeland te kanten, dien Prins het kroonregt benomen heeft, heeft in zyne ballingschap nog de Konst geoeffent. Franciskus Roetiers van Antwerpen Zoon van den stemfelsnyder van de munt van Braband was zyn onderwyzer in de Konst. Deze had een wyze van teekenen als *la Fagie* en schilderden Historien.

De Heer Wakkerbaart, Generaal van de Keurvorst van Saxen, was een yverig oeffenaar van de Konst. Als hy in den jare 1695 te Rome was, begaf hy zig onder de Bent. Zyn Bentnaam was *Alexander Magnus*. Hy teekende naarstig naar de antique Ruinen, en alles wat hy zynere keure waardig oordeelde te wezen. De Konstschilder Izak de Moucheron, die toen ook te Rome was, en omgang met hem had, heeft my verhaald, dat hy twee afteekeningen van hem heeft gezien op groot papier, 't eene van Rome en 't ander van Venetien, konstig naar 't leven afgeteekent. Ja zyn konstzucht ging zoo veer, dat zyn lyfknechts by beurten zig moesten oeffenen in de Konst. Zoo deed ook de Zweedtsche Krygsgeneraal Steenbok. Deze, na dat hy Altena uit order van zyn Koning in brand gesteken had, werd naderhand met zyn troepen, door de Deenen (hun Koning dit doen euvel nemende) omcingelt, en tot Krygsgevangens gemaakt, verscheiden jaren in de gevangenis zittende vermaakte hy zig door 't penceel, schilderende verscheide Landschapstukken, waar van hy sommige aan zyn Koning vercéerde. De Amsterdamsche *Courant*, heeft 'er in dien tyd ook van gemeld.

De Konstschilder Wil. Schellings meld in het *Dagregister* zynere vierjarige Reisbeschryving, van

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 231

van eenen Rénatus Koning van Sicilien, van wiens eigen hand een konststuk te zien is te *Avingon* in 't Koor van een der Kapellen van de Kloosterkerk, *der Celestinen*. Dit was een zinnebeeld van de Dood, of sterfelykheid, voorheen aan een geestelyke Dochter tot een Nieuwjaarsgift geschonken. Onder al de geschilderde voorwerpen in dit stuk is te verwonderen een spinwebbe aan een doodbaar, zoo konstig en natuurlyk geschildert dat men 't voor een ware spinweb zou aanzien. Onder het zelve staat een Latyns vaers: gejaarmerkt 1481. 't geen ver-
taald de voorbygaanden dus toespreekt :

*Aanschouwer blyf voor 't Tafereel wat staan ;
Daar yder Bloem, de broosheid van uw leven
Vermeld; dewyl hoe lusterryk verheven,
Zy, eer men 't weet, zal onverwagt vergaan.*

Ook gedenkt hy in zyne Reisbeschryving van Engeland aan Maria Stuart Dochter van Jakob den V. Koning van Schotland geboren 1541, en onthalt 1587 in Sprokkelmaand, na dat zy 20 jaren gevangen gezeten had op 't Kasteel *Frodigua*, om het konstig geteekent en gestikte behangfel, waar van wy in de levensbeschryving van W. Schellings zullen melden.

Wy zouden daar beneven een gantsche lyst van Konstschilders in vroeger en later tyd kunnen optellen welke door Keizers Koningen en Vorsten tot de waardigheid van Ridders en Baronnetten zyn verheven, verscheiden ook die het Borgermeester-
amt bekleed hebben, als *D. v. Delen* te Armuiden in Zeeland, *vander Lis* in 'sGravenhage, *Hendrik Verschuring* en *vander Ulft* te Gorkom, andere weer Regenten van Steden, als *Ger. Terburg* te

Deventer, die teffens ook Ridder was, en meer anderen, als ook een reeks van brave mannen die een eerlyken en godvrugtigen wandel geleiden in deugt, den waren Adeldom van een Christen, hebben nitgeblonken. Ja daar zyn geen *Maatschappen*, *Konstgenootschappen*, of *Gildebroederschappen* welke zeer talryk zyn, of ik maak my sterk om aan te toonen dat 'er meer schurfte schapen onder loopen, als onder St. Lucas Broederschap. Behalven dit word de Konst doorgaans van hun geoeffent buiten bedrog, en eerlyk behandelt, de Handelaars uitgezondert; want die gaan (als Pater Abram zeit:) *wel altyd met WAAREN om, maar niet alle, of altyd met de waarheid.* By gevolge vind ik geen reden dat zig iemand behoeft te schamen, dat 'er van zyn geilagt onder de Konstschilders geteld werden; zoo min als onder de Dichters; waarom ook And. Pels, in zyn vertaalden Horatius pag. 34 met recht zeit:

Voor 't ov'rig heeft gy u der Dichtkonst niet te schamen,

Als of zy kwalyk aan den grooten zou betaamen.

ô Neen; want Orfeus, zoo in zynen tyd geagt,

Die tolk der Goden, heeft het menschelyk geslagt

*Door vaerzen afgeschrikt van moord, en beestig
leeven;*

Waarom die brave naam den held is nagebleven,

Dat hy de Leeuwen, en de Tygers temmen kon.

Ja Vorst Amfion, die oud Thebe zelf begon

Te bouwen, kreeg dien naam, dat hy de harde steenen

Kon leiden door zyn luit, en vleijend dicht waar heenen

Hy wilde, enz.

Dit pleit heb ik voordagtig in dit tweede Boek-
deel

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 233

deel willen voorstellen, om dat sommigen, die als nog met hunne berigten (schoon ernstig daar toe verzogt) agter weeg blyven, daar door mogten overtuigt worden van hun dwaas opzet, en ik daar door gelegenheid vinden, om de levensbedryven van myne Konstgenooten, in meerder volkomenheid ten Toneel te brengen.

Thans lust het ons met de pen te weiden tot Pruiffen daar MICHIEL WILLEMANS geboren werd in 't jaar 1630; om dat hy Amsterdam voor Rome tot de Hoogeschool van zyne Konst-oeffeninge verkozen heeft, om door 't beschouwen van loflyke voorbeelden, en uit den omgang met de braafste vernuftelingen, zig in den opbouw van zyn Konst te bedienen.

Zyn Vader was een gemeen schilder, en te Lubek geboren.

Hy tot de Konst gekomen nam daar zoodanig in toe, dat hy met zyn twintigste jaar zyn tyd- en lantgenooten overtrof. Dit was hem niet genoeg, maar hy vertrok naar Holland, daar hy om zyn beleeft gedrag en Konst, by de Konstoeffenaars en konstlievenden welkom was. Hy voegde zig in gezelschap zynde, wel meest by J. Backer en Rembrant, in wier Konst, byzyn, en Redenvoeringen hy zoo veel genoegen nam, dat hy zyn voornemen van naar Italiën te reizen schortte, maar besloot een ruimen omtrek door Duitschland te doen, gelyk hy ook deed, en heeft in de meeste Hoven, inzonderheid de Keizerlyke Stad Praag, zyn brave Konst doen zien, en kwam naar een tienjarige reis te Lubek, daar hy zyn naam van wegen zyn Konst berugt maakte.

Onder zyne veeltallige Konstwerken word geteld de verbeelding van Vulkaan, smedende in zyn be-

rookte grot de Wapenen voor den Krygsgod Mars, 't geen hy geschildert heeft voor de Keurvorst van Brandenburg. Ook twee groote Tafereelen te *Bratesfau* / verbeeldende het oordeel van Salomon, en van Kambises. De meeste Kerken en Paleizen van Duitschland (om kort te gaan) pronken met zyne penceelkonst.

De liefde tot de Konst drong hem nog in zyn zestigste jaar aan, om zyn Schoonzoon KRISTOFFEL LUCa daar in t' onderwyzen, gelyk hy zyn Dochter ANNA ELIZABET WILLEMANS gedaan had, waar van men in Duitschland vele fraaije stukken ziet.

WILLEM DOUDYNS is geboren 1630, den laatsten dag van Wintermaand. 'sGravenhage mag met reden haar Oyevaars blazoën met deze Konstpaarel cieren, voortgesproten uit een Borgermeester, en Kolonel der Schutters dier plaats. Zyn eerste onderwyzer in de Konst was *Alexander Petit*.

Naderhand door reislust aangenoopt, trok hy naar Rome om de Konst naar de oude en beste voorbeelden voort te zetten, en bleef twaalf agter een volgende jaren in Italiën, dagelyks bezig met de Grieksche Statuen, en geagteste Roomsche Konststukken, af te teekenen, ook om zig eene wyze van schilderen te gewinnen die hem naderhand zoo beroemt gemaakt heeft. *Jan de Biskop* heeft zig inzonderheid naar den kostelyken voorraad zyn'er teekeningen bedient in zyn geëfste plaatwerk.

Hy is een van de eerste, of wel de voornaamste geweest die in den jare 1661, het Konstgenootschap, en d'Academie tot opbouw van de Konst hielp opregten in 'sGravenhage, waar van hy ook

na-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 235

naderhand verscheidenmalen *Directeur*, of Regent is geweest. Hy leende de hand daar ook aan tot het einde van zyn leven, het geen hy bereikte in 't jaar 1697, in den ouderdom van 67 jaren; de dood zig niet bekreunende het groot verlies dat de Konstschool door het missen van dezen *Diomedes* (dus was hy gebentnaamt) te dugten stond.

Hoe groots hy in zyne ordonantien was, hoe vast in het teekenen van zyne naakten, hoe breed en natuurlyk hy zyne kleederen plooiden, en hoe stout en kragtig, (om het tegen de braaffte Italiaansche te kunnen ophalen) hy zyne Konststukken schilderde, daar omtrent zou te vergeefs zyn veel te melden, aangezien het werk, genoeg bekend, zyn maker pryft. Onder vele van zyne berugte Konstwerken wil ik den Lezer, alleen tot een staal, na de Haagsche Vierchaar wyzen, daar hy Salomonseerste regt in drie vakken verbeeld heeft: en 't geen wy meer te zeggen hadden elders toe sparen.

Nu laten wy AR Y VANDER KABEL geboren te Ryswyk buiten den Haag in 't jaar 1631 volgen.

Zyn regte naam was *vander Touw*: maar zyn leermeester *Jan van Goijen* potfig van aart zynde, zeide: dat zulk een toenaam te gering en veragt voor hem was, aangezien men denken mogt dat hy na dat foort van *Touw*, daar men de halsfnoeren van maakt, waar meê men zulke die door snedigheid vinden dat niet verloren was opknoopt, vernoemt was: en dat het grootser stond datmen hem na een *Kabeltouw* benoemde. Zedert welken tyd zy hem altyd *vander Kabel* genoemd hebben. Hy is te *Lions* in Vrankryk gestorven, maar in wat jaar weet ik niet. Hy schilderde meest landschappen en watergezigten, had ook een Broeder ENGEL genaamt die de Konst oeffende. Dog wat
hy

hy schilderde weet ik niet: maar zyn tyd- en konstgenoot JAN van ASSEN geboren tot Amsterdam schilderde Landschappen en Historien met een vaardig en kloek penceel, die, wanneer men de zelve wat in afstand bezag, een goeden welstand hadden. Hy was een man van goed oordeel, dog bediende zig om 't gemak veelyds van de printen van *Ant. Tempeest*, inzonderheid in zyne stukken die buitenslands verzonden werden, gelyk hy ook dikwils verzendingen had naar Indien. Hy stierf 1695, ruim 60 jaren oud zynde.

Gelyk het Koorengraan, door den norschen kouden winter, die den grond met kille sneeuw bedekt, en de oppervlakte tot een yskorst doet vriezen, versmoort, of gekerkert blyft, tot dat de aangename Lentezon den grond verwarmt, de zaden bezielt, en doet opschieten, om in hun zaayzoen vrugten voort te brengen; zoo schiet ook het Konstzaat, door andere bezigheden gedooft, wanneer de Liefde tot de Konst, met eenschitterenden gouden zonnegloet gehult, de zelve met blinkende voordeelen toestraalt; en een wakkerder leven byzet, in 't prilste van den Zomertyd zyne vrugten uit. Dit zullen wy in de volgende Levensbeschryvinge van LUDOLF BAKHUIZEN bevestigt zien.

Deze was geboren te Emden in den jare 1631. op den 18 van Wintermaand. Zyn Grootvader was Predikant in Oostvriesland, zyn Vader Gerard Bakhuizen geheimschryver, en hy Klerk op 't *Comtoir* tot zyn 18 jaar. Dan hy verliet Emden, en kwam tot Amsterdam wonen in den jare 1650, om den Koophandel te leeren. De Heer Bartelot, die zyn Patroon was, had veel dienst van hem

hem, alzoo hy het Boekhouwen, en de Schryfkonst meesterlyk verstond. Maar hy bleef daar niet lang, alzoo de Konstgodin hem tot hare oeffenschool lokte; gelyk hy zig dan met zyn 19 jaar begaf tot het teekenen van den Scheepsbouw naar 't leven, zonder dat hy ooit de wyze van teekenen, of de behandeling van de teekenpen gezien had. Het leven was zyn voorwerp; en de drift zyn onderwyfster.

'T was in dien tyd de Gulde Eeuw voor de Konst, en de goude appelen (nu door akelige wegen en zweet naauw te vinden) dropen den Konstenaars van zelf in den mond. Weinig tyd had hy maar toegeleid op het teekenen van Schepen, wanneer hy zyn zweet door loon verzoet zag; want hy kreeg voor een teekening 10, 20, 30, eindelyk 100 en meer guldens; het geen zyn yver niet weinig aanzette.

Inmiddels kreeg hy kennis aan deze en gene konstoeffenaars, die hem aanmoedigden tot de penceeloeffening, daar hy wel geneigtheid toe had, maar niet wist hoe de zelve te behandelen. *Aldert van Everdingen* was d'eerste die hem een palet met verf en pencelen in de vuist stak om 'er een proef af te nemen. Dit ging zoo 't best mogt, met maken en hermaken; evenwel het werd een stukje schildery, en hy kreeg 'er 10 gulden voor. Dan vraagde hy eens dezen, dan eens genen, aangaande de tempering of vermenging der verwen, maakte zig door zyne leerbegerigen aart by elk bemint, en kwam hen op hunne schilderkamers, en in hunne bezigheid bezoeken, om af te zien hoe zy 't een en 't ander behandel- den. Grooten toegang had hy tot den Zeeschilder *Hendrik Dubbels*, toen den oudsten onder de
bend

bend der konstenaren tot Amsterdam, door wiens openhartig berigt hem groote dienst geschiede.

Op dien grond bouwde hy voort en kwam eindelijk zoo veer dat de roem van zyn Konst een groot deel van de waereld overklonk.

Hy was nyverig, stil, en borgerlyk van leven: deugtzzaam van aard en bescheiden tegens elk. Nam hy eenige uitspanningen, 't was altyd naar den Amstel, of Ykant, daarmen verschot van Vaartuigen vint; en altyd een Mastbosch van de toppen ziet wimpelen. Bestond Eool dan eens uit zyn windkolken te brullen, of de stormrioolen met zyn vuist op te rammeien; waar door de waterbaren, slag op slag schuimbekkende elkander vervolgen, den Zeeman met ingebonde reeven nootdrukkende om een goed heen komen te zoeken, naar de gereedste haven: dan gelufte 't hem (de minste zonden daar vermaak in vinden) somwyle in een steigerboot te stappen, en zig te laten voeren tot voor den mond van de Zee, zoo om de barninge van 't Zeewater tegens 't strant, als de veranderinge van Lugt en Water in die gesteltheid af te zien. En wel inzonderheid deed hy zulks wanneer hy voornemens was iet dergelyks te verbeelden op paneel; op dat hy daar van een levendig denkbeeld zoude meedragen, of het denkbeeld dat hy daar van had ververschen. Gelyk hy dan ook gewoon was, t'huiskomende zig op zyn schildervertrek op te sluiten, of niemant by zig te laten komen, op dat hy zyn oogmerk in 't schilderen bereikt, en aan zyn denkbeeld voldaan had. Met een woord gezeit: hy wist de menigvuldige veranderingen in die ligt veranderende Elementen wonder wel na te bootsen.

'T is veel gereeder, en ook met minder gevaar vermengt, Kool, Wortelen, en Rapen, Potten, Pannen, Bezem, en diergelyk keukengereedschap, naar zyn schilderkamer te torschen, om 't zelve naar 't leven af te beelden; ten minste kan ik begrypen dat Konstschilders, die met diergelyke denkbeelden zwanger gaan, geen grooten last daar van hebben, veel min bezorgt hoeven te wezen dat hun d'indrukfelen zullen ontschieten, aangezien dat hunne voorwerpen van dien aard zyn, dat, daar men ze eens geplaatst heeft, zy daar stil blyven staan. Egter hebben velen met het schilderen van beuzelingen hun voordeel bejaagt. 't Mag my nog heugen dat de Konstschilder *Gerard Dou*, boven zyn bedongen loon, voor het schilderen van min dan 25 wormgaatjes in een oud Spinnewiel 25 guldens kreeg. Wat zal ik hier van zeggen? Als myn Meester *S. v. Hoogstraten* aan 't Keizerlyke Hof was, was 'er ook een die zyn werk maakte van kleine portretjes in waterverf te schilderen, die hy zoo bevalig voor de Hofdames, met schoone koleurtjes wist op te pronken, dat zy 'er op verzot waren. *Hoogstraten* die vryborstig genoeg was, vreef dien Schilderbaas, (wanneer hy eens met hem alleen was) onder de neus: *Dat al 't geen hy maakte geen Konst mogt genoemt worden.* Die daar op tot antwoord kreeg, na dat hy een hand vol goud uit zyn beurs gehaald hem liet zien. *Mag dat geen Konst genoemt worden, daar zulks van komt?* Wat zal ik anders zeggen, als dat het hedendaags nog beurt, dat menschen zig aan beuzelingen, die niet om 't lyf hebben, en styve nettigheid zig vergapen; en Konstwerken die groots van vindin-

ge;

ge, vast geteekend, en wakker gepenceelt zyn, over 't hoofd zien?

Wy hadden van onzen BAKHUIZEN gezeyt: dat hy de natuur wonder wel wift na te bootfen, en vervolgen; Dat zulks ook de Reden is geweest, waarom zyn Konst aan de meeste Hoven gewild was.

In den jare 1665, lieten hem de Heeren Borgermeesteren van Amsterdam een groot stuk schilderen, vol gewoel van allerley Scheepen, en Jachten en hun Koopstad in 't verschiet, waar voor zy hem gaven 1300 gulden, en nog een vereering of geschenk daar en boven. Dit stuk diende tot een present aan den Koning van Vrankryk Lodewyk den XIV, die 'er groot genoegén in nam, en het in de *Louvre*, by meer fraije penceelkonst liet plaatsén. De Groot-Hertog van Toskane, de Koning van Pruiffen, de Keurvorst van Saxen, en verscheiden Duitsche Prinsén, hebben niet alleen van zyne Konstwerken gekogt, maar hem ook in eigen persoon komen bezoeken tot Amsterdam, om zelf keur te doen uit het geene hy gemaakt had. Gelyk hy ook de eer gehad heeft, dat de groote *Czaar* van Moskovien, hem niet alleen (terwyl hy eenigen tyd alhier zyn verblyf nam) heeft komen bezoeken, maar ook begeerde dat onze BAKHUIZEN in zyn by zyn verscheiden slag van Scheepen voor hem afteekende, en zyn Majesteit teekende op de zelve tyden (als inzonderheid geneigt om de Scheepsbouwkonst in den gront te leeren verstaan) meê eenige op papier. Op zyne Scheepsbouwkunde, en op de agting, die buitenlandse Konstbeminnaars voor zyn Penceelwerk hebben, zinspeelt de puikdichter D. van Hoogstraten in dit volgende vaers, daar hy tot zyn lof dus spreekt:

ô Konst-

ô Konstjuweel van Amsterdam!
ô Eer, ô luister van uw' stam!
De late nazaat zal u kennen,
Zoo lang alom penceel en pennen
In waarde zyn en hoog geacht;
Zoo lang de Scheepvaart blyft in kracht;
De Scheepsbouw, hoog in top getrokken,
'T gezicht der kenners kan verlokken.
Dan streeft uw Scheepeschildery
Alle and're konstenaars voorby,
En praalt in 't oog der Amstelaren,
Die dankbaar uwen naam bewaren;
Uw' naam, niet hier alleen verbreit,
Maar door alle oorden uitgespreit,
Tot in de Vorstelyke Hoven,
Die 't werk van uwe handen loven.
Dan helpt gy Dichteren aan stof,
Om uit te weiden in uw' lof.
Dan nooptge Apollen en Apellen,
Om u een eeuwige eer te spellen.
De Schilderkonst en Poëzy,
In onderlinge maatschappy
Getreên, vereeren u met kranssen,
En heffen u aan 's hemels transsen,
Daar uwe pen, zoo onbevlekt,
Zoo net, zoo eêl, het al voltrekt.

De yver tot de Konst bleef hem tot het einde van zyn levenstyd by: alhoewel hy toen inzonderheid veelyds met den steen, of het graveel geplaagt was, dat hy voor een bode hield die hem zyn aftogt kwam voorspellen; waarom hy zig ook by tyds tot die groote reis zoodanig gereed maakte, en getroost vervaardigde, dat de minste schrik en veran-

deringe, toen de uure naderde om te moeten van hier vertrekken, in hem (dus word 'er getuigt) niet kon bespeurt worden. Hy overleed in 't jaar 1709, op den 7 van Slagtmaand, oud zynde 78 jaren.

Zoo men alle de Konftwerken, die hy gemaakt heeft, eens by malkander zag, men zou zig moeten verwonderen over 's mans vlyt: en nog te meer als men daar by bedenkt; hoe veel tyd hy nog heeft moeten besteden tot het onderwys in de Schryfkonft, daar hy wiskonftige gronden of vaste leidingen toe uitgevonden had; en die hy aan verfcheiden voorname Koopluiden kinderen (alzooy hy daar in beroemt was) geleerd heeft; nevens een menigte uitgevoerde teekeningen, en geëfte platen. Waar uit men besluiten moet dat hy naauw een uur van zyn tyd ledig heeft laten doorflippen; een yver daar de Zeededichter Jer. de Dekker heel leerzaam en nadrukkelyk in dit volgende Vaersje op zinspeelt:

*Laat het kostelykst van al
U niet roekeloos ontslippen;
Dat 's de Tyd, die snel gaat glippen:
Nimmer by weerkeeren zal.
Och! hoe weinig is 't getal,
Dat zyn uren meet by stippen!*

Een zaak die zeldzaam is, en waar van ik geen ander voorbeeld weet, staat my nog te melden. Gelyk men tot Amsterdam voor gebruik heeft, dat men de gene welke de overleden ter begravinge verzelt hebben, met een glas Wyn beschenkt, en dat dóór de naastbestaanden verzorgt word: zoo had hy daar omtrent die zorg en bestellinge
op

op zig genomen. Want hy had den Wyn tot zyn Begraaffenis noodig zelf by zyn Wynkooper gaan uitproeven, en den zelven verzegeld doen wegleggen. Men vond ook na zyn Dood een zakje met geld, en daar in zoo veel guldens, als hy jaren oud was, afgepast voor de genen die hem ter aarde zoude dragen, nevens een geschrève lyst van de namen der Konstschilders die hy daar toe uit de Bende uitgekeurt had; met belasting van het zelve t' famen te verteeren.

Hier benevens, om aan te toonen dat hem de konstlust tot den avond van zyn leven is bygebleven, ontbrak nog te zeggen, dat hy plaatwerk onder den Tytel van den Ystroom, en Zeegezigten enz. in het 71 jaar zynes ouderdoms geëft heeft. Hy had ook altyd een zonderlinge geneigtheid tot de Dichtkonst, en dus vriendschap gehouden met de geagte Dichteren van zynen tyd, inzonderheid met de Heeren Francius, Broukhuizen, Antonides vander Goes, en D. van Hoogstraten. Onder verscheiden Gedichten op hem en zyne beroemde Konst gemaakt word het Latynsche gedicht van J. Broukhuizen boven alle geprezen, waar van de zin door gemelden Hoogstraten vertaald hier op uitkomt:

*E O O L, van niemand na te volgen,
Wanneer gy woedende en verbolgen
Het nat der zee ten hemel slyt,
Daar alles beeft en kermt en kryt,
En 't yslyk onweêr aangestoven
Roert alles van den grond naar boven,
En loeit met weêrlicht, stoot op stoot,
En bulderenden donderkloot;
Of streelt d'oplopendheid der baren,*

Q 2

E.3

En al den hemel op doet klaren,
 En stiert de schepen aan de ree;
 O stomme dichter van de zee,
 Wat zal ik eerst in top verheffen?
 Uw arbeid, die dit net kon treffen,
 Of uw weêrgadeloos verstand?
 Als gy 't penceel neemt in de hand,
 En maald de holle zee naar 't leven,
 Begint Leanders hart te beven,
 Daar vast het minnen hem berout.
 Ulysses schrikt voor 't woeste zout.
 Het oog aan d'andre kant vaart spelen,
 En ziet den harder vrolyk quelen,
 Al leggende op den oever neêr,
 By 't ruischen van't Ionisch meer.
 Wie heeft u deze konst gegeven,
 BAKHUIZEN, om zoo hoog te streven?
 Wat meester voerde u zoo ver heen?
 Dat was geen menschenwerk. o Neen.
 Maar gy hebt dit geschenk genoten
 Van Venus zelve, uit zee gesproten.

Zyn Beeltenis hebben wy geplaatst in de Plaat I boven aan, het Lyftcieraad met een Scheepskroon gedekt, en onder aan een schryfsen vertoont.

Wy hebben reeds een deel wakkere mannen in de Konst ten Toneel gevoert, en zulke die uit een konstkundig begryp, de voornaamste zaken in hunne konstwerken hebben doen spreken, als ook hun meeste Konst en vlyt daar op toegeleid om de byvoegselen naar de rede welstandig in te vlegten, geprezen, en tot voorbeelden (om dit loflyk spoor te volgen) de Schilderjeugt voorgedragen. Thans
 lust

lust het onsfommige gebreken, daar omtrent begaan, om de zelve te vermyden, voor te stellen.

Philips Angels in zyn *Lof der Schilderkonst*, is van begryp dat een regtschapen Konstschilder ervarenheid en kennis van alle Historien hebben moet, om voor te komen alle mislagen, die uit gebrek van onkunde voortspuiten. Onder vele (zeit hy) is my voorgekomen een stuk van een vornaam Schilder dien ik niet melde wil. Dezese toeleg was te verbeelden de *Weduw van Sarepta* met haar zoontje buiten de Stad hout sprokkelende, alwaar de Propheet *Ely* haar ontmoet: daar van gy lezen kond 1 Kon. 17. Omtrent deze Historie word vereischt een brandige drooge Lucht, dorre Velden en zwart verzengde Boomen, dewelke om de droogte die een gantsch jaar agter een duurde, hun jonggroen verlooren hadden: maar in plaats van dit in agt te nemen, had hy de lucht vol nevels en wolken en stormwind verbeeld. Dit laatste had hy willen uitdrukken door een Korenmolen dien hy op de Stadswal geplaatst had, gezwigt aan de vier einden van de wicken: daar beneven had hy de weiden verzien met een menigte Vee, en de Boomen zoo groen verbeeld als in 't prilste van den May. Wel aangemerkt van onzen Schryver, ten bewys dat de Konstschilder voor af de Historische beschryving niet eens zal hebben gelezen, ten minsten geen agt gegeven op dit zeggen van den Propheet: zoo waaragtig als de Heer de God Israëls leeft, voor wiens aangezigt ik sta, indien 'er Dou of Regen op 't land vallen zal, enz.

Hoe dat ook die Konstschilder die *Windmolen* in 't hoofd gekomen is (op die wys als zy thans in gebruik zyn) weet ik niet: aangezien die daar even zoo ontydig tepas gebracht is, als de *Pekelharing* in een stuk van *Jan Steen*, daar hy de Fabel van

Mitra, uit *Naso* verbeeld; daar dat gebruik van Haring en anderen Vis in te zouten, pas 300 jaren geleden uitgevonden is door eenen *Willem Beukelsen* van Biervliet. Zie *Batavia Illustrata* pag. 365.

Diergelyke misflagen van Schilders, nog in leven willen wy niet op de kaak zetten. Dog wie oulings den Duivel, daar hy den Heere Christus in de Woestyn door verzoeking en aan boort klampt, met een Monnikskap verbeeld heeft, is onder de Konstoeffenaars, en Printbeninnaars bekend, als ook dat groote meesters gekapte broeders by het Kruis van Christus en de Hemelvaart van Maria hebben geplaatst; dat even zoo veel te pas komt als of men Jonas den Boetprediker onder den boom der Niniviten verbeelde met een bef en mantel als thans by zulke luiden in gebruik is. Dog datmen gekapte broeders by de Hemelvaart van Maria heeft verbeeld, vind nog cenigzints verschooning, als men bedenkt dat zulke tafereelen voor de Geestelyken gemaakt zyn, die het ligt dus hebben gewilt, en dat zulke luiden die gewoon zyn alleen te praten, geen tegenspraak dulden willen.

De groote *Paulo Veronces* heeft meermalen de beelden, in oudtydsche Historien, naar de *Moden* van zyn tyd gekleed. Dus doet hy ze ook met geleibande kasjakken, gepikeerde broeken, en Spaansche kragen aanzitten, daar hy de Bruiloft te Kana in Galilea verbeeld. Dat ook zoo min te pas komt, als 't geen Pater Abraham in zyn Boekje van de *Ambagten* van een Schilder uit Oostenryk verteld, die de opwekking van Lazarus had verbeeld, en daar by een Doodbaar, waar op een gekruist Christus beeldje lag, en nevens het zelve twee brandende kaarsen, met een wywatervat.

My gedenk ook een stuk van den grooten

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 247

REMBRANT gezien te hebben, verbeeldende daar Martha aan Christus klagtig valt, dat Maria zig der huiszorge ontrekt en die alleen op haar laat aankomen. Hier zat Martha afgebeeld, koeken te bakken onder den schoorsteen, op de wyze als men hier te land gewoon is, in een Luikse yzere pan, in een tyd eer Luik eens Luik genaamt was.

Al zulke mislagen ontspruiten uit gebrek van History- en oudheidkunde.

Maar in deze wyze van berisping schynt my F. Junius, (menigwerf van my om zyn verstandig oordeel geprezen) versterkt met spreuken uit Horatius en anderen, tegen te streven, in zyn 3 Boek pag. 331, daar hy dus zegt: *Ten is myn meening gantsch niet dat men naar de opperste volmaaktheid, tot de alderminste deelen in de voorgestelde tafereelen zoekende, elk ding door een vieze en knibbelige korszeldheid aan het spitszinnigste begryp der Konstregelen zal toetsen; want men de overvliegende verstanden van groote meesters wat toe geven moet, wel verstaande dat men in kleine misgrepen beleefdelyk slap zy, zonder in grove en onduldeyke gebreken de zelve door de vingeren te zien. Het schynt in der waarheid of men zig boven andere menschen wilde stellen: of ten minsten niet gedagten dat wy meê menschen zyn die dolen kunnen, als men gants geen fouten in anderen wil verschoonen.*

Maar Junius, dit raakt my niet. 'T is ook myn meening niet alles aan het spitsvinnigste begryp der Konstregelen te toetsen, en voorts alles te wraken, en te berispen wat daar tegens aanloopt, wel wetende dat groote meesters wel eens mislagen begaan. *De grootte Homcer pleeg somwyle wel eens te sluimeren* zegt Horatius, met wiens konstigen

vertaler Andr. Pels, ik van de Schilderkonst zoo spreekte, als hy van de Dichtkonst:

*Niet dat ik een gedigt juist zoo volmaakt begeer,
Dat ik geen mislag in den Dichter zou verschoonen,
In 't Luitslaan geeft somtyds een' snaar wel and're
toonen,*

*Als hart, en hand begeert; men grypt by avontuur,
Al denkt men in B mol te grypen, in B duur.*

*Ook treft de pyl niet steeds, daar oog, en boog op
mikken.*

*Dus weet ik eene vlek, of twee wel in te schikken,
Die uit verzuimenis, of 's menschen zwakheid spruit;
Steekt maar het grootste deel des werks voortreflyk uit.*

De Konst is lang, en ons leven kort zeide Hippokraat. En Vondelzeit in opzigt van de Dichtkonst: *men klimt al bygende en zweetende, van langerhand, de steilte van Parnas op.* Deze spreuken geven te kennen, dat de Konsten langzamerhand bekomen worden, en de loop van ons leven te kort is, om tot de volmaaktheid van de Konst (die eenen langen omweg heeft) te geraken, de meesten zinken ter halver wegen zynde in 't graf, de minsten bereiken het topeinde: ja wat zegge ik, niemand heeft het zelve ooit bereikt, of de Konst in haar volkomenheid bezeeten. Zommigen zyn wel tot verwonderinge daar in gevordert; maar niemand heeft daarin ooit onberispelyk volmaakt geweest, en, geloof my, 't zal ook nooit gebeuren, dat ymant bevonden zal worden volmaakt in allen deelen van de Konst. Rafael, wiens penceelkonst als Goddelyk word geëerd, heeft meê zyne gebreken, dog zoo veel minder, dan hy meerder word geroemt. Waarom hy als nog den roem houdt, dat hy is de
Prins

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 249

Prins der Schilders. Over zulks zal zig niemand belgen dat ik fomwyl eens de gebreken ingeslopen in 't werk van wakkere mannen aanwyze; aangezien de zelve strekken tot bakenvieren; om zelf de onbekende klippen van gebreken, daar de konstroem schipbreuk door lyd, zorgvuldig te myden.

Ik wil my zelven zoo min verschoonen, als anderen berispen, want heb anderen op 't spoor volgende dikwils meê gedooft. 'T is ook myn meening niet, niemand te achten voor een groot meester in de Konst, ten zy hy van alle feilen vry is. 'T kan niet wezen. Immers wy hebben als nog geen voorbeeld dat ymant zoo veer in de Konst gevordert is, dat men van zyn werken zeggen kan datze volmaakt zyn; want wy zyn alle menschen die de gebreken onderworpen zyn, en by gevolge de berispinge. Derst ymant te voorschyn komen, die buiten verwaantheid zeggen kan op vasten grond, en door zichtbare stalen betogen dat hy de Konst volmaakt verstaat, wy zullen hem onder den lommet dier blinkende eerekroon, met de gantsche Konstschool roem offeren.

Tot meerder verschooning moeten wy ook zeggen dat wy met een goed hart van onze grootste Konstschilders zeggen, het geen Pels van de beroemste Dichters:

En 't moeit me in 't hart, als Hoofd, of Vondel somtyds missen.

De gebreken of misgrepen staan onder de berisping even als de Scholieren onder dien welke hun onderwyft; en dus is noodig dat de fouten aangezeen worden, om de zelve te verbeteren, of na-

derhand te myden. Of waar het beter, dat wy uit schroom van de beenderen der overledenen te ontruften, de leerbeegerige Jeugt, de werken der berugte meesters blindeling voor Orakelen in de vuist stopten, en lieten hun het pryslykste teffens met het gebrekkelyke maar dommelings volgen? zoo was 'er nooit geen verbetering in de Konst te wagten.

Daar zyn gebreken die uit gebrek van Konstkunde ontstaan: daar zyn 'er die by vergiffing of verhaasting insluipen: weer andere die uit gebrek van verstand spruiten. De tweede soort zyn door opmerking ligt te verhoeden. De eerste hebben wat meerder werk aan, dewyl men om daar toe te geraken den Konstberg met vlyt en arbeid wat hooger moet opklauteren. Maar de laatste zyn de gebreken die voortkomen uit gebrek van verstand, deze zyn ongeneeslyk; want gelyk de onwetende zig zelve niet kennen, zoo hebben zy ook geen drift om te zoeken 't geen hun ontbreekt. *Hier van daan komt het (zeit Gratiaan) dat, hoewel de hemel spraken zoo zeltzaam zyn, men haer niet meer van nooden heeft; aangezien niemant haer komt vragen.*

Ik wil als het spreekwoord zegt: *Niet hard Kinderen wesen.* De gebreken, die ik thans berisp, behooren niet zoo zeer tot het zakelyke van de Konst, als wel tot de byvoegselen: anders zou ik een scherpgetande roskam gebruiken, daar ik deze met een zachte onderwyzing zal laten doorgaan.

Immers zal yder, by wien de reden is gehuisvest, myn doen pryzen, inzonderheid wanneer hy een regt begryp van het nut dat uit dusdanige berispingen geboren word kent. Let maar eens met

met aandacht op het zeggen van den grooten Leonard da Vinci.

'T is met de Schilderkonst, zegt hy, niet gelegen als met de Musykkonst, dewelke sterft en te onder gaat, op den zelven oogenblik alsze geboren word, en by gevolg verdwynen de faalgrepen ook met haar te gelyk; maar de fouten in de Teeken- en Schilderkonst begaan blyven lang tot ontdekking van des meesters onverstant in 't leven overig.

Meergemelde Philip Angels, na dat hy den inhoud van een Tafereel door JAN LIEVENS geschildert, om des zelfs geestige vindingen, en byvoegfelen byzonder geroemt heeft, en gezeit dat zulke ongemeene eigentlykheden geoorloft zyn, en ten hoogsten prysselyk wanneer een Schilder die betragt, zoo vervolgt hy dus: Ook heeft deze geest zyn wonderbare nagedagten te kennen gegeven in de Historien van Bathseba uit te beelden, waar van wy lezen 2 Sam. 11. *Dat David, na dat hy Bathseba van zyn dack zig had zien wasschen, by straks boden zond om haar te balen, en geen omstandigheden meer. Zoo heeft deze wyvermaarde geest tot vercieringe van zyn werk, treffelyke na gedagten gehad: Eerstelyk dat ongetwyffelt deze bode zal geweest zyn, een oude Koppelareffe die tot zulks in 't gemeen worden gebruikt, en die boodschap niet alleen met den mond, maar ook door een brief zal hebben te kennen gegeven. Waar in hy wederom zyn zoete bedenkingen die hy hier over heeft gehad te kennen geeft, door dien hy een blos van eerbare schaamte op de wangen van Bathseba doet ontfeken op 't lezen van dien Minnebrief. Vorders had hy boven in de lucht Kupido afgemaalt, niet met een stale flits, maar met een vlammende pyl waar van een dunne rook opging, waar door men zyn poesle leden zag we-*

me-

melen, mikkende op die naakte schoonheid om haar boezem tot wedermin te ontsteken.

Deze byvoegfelen zyn geestig genoeg bedagt, en drukken de wyze, of den middelyken toeleg van een Geilaard om tot zyn oogwit te geraken duidelyk genoeg uit, door een Koppelaars, als ook door 't Zinnebeeld van de gewiekte Liefde den brand der hardstochten.

Onze schryver pryft zulks, en hangt 'er zyn zegel aan; dog die vriend *staat den bal* (als het spreekwoord zegt) *mis*; in opzigt dat het een Bybelsche Historie is, waar omtrent den Schilders zoo veel vryheid niet word toegestaan, als wel in waereldze Historien, en Fabelen. Buiten dat is 'er geen voetspoor, om te kunnen besluiten dat Koning *David*, door een oude Koppelaarster zyn brandende geneigtheid aan *Bathseba* zou te kennen gegeven hebben; aangezien het dan in haar keur gestaan zoude hebben, of zy zulks doen, of niet doen wilde. 't Stryd ook met de grootheid der Vorsten, de gemeene wegen te gaan, die gebieden maar, en het geschiet: boven dien is niet denkelyk dat de Koning het oogwit van zyn zending aan eenigen Hofbode, veel min aan een oud wyf (die alles wel zwygen kunnen dat zy niet weten) zoude hebben ontdekt. Ook willen wy ten beste van dat gezalfde Hoofd denken, dat 'er in opzigt van die zaak zoo veel tusschentyd niet verloopen is, als anders zou geweest hebben: maar dat hy haar straks heeft doen halen, en zy hem van na by zoo wel bevallende als van veere, hy in die hitte van zyn drift door overyling zig vergrepen heeft tegens de Goddelyke wet. De byvoegfels zyn een nootwendig cieraat, en dienen, om het voorname, of hoofdstuk van een

Tafereel op te helderen, en begrypbaar te maken voor den aanschouwer. Want gelyk door 't wel plaatsfen der *kommaas* en *punten* de woorden tot het regt beduit der zaken bepaalt worden, zulks zoo haast men een boek leeft weet en verstaat wat het beduit en zeggen wil dat men leeft: zoo geven de zelve in tegendeel, door verzuim van agtgeving of onkunde niet regt geplaatst, niet alleen verduistering en verwarring in de zinnuiding, maar maken zelf de zaken heel verkeerdt en onbevattelyk, zoo dat wy niet weten wat wy daar van zullen maken, of ramen kunnen wat de Schryver daar meê voor heeft. By voorbeeld, ik lees naar waarheid en in een goeden zin: *De meeste Menschen deugen niet, goed is God.* Zoo nu de (,) alleen niet wel geplaatst, in steê van agter *niet*, agter *deugen* staat, zoo is het niet alleen tegens de waarheid, maar godslasterlyk gezeit. En weet ik niet wat ik denken zal van 't geen ik lees. Dus is het ook in opzigt van de Konst met de byvoegfelen gelegen, zoo die niet tot de zaak passen, of wel ingevoegt zyn.

Nog eens. De byvoegfels zyn een nootwendige verciering, als de zelve eigen zyn aan het verbeelde. Gelyk het kantschrift dient, om de zaaklykheden in den text gesteld met den eersten opslag te weten, of de zelve op te helderen: overzulks dienen de cieraaden of byvoegfelen om het verbeelde te eerder, en straks te kennen, in steê van 't zelve door 't byvoegfel te verduisteren, als wy in 't laatste voorbeeld gezien hebben.

Alle, welke de spreuk: *Een Schip op 't Zand, is een baken in Zee*, te regt kennen, zullen onze berisping niet laken, maar pryzen; bespeurende dat onze Redenvoering de Schilderjeugt hier door

ten loots verstrekt, om dusdanige klippen zorgvuldig te vermyden.

De oude wyzen hebben een opmerkelyke zinspreuk ingevoerd die zegt: *'T is beter een zaak niet te doen, dan kwalyk te doen.* En hier op ziet dit volgende verhaal. Myn Meester Sam. van Hoogstraten had voor gewoonte, dat hy zyne Leerlingen wekelyks, in hun buitentyd een schets van eenig Historisch geval (waar toe hy ons het voorwerp aan de hand gaf) deed maken. 'T gebeurde dat ik een werkelyke schets, over een Schrifuurlyk voorwerp gemaakt, aan hem vertoonde, daar by ik tot vulling van het werk eenige omstandigheid tot cieraad verzonnen had, meenende daar door my wel degelyk te hebben uitgeflooft; maar myn broek was zoo nieuw niet als ik my wel verbeelde: want hy ten eersten (wyzende op dat byvoegfel) vraagde, *wat wil dat zeggen?* Ik antwoorde, *'k heb dat kwanzuis zoo gemaakt:* waar op hy tot my zeide, *men moet geen kwanzuisen maken; maar van alles dat men maakt reden geven, waarom men het gemaakt heeft, of anders niet maken.* Dus kreeg ik in plaats van Bon, een meesterlyke schram.

Even de zelve grondles geeft meergemelde Pels ook aan de Toneeldichters in zyn *Gebruik en Misbruik des Toneels* op pag. 47. dat wy op de Schilders toepassen 't geen wy voortaan zullen doen, daar het te pas komt in steê van op 't einde onzes Boeks, gelyk wy belooft hebben. Hy zeit:

*'t Zy ver dan, dat ik geen cieraden zou begeeren;
'k Bemín die, maar voor al bemín ik, door de gunst
Door Zanggodinnen, stof, en schikking na de Kunst.
Voor*

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 255

Voor 't overig, indien ze 'er voegen, kuntge u dienen
Van Kleedren, van Toneel, Vliegwerken, en Machie-
nen

Op 't vreemdst, en kostlykst; maar ik raad u, zoo 't cie-
raat

Zou stryden met de Konst, dat gy het agterlaat.

Om voort te gaan. Hoogstraten was een uitnemend bekwaam man om het wezentlyke van de Konst zyne Leerlingen in te prenten; maar gedoogde gantsch geen de minste vryheid, die afweek van de vaste regelen der Konst. Gebeurde 't dat d'een of ander tegens den text der Historie voordagtelyk iets daar by invoegde, wanende zyn vernuft daar door te doen blyken, kreeg die straks tot een les: *Dat men zig altyd moest be- vlytigen om waarheden te vertoonen; of dat men anders de valsche Denkbeelden hielp styven, en voortplanten.* Hy zag op iets waar in zy Rembrant en Laires hadden naargevolgt. En wilje weten wat Lezer, 't was de verbeelding van de Paradys slang, welk de eerst gemelde tegens de letter van den text aan in een print verbeeld had, van stal, als de vercierde Draken in de *Metamorphosis* van Ovidius: de tweede door een wanschepfel met een Vrouwenaangezigt. Wat Reden Laires daar voor mogt gehad hebben, ontschuldigt niet; ja my verwonderd dat zulk een groot licht in de Konst zulk een breuk voordagtelyk tegen de letter begaan heeft; immers meer als over Rembrant, van wien bekend is, dat hy zig naar geen regelen van de Konst (hoe algemeen goed gekeurt) verbond, maar eigen zinlykheid voor zyn regel hield; waarom de brave Dichter Andr. Pels, in zyn *Toneelwetten*, van hem zegt:
Wat

*Wat is 't een schade voor de Konst, dat zig-zoo braaf
Een hand, niet beter van haar ingestorte gaaf
Bedient heeft! wie had hem voor by gestreeft in 't schil-
d'ren?*

*Maar ach! hoe eed'ler geeft, hoe meer hy zal verwil-
d'ren,*

*Als hy zig aan geen Wet, of snoer van Regels bind;
Maar alles uit zig zelf te weten onderwind.*

Die geen beproefde leiding volgen wil kan ligt dolen; en die door een styfnekkige verwaantheid de zelve veragt, raakt nooit tot volkomenheid. Daarom heeft Grataan, (hier wel ter snee) gezegt: sommigen zouden wys werden, indien zy dat niet geloofden te zyn. Dus wil ik de schilderjeugt toespreken met de woorden van den Prediker daar hy zeit: *Indien gy het oor leent gy zult leeringen ontfangen, en indien gy vermaak neemt in toehooren, zoo zult gy wys werden.*

Al wie toeleg maakt tot het verbeelden van Historien doet best zulke te verkiesen, die hy oordeelt dat elk die wat belezen is straks kan kennen, en met den eersten opslag zien wat zy verbeelden, zonder dat men angstig daar na ramen moet, of de aanschouwer der Tafereelen lang in den dut gehouden word: het geen in opzigt van zulke alleen veroorzaakt word, wanneer zy in de duidelyke kenteekenen vermenging of verandering maken, en dus oorzaak tot duisterheid geeven. By voorbeeld: Ik zie een troep menschen met eenige huisdieren als vlugtende verbeeld, wat zal ik daar van maken: of waar op toepassen? maar zie ik verbeeld een troep yzerfmeden, welke nevens een deel Hanen ter Stads poort uitgedreven worden, straks zal

zal my op het zien van 't zelve in gedagten komen dat de Sybariten een volk tot alle weelden en luiheid overgegeven, de Hanen nevens de Smeden ter Stad uitdreven; om in hunne wellustigen slaap niet ontrufft of gestoort te werden, en nevens my allen, die Pet. Francius *Lofreden van den Haan* gelezen hebben. Even dus, wanneer men een Grieksche oeffenschool verbeeld ziet, en daar inkomen een man met een geplukten Haan, zal elk die het klugtig levensspel van Diogenes gelezen heeft, straks zien dat die man den Haan Diogenes verbeeld, die daar door de redenvoering van Plato beschimpte.

Het zy dan dat de Historien, die men verkieft om te verbeelden, hare eigen kennelyke teekenen en byvoegfelen met zig brengen, het zy men die van elders daar by toevoegt; zy moeten altyd eigen zyn aan de zaak, gelyk de Heer Ger. van Loon hier van heel verstandig in zyne *Inleiding tot de Penningkunde* dus zegt: *Dat 'er niets tot bycieraden moet geplaatst worden, dan 't geen op het bedoelde oogwit zyne betrckking heeft, en aan het zelve eigen is. Even gelyk op het Toneel geen Persoonagien worden geleden, welke niet tot het ten einde brengen van het spel wezentlyk mede werken; en word dat Toneelspel voor het volmaakste in dat deel gehouden, daar alleen zoodanige Persoonagien worden ten Toneel gevoert, die alle mede haar wezentlyk belang hebben, in het ontknoopen van de vertoonde zaak; en dus zyn alle byvoegfelen welke in plaats van luister by te zetten, de eenvoudige grootsheid, en 't wezentlyke komen te verdooven &c. p. 101. eindelyk, De bycieraden moeten de hoofdpersonadien zoo kennelyk maken, dat men niet genoot zaakt is daar boven te schryven, dit is die, &c.*

Even gelyk de kladschilder *van den Brande* deed,
van wien de Brabanders nog opzingen :

*Miefter Guiliam van den Brande ,
Groit van perfoin , mair klain van verftande ,
Schilderde op een en den zelven ftond ,
Eenen 'aas en 'aazene wind 'ond ;
En om te toinen dat 'y was eenen baaze ,
Schreef 'y dair boiven , dit is den 'onte , en dit is den
'aaze.*

Meer voorbeelden van dien aard zouden wy
kunnen bybrengen , zoo wy de langheid van onze
redenvoeringen niet vermyden wilden. Die op-
merkende is zal aan de ftalen wel kunnen zien van
wat aart dat het weefzel zou zyn.

Nu krygt zyn beurt BENJAMIN BLOK ge-
boren te Lubek 1631. Hy was de Zoon van
Daniel Blok , waar van wy op 't jaar 1580 ver-
meld hebben. De reden die wy daar toehadden ,
te weten om dat des zelfs Vader in 't Stigt
Utrecht geboren was , eifcht ook dat we den Zoon
gedenken , te meer wyl de zelve als een andere E-
neas zyn Vader en Moeder uit den brand , door
het woefte Krygsvolk gefigt te *Schwerin* ge-
red had.

Daniel Blok door dien brand 't effens van alles
wat hy bezat berooft , liet in zyn armoede 4 Zo-
nen na , waar van 'er 3 hun toevlugt tot de Konft
namen te weten Emanuel , Adolf , en onze BEN-
JAMIN.

Het fchynt my toe dat Frederik Adolf Hertog
van Mekelenburg medelydig over dit ongeval ,
het huisgezin dienft gedaan , en onzen BENJA-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 259

MIN onder zyn opzigt of bezorginge genomen heeft.

Het eerste proefftuk van zyn Konft en vernuft dat hy maakte was het pourtret van den Hertog, ten voeten uit met de pen, waar over yder die het zag zig verwonderde. Dit was in 't jaar 1647 en kort daar aan fchilderde hy met levendige kleuren het gantsche Hofgezin van Saxen. Daar na heeft hy in Hongaryen voor den Graaf Franciscus verscheiden Tafereelen en Altaarftukken gefchildert, welke byzonder geroemt worden.

In den jare 1659 is hy met voorschryven van gemelden graaf naar Italiën gereift, waar door hy toegang kreeg tot de beste Konftkabinetten. Na dat hy nu te Venetien, Florencen, en Romen eenige jaren had in de Konftoeffening doorgebracht, en vele voorname luiden, onder anderen ook de Beeltenis van den berugten *Pater Athanazius Kircherus* gefchildert had, is hy wedergekeert in Duitschland, en trouwde 1664 met *Anna Katrina* Dochter van den vermaarden *Johannes Tomas Fischer* van Norenbürg.

Deze ANNA KATRINA ftak uit in 't fchilderen van Bloemen zoo in Oly- als Waterverf, en had voor haar trouwen altyd haar werk gemaakt van de Vorstin met hare Dochters daar in te onderwyzen.

Sandrart getuigt: dat hy 't geluk gehad heeft dat zy tweemaal van hem gefchildert is geweest: en, dat zy wanneer hy zyn Boek van de Schilders fchreef, nog in leven was.

De steile konftberg, die velen zoo zwaar in 't beklimmen valt dat hun het zweet uitbreekt eer zy ter halver wegen zyn (*per aspera ad ardua,*

langs steilten klimt men naar boven) heeft weer anderen ligt gevallen als blyken zal in de volgende levensbeschryving van KRISTOFFEL PIERSON geboren in 's Gravenhage den 19 van Bloei maand 1631.

Deze voortgesproten uit een geagt geslacht heeft zyne lentejaren zoo met het leeren van de Latynsche en Fransche talen, en Teekenkonst, als ook naderhand met het schryven op een Comptoir doorgebracht. Maar van jongs af tot de Schilderkonst geneigt, en door omgang met * BARTHOLEMEUS MEYBURG, (die maar een jaar of drie ouder als hy, en na zyne jongheid een braaf Schilder was) aangespoort, nam besluit om tot de Schilderkonst over te gaan. Waarom hy zig dan op zyn 20 of 21ste jaar by gemelden MEYBURG begaf. En zig maar een jaar by hem geoeffent hebbende ondernam hy stoutmoedig Pourtretten en Historien te schilderen, nemende zyn woonplaats tot Schiedam. Dog zyn oude Meeſter en goed vriend spoorde hem in den jare 1653 aan om een reis met hem te doen naar Duitschland, gelyk geschiede.

In het te rugreizen (het Zweedse Leger op dien tyd omtrent Bremerveurde leggende) maakten zy kennis met den Veldmarschalk Wrangel wiens beeltenis zy nevens meer andere Generaalsperfoonen door hun Konstpenceel afmaalden, waar voor zy rykelyk beloond werden. Gemelden Veldmarschalk was daar meê zoo wel voldaan, dat hy hun op alle wyzen tragte te bewegen, om te trekken naar het Hof van de konstminnende Koningin
Chrif-

* Deze was te Mazelandfluis geboren, een braaf Pourtretten en History Schilder. Hy heeft naderhand aan verscheiden Duitsche Hooven geschildert, en leefde nog in 't jaar 1661.

Christina; hun aanbiedende brieven van voorfchryving om haar Hoffchilder te worden; waar toe MEYBURG geen genegenheid had, en PIERSON daar toe niet kon besluiten, om dat hy ruim een half jaar te voren getrouwt was: dus zy dien roemrugtigen Veltheer voor zyne aangeboden gunst bedankten, beleeft hun affcheid namen, en hun reis naar Holland bevorderden.

Van Schiedam vertrok PIERSON in den jare 1654 met zyn huishouden naar Gouda, en heeft daar veel Pourtretten, en Historystukken zoo klein als groot niet een stout penceel, en goeden welstand geschildert, welke zoo in die Stad als elders by Konstminners gevonden werden. Zien- de ook dat het Jachttuig, Vogelkouwen, en Schietgeweer geschildert door *Leemans* toen in byzondere agting was en wel betaald werd, begon hy deze wyze van schilderen meê ter hand te nemen, 't geen hem zoo toeviel, dat nooit iemand hem daar in gelyk geweest is, als by de stukken in handen van vele Konstkenners blykt, die zoo natuurlyk geschildert zyn dat yder ding in 't byzonder schynt van den wand af te hangen, waar door menigte van menschen bedrogen zyn geworden.

Door hem zyn ook alle de glazen in de St. Jans Kerk tot Gouda, door de berugte *Crabetten* en anderen Konstig beschildert, in 't klein op perkament afgeteekent. Welke teekeningen onder de Heere Borgermeesteren beruften.

Van Gouda begaf hy zig wederom in 't jaar 1679 met ter woon tot Schiedam op 't verzoek van zyn tweede Vrouw, die daar woonagtig was en haar vrienden had. Hier bleef hy tot den jare 1691, wanneer hy zig voor de tweedemaal tot Gouda nederzette, daar hy tot het uiteinde

van zyn leven met veel lust en yver Penceel en Pen gevoert hebbende op den 11 van Oegstmaand 1714 is gestorven, oud zynde 83 jaren en 3 maanden min 8 dagen.

's Mans naam is door het maken en uitgeven van vele geestryke Gedichten, zoo wel als door zyn Schilderkonst, berugt.

Wy zouden zyn Beeltenis by zyne levensbeschryving geplaatst hebben, zoo zy ons niet te laat was toegezonden: dog de konstlievende Arn. van Halen heeft zig van de zelve bedient, en ze in zyn Kabinet onder de beeltenissen der Nederlandse Puikdichters geplaatst. Welk getal reeds tot over de hondert is aangegroeit.

De gryze bevinding heeft dikwerf doen zien dat het vernuft den Vrouwen, wanneer het zig tot eenig Konstwerk zet, dat der mannen niet hoeft te wyken, waarom ook de Dichter van 't *Vrouwenlof*, (na dat hy eenige stalen daar van heeft aangewezen, zeit :

Want Vrouwen zyn heel sneêg, begrypende en verstandig,

Gezwint van oordeel, en ook moedig en knaphandig

Om groote zaken, met een mannelyk bestaan

Snel uit te voeren, na 't wel wikken en beraân.

Om een voorbeeld aan te wyzen brengen wy Juffrouw ROZEE op 't Toneel onder de Schildereffen.

Deze geboren tot Leiden in 't jaar 1632, heeft, (ik weet niet door wat wyze van doen, of wat voor werktuigen zy daar toe gebruikt heeft) van allerehande koleur van uitgepluisde zyde op paneel we-

ten

ten te verbeelden Landschappen, Bloemen, Gedierten, Pourtretten enz. zoodanig dat men in een weinig afstand niet anders kon zien dan dat de zelve dingen, met verf, door een welbedreven penceel geschildert waren.

Een van hare Konftwerken, waar in een oude ftam van een boom kwam, een spin in haar web, en voort een Landschap, werd voor 500 guldens verkogt, de ftam was zoo natuurlyk met zyn schors, kwasten, en most bewaffen, als ook de spin met haar fyne weffel, naar 't leven afgebeeld, dat het werk elk tot verwondering strekte, te meer alzo men de wyze hoe het zelve gemaakt was, niet konde begrypen, waarom het gemeene volk van haar zeide: dat zy tooveren konde. *M. Carre* die verſcheiden van hare Konftwerken gezien heeft, zeit: *dat zy een pourtret gemaakt had, dat wel geleek, zynde de koleuren van 't naakt zoo zagt in een gedommelt en ſmeltende even of het met olyverf geschildert waar geweest.*

Een ftuk van haar beste werk is by den Groot-Hertooqe van Florencen, en andere elders, daar zy veel geld voor gekregen heeft.

Zy ftierf ongetrouwt in 't jaar 1682, in den ouderdom van 50 jaren.

Haar volgt de brave Amsterdamsche Konftſchilder WILLEM SCHELLINKS. Deze wanneer hy de Konft meesterlyk verftond en tot reizen geneigt was, vond daar toe een ſchoone gelegenheid, wyl den Heere Jakob Thierry de Jonge een zugt becroop om vreemde landen te bezien met wien hy tot gezelschap meê ging. Deze reis nam aanvang op den 14 van Hooimaand 1661 en duurde tot den 24 van Oegftmaand 1665. binnen welken tyd zy *Engeland, Vrankryk, Italien;*

Sicilien, Malta, Duitschland, Zwitserland enz. bezien hebben: *niet ter loops* als het spreekwoord zegt; maar met naauwe agtgeving op alles wat opmerkenswaardig is, zoo ten opzigt van de gelegenheid der plaatsen, als van de gewoonte der volken, oude gedenkteekenen, graffchriften, konstwerken enz. waar van SCHELLINKS niet alleen een naaukeurige aantekening gehouden heeft, maar zelf een menigte van afteekeningen van Steden, Kasteelen, Bergen, Schepen enz. naar 't leven gemaakt.

De teekeningen zyn verstroot onder de liefhebbers maar de memorien zyn bewaart; want zynde hy van de reis weder tot Amsterdam gekomen zyn dezelve, met aanmerkingen van de beste Schryvers in drie boeken verzamelt, waar van thans meergemelde Arn. van Halen bezitter is. Wy deze geschreve boeken doorbladerende hebben hier en daar van 't geen wy oordeelden dat den Lezer zoude behagen (buiten 't geen de Konst raakt) een kort uittrekzel gemaakt.

Onze reizigers te Londen gekomen gingen eerst den *Towr* en alle de geweerkamers bezien, alwaar ook de harnassen en steek- en schietgeweer van verscheiden Koningen vertoont worden, daar SCHELLINKS zoo naauwe aantekening van gehouden heeft, dat hy de *Zwanshoefelyn* van Koning Henrik den VIII^{ten} die daar meê vertoont werd, en hoe alle Vrouwspersoonen gewoon zyn een spelt daar op te steken, en daar een weer van af te trekken, om de kittelagtige gedagtenis daar by te vernieuwen, heeft beschreven.

Wy volgen onzen reiziger tot de Beurs van Londen, daar hy een naamlyst op maakte van der Koningen en Koninginnen beelden die rond om in nissen staan, van den jare 1060 tot den jare 1660. Hy merkt

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 265

merkt ook aan, wanneer de Beeltenissen van Karel den I^{ten} voor de tweedemaal werd opgezet; dat Olivier Kromwél het eerste beeld de handen had doen affmyten, en boven het zelve met goude letteren fchryven CAROLUS PRIMUS TIRANUS EST; en naderhand het zelve geheel doen verbreken. Van daar quam hy tot *Westmunster* om de groote Hal, 't Hof van *Justitie* te zien, door Koning Eduard den tweeden gebouwt; die 19 jaren 7 maanden en 5 dagen geregeert hebbende ftierf 1327. of zoo anderen willen door Richard den II^{den} die 1399 ftierf, na dat hy 22 jaren 3 maanden en 14 dagen het ryk beftiert had. Voort zag hy ook de zitplaats van 't Hoogerhuis om de heerlyke tapytzeryen, waar meê de wanden bekleed zyn, en waar in alle de Zeeflagen onder de Koningin Elizabeth en Eduard konftig afgebeeld zyn, neffens de beeltenissen der Zeeoverften, die in lyften ophangen, inzonderheid het konftig * geborduurde behangfel, agter de zitplaats des Konings te zien. Als ook de verfcheiden Konftkamers met de keurlykfte oude en nieuwydze Italiaanfche en Nederlandfche penceelkonft behangen. Dus meld hy ook van een lange groote zaal rondom tegens den muur behangen met de pourtretten der Profefforen, en afbeeldzels der aloude Artsen, in de Univerfiteit te *Oxford*. Aanmerkelyk is de Beeltenis van

Ka-

* Hier in ftaat in 't midden een Vrouwenbeeld verbeeldende de Lente zeer fraai en konftig van teekening en zwier, dit is met allerhande levende koleuren en goud en zilverdraad met de naald gewrocht, door de Koningin Maria Dochter van Jakob den V. Koning van Schotland en Moeder van Jakob den I. Koning van Engeland die na Elizabeth op den troon kwam, als zy op het Kasteel *Frodigua* gevangen zát.

Karel den I^{ten} zoo 't schynt konstig met de pen geteekent, maar van na by bezien, zyn de arceeringen en de omtrek van het wezen en de kant van de kraag, leesbare geschreven letteren, en kan men de Psalmen van David, en nog andere texten uit de H. Schrift daar uit lezen. Dus meld hy ook van eenige oude Konststukken die hy gezien heeft te Cambridge in St. Jans Collegie gestigt 1508 door Margareta, *Comteffe* van *Richemond* de Moeder van Koning Henrik den VII^{den}. Namentlyk haar beeltenis knielende voor een tafel daar een boek op leid. De beeltenissen van Johan Williams Bisschop van *Lincoln* en andere begunstigers van dit Collegie zyn 'er meer.

Van hier stappen wy met hun over in Vrankryk tot *St. Cloud* door menig konstig poutret der voorname Edelen van Vrankryk opgeciert. Van daar in 't Paleis van Lutzenburgh daar een menigte van konstige schilderyen, ook in verscheiden heerlyke stukken in de groote galery het leven en bedryf van Maria de Medicis, door Rubbens geschildert, te zien zyn, van welke wy in 't leven van Rubbens gemeld hebben, waarom wy den inhoud der zelve overlaan. Hier ontmoette hun de Konstschilder W. Valliant, waar van Jak. Thierry zyn poutret liet schilderen.

Te *Fontaine Bleau*, waar van onze schilder een breede beschryving doet, meld hy van een kamer met konstige kleene tafereelen met goude lyften, ook de beschilderde *Voliere* of 't Vogelhuis.

De groote zaal waar in konstig verbeeld staat de aankomst van Maria de *Medicis* tot *Marseillien*, nevens alle de Veltslagen of verwinningen van Koning Henrik den IV. De Hartengalery waar men in zeven groote vakken, gemelden Koning Henrik kon-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 267

konstig afgebeeld ziet, jagende een wild zwyn, of hart, of eenig ander wild na. In 't verschiet *Fontaine Bleu*, *St. Germain*, of eenig ander aange-naam gezig, enz. *La Chambre Neufe*, in welke voor den schoorsteen *Madame Gabriele*, *Matres*, van Koning Henrik den IV, in de gedaante van Diana verbeeld, konstig afgeschildert staat.

Te *Florenzen* gedenkt hy de konstige Grieksche schilderyen in fresco op de muur van een galery in *St. Marco*, en nog een andere galery eer men in de Kerk komt door *Andrea del Sarto* geschildert. Ook meld hy van verscheiden zalen en kamers in het Paleis met heerlyke Konst van oude en nieuwe meesters, welke onschatbaar zyn.

Te *Siena* gedenkt hy aan de berugte Boekkamer in de Domkerk welke wanden konstig in fresco met beelden en Historien beschildert zyn, en met goud geciert.

1664 op den 1 van Grasmaand kwam hy te Rome daar hy van den braven Dichter Reynier Anflo verwelkomt werd; en op Palmzondag was hy in *Monte Cavallo*, daar hy de eer had van de pantoffel van Paus Alexander den VII te kussen, van wien hy ook een gewyden palmtak ontving. De Heer Hontom van Amsterdam was met hem. Hy meld in 't byzonder dat hy in de Kerk *Madonna della Scala*, of L. V. der Trappen een konstig stuk gezien heeft van Honthorst, zynde Kaarslicht, verbeeldende de onthoofding van Johannes, verscheiden van Rubbens, en boven 't hoog altaar een konstig stuk van *P. Cortone*.

Te *Napels* zynde gedenkt hy aan het overkoste-lyk Konstkabinet van *Caracciolo*, *Prior* van Malta, en aan het gewelf en de muuren van de Kerk *St. Severino* konstig in *Fresco* geschildert door *Bellisarius*,

rius, die van de fteigerung dood viel. Hy fchryft vervolgens dat hy in het *Convent* der *Catbuizer* Monniken van St. Martyn een ftervenden Christus heeft gezien door *Spanjolet* verwonderlyk konftig en kragtig gefchildert. In verfcheiden vakken het lyden van Christus verbeeld door *Lucas Canftagie* en *Cavallier Jofepin*. Het welfzel van *Lanfranco*. Tuffchen het welfzel en de *Kolommende* Propheten door *Spanjolet*. Zeker ik moet van dezen zeggen, dat hy voor een der grootfte meesters in de fchilderkonft mag geagt werden: want ik een naakten Proteus van hem gezien heb te Londen in de Konftzaal des Hertogs van *Grafton* zoo fchoon en vaft geteekent, en zoo natuurlyk en kragtig gefchildert, dat 'er geen penceelwerken tegen konden ophalen. In 't gemelde Kloofter was boven het hoogaltaar gefchildert de geboorte van Christus door *Guido Reni*. In een der Kloofterzalen het laafte avondmaal van Christus, door *P. Veronees*, en weer in andere niet min konftige penceelwerken van *Michiel Angelo Caravagio*, van *Mico*, of *Dominicino*, en *Luca Jordaans*.

Met veel roem fpreekt onze fchilder ook van een groot altaarftuk in 6 perken afgedeelt door *Polydoor* gefchildert in 't *Capuciner* Kloofter te *Meffina*.

Het menigvuldig getal van uitnemende Konftwerken van onzen reiziger op zyn daglyft geboek als hy te *Rome* was, zullen wy voorby ftappen, alzo die van ons elders aangeroot zyn, en over zulks maar eenige byzonderheden aanmerken, narmelyk dat hy van *Napels* naar *Rome*, reisde in 't gezelfchap der Heeren *F. Kerffeboom*, en *G. Sabé*, en de Konftfchilders *N. Donkers* en *Alex. Petit*, en dat hy te *Rome* vond den Konftlievenden Heer *Beereftain* van *Delft*, *Jaques Valliant*, vander

Ca-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 269

Cabel, en *Rammelman*, met de welke verzeld hy de Kamer in de herberg, waar de Bentvogels gewoon zyn te komen, ging zien, daar de muuren in 't rond beteekent zyn met de pourtretten der Nederlandsche Konstschilders, als ook van andere gewesten: dog de beeltenissen der Francen waren op dien tyd uitgeveegt, of daar was schram over gegeven, zoo dat van de zelve niets te zien was.

Met dit zelve gezelschap verzelt heeft hy het Kasteel *St. Angelo* wezen gezien; en spreekt hy met grooten lof van verscheiden Konstzalen door *Perryn del Vago*, en *Daruel de Volterra* in *Fresco* geschildert. Den zelve dag zag hy de *Academie* van *St. Lucas*, zynde agter het *Capitool*, by *Campo Vaccino*, daar een menigte van boodseerzels, modellen en teekeningen ophing, door de Jonge Konstoefenaars om stryd, of om de prys gemaakt. In deze zaal in 't rond behangen met de pourtretten der beroemste oude en nieuwtidsche meesters, is ook te zien het ware doodshoofd van *Rafaël d'Urbyn*, staande op een pedestal, met een Latynsch byschrift: waar van de zin aldus is:

*Dit is die RAFAEL. natuur begon te beven
Als overmant van hem, en stiet hem uit het leven.*

Naderhand ging hy met *R. Anslo* meergemeld, het berugte kabinet van *Pater Kircherus* te *Chiesa Novo* gezien vol van wonderre en zeldsamen Rariteiten.

Te *Malta* zynde heeft hy (geneigt zynde om alles na te sporen) de Ruynen, of overblyffelen van het oude *Melite*, op en dicht by het zelve op nieuws herbouwt, en *Malta* genaamt, gaan gezien en verscheiden afteekeningen daar van gemaakt, waar
van

van ik 'er twee heb gezien, waar van de verbeelding vreemd en geestig is, en doet zig daar in zien

1. een uitgeholde rots als een portaal waar in (zoo men zeit) de Apostel Paulus na zyn schipbreuk zou geslapen hebben. Hier in werd in 't jaar 1624 een deurgang gevonden tot een onderaardsche Kappel, of eer een begraafplaats, want men in de zelve alzints doodsbeenderen en bekkeneelen ontdekte.
2. de verheven plaats van waar de Apostel den Meliters het Evangelium gepredikt heeft, daar een gedenkteeken opgerigt is.
3. De overblyffelen van St. Paulus Kerk, door de eerste Christenen gebouwt op de plaats waar de Kruisgezant de adder van zyn hand aflingerde in 't vuur. 1616 is hier nevens aan een Kerkje gestigt door de Grootmeester *Alofi de Wignacourt*, wiens beeltenis konstig geschildert, zig boven 't Altaar doet zien in het tafereel waar in Paulus verbeeld staat, zig warmende by het vuur, als hy uit de Zee ontkomen was, nevens een deel vrouwen en mannen op zyn oud Maltezers gekleed, en onder het zelve dit Latyns schrift:

*Vipera ignis acta calore frustra Pauli manum invadit:
is insulæ benedicens anguibus & herbis adimit
omne virus.*

Dat is:

Een adder door de warmte gaande geworden vat de hand van Paulus, die het eiland zegenende den Slangen en Kruiden al hun vergif beneemt.

Te *Lorette* zynde heeft hy alles naaukeurig bezien en aantekening daar van gehouden, maar niets

niets van het zelve dient in onze kraam dan 't geen hy in de *Apothecary* gezien heeft, te weten 300 zoo groote als kleene Vazen of Potten konstig beschildert met Bybelsche en Romeinsche Historien door *Rafaël van Urbyn*. Koningin Kristina van Zweden, in bedevaart daar zynde, had groot bevallen in dezelve, en hiel daar om sterk aan by den Paus, waar door zy 'er een verkreeg. Men zeit dat yder der zelve 700 *Scudien*, waard geschat worden. Het is eerder te geloven dat deze Potten dus door hem geschildert zyn, dan dat Maria in dat houte huisje zou geboren wezen, en gewoont hebben, 't geen wel het voornaamste is dat te Lorette meê vertoond word, om dat vele willen dat *Rafaels* Vader een Potte- en Schotel-schilder geweest is, en hy in zyn jeugt hem daar meê in geholpen heeft. De heer Jan van Beuningen heeft een beschilderde Schotel gehad, die men zeide dat van hem geschildert was. Deze had, in opzigt van teekenen en ordonantie, veel gelykheid, naar zyne Bybelsche Tafereelen die in print uitgaan.

Te *Venetie* liet hy zig met gezelschap voeren na St. Georgio zynde een overheerlyk *Convent* der *Benedictiner* Orde, gelykende eer Koninglyk als Geestelyk. Hier pryft hy ongemeen twee stukken in het Koor door *Tintoret* geschildert, het laatste Avondmaal van Christus, en 't verzamelen van 't Manna in de Woestyn. Nog de Martelizatie van *Cosmo* en *Damiaans*: de steeniging van *Stefanus*: de hemelvaart van *Maria*, en andere stukken van den ouden *Bassan*. Ook een Kersnacht, en Martelizatie van *St. Lucia*. En in de Boekkamer 5 stukken, Zinnebeelden van een leerling van *P. de Courtone*. Hy roemt ook het Paleis

leis, de Konstvertrekken en groote Eetzaal van den *Doge*, om de heerlyke Konst van *Tintoret*, *Bassan* en anderen; ook het wonderkonstig stuk van *Titiaan* verbeeldende de Historie van *P. Martyr*, in *St. Salvator*. Welke Kerk ook met pragtige begraafplaatsen, van Mannen die voor die *Republyk* gestreden hebben is opgeciert, als van *Marco Antonio Paragadino*, welke 1570 op *Cyprus*, door de Turken belegert zynde aan de opeischers dier Stad antwoorde: dat hy zig liever wilde laten villen, 't geen hem ook te beurt viel; want de Turken dezelve veroverende, als hy in hun handen viel, werd hem keur gegeven, of zyn geloof af te zweren of zig levendig te laten villen. Hy verkoos het laatste; en alzoo geen Turk dit doen wilde, gebruikte hier toe een Jood, dog het vel hem ten halven lyf afgestroopt zynde, stierf hy. Met menigte van diergelyke vremde gevallen heeft hy zyne Reisbeschryving doorweven. Dog zy behooren niet tot onze kraam. Dus willen wy hem spoedig volgen van *Venetien* tot *Padoa*, over *Verona*, *Mantua*, *Trenten*, *Munchen*, daar hy alle de Zalen van het Paleis des Hertogs van Beyerens, met konstige Schilderyen en Marmere *Statuen* beschryft, dat wy overstappen; alzoo wy elders daar toe gelegenheid vinden. Dus spoeden wy met onzen Schilder door *Augsburg*, *Regensburg*, *Noremburg*, *Hanauw*, *Frankfoort*, *Worms*, *Frankendaal*, *Heydelberg*, *Spiers*, *Straatsburg*, *Brizack*, *Bazel*, *Zurich*, *Baden*, *Bern*, *Mentz*, *Keulen*, *Mulheim*, *Duldorf*, *Kleef*, *Nimwegen* en *Utrecht*, van daar hy quam den 23 van Oegstmaand 1665, tot zyn geboortestad *Amsterdam*, zynde toen 31 jaren oud, als ons gebleken is aan de onderteekende Gezontheids Brief, naa onderzoek van het *Collegie* der

Art-

Artzen te *Messina*, op zyn 30 jaar, 1664. om te *Napels* te vertoonen. Overzulks hebben wy hem geplaatst by zyne Konst- en Jaargenooten op 't jaar 1631.

Wat nu zyne Schilderkonst aanbelangt, daar in is hy een geroemd Meester geweest, en zyn penceelkonst waardig geschat in de beste Konst-kabinetten geplaatst te worden. De Konstlievende Heer *Jonas Witzén* had in zyn leven een voor-naam stuk van hem, 't geen dikwils myn oog naar zig lokte; om de fraaije teekening, welstand, en houding die konstig daar in waargenomen was. De verbeelding was het te sloop gaan van *Karel den tweeden* op 't *Hollands strant*, om met de *Vloot*, die zig in 't verschiet vertoonde te *Zeilen* naar *Engeland*. Hier in deden zig honderden van beeldjes by troepen verdeelt op 't *Duin en Strant*, en menigte van *Koetsen* zien, die elk in 't byzonder konstig geteekent en geschildert waren. Zyne wyze van schilderen in opzigt van de koleur had veel gelykheid naar die van *Karel de Jaryn*, en de verschieten als met een blaau floers overtrokken veel overeenkomst met de behandeling van *Joh. Lingelbag*, dog doorgaans uitvoeriger. Ook heb ik elders een stukje met *Paerden en Beeldjes* van hem gezien 't geen veel gelykheid had na *P. Wouwerman*; zulks men hem onder de brave schilders van *Nederland* wel mag tellen.

Hy stierf t'*Amsterdam* op den 11 van *Wynmaand* 1678, en zyn Broeder *DANIEL SCHELINKS*, die een braaf *Landschapschilder* was, op den 18 van *Herfstmaand* 1701.

NICOLAAS MAAS, geboren te *Dordrecht* in 't jaar 1632. had de teekenkonst in zyn jeugt by een gemeen Meester, de *Schilderkonst* by

Rembrant geleerd, maar verliet vroeg die wyze van ſchilderen, te meer toen hy zig tot het ſchilderen van pourtretten begaf, en wel zag dat inzonderheid de jonge Juffrouwen meer behagen namen in het wit dan in 't bruin.

Hy had een vaardig en vleijend penceel 't geen hem wonder wel diende in 't ſchilderen van pourtretten, daar hy zig geheel toe begaf, en 't geen hem ook zoodanig toegevallen is, dat ik niet weet dat 'er een Schilder voor of na hem is geweest, die gelukkiger is geweest in 't wel treffen der gelykeniffen van der menſchen wezens.

Terwyl ik ſpreek van wel gelyken, komt my in gedagten dat de potſige K. v. Ryſſen daar op zinspelende een geestig puntdicht gemaakt heeft, waar in hy zulke ſchilders met de Doodgravers in zeker opzigt gelyk ſteld. Denk niet, Lezer, dat ik dit tot verkleining van dat deel der Konſt te pas breng; maar om de geeſtigheid: en om dat men van de braaſte pourtretten niet, als van Hiftorien, zoo ten opzigt van de welvoeglyke ſchikking, verdeelinge van Groepen, Houding, enz. kan ſpreken; maar daar alleen van kan zeggen: dat dezelve konſtig geſchilderd zyn en wel gelyken; daar de Dichter aldus op zinspeelt:

*Die der Doodgravers, en der Schilders doen be-
merkt:*

*Kan zien, hoe dat den een' den andren tegenwerkt.
Deez' zoekt door leven, die door Dood zyn geld te ſtry-
ken;*

Maar hier in zyn zy't eens, zy houden bei van LYKEN.

MAAS trok met 'er woon van Dordrecht naar Amsterdam in den jare 1678, daar hy ook geſtorven

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 275

ven is, in de Wintermaand van 't jaar 1693 oud 61 jaren.

Hy zig met zyn huisgezin tot Amsterdam neer-geflagen hebbende kreeg de handen zoo vol werk dat het voor een gunst gerekent wierd, als den eenen voor den anderen, gelegenheid wierd ingefchikt van te kunnen voor hun pourtret zitten, en dit bleef zoo duuren tot het einde van zyn leven, waarom 'er ook een groot getal pourtretten onafgedaan zyn na gebleven.

Wat zyn wyze van leven aangaat, die was ftil, beleeft, borgerlyk, vergenoegt, en vrolyk; uitgezondert in zyn laaste levensjaren, waar in hy deerlyk met de Jicht geplaagt werd. Hy was by uitnemenheid yverig in 't voortzetten van zyn Konft, kwam zelden of nooit by gezelschap, en had een zonderlingen afkeer van de kroegen, en zulken die zig daar aan verflingeren. Egter nam hy (wanneer hy een geruimen tyd zonder tuffchenpoozen geblokt had) wel eens een uitfpanning, om zyn geeft wat te vermaken. Gelyk hy tot dien einde eens een speelreis naar Antwerpen gedaan heeft, om de overheerlyke penceelkonft van *Rubbens*, *van Dyk*, en andere hoogvliegers te zien, als ook de Konftenaars te bezoeken. Dat ik daarom voordagtelyk aanroer, om dat 'er in die reis iets aanmerkens waardig voorviel. Te weten t'Antwerpen gekomen, ging hy dezen en genen Konftfchilder, onder andere ook den vermaarden *Jordaans* bezoeken. Aan 't huis gekomen werd hy van een jongen ingelaten die hem in een zyvertrek liet gaan, daar veel Konft van brave Meesters aan den wand hing.

Hy, die op de komft van *Jordaans* ftond te wagten, liet onderwyl zyn oog dan hier dan

daar overgaan, bleef fomwyle ook op 't geen hem beft beviel wel wat ftaan, 't geen van *Jordaans* door een spleet van de Deur werd afgetuurt. Eindelyk binnen gekomen, en hem verwelkomt hebbende, zeide dat hy al befpeurt had dat hy een Schilder, voor 't minft een Konftkenner moest wezen, aangezien hy 't oog ftraks op 't waardigfte, dat in zyn Konftvertrek hing, vestigde: vraagde voorts wie hy was, en van waar hy kwam. Na dat zy nu een geruimen tyd met malkander over en weder van de Konft gefproken hadden, en *Jordaans* aan hem ook zyn Konftwerk vertoont had, vraagde hy eindelyk, *en wat maakt gy?* M A A S al wat verlegen, ziende dat zyn Konftlicht maar als een nagtkaars by de Konftfakkels die hem voorgesteld werden te vergelyken was antwoorde met een flauwe ftem, dat hy een Pourtretfchilder was. Waar op *Jordaans* de handen t' zamen ley, en zeide, *Bruer ik heb deernis met ou, ben dy me van die Martelaren?* ziende op die verdrietige berifpingen, en flaafe onderwerpinge van ieders geneigtheid, 't geen zulke Schilders niet zelden getrooft moeten wezen. 't Geen hy ook al in zyn tyd ondervond. Zekere Mevrouw (wier naam ik niet melden wil) die op veere nade fchoonfte niet was, liet haar pourtret van hem fchilderen, 't welk hy zoo even, als het was met al de pokputten en naden had nagebootft. Zy opgeftaan zag zoo vies als zy wel mogt, zeggende tegens hem: *Wat Duivel, M A A S hebje daar voor een monftereuze troony naar my gemaakt! ik begeer 't zoo niet gemaakt te hebben, de bonden zouden 't wel nabaffen, zoo 't over de ftraat gedragen wierd.* M A A S, die toen haast bemerkte wat 'er voor hem te doen ftond, zeide: Mevrouw, 't en
is

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 277

is nog niet voltooit, en verzogt haar andermaal te zitten: nam een Vispenceel en verdreef al die pokputten, zette een blos op de wangen en zeide, Mevrouw nu is het gedaan, u believe het nu eens te zien. Zy het gezien hebbende zeide: *Ja, zoo moest het wezen.* Zy nam daar genoeg in toen 't 'er niet geleek.

'T was al een klugtige schilderbaas, die, als hem diergelyk een voorwerp voorkwam om af te malen, 't zelve met een doek voor d'oogen schilderde: en gevraagd naar de rede waarom hy zulks deed, zeide:

*'K maal d'Eygenliefde met een blinddoek voor haar oogen,
Waarom? om dat 's altyd zig zelve eerst heeft bedrogen.*

Vorder zeggen wy:

*Dat een, die van Natuur met schoonheid is beschonken,
En ziet dat alle met verwond'ring haar belonken,
Daar groots op is, word nog gebillykt, of gedult;
Maar dat een leelykbek, zwart, krepel en gebult,
Zig zelve schoon waant, zig verblind steeds kan behagen,
En wil dat elk zulks waant, is niet om te verdragen.*

JOHAN HENRIK ROOS, geboren te Frankfort, wiens beeltenis hier tegens over in de plaat K. boven aan te zien is, heeft de Konst geleert tot Amsterdam by *Barent Graat*, daar hy zig inzonderheid oeffende in 't schilderen van Schaapjes, Geitjes enz. waar in hy in korte jaren zoo toenam dat hy in den jare 1673 schilder wierd van Karel Ludowyk Keurvorst van de Palts, voor wien hy veele konstwerken die roem verdienen gemaakt heeft.

Naderhand is hy gaan wonen met zyn huisgezin te Frankfoort, daar hy menigte van pourtretten gemaakt heeft, waar in elk een goed bevallen had; aangezien hy in den agtergrond, of een cierlyk landschap, of Beesjes te pas bragt: gelyk hy ook dikwils verscheiden pourtretten tot een Historie schikte, zoo uit den Bybel als andere oudtydse geschiedenissen, daar Beeften en Landschappen by vereifcht werden, waar door hy niet alleen veel geld won, maar ook veel over ley; en dus door een levendig voorbeeld aan zyn Zonen (die hy alle in de Konst opkweekte) liet zien, dat de oude spreuk: *Sparen is een goedschat*, waarheid zeit.

Egter droeg hy zig als een braaf Man betaamt, en had verkeerung met de braafste en aanzienlykste luiden van die Stad. Maar (wie kan zyn noodlot ontwyken?) hy verloor alles wat hy gespaart had op eenen stond door een fellen brand op 't laatst van 't jaar 1685. Deze brand ontstond door agteloosheid in de Stads Pakhuizen, of wel eerst in de Broodbakkerij voor de Stads Soldaten, welke agter zyn huis aankwam, en sloeg van daar voort, en zette een groot deel van de Stad in vlam. Hy die in dien nood nog wat van zyne goederen meende te bergen, vloog door de vlam, om weg te dragen, 't geen hy onbeschadigt vond, onder andere een Porcelyne flesje met een goud deksel; maar alzo hy daar meê nevens ander goed in alleryl kwam aantorsen, ontviel hem het flesje en brak. Hy in verbaastheid niet wetende wat hy deed, bukt naar het zelve om 't dekseltje te krygen, maar word inmiddels door den stoom, en zwaren rook bevangen, en zygt neer. Sommigen dit ziende drongen daar op in, en sleepen hem zoo zy best konden, dog tot zyn ongeluk

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 279

luk, met het hoofd om laag de trappen af uit den brand. Of nu dit ongemakkelijk torfen, of de schrik oorzaak van zyn dood geweest zy, weet men niet, maar hy stierf dien zelve morgen naarlattende 4 Zonen en een Dochter. Alle zyne brave Schilders geworden, maar niet een die zyn Vaders voetstappen in wyze van leven na getreden heeft.

Van FILIP ROOS, van zyn Bentbroeders Mercurius genaamt, de tweede Zoon van Johan Henrik Roos, heb ik alleen berigten gekregen, zoo in opzigt van zyn brave penceelkonst, als van zyn levensgedrag, daar nog al iets in voorgevallen is, 't geen den Lezer, wiens hart bewogen om het droevig treurgeval van zyn Vader toesloot, nu stoffe geven zal tot lachen.

Deze geboren te Frankfoort in den jare 1655 was met een buitengemeenen Konstgeest van de Parnasgodinnen bezielt, waar door hy al by zyn Vaders leven, van den Landgraaf van Hessenkassel aan 't Hof gelokt wierd, die groot bevallen in zyn Konst nam, gelyk hy hem ook naderhand (ziende zyn grooten geest doorstralen) een goede somme geld gaf, om zig te Rome naar loffelyke voorbeelden voort te oefenen. Ondertusschen vleide zig de Vorst dat hy hem eens wederom zoude zien, en zig verlustigen in de bespiegeling van zyne Konstwaerken: maar niet minder als dit. 'T ging met hem als de spreuk zegt: *welddaad word 't eerst vergeten*. Waar van wy de bewyzen voor het einde zullen zien.

Hy was een welgemaakt schoon Jongeling, vlugtig van gedagten en vaardig met het penceel; zoodanig dat *Kristoffel le Blon* die hem te Rome heeft gekend, my verhaald heeft, dat hy

in vaardigheid van schilderen nooit zyns gelyk gezien heeft, gelyk aan sommige stalen blyken zal, waarom zy hem ook in de Roomfche schilderband met den naam van *Merkurius* gedoopt hadden.

Le Blon, met sommige Nederlanders elk met hunne portefeuiliën onder hun mantel waren by den * *Collofe* om te teekenen, als onze Roos daar by geval meê kwam aanstappen terwyl zy onder malkander redenwiffelden over deze en gene geestige bouwvalligheid. Onderwyl viel het oog van Roos ook op iets dat hem teekenagtig dagt te wезen, waarom hy zeide: (alzo hy geen teekengereedschap met zig had meê gebragt) tegen den jongsten van 't gezelschap, dat hy hem een blad papier en zyn tekenpen eens zoude leenen, om die geestige brok af te schetsen, gelyk geschiede, en maakte een volkome teekening binnen de tyd van een half uur, zoo geestig en stout geteekent dat het te verwonderen was, en deê daar een present meê den genen die het papier en pen daar toe gelèent had. Hoe konstig deze teekening was blykt daar uit, dat, terwyl zy die over en weer stonden te bekyken, 'er gevallen een Romein, die Konstliefdig was, voorby quam gaan, enze ter loops beschouwende, een pistool daar voor bood. Maar ze mogt niet vloten; want de
ei-

* De ronde Schouburgh, door Vespasianus gebouwt. Hier in stond een verwonderlyk groot *Colossus* beeld, van welk die plaats naderhand *Colosseum*, nu *Coliseum* genaamt word. Dit was de pragtigste Schouburgh van Rome, waar van thans maar eenige overblyfzelen, bewyzen van des zelfs grootheid te zien zyn, welke klaar doen zien dat van zyn omkringen 830000 menschen, (gelyk de Schryvers getuigen) de spelen hebben konnen beschouwen.

eigenaar wilde dit ter gedagtenisse van hem, en ten staal van zyn vlugge hand behouden.

Onze Roos die als een vlugtige *Mercurius*, dan hier, dan daar, altyds iets ondernam of deed, stond op een tyd buiten Rome sommige beesjes naar 't leven te teekenen die daar in 't veld graasden. 't Geval wil dat de vermaarden Italiaanschen Historyschilder *Hiacynto Brandi* daar voor by kwam, zyn koets deed stil houden en hem riep zeggende: *Laat my eens zien, wat gy maakt?* Hy vraagde vorder naar zyn naam, en wat landsman hy was. Welke vragen hy met veel beleeftheid beantwoorde.

Nu moet ik tusschen beide zeggen: dat de Italiaansche meesters voor gewoonte houden, wanneer zy den eenen of den anderen jongen Konstenaar, in een Kerk, Paleis, of by eenige Statue vinden teekenen, zy den zelven vergen het werk te zien, hun yver pryzen, de gebreken daar in aanwyzen, en de wyze hoe de zelve te verbeteren. Ook geven zy somwyle wel een stuk geld ten present, om hemaan te moedigen in zyn vlyt: een middel waar door zy zig by allen bemint en geagt maken.

Hiacynto Brandi (om weder ter zake te komen) had zulk goed bevallen in de teekenkonst van Roos, dat hy hem den toegang tot zyn huis, om zyn Konst te zien, aanbod, waar in hy niet verzuimig was. Wat gebeurt 'er? deze *Brandi* had een Dochter die jongen bevallig was. Deze zag onze Roos eens in 't verschiet door 't huis waren en nam agt waar ontrent zy haar wyk nam. 'T gebeurde op een tyd dat hy aan 't huis kwam, wanneer *Brandi* belet was. Hy die nu al by de Huisgenooten bekend was, drong onder een schoon praatje door, tot in den Hof; voorgevende met

geduld daar wat te willen vertoeven tot 'er gelegentheid zou wezen om *Brandi* te kunnen spreken. Aan dezen Hof paalde het vertrek van de Dochter, die hy, terwyl zyn oog in 't rond weide voor de yzere tralien van haar vertrek zag staan, beleeft groete, en zonder lang dralen bewyzen van zyne geneigtheid door teekenen (spreken dorst hy niet wagen) gaf. Dit gebeurde meermalen, tot dat zy mede bewyzen van hare genegenheid tot hem te kennen gaf. Hoe geheim nu deze twee verliefden hunne stomme minnery waanden te wezen, was het egter afgetuurt, en den Vader overgeklikt die hem zyn huis en gunst ontzeit, en kort daar op zyn Dochter in een Klooster steekt, zeggende: *dat hy haar voor geen beestefchilder had opgewiegt.*

Hier door werd hem de gelegentheid ontnomen, van met zyn verliefde een tydelyk middel tot ont-komen te beramen. Nu was goede raad dier, en zyne *Merkuriale* geest werkte op allerhande hulpmiddelen in het *Laboratorium* van zyn hersenpan; want een jeugdig en schoon meisje, met veel geld, was een popje dat hem in zyn kraam diende; des liet hy zig daar aan gelegen wezen; kroppende die veragtelijke benaming van Beestefchilder op.

Na lang overleg bedagt hy een fyne vond, die hem gelukte. Hy veritoute zig te gaan by den Kardinaal *Vicaris*, en bood zig aan, om een belyder van den Roomschen Godsdienst te willen worden, en zynen Godsdienst te verzaken, smeekende met een den Kardinaal om zyn gunst en hulp, in zeker geval, 't geen hy dan eindelyk aan zyne *Eminentie* openbaarde. Of nu de Kardinaal, om dat 'er een zieltje by gewonnen wierd, tot zyn dienst zig geneigt toonde, of dat hy den zelve door fluweele woorden en smeekingen tot zyn gunst heeft weten te be-

beleezen, dat is my onverschillig: maar het kwam zoo veer, dat de Kardinaal *Vicaris*, dat is, Opperhoofd van de *Inquisitie*, zyn Heiligheid Innocentius den 11 ging spreken, en hem die zaak voordroeg. De Paus vraagde daar op: *wie de Jongman was wie de Vader van de Dochter, en wat zy beide deden.* En als hem gezeid wierd dat het beide Konstschilders waren, zeide hy: *dan is het soort by soort:* en gaf order dat de Dochter uit het Klooster gehaald, en met Roos getrouwt zou worden, het welk geschiede, moettende de Vader, hoe noode hy dit had, zulks om des Pausen woord, getroost aanzien. Ook zou hy zekerlyk met den Vader in vriendschap gekomen hebben, indien hy den dag na de trouw, dien misflag welke hem naderhand wel roude, niet bedreven had. Hoewel wy gelooven dat hy die zaak zoo erg niet gemeent heeft, als ze wel wierd opgenomen, en dat hy daar door maar alleen heeft willen te kennen geven, dat hy haar buiten eenig ander inzicht als uit liefde tot haar, getrouwt had, ook haar op zyn beestefchilderen, als in haar vorigen staat, kon onderhouden.

Hy stont den eersten morgen na het trouwen vroeg van zyn Bruid op, nam al zyn Bruids juweelen, Kleederen, Kouzen, Schoenen, tot het hemd 't geen zy aan had in 't kluis, bond het tot een bondel te zamen, en liet het aan haar Vader brengen, en daar by zeggen: *dat de Beestefchilder dit niet noodig had, dat by zyn Dochter alleen naakt begeerde te hebben.* Dit nam Brandi zoo euvel op, en het smarte hem zoodanig dat hy zig daar over kwelde, en kort daar aan stierf, na dat hy al vorens haar ontërft had van zyn nalatenschap, die tot een groote som geld begroot werd.

Terwyl nu alles tot de bekleedinge
op

op nieuws moest gekogt en gemaakt worden, moest het jonge wyfje in het bed voor naakte waarheid fpelen, welk, indien dit in de tyd der hervorming was voorgevallen, ligt den snoepluftigen Jupiter wel zou hebben uitgelokt, om in een veranderde gedaante by haar onder te kruipen.

Dit overgeflagen, moet ik zeggen dat zy in haar getrouwde dagen al meer veranderingen, die zy niet gewoon was, ontmoet heeft, want behalve fukelingen en armoede, was zy dikwils eenzaam en alleen, aangezien hy byzonder op jagen van wild, en op zyn Bendgezelschap verflingert was, zulks hy fomwyle weken en dagen buitens huis was, zonder dat zy van hem quam te hooren.

Hy bewoonde een huis, dat een groot bouwvaldig gevaart was te Tivoli buiten Rome, in welken ruwen opflag, hy allerhande foort van dieren groot en klein, (om 'er na te fchilderen) Huisvesting gaf, en spyze; waarom zyne woning ook onder de Bent, de Ark van Noach genoemd werd. Van daar reed hy dikwils te paard verzelt met een knecht naar Rome zonder eenige Goude of Silvere munt by zig te hebben, en zette zig tot fchilderen in de een of de andere herberg daar hy dan in haaft een of twee stukjes (alzooy hy by uitnemenheid vaardig was) afmaakte, en zyn knecht zoo nat als ze quamen van den Ezel daar mede zond door Rome om de zelve te verkoopen, 't zy dan tot een hoogen of lagen prys, zoo als het dan uitviel, want 'er dan geld moest wezen om zig zelve en zyn paard te loffen uit de herberg, aangezien hem niemant in Rome borgen wilde. *Le Blon*, en anderen hebben my verhaald, dat wanneer zyne Bendbroeders hem maar van veere aanzagen komen, zy straks zien konden of hy geldig was of niet; want als hy ma-
ger

ger van geld was, en iemand van zyne kennis zag aankomen, droop hy door een anderen weg uit hun gezigt, maar als hy vettig was trad hy als een paauw hem te gemoet, en liet niet af tot dat hy met hem in de naaste herberg ging, om zyn geld te helpen verteeren. Dus speelde hy de rol van *Licht gewonnen licht verteert*.

Aangezien hy nu vaardig schilderde, kwamen der zoo vele stukken van zyn hand alom door Rome dat de prys van zyn Konst verminderde, daar zyn knegt die agterdenkender was dan hy, en veel ligt door zyn vrienden met geld gestyft werd, zig van bediende. Want als de keelbeulen daar de waarde niet voor wilden geven, en hy met de stukken weder te rug kwam, en 'er evenwel geld wezen moest, hield hy zig als of hy de zelve hun ging brengen, maar bragt die op zyn kamer daar toe gehuurt, stapelde de zelve op, en bragt zyn Heer zoo veel geld als 'er voor geboden was. Daar de Knegt naderhand, wanneer hy buiten dienst van zyn Heer was, en de prys van zyn Konst hoog rees, duizenden aan gewonnen heeft.

Hy had een vleijend penceel, schilderde alle dieren inzonderheid, Osjes, Schaapjes en Bokjes natuurlyk en kwik, en hoe groot een menigte van stukken men van hem ziet, nogtans is de schikking der groepen verschillig, en elk heeft zyne verandering, zelf tot gronden en agterwerk inkluis, dat een bewys is van zyn ryk vernuft en geest, zynde hier in veel gelukkiger dan de berugte *Baffan* die zig maar had gewent tot zeker getal van Beeldjes en Beesjes die hy in alle zyne Konstwaerken te pas bragt.

Nu lust het ons nog (eer wy een einde van 's mans levensbeschryvinge maken) een verwonder-

derlyk staal van zyn vlug penceel aan te tonen.

De Keyzetlyke *Ambassadeur* de Graaf van *Martinitz*, en de Generaal Roos, een Zweed van geboorte en groot *Duellist*, waren met malkander in gezelschap te Rome, en kwamen van de vaardigheid van onzen *Merkurius* te spreken. Den Generaal Roos scheen zulks te wonder en hy wilde 't niet geloven. Des ontstont 'er tusschen hem en den Graaf *Martinitz* een wedding om zeker getal goude *Pistolen*, dat hy hem zoude doen zien, dat de Konstschilder Roos een stukje schildery zou vaardig maken in dien tyd dat zy een zeker spel met de kaart ('t geen gemeenlyk een half uur duurd) uitspeelden. Straks werd onze Schilder die niet veer van de hand was geroepen, en gevraagd: of hy zulks wilde onderneemen, en als hy antwoorde ja, werd hem belaft te beginnen. Palet Verwen Ezel en een klein doekje, by de Romers * *Tela te Testa* genaamt, wierd in de zaal gebragt; en Roos maakte aanvang met schilderen, de anderen met speelen, maar het spel was nog niet ten einde als onze vlugge *Merkurius* al opstond en zyn stukje ten bewys dat hy 't gewonnen had, gemaakt vertoonde. In dit stukje waren 2 of 3 Schaapjes of Geitjes, een half beeldje, met hun voeglyk bywerk of landschap geschildert, tot verwondering vanden Zweedze Generaal die zyn wedding verloren gaf. *Martinitz* nam eenige *Pistolen* tusschen zyne vingeren van den hoop af en gaf die aan Roos voor zyn genomen moeyte, die het ras gewonnen, ras verteerde.

Ook

* *Tela te (Testa)* Een doekje zoo groot dat 'er een menschen hoofd op geschilderd kan worden.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 287

Ook heeft my *le Blon* verhaald dat hy een groot stuk, dat naar giffing meer dan 40 voeten over 't kruis was, heeft gezien, waar in alle foort van dieren wel tot 600 in getal, en vele van die levensgrootte, als Paerden, Stieren, enz. op den voorgrond, de rest verminderende door hem geschildert waren, in den tyd van 16 dagen, en dat zoo natuurlyk en kragtig, dat byna niet te gelooven is, hoe zulks heeft kunnen geschieden.

'T waar te vergeefs, zoo ik myn Nederland-sche Konstgenooten een breed bericht gaf van zyn vloeiend penceel, natuurlyke en kragtige vermenginge zyner verwe, geestige koppelingen en vaste teekening die in zyn werk bespeurd word; aangezien de Konstlievenden toegang hebben tot het berugte Konstkabinet van den Heere *de la Court, vander Voort*, tot Leiden, daar een groot stuk van hem te zien is, dat van zelf spreekt, meer dan ik zeggen kan, waar in een woedende Stier verbeeld staat, besprongen van een deel honden, daar de weerga van hangt aan 't Huis van des gemelden Heeren Zoon, waar in zig een graaubonte Stier doet zien, die den aanval der honden met loopen zoekt t'ontkomen. De Konstschilder *Kristoffel le Blon* heeft hem die stukken (toen te Rome zynde) zien schilderen.

In den jare 1698 of 99 kwam de Landgraaf van Hessenkassel zyn eerste patroon te Rome, en vernam naar onzen Roos of hy nog leefde, en naar zyn levensbedryf, en zeide, als hy hoorde dat hy van Godsdienst veranderd was, *dat kan ik hem nog vergeven, maar dat hy my nooit een stukje van zyn Konst ten bewys van dankbaarheid toegezonden heeft kan ik niet vergeten.* Hem werd aangedient dat de Landgraaf te Rome was, maar
in

in steê van hem te gaan verwelkome wist hy niet waar zig van schaamte te bergen. Egter door vele aanradinge sprak hy den Landgraaf, die hem verzogt wat voor hem te maken, met belofte van het zelve rykelyk te betalen, 't geen hy beloofde, maar niet nakwam; want zyne *Merkuriale* geesten allengs vervliëgende, werd hy 1705 alonder de dooden geteld. Beter verstond zyn ongelukkige overleden Vader, hoe men behoorde te leven in de Waereld; want die aan *B. Graat* zyn Leermeeſter tot erkentenis van zyn goed onderwijs in de Konſt, van Frankfoort eenige boekjes, met Schaapjes en Geitjes, van hem zelf geestig in koper geeft nevens zyn pourtret van *Kiliaan* gefneden overzond, van het welke wy ons bedient hebben in de Plaat K.

Wy willen ook niet verzuimen te gedenken aan zynen Oom THEODOOR ROOS, Broeder van Johan Henrik Roos, daar wy even te voren af gemeld hebben, geboren te Wezel in 't jaar 1638 in Herſtmaand. By gevolge zeven jaar jonger. Deze inzonderheid tot de Konſt geneigt werd met zyn twaalfde jaar beſteld by *Korn. de Bie*, zeit *Sandart*. Maar hier ontrent moet een vergiffing of drukfeil zyn ingeflopen, aangezien *Kornelis de Bie* geen ſchilder, maar Geheimſchryver te Lier geweest is, en die alleen ter liefde van de Konſt een Boek van 't leven der Brabantſche ſchilders in vaerzen uitgegeven heeft. Dog des zelfs Vader Adriaan de Bie was een braafſchilder, en kwam van Rome in 't jaar 1623, naar Brabant daar hy nog in 't jaar 1660 woonde; en by gevolge moeten voor Kornelis, Adriaan lezen, by wien hy beſteld werd om de Konſt te leeren.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 289

Na dat hy drie maanden geteekend had (bewys van snedige opmerking en groot vernuft, dat hem dus veer by zig zelve had doen vorderen) stelde hem zyn onderwyzer aan 't schilderen, waar in hy in twee jaren zoo veer vorderde dat hy met zyne Ouders 1653 naar huis toe keerden, daar hy de Konst onder handleiding zyns Broeders voort oefende, zoo veer dat hy eerst te Ments, te gelyk met zyn Broeder voor de Kloosterlingen heeft geschildert; daar na door de Landgraaf van Hessen ontboden, schilderden zy drie agter een volgende jaren te Ryntveld, daar onze THEODOOR inzonderheid zig naarstig en onophoudelyk oefende in de Konst, zonder zig door de vermaaken van 't Hofleven te laten aftrekken van zyne oefeningen.

Als nu zyn oudste Broeder zig in den jare 1657 in den egten staat begeven had, vertrok onze Roos in 't volgende jaar naar Manheim, daar hy de Colonellen van drie Borger Regimenten met hunne Hopmannen naar 't leven afmaalde; welk stuk aldaar op 't Raadhuis nog te zien is.

De Keurvorst van de Palts dit stuk gezien hebbende beschonk onzen yveraer met 20 Ryksdaalders, welke gift zoodanigen lust in hem wekte, dat hy alle ydele tydverdryven van de jeugt vaar wel zeide, en al zyne ure ten dienst van de Konst besteede. En wanneer de Keurvorstin van de Palts trouwde met den Hertog van Orleans, schilderde hy der zelve Beeltenissen; het geen hunne Hoogheden zoo wel beviel, dat hy een goude keten met een penning waar op des Vorsten Beeltenis gestempelt was te schenck kreeg. Straatsborg, 't Hof van Velde, van Birkenfelt, Bade, en Hanou, pronkt met zyn Konst. Acht stukken maakte hy in zeven

maanden aan 't Hof te Wirtenburg, en werd boven zyn belooning vereert met den Tytel van Wirtenborger Hoffchilder.

Als Straatsborg aan de Franschen over ging was hy daar binnen, maar aangezien dat hy vele Beeltenissen der Krygshoofden voorheen door 't penceel gemaald had, en dus by de zelve bekend was, verschoonden zy hem van den last der Soldaten, waar door de Borgers door der zelve inwoning geplaagt werden.

JURIAAN VAN STREEK hier op volgende is geboren in 't jaar 1632. Hy verkoos tot zyn voorwerpen allerhande soort van Stilleven; Gepluimde Helmetten, Boeken, Brieven, Speeltuigen en alles wat daar toe behoort; ook wel een Doodshoofd of iet diergelyk om het ten zinnebeeld van de vergankelykheid des menschen leven te doen strekken. 'T welk hy met zulk een goed oordeel t' zamenschikte, dat het een tegens het ander zyn behoorlyke werking deed. Zyn licht en bruin wist hy wonder wel waar tenemen, en had een stout penceel, waar door zyn penceelwerk in kragt tegen de natuur dorst ter monstering komen. Hy heeft ook somwyl poutretten geschildert, die goed zyn, waar van ik 'er verscheiden gezien heb inzonderheid van zyn Vrouw; het welk wy door gebrek van geheugenisse op den naam van *Em. de Wit* hebben gesteld in 't eerste Deel pag. 283.

Zeker, wat de Tafereelen der bespiegelingen van 's menschen vergankelykheid aanbelangt, zy doen vry wat meerder nut dan de vertoonfelen van vuile minbedryven. Deze geven alleen aanrifselingen tot zonden, d'andere zyn spiegels die elk zyn zeker einde doet beschouwen, en aanspoort tot

tot Deugt, en godvrugtig leven, op het voorbeeld der oude Egiptenaren, welke voor gewoonte hadden, dat zy op de Gastmalen vertoonden de beeltenis van een menschen geraamte, 't welk zy omdragende aan elk der aanleggende Gasten, den een naa den ander voorstelden, daar by zeggende: *Ziet en beschouwt wel wat dit is. Weest vrolyk: maar weet dat gy dus worden zult.* Waarom ook Saladyn Sultan (Grootheer) van Babilonie, en Damascus, Koning van Egipten, stervende in de Stad Ascalon ten tyde van Philippus Augustus Koning van Vrankryk, gelaste, dat by zyn uitvaart, of Lykstatie, door zyn Grootwaapendrager, zyn Hemd, of Doodkleed op een Lans gesteken, door alle de straten der Stad zoude worden omgedragen: en door een Herout voor uit gaande, worden uitgeroepen: *De Koning van 't geheel Oosten is dood; en neemt van alle zyne schatten niet anders meê.*

Zeker op zulke voorwerpen zou zig 't penceel niet ten onnut afflooven. Is deze keur voor een Konstenaar wat te eng bepaalt, zie hier een derde, groots en woelig genoeg om een Tafereel te vullen, namentlyk: Dat oulinx te Konstantinopolen (volgens het verhaal van Isidorus) de gewoonte was, dat ten tyde van de Krooning der Keyzeren, een Metzelaar voor de zelve verscheen vertoonende vierderhande soorten van steenen, zeggende: *Goede Heer, gelieft van deze te kiezen, welke uwe Hoogheid best gevalt, om uw Graffsteê daar van te bouwen.*

Zie dit zelve om de nutbaarheid ook aange trokken in de *Devises Heroiques & Emblemes*, de *M. Claude Paradin.*

Onze JURIAAN VAN STREEK kwam te overlyden, tot Amsterdam in 't jaar 1678 op den 12 van Zomermaand. Hy liet een Zoon na HENDRIK VAN STREEK genaamt, hem tot Amsterdam geboren in 't jaar 1659 op den 11 van Grasmaand: welke eerst van zyn Vader in de teekenkonst onderwezen de Beeldhouwerykonst leerde by Wil. vander Hoeven, waar aan hy zig nog hout. Deze heeft echter altyd een zugt tot de Schilderkonst gehad, als hier aan blykt: dat hy na het overlyden van zyn Vader 't penceel (op den raad van *Melchior de Hondekoeter*) aanvaarde, onder opzigt van *Emanuel de Wit*, dien hy tot dien einde eenige maanden in huis nam. Gelyk ik ook verscheiden gezigten van Kerkjes van hem gezien heb, die geheel den aart van schilderen naar *Em. de Wit* hebben.

Zyn Vaders beeltenis, gevolgt naar 't geen hy zelf geschildert heeft, zietmen in de Plaat K met een bonnet op 't hoofd onder dat van I. H. Roos.

KAREL EMANUEL BISET is geboren te Mechelen in 't jaar 1633. Hy maakte inzonderheid zyn werk van velerhanden Landaart in zyne gewoone dragten onder malkander te verbeelden in 't klein. Om zyne fraaije vindingen en keurlyke penceelkonst is hy aan 't Hof van Vrankryk gelokt, daar hy nog was als *de Bie* zyn boek van 't leven der Konstschilders eindigde. Dees zegt tot roem van zyn Konst dat:

*Zy overvloeit van geest, en toont van veer haar
kragten,
Digt by haar nettigheid, die waardig is te agten.*

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 293

OTTOMAR ELGER de oude, werd geboren te Gottenburg in den jare 1633, den 18 van Herfftmaand. En gelyk dog yders natuurdriфт, verschillig van anderen, voortgedreven werd, zoo vond hy zig geneigt tot het schilderen van Fruit en Bloemen, tot welken einde hy zig ook naar Antwerpen begaf by *Daniel Zegers*, om die wyze van behandeling die hem zoo veel roem gaf, af te zien. Ook gelukte hem dit. Want hy hier om aan 't Hof te Berlyn gelokt wierd in den jare 1666. Zedert werd hy ook aangehaald van Frederik Wilhem, Grootvader van den jegenwoordigen Koning van Pruiffen, ook byzonder om zyn geestige antwoorden en kwinkslagen, geagt, in wiens dienst hy ook gestorven is.

Zyn Vader die een Geneesheer was, en hem daar toe ook in oeffening der talen opbragt, zag hem niet graag de tekenpen gebruiken, gelyk ook zyn Moeder die in geen en deele wilde toestaan dat hy de Schilderkonst leeren zoude, tot dat zeker voorval haar het tegendeel deed besluiten.

'T gebeurde dat een vremdeling, een man die by uitnemenheid in talen bedreven was, met zyn Vader verzogt te spreken. De boodschap was om een aalmoes te verzoeken. Zyn Moeder (gelyk de Vrouwen dog meest nieuwsgierig zyn om alles te weten) vraagde wat die man te zeggen had? 'T antwoord was, *dat het een groot taalgeleerde was, maar arm.* Waar op zy zeide: *Wel, zyn 'er onder de letterwyzen ook Bedelaars, laat dan onzen Zoon de Schilderkonst leeren.*

GERARD UILENBURG hier op volgende is geboren tot Amsterdam, zonder dat ik weet by wien hy de Konst geleerd heeft maar wel is my bekend dat hy zig

tot het schilderen van Landschappen begaf, gelyk 'er thans nog tot Amsterdam in 't huis van den Heere van Kerkwyk een groote beschilderde zaal van hem te zien is. Dog de vlerken van zyn vermogen groeiden zoo sterk niet aan dat hy een hooge vlugt konde nemen. Des liet hy in tyds af van de Konst te oeffenen; wyl hy dog daar zoo heel breed niet by stond, en doelende op grooter voordeelen begaf zig t'eenemaal tot den Konsthandel, sloeg verscheiden brave schilders en jonge borsten aan, die anderzins niet konden te regt raken, en liet hen stukken van geagte meesters, yder naar zyne bekwaamheid na schilderen, om de zelve met winst uit te venten, en 'er somwyl een onegt stuk onder den hoop doorfluipen. Wierd het niet gemerkt, hy liet het ook ongemerkt doorgaan.

Hy kreeg gelegenheid om een groote party van Konststukken, zoo Italiaansche als andere, aan 't Hof te *Berlyn* te leveren, daar de Vorst hem voor uit 4000 gulden geschoten had; maar deze som kon weinig helpen, aangezien hy zulk een groot getal alzins, (op voorwaarde van de zelve te betalen zoo haast die geleverd waren) by een geschraapt had, dat hy daar voor een som van dertigduizent gulden van den Vorst vorderde. Dog die handel werd gestremt. De Vorst liet eerst *Ottomar Eliger* den ouden, die Hoffschilder was, roepen, die zyn oordeel in hield, met zeggen: dat, zoo het Bloemstukken geweest hadden, hy daar over den Vorst ten dienst zyn oordeel zou gegeven hebben. Waar op de Vorst den Konstschilder *Fromentjou*, die een Historie en Beestschilder was, liet halen, om van die stukken te oordeelen. Deze die voor henen *op de Galej* (gelyk men in Italiën het schilderen voor de keelbeulen dus gewoon is te

noemen) *gezeeten*, en zelf voor UILENBURG geschilderd had, en dus den handel dier vosschen kende, doopte de zelve met den naam van kopyen, verzekerende den Vorst, dat hy de egte zoude in Holland en elders kunnen aanwyzen, en bekomen, waar door de Vorst van de zelve afzag, geen bod daar voor bood, maar beval de zelve weder weg te voeren, en schonk hem gemelde 4000 gulden, voor de kosten daar op geloopen door 't vervoeren. Gelukkig zynze, die, (daar het in 't gemeen dus toegaat) niet door een anders bril, maar uit eigen Konstkundige oogen zien kunnen, en uit een talloos tal de egte uit de met schyn geferniste, en met logens vergulde stukken weeten te onderkennen. Zulke, daar de Heer N. A. Flink meê onder geteld word, kunnen aan elk die hunne Konstkabinetten beschouwen, straks doen zien, dat zy goede Keurmeesters zyn.

Dit gaf (om voort te gaan) een grooten krak aan de waarde dier Konst, en bragt den bezitter in verlegentheid, zoo dat hy genootdrukt wierd ten ontyde, in 't jaar 1673 op den 23 van Sprokkelmaand tot Amsterdam koopdag van de zelve te houden.

J. v. Vondel maakte op zyn verkooping der Italiaansche schilderyen dit volgende gedicht.

*Nog spant de Schilderkonst de kroon by brave Heeren,
En zwigt voor onverstant, nog geen grimmas
van Nyt.*

*Zy wil de ruime Zaal van UILENBURG stoffeeren
Met Italiaansche Konst, in dezen droeven tyd:*

*Schoon Mars, in 't harrenas gewapent, ten bederve
Des volks, de landen zet in vuur en vlam uit wraak.*

Dees tiende Konstgodin, verkoren by Minerve,

*Spreekt door haar schoone verf een stomme beelde-
spraak.*

Een yders hart verlangt naar prys in 't vrolyk loten.

De God Apollo komt, vol levens en vol geest

In dees vergadering. Hy groet de Konstgenooten

En speelt op zyne harp in 't midden van dit feest.

*De mist der lastertong verstomt door 's kenners klaar-
heid*

De logentaal verdwynt voor 't helder licht der waarheid.

Of *Fromentjou* nu met waarheid dus tot veragting van die Konststukken gesproken heeft; dan of hy *UILENBURG* dat voordeel niet gunde, of een ouden wrok op hem had, en hem dien dus betaald zette, dat laat ik daar: maar uit het bovenstaande vaers is duidelyk genoeg te bespeuren dat 'er de wangunst de tanden in gezet had, en teffens ook dat den Dichter hem een vriend was.

Vele hebben gemeent dat hy groote schade door die ontydige verkooping geleeden heeft, maar de brave Dichter *J. Antonides* geeft in den *Toezang* van zyn *Zege der Schilderkonst* (by verzinning onder *Vondels* mengeldigten geplaatst) het tegendeel niet duister te kennen, als hy zeit:

*In Amsterdam trotseert de kunst
Van Italjaan en Nederlander
Den opgeregten Oorlogsstander,
En wint by alle kenners gunst.
Daar UILENBURG zyn schilderyen,
In spyt van alle razernyen,
Hoe elk ons dreigt te vier en zwaard,
Met winst vertiert, bedankt van Heeren,
Dien 't lust hun Zalen te stoffeeren
Met zulk een rykdom, lang vergaart.*

Dies

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 297

*Dies hoe de krygselenden treffen,
De Schilderkonst mag 't hoofd verheffen.*

Het zy daar meê zoo 't wil, zyne agting hier door gekrenkt zynde, vertrok hy naar Engeland en hielp by wylen voor *Pieter Lely* (daar hy kennis aan had) kleeren en Landschappen agter zyne portretten schilderen, en kwam met een aldaar te sterven.

Die beminnaars van Roomsche Konst zyn, of Italie hebben doorreift, en de Konst der groote meesters gezien, weten niet alleen met verwondering van de zelve te spreken, maar ook boven menschelyke werken te roemen, en dus elk een groots denkbeeld daar van in te drukken. Dit doen ook inzonderheid zulke die daar handel meê dryven. Zoo haast en komt 'er dan geen konststuk van Italie tot ons, of van elders oopen openbare verkooping, of straks, op 't spellen van een groot meesters naam, staat elk met verwondering de zelve te begapen, en door vooroordeelen ingenomen verwonderlyke schoonheid daar in te ontdekken, of ten minsten zulks, zig zelve, en anderen wys te maken. Dit doen zelf zulke *die daar even zoo veel af weten als 't Kalf van den Zondag*, en maar alleen napraten 't geên zy van anderen hooren zeggen, een bederf dat van langzamer hand ingekropen, onze brave Hollandsche Konst kleinagting aandoet.

Het vooroordeel doet dikwils meer zien als zuivere bespiegeling, en geeft het zelve genoeg. Tot bevestiging van dit gezeid dient dit eene staal. *Izak de Moucheron* uit Italien gekomen had onder een menigte van Modellen ook meê gebragt een doek dien hy zelf beschildert had naar een

stuk van *Pouzyn*. De Postmeester van Zwol beluſt of hy niet iets meê gebragt hadde dat zyn zinlykheid genoeg konde geven, ging hem bezoeken. Straks viel zyn oog op dit ſtuk, en hy kocht het zonder te vragen door wien het beſchildert was, voor een der beſte ſtukken van *Pouzyn*, en hield het ook daar voor, ſchoon het egte ſtuk hier te land kwam en daar nevens geſteld wierd, en *Moucheron* gevraagd hoe het daar meê gelegen was, zig daar ontrent openhartig verklaarde.

Wy ſpreken den roem niet tegen die de egte Italiaanſche Konſt verdient: nog moet my niemand verdenken, om myn vryborſtig ſchryven, even als of ik met een vooroordeel tegen buitenlandſche Konſt was ingenomen; geheel niet: ik beemin de grootſche gedagten en ſtoute behandelingen, ja kan met zoo veel vermaak de zelve beſchouwen, dat ik my zelf byna vergeet: maar ik kan niet dulden datmen nabootfels, en prullen den menſchen voor egte Konſt in de vuift ſtopt, en dan nog wil dat elk zig over de ſchoonheid dier Konſt verwondere.

Zyn 'er daar de beelden zoodanig in 't bruin zyn weg gedompelt datmen niet ziet waar de zelve beginnen of eindigen, men geeft het den naam van een ongemeene behandeling. Zyn 'er daar de beelden op den voorgrond als in helderen zonneſchyn gedaagt door het agterwerk (dat een donkeren nagt verbeeld) ſterk afſteken, men pryſt het kragtig ſchilderen.

Zyn 'er daar de beelden misvormt, en wanſtellig zyn, men ziet die miſlagen over 't hoofd, en pryſt het geen 'er fraai in is. Dit is een pryſſelyke wyze van doen om niet voor een ſpin geagt te worden; maar als men dan ook in de zelve pryſt,

't geen men in de Nederlandfche fchilderyen veragt, en uitvift, dat is ook zeker niet wel te verdragen.

Daar is geen goud zonder fchuim zeit de fpreuk, nog ook *geen fchildery zoo flegt, of daar is wat in dat men roemen kan.* Dit zyn de twee hantvatfels die de Konft heeft, en 't fcheelt heel veel by welk men de zelve aangrypt.

Gelukkig was de Konft in 't algemeen, en de levende Konftfchilders in 't byzonder, indien hunne werken door onzydige oogen befchout, en zonder agt te geven op namen, volgens hunne waarde wierden geoordeelt; dan zouden vele het hoofd nog boven fteken, die nu in de veragting begraven, geen vrugt van hunnen arbeyd plukken. Ongelukkige, die onder de verdrukking zugten, en in al hun levenftyd geen *Mecenaffen* aantreffen, die hen in fpyt der wangunft opbeuren.

In de ftukken der uitlanders, en de Konftwerken der overledenen, worden de gebreken eerder over 't hoofd gezien, dan in die der levendigen. Dezer werk diende wel volmaakt te wezen, zal 't voor gangbaar doorgaan; om dat het door bedilzugtigen naau gezift, getoetft, en ter monftering gebragt word.

Zyn 'er onder die in de bruinte wat twyffelagtig zyn, men zeit ftraks, 't is om de misflagen te bedekken.

Gebeurt het dat fommige hunne werken voor aan fterk en agter bruin maken, ftraks hoort men zeggen: dat de natuurlyke helderheid daar in niet is waargenomen, en dat het geen Konft is, wit tegen fwart te doen afsteeken. En zoo'er gebreken of fouten in zyn, de zelve worden luider als
de

de Hanekreet, die Petrus zyn misdryf indagtig maakte, uitgekraait.

Gelyk de eene schakel uit de ander volgt, zoo vloeit de eene redenvoering uit de andere, endus zyn wy wat ter zyden ons doel geweken, welk was om eyndelyk door een staal of twee aan te wyzen, hoe onzeker het is dat al die stukken, die men voor Italiaansche Konst aanpryft, egt zouden wizen: of voor de beste soort van der berugste meesters Konstwerken moeten aangezien worden.

'T is bekend dat de voornaamste Konststukken, waar door de Italianen zoo veel roem in de waereld hebben behaald, voor Kerken, Kloosters, en Paleyzen, der magtigste geslagten van Italië geschildert, in vaste handen zyn; gevolgelyk dat het voor het meerder gedeelte uitschot is, daar in andere landen Koophandel meê gedreven word. Ik betwist niet dat 'er nu en dan wel een puik Konststuk of stukken, aldaar opgekogt, ter sluik vervoert, hier te land komen, waar meê de ware Konstkenners in hunne Konstkabinetten pronken: maar dat die zoo gereed, en in zulken getal te bekomen zyn dat men 'er heele verkoopingën van kan opregten, als geschiet, geeft genoegzaam agterdocht dat 'er bedrog onder speelt. Overzulks komt het my ook belachelyk voor wanneer de *Catalogen* strompen met de naam van *Rafaël d'Urbyn*, even of die stukken zoo makkelyk te bekomen waren als een Boerekermisstuk van *Droog sloot*, of Bloemstukken van *Bartholomeus Aftyn*.

Daar en boven is bekend dat 'er te Rome een verbod is tegen het uitvoeren der beste of vermaardste Konststukken; gelyk ook opzigters tot dien einde gesteld zyn, die regt hebben om de zelve aan te houden voor die waarde als de zel-

ve worden aangegeven: of dien prys waar voor dezelve opgekogt zyn: en dat niet alleen in opzigt van Schilderyen maar ook van teekeningen.

Een bewys van myn gezegde is met den Konstschilder..... *Kloosterman* voorgevallen in het jaar 1700. Deze had te Rome een groot getal teekeningen opgekogt van de eerste Meesters voor ettelyke honderd *Schudy*. Maar zy werden door last van Paus Clemens den elfden aangehouden: en een gedeelte daar van op de kamer der *Academie*, en de Vaticaanse Zalen van *Rafael* beschildert ten dienst der Konstoeffening opgehangen.

Wat *Rafael* aanbelangt, de meeste zynere konstwerken in *Fresco* geschildert, en die, welke hy op doek of paneelen met Olyverf geschildert heeft, zyn wel in zulke vaste handen dat 'er geen uitbreken aan is; want die 'er bezitters van zyn hebben zoo veel agting voor de zelve, dat verscheiden van *Rafaels* konstwerken met een yzer staketsel afgeschut zyn, op dat de zelve door onvoorzigtigheid niet geschonden zouden worden. Zo dat de zelve als heiligdom geschat of geagt zyn. Zelf is 'er binnen Rome, behalve zyn groote werken in 't *Vaticaan*, en het hoog altaarstuk in St. Pieter op den Berg, weinig van hem te zien, als een kleen stukje in de slaapkamer van den Paus in 't *Vaticaan*, waar aan nog getwyfelt word of het wel egt is, en of het niet door *Julio Romano* naar het groote stuk van *Rafael* in St. Pieter (dewyl het van gelyken inhoud is) na gebootst is in *Rafaels* leven, en hy zelf daar de laatste hand aan geleent heeft. Dergelyke agterdogt heeftmen ook van de stukken, welke de Kardinaal *Barbarini* heeft, en die van hem voor egte van *Rafael* worden gehouden. En zoo is het met die men in andere Paleyzen vind.

Nu

Nu rest 'er nog te zeggen dat voor het gemelde stuk op den Berg, driemaal honderd duizent guldens geboden is, zoo het de Capucynen wilden afstaan, en dat voor het berugte stuk, de Heilige *Familie*, (thans nog in 't Kabinet des Konings van Vrankryk) aan *Rafaël* zelf door François den eersten 5000 Ryksdaalders of de waarde daar van betaalt is. Als mede de St. Jan Baptist, 't geen den Keurvorst van de Palts tot een hoogen prys is aangerekent. Waar uit de Lezer dan ligt besluiten kan dat myn agterdenken gegront is, en gevolgelyk hy zig door geen wysmakery moet laten bedriegen.

Tot meerder bekragtiging van 't geen ik boven verhaald heb van 't geen *Kloosterman* wervervoer, is my ook voor waarheid verhaald: dat het vermaarde Konstkabinet van *Karel Murat* voor een groote som gelds van een Engels *Lord* gekogt dog verboden wierd uit Rome te vervoeren. Zelf word den bezitters der Konstwerven van de beste Meesters, of die voor d'eerste in Konst gehouden worden, niet toegelaten dezelve te verkoopen om vervoert te worden. Dit gebeurde den Prins *Odeschalki*. Dezen was by erve een derde deel van de Kabinetmeubelen en schilderyen van Koningin Kristina te beurt gevallen. *Ang. Terwesten* toen te Rome zynde kreeg orde om de zelve te koopen, en zou met den Prins den koop ook wel eens geworden zyn. Dog de zelve mogten niet vloten. 'T gebeurt egter wel dat 'er een enkel stuk van de beruchtste Meesters, 't geen elders verborgen hangt steelswyze uitgevoert word, maar dan word het ook (als het spreekwoord zegt) zoo wel gezouten, dat het de *Kooper* wel altyd kan bewaren. Gevolgelyk zou het dwaasheid wezen te Ro-

me (daar de braave Konft in grooter waarde is dan hier te Land) Konft te koopen, om elders uit te venten.

Onder die welke in hun jeugt den Leertyd yverig en naarftig waargenomen hebben, word ook geteld de konftige pourtretfchilder JAN DE BAAN, geboren tot Haarlem op den 20 van Sprokkelmaand 1633.

Zyn Vader was een koopman in Linnen en Vlas: dog deze, en zyn Vrouw werden door de doodzeis afgemaait, als hy pas drie jaren oud was. Van welken tyd af zyn Oom *Piemans* Hopman en Veertiger tot Emden (die ook de Schilderkonft oeffende, op de wyze van *Jan Breugel* gebynaamt den *Flurweelen*), hem in zyn huis nam, en onderwees in de beginfelen der Konft. Hy maakte ook veel werk van hem, aangezien hy vernuftig was, en zyn handen tot alles wift te zetten, zelfs des Winters avonds tot naayen en breyen, en andere Vrouwelyke bezigheden, daar zyn Moey groot behagen in had, en hem tot haar gezelfchap ook liet voor haar lezen in de Boeken van *Amadis van Gaulen*. Dog hy had altyd meer zugt tot het leven der Schilders te lezen door *Kar. van Mander* befchreven, waar toe zy hem nooit behoefde aan te manen.

In 't jaar 1645 kwam deze Oom te fterven en werd DE BAAN het jaar daar aan volgende, zynde toen 13 jaren oud, tot Amsterdam besteld om de Konft onder opzigt van den Konftfchilder *Bakker* voort te leeren, daar hy de gantsche dagen, en voort de halve nachten aan zyn huis met vlyt de Konft oeffende, zoo dat zyn opzichtfer, daar hy by woonde, dikwerf daar over gromde.

De-

De nootwendigheid van zyn tyd vroeg en laat in agt te nemen schein geen wichtige reden by haar te wezen, om hem zulks niet te beletten, of tegen te spreken. Dus zocht hy zyn oogmerk door list te bereiken. Wat deed hy? Hy stapelde tafel en stoelen op malkander, en maakte zig een stelling in den Schoorsteen van zyn vertrek, op dat men het licht niet zoude ontwaar worden, wanneer men hem kwam bespieden, en zat daar dikwils zoolang, en zoolat in den nacht te teekenen, dat hy door de kouw welke door den Schoorsteen kwam, zyn Teekenen door verkleumtheid niet langer kon voeren. (*Al wat men willig doet, zegt de spreuk, is geen last*) en dus genootzaakt werd om na zyn bed te gaan.

Door dezen yver nam hy zoodanig in 't schilderen en teekenen toe, dat zyn meedeelerlingen hem daar om nydig wierden, en hem allen smaat en hindernis aan deden, besmeerende somwyl zyn schilderwerk en gereedschappen met drek en vuiligheid, 't welk hy alles opkropte, zonder daar over aan zyn Leermeeester klagtig te vallen, tot dat die eens onverwagt in zyn schilder vertrek kwam, en hem krytende vond, 't welk hy wel zocht te verbergen, maar gevergt, zyn noot klaagde. Bakker dit ongelyk niet willende dulden, nam die kwaadaardige knapen hevig deur, en bestrafte hen niet weinig, zeggende onder andere, dat zy nydige beesten waren, en geen van hun alle zoo veer in de Konst komen zoude, als die jonge borst reeds was. *Bern. Vaillant de Crioneerder* was een van die knapen. *Bakker* nam het stukje van zyn Ezel, bragt het in zyn Kamer en sprak hem een hart in 't lyf zeggende: *Gy zyt reeds*

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 305

reeds een meester in de Konst, en niemand zal u dat ('t was een vrouwe Borstbeeld) verbeteren. Hy hield het te zyner gedagtenis, en vertoonde het tot een wonder aan alle Konstkenners, die hem kwamen bezoeken, die het zelve, vleezig, rond, en kragtig geschildert, prezen.

Na dien tyd nam *Bakker* hem meê als hy by gezelschap ging, en verzuimde niet zyn Konst, daar 't pas gaf, te pryzen., om hem bekend te maken, tot dat hy met zyn 18 jaar zyn onderwyzer pligtig bedankte, om proef te nemen wat hy uit zig zelf zou kunnen verrigten.

Nu moest hy zig een wyze van schilderen voorstellen die pryffelyk was om zig daar aan te houden. De penceelkonst van *Ant. van Dyk* was in groote agting, en die van *Rembrant* vond ook veel aanhangers. Op dezen tweesprong stond hy lang te dutton, niet wetende wat weg best in te slaan, dog verkoos de handeling van den eersten als van een duurzamer aart, tot zyn voorwerp.

In den jare 1660 werd hy door een Konstlievend Heer van Amsterdam naar den Haag gelokt, die hem eens plots op den kruiwagen van zyn geluk beurde; want hy daar van eersten af zoo veel te doen kreeg onder luiden van den eersten rang als hy af konde maken. Onder deze waren de Graaf van Hoorn, de Prins van *Tarente*, en anderen, waar door de roem van zyn Konst zig verspreide tot het nabuurig Engeland; zulks dat Koning Karel hem niet alleen liet ontbieden, maar ook door den *Lord Killegrey* met het Konings Zeejagt afhalen, om zyn en de Koningins pourtret te schilderen. By welke gelegenheid hy ook verscheiden anderen aan 't Hof schilderde, waar door

Pieter Lely niet weinig floespon, als het spreekwoord zegt, en bly was als hy hem van agteren zag van daar vertrekken naar 'sGravenhage, daar hy welkom was, en straks gelegenheid vond om de Beeltenis des Hertogs van Cel, nevens eenige schoone Hofdames, te schilderen, daar hy acht dagen over bezig was, en voor zyn Konst met duizend Ongerische Ducaten beschonken werd. Ter zelve tyd schilderde hy ook het pourtret van den Groot Hertog van Toskanen, beschonk ook den Hertog met zyn eigen afbeeldzel, daar de Hertog hem 100 Ducaten voor vereerde, welk borstbeeld nu nog in de Vorstelyke Konstgalerie, onder de Beeltenissen der deftigste Konstschilders te zien is. Ook schilderde hy ter zelve tyd de afbeeldzels der Heeren Joan, en Kornelis de Wit, en den Ruwaard in 't byzonder nog eens levensgroot ten voeten uit in een groot stuk, hebbende ten zetel een opgestapelden hoop Oorlogsgereedschappen, en rustende met zyn eenen arm op den tromp van een zwaar geschut. In de bovenlucht van 't stuk zagmen eenige vliegende Kindjes die zyn heldenhoofd laurierden. Nevens de zelve de snel gewiekte Faam bazuinende zynen lof, en nevens hem ter linker zyde een Vrouwenbeeld en eenige Kindertjes, stortende een overvloedshoorn aan zyne voeten uit. Aan den anderen kant in 't verschiet vertoonde zig de verovering van *Chattam*, en de Rivier, neffens het verbranden der Schepen, en Zeekasteelen. Andere Schepen zag men daar de Hollandsche vlag op afwimpelde. Dit stuk konstig en kragtig geschildert, werd geplaatst op het Raadhuis te Dordrecht, tot gedenkteeken van die Heldendaat. Maar dit stak den Engelanders te byster in 't oog, waar-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 307

waarom dit ook daar na onder de Redenen van Oorlog (onder voorgeven dat de Kroon van Engeland smaatheid aangedaan was met de zelve onder den voet van den verwinnaar te plaatsfen) als een grievē geplaatst werd. Men zegt ook dat het in den beginne dus wel geschildert was, maar op het eerste^e gezigt van een Heer weder uitgevaagt wierd. Dog D. Vincentius, die met zyn Dochter getrouwt is, verklaart my in een Brief geschreven den 2 van Sprokkelmaand 1717, dat zulks nooit geschiet is, en hy ook zulks aan 't stuk niet heeft kunnen ontdekken, 't zy aan den voet, of in de *Cornu Copiae*, die van eersten af wel met beeltenissen van Rykdom, maar niets met 't geen naar Kroon of Scepter zweemde, bemaalt was, en by gevolge dit maar een uitstrooizel, en gezogte reden tot Oorlog is geweest. My kwam dit volgende vaers, zinspelende op het bovengemelde Konststuk in de hand, en heb het niet onvoeglyk gedagt hier te plaatsfen.

*Dus komt de Konst de WIT te maalen,
 En 't Brittenland rontom in Zee,
 De Theems en Chattams kromme ree.
 Zoo breektmen ketenen en paalen.
 Hier raakt de Britse Vloot in brand,
 En 't geen de vlam ontvlucht aan strant.*

Nog een ander.

*Dit is het waare beeld van Deugt en Dapperheid,
 Den Borgerheer, op wiens verstand, en goed beleid*

*De * Stad, en Staat hun rust, en welvaart kunnen
vesten.*

*De Faam verbreit zyn lof, van 't Oosten tot het West-
ten:*

*En tuigt hoe Londen schrikt, en hoe dat Chattam
beeft,*

*Door 't staal, en 't vuur benart, dat ons den Vrede
geeft.*

Nog een.

*Die onder deze Faam, zoo blank in 't barnaszit,
Is eeuwig Dordregs roem, de Borgerbeer DE WIT.*

Hoe onvast de Staat der Grooten is, en hoe licht veranderlyk de begrippen van 't gemeene volk, daar van zyn menigte van voorbeelden die zulks bevestigen.

*Die op 't geluk van 't los geval
Vertrouwen zet, in 's Waerelds dal;
Steunt op een Rietstok.
Want 's Waerelds goed is enkel wind.*

Dit begrip is niet nieuw, de ouden hebben al gezeyt: *Daar is geen zekerheid in de menschelyke zaken; alles is een geduurige verandering onderworpen.* Titus Vespasianus op een gastmaal genoo-

* Dordrecht] De Raad dezer Stad op de voorstelling van den Heere Hugo Repelaar, Borgermeester van 's Heeren wegen, keurde eenstemmig goed, van dat Heldhaftig bedryf een Konstaferaal te laten schilderen, om tot eeuwige gedagtenis op de groote zaal van het Raadhuis op te hangen, tot welke bestellinge *Gecommitteert* werden, gemelde Heer Hugo Repelaar neffens de Heeren Roeland de Carpentier, Samuel Trip, en Gerard Brandwyk. op den 30 van Hooimaand 1667.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 309

noodigt zynde, daar men vrolyk was, ontslipte een zware zugt. Zyn vrienden hem vragende naar de Rede van zyn zugten, gaf hy tot antwoord: *Ik kan my daar niet van onthouden, als ik gedenk dat myn eer, en grootheid hangt aan het believe van het wankelbaar geval: dat myn Staten zyn als in de magt van twee Scheitsmannen, en myn leven als in die der huurlingen.* Dit is (om geen breeder omtrek te maken) gebleken aan den Ruwaard, waar van wy de schets zyner verheffing hebben beschreven. Deze die daad te *Chattam* op den 21, 22 en 23 van Hooimaand 1667 verrigt hebbende werd daar voor met een goude kop van den Staat beschonken, en hy van elk toegejuicht. Naderhand van de Haagsche Borgers, door Eygenbaat opgestoot, is hy nevens zyn Broeder vermoort, en door het verwoede graauw deerlyk mishandelt op den 20 van Oogstmaand 1672. ja de verbittertheid was zoo groot tegen deze Heeren dat zy zelfs hunne beeltenissen trachten te verscheuren. Tot verscheiden malen rotte de vergramde gemeente voor het huis van onzen Schilder, dreygende des zelfs huis om veer te halen indien hy haar de beeltenissen van de Heeren Jan en Kornelis de Wit niet over gaf; want dit was door een Leerling van hem (die zig meê onder dien hoop mengde) verkraait: zoo dat de BAAN, om zig voor ongemak, en zyn huis voor schade te hoeden, zyn deur moest open zetten (die schilderyen eerst zeker zynde geborgen) en getroost aan zien dat zy zyn gantsche huis, van onder tot boven, en kasten en kisten doorzochten.

Dit driftvuur tot Beeldefchennis floeg voort tot Dordrecht, daar het graau dit pronkstuk van 's mans Konst geplaatst op 't Raadhuis (daar wy even van

gemeld hebben) van een reet, en aan flarden scheurde, zoodanig dat ik naderhand (wanneer Romein de Hooge 't zelve in plaat zoude brengen) werk had, om uit vele stukken en brokken, (den beeldefchenners in dien tyd ontutfelt of voor weinig geld afgekogt) by een verzamelt, een fchets van den famenhang van dit stuk op te maken. Want in dien tyd was het eerfte model van dit stuk nog in een onbekende hoek verduiftert, 't geen thans te Dordrecht by den Konftlievenden Heere Pompe, Heer van den Ooftendam in een kasaan den wand te pronk hangt, en nu wel (die stormbuy over gewaait) ter eeuwiger gedagteniffe in dat Stamhuif zal bewaart worden. 'T is ook by de Dochter van den Ruwaart, getrouwt geweest aan den Heer Simon Muis van Holy, Raad der Stad Dordrecht.

Nog een opmerkelyk voorval is onzen DE BAAN ontmoet in het voorgemelde troubeljaar, wanneer de Franfe Haan met wyde fchreden was genadert tot voor den Hollandfchen Leeuwentuin, het geen ons luft aan te merken.

Wanneer de Koning van Vrankryk men zyn Krygsmacht tot Utrecht was gekomen, kwam 'er een Brief aan onzen DE BAAN geteekent door den Hertog van Luxemburg, toen Gouverneur van Utrecht, beneffens een vrye pas, geteekent door den Kommandeur Stoupa, ten einde hy op Seyft buiten Utrecht wilde komen om des Konings Beeltenis te malen, met belofte van een grote fomme gelds daar voor te zullen genieten, dat hem in den Haag betaald zoude worden; waar voor twee Heeren borg bleven, als mede dat hy buiten eenig gevaar weder te rug zou geleid worden. DE BAAN vond zig hier door wel vercert,

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 311

eert, maar konde in opzigt van dien tyd, hier toe niet besluiten, overwegende het gevaar, van by 't gemeen, kwaad agterdenken te zullen geven. Zyn Vrouw ried het hem ook sterk af, en niet zonder rede: want het konde hem gegaan hebben, als de fabel meld van den Vos en den Ezel. Deze ging naar 't Hof van den Leeuw, daar hem de Vos tegen kwam, dien hy vraagde waar hy zoo schichtig na toe liep? *weet gy niet* (zeide de Vos) *dat de Koning der Dieren een gebod heeft laten uitgaan*, waar by alle gehoornde dieren zyn Hof (op lyfstraffe) ontzeit word? wel Vosneef (zei de Ezel) gy hebt immers geen Hoornen, maar ooren. *Dat 's waar*, zeide de Vos: *maar als by nu eens zeide dat myn ooren Horens waren, dan waar ik 'er immers meê gebruid?*

De bevinding had hem in dien tyd doen zien dat een kwade naam, of kwaad vermoeden alleen genoeg was om een man van kant te helpen; des ging hy te rade met verstandige luiden, onder andere met den Vorst van Waldeck, die hem wel verzekerde van goed onthaal, en betaling, maar gaf hem in bedenken, 't geen hier boven gemeld is, van hier door in kwaad vermoeden te zullen vallen by 't onbezonnen graau, in aanmerking van dien tyd. Te meer wyl hy Hopman van de Borigery in zyn wyk was. Hy liet dan den Hertog van Luxemburg bedanken, en bleef t'huis. Egter is hy naderhand by den Koning van Vrankryk in gedagtenis gebleven, als de voornaamste portretschilder in Nederland; ja de Koning heeft naderhand gewilt dat zyn Ambassadeur *d' Avaux*, die order had om Konst voor hem te koopen, zig van zynen raad, en oordeel zoude bedienen.

Hy heeft ook veel eer en voordeel genoten van

den Keurvorft van Brandenburg Frederik Wilhelm, wiens beeltenis hy verfcheiden malen heeft gefchildert, als ook vele Vorftelyke Perfoonen.

Eyndelyk heeft gemelde Keurvorft by een verzegele *Akte* geteekent den 23 van Hooymaand 1676, hem verkozen tot zyn Opperhofffchilder en *Surintendant* van zyn Konft, en Konftacademie, en toe geleid een jaar geld van zes duizent guldens. Dog zyn Vrouw, zedig en borgerlyk van aard, had geen geniegtheid om te Berlyn aan 't Hof te wonen; zulks hy zyn Keurvorftelyke Doorluchtigheid moest bedanken, die dan verzogt een van zyn beste Leerlingen, waar toe hy uitkeurde *Jan van Sweel* welke veer in de Konft gevorderd was, en de handeling van zyn Oom na by kwam. Deze ging daar heen, en kreeg jaarlyks twee duizent gulden, de vrye tafel, en een eygen paert op ftal.

Vier of vyf malen heeft hy den Prins van Oranje (naderhand Koning van Engeland) op verfcheyden tyden, ook met zyn Princes, als ook den Hertog van Jork (als hy hier te land was) gefchildert, neffens een groot getal van minder Heeren, en Borgerlyke Perfoonen te lang om te verhalen. Waar onder het pourtret van myn Schoonvader Jakob Sasbout Souburg, *Operateur*, meê op de lyft komt.

Onder zyn grooter penceelwerken, waar in hy inzonderheid zyn Konft getoont heeft, word getelt, het ftuk van de Regenten van 't Tugthuis t' Amfterdam. Tot Leyden op de Lakenhal de vier Staalmeesters in een ftuk, gejaarmerkt 1675. op den nieuwen Doele in den Haag, de Borgermeesters, Schepenen, Geheimschryver enz. waar voor hy duizent Ducatons heeft gehad. Nog tot Hoorn
twee

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 313

twee groote stukken, in't eene waar in de Heeren Bewinthebbers van de Ooftindifche Maatschappy, en in 't ander de Hopman, neffens de mindere beftierders der Borgery gefchildert ftaan. Maar 't geen waar aan hy zonderling zyn Konft getoont heeft, is de Beeltenis van Prins Maurits van Nafou Ziegen, de welke zelf behagen nam zoo lang, en zoo dikwils te zitten als hy 't begeerde, die zig daar ook van bediende, en het ten uiterften naar de Konft uitgevoert heeft tot groot genoegen van den Vorft en alle Konftkenners. Dikwils heeft hy te Kleef, en elders den Vorft tot gezelfchap geweest, welke veel werks van hem maakte. Ook maakte de Vorft dit bovengemelde konftig gefchilderde pourtret voor zyn overlyden weder aan hem, die het om die waardige gedagtenis, door 't dagelyks zien, te vernieuwen, als ook om dat dit het proefftuk van zyn penceelkonft was, 't zelve zoo lang hy leefde (hoe dikwils daar om aan gezogt) niet wilde verkoopen, en ook aan zyne Kinderen (op zyn ziekbed leggende) met nadruk belafte 't zelve niet te verkoopen, dan alleen aan 't Hof van Brandenburg, gelyk dit stuk dan ook eerft in den jare 1702 (wanneer de Koning van Pruiffen in den Haag was, DE BAAN dat zelve jaar geftorven zynde) door zyn Dochter aan den Koning werd geprefenteert, en verkogt voor vier hondert Ryksdaelders.

Hy heeft in zyn tyd door de Konftoeffening veel geld gewonnen, maar heeft ook rykelyk daar van geleefd en al die hem kwamen bezoeken waren hem welkom. *Een nieuwen Hoed*, (dit was zyn fpreuk) *en een Oxhoofd wyn op een jaar meer, daar maak ik veel goede vrienden meê*. Hy kreeg 'er ook vrienden door, maar wel meeft panlikkers,

of tafelbezems, waar onder was de landschapshil-
der *B. Appelman*, die weeken lang gewoon was
op vreemde bodems te oorlogen.

Men leeft by *Livius*, hoe *Menenius Agrippa*
van den Roomfchen Raad tot de afgevallen Bor-
gers gezonden, om hen tot wederkeeren te be-
wegen, deze Fabel, of gelykenis voorftelde: *Dat*
de leden des menfchen lichaams op een tyd met mal-
kander in twijft raakten, en klaagden over de maag.
Hoe de voeten 't geheele lichaam droegen. Hoe de
handen arbeyden, en fteden. Hoe het hoofd altyd
met bedenkingen en overleggingen bezig was, en dat
al wat zy daar meê wonnen of verkregen, altemaal
door de maag verteert wierd, die niet arbeyde. Maar
wymogen wel zeggen (zinspelende op de fchuim-
loopers waar van wy even melden) dat onze DE
BAAN veel magen had, die 't geen hy door zyn
vernuft en handen gewonnen hadde, hielpen ver-
teeren. Hier by had hy zes Kinderen en nog drie
van zyn Zuster, en vyf van zyn Vrouws Zuster,
zoo in als buitenshuis tot zyn laft, die niet als de
Steur, van den wind konden leven; dat hy aan
zyn kas in later tyd beft gewaar wierd; want zyn
gelukftar was al eenige jaren voor zyn fterven
onder gegaan.

Zyn Zoon JAKOBUS DE BAAN oeffende meê
de Schilderkonft, dog zyn levenslamp werd door
de dood op zyn 27 jaar gedompt, daar zyn Vader
grooten rouw over droeg, in die twee jaren die
hy na hem leefde. Wy zullen aan hem op zyn
geboortejaar gedenken.

Nu heb ik nog een opmerkelyk en zeltfaam
geval te verhalen, 't geen onzen Konftenaar ont-
moet is. Laat het u niet verdrieten Lezer zoo het
wat

wat lang valt. Waren 't beuzelingen ik zou my schamen u dien last aan te doen.

Alle dingen (zeit het spreekwoord) hebben twee handvatfels.

Dit ziet op de tweederhande of verschillige opvattingen, waar door de voorkomende zaken op het gemoet der menschen verschillige aandoeningen schynen te bewerken.

Schynen te bewerken (zeg ik) om dat alle voorkomingen eenvoudig enkel bespiegelend zyn, en de werkingen, die 't zelve veroorzaaken, van de gestalte des gemoets afhangen, en de meerder, of minder aandoeningen, ten kwade of ten goede, van de goede of kwade geartheid haar oorzaak hebben.

De gaven der Konst zyn ongelyk gedeelt, en de eene steekt in hoogte uit boven de andere als een Ceder by het lage kruid. De hoogste zyn de laagste (op de Schilderkonst toegepast) als het doel, waar naar elk mikt met den pyl van zyn gewiekt vernuft, en zal die, welke zig 't yverigt daar in oefent, 't wit digist by beschieten. Dit veroorzaakt in de genen die in 't treffen te kort schieten (zoo dezelve een edelmoedigen geest bezitten) naayver en voelen zig gespoort om in die oeffening niet op te houden. Dus moeten de Konstoeffenaars zig ook onderling gedragen. Maar zoo haast 'er in dit opzigt afgunst ryft, is 't een bewys van 't kwaat gemoet, het welk in anderen benyd, 't geen het behoorde te pryzen.

Dit ontdekt zig meest in laf hartigen, en die een lagen geest bezitten, die liever aflaten van zig voort te oeffenen; om hun werk te maken van het doen der bovenstrevers te verguyzen, en hun roem met scheef gezigt te begluuren.

'T lust ons door loflyke voorbeelden aan te wyzen hoe de Konstschilders zig onderling onder malkander behoorden te gedragen, om de Konst aan te kweken, te bouwen, en haar agting op te beuren. Waar na wy de kwade gevolgen die uit afgunst spruiten, (wanneer men die drift den toom los geeft) met een zwarte kool (ten spiegel) zullen affchetzen.

De drie *Gratien* door *Rafaël van Urbyn* geschildert te Rome in 't Paleis *Petit*, of klein *Gegy* genaamt zyn berugt voor een van zyne beste werken, en verciere het voorportaal van gemelde *Gegy*, of *Chisi*. Nu verspreyde het gerugt dat de *Galathe*, die hy in een der zaalen schilderde, nog ongelyk schooner en konstiger zoude wezen. *Michiel Angelo* beluft om het stuk te zien wyl het nog onderhanden was, dog geen gelegenheid daar toe hebbende, zoo om dat niemant toegang daar toe gelaten wierd, alsom dat zy geen goede vrienden waren, bedagt hier toe een list; hy verkleede zig in boeregewaat, en waarde om de deur, tot hy gelegenheid vond van een huisdienaar die de deur opende aan te treffen, dien hy dan opeen boersche wyze dus aansprak: *Ik heb gehoort dat Rafaël in een der zalen van dit Paleis een Zeegodin schildert, ik heb zulks nooit gezien, en over zulks verzoek ik dat eens te mogen zien, daar by voegende: Dan kan ik thuis komende aan myn Kinderen vertellen dat ik wat vreemts gezien heb.* De Dienaar wees hem af, dog door lang aanhouden, en hem wat in de vuist te stoppen, werd hy in gelaten, en de zaal aan gewezen. *Michiel Angelo* zig alleen in de zaal bevindende (want hy had dit waar genomen op dien tyd als *Rafaël* met zyn Leerlingen, die meê aan die zaal schilderden, middag-

dagmaalde) en alles befnuffelt hebbende , vind een houdskool , klimt op een stoel of bank , en teekent daar meê , in een ronde Nis boven de deur een menschen hoofd eens zoo groot als 't leven agter over in de verkorting te zien , en gaat uit de kamer stil zyn weg.

Rafael gespyft hebbende , en in de zaal gekomen om weer aan 't werk te gaan , krygt dit in 't oog , en vraagt aan elk wie 'er in zyn afwezen in het vertrek geweest was. De deurbewaarder zeide niemant , dan alleen een Boer , en dat die daar zoo lang om aangehouden had dat hy hem in liet , maar vorders niet wist wie hy was. *Dan zal ik het u wel zeggen (zeide Rafael) wie die Boer geweest is. 'T is Michiel Angelo geweest ; want niemant anders kan zulks doen , als gy hier ziet , en wees op het geteekende opziende Hoofd , en maakte voorts den Heer van 't huis bekend wat 'er gebeurt was.*

Het werk van de zaal tot dus veer voltooit , zoo wilde de patroon dat dit vak ook beschildert zoude worden : maar *Rafael* weygerde zulks te doen , zeggende : *dat die omtrek zoo konstig was dat niemant de zelve zoude kunnen verbeteren , dat hy de hant daar aan niet wilde leggen , maar dat zulks tot een waardig gedenkstuk van Konst , zoo blyven moest.* Gelyk 't heden nog zoo staat.

Op gelyke wyze word verhaald van den Konst-schilder *Carats* , dat hy in de kleene Kerk van St. Gregorius by het *Colloze* een Altaarstuk had geschildert , en twee van zyne beste Leerlingen , *Dominicy* en *Guidureni* , ook elk een stuk zoude maken , en dat de Paters bedongen hadden dat hy (deze twee stukken voltooit zynde) de laatste hand daar aan leggen moest , 't welk *Carats* hun had toe-
ge-

gestaan. D'eerst gemelde had de Geesseling, d'ander de Kruisdraging van St. Andreas verbeeld. Als nu deze stukken afgeschildert waren en geplaatst zouden worden, drongen de Kloosterlingen uit hoofde van hun verding *Carats* aan, om 't met zyn konstig penceel daar 't gebrekkig waste verbeteren. Dog hy weigerde zulks, zeggende: *dat hy die stukken heerlyk naar de Konst geschildert vont, en dat die de zelve wilde verbeteren, een grooter Meester dan hy in de Konst wezen moest.*

De groote *Rubbens* ook, wanneer de Kloosterlingen aan *van Dyk* de waarde van zyn Konst niet wilden betalen (gelyk wy op zyn plaats breedwydig hebben aangemerkt) nam die naar zig en betaalde *van Dyk*; om de Konst haar waarde te doen houden, en op te beuren. En zoo nam ook de Konstschilder *Bakker*, *Jan de Baan* (even te voren in desselfs levensbeschryving vermeld) dezen zyn Leerling nog jong zynde, aldus in gezelschap met hem, en prees des zelfs Penceelwerk boven zyn eigen; en hebben dus deze konstenaars voorbeelden nagelaten, hoe men de Konst opbouwen, en de Konstenaars opbeuren moet uit de verdrukking.

Zoo wy nu de welmeenenden, en de kwaadmeenenden tegens elkander over in den evenaar stelden, de laatste zouden de balans merkelyk overhalen.

Die de schaamte ontwassen zyn steken met hunnen nydigen angel dat men het ziet: De Konstschilder *Le Ceur* kreeg in zyn tyd order om voor de Koningin van Vrankryk een Koepel te schilderen, waar van hy een teekening maakte die hy de Koningin in handen gaf, daar zy groot genoeg in nam. Maar *C. le Brun* (aan wien zy die

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 319

die schets vertoonde) door wangunst gedreven zeide alleen: *Dat dat geen werk was voor zoo een man*, en daar meê was de voortgang verydelt, en *le Ceur* van de hand geweest. Zulke Hovelingen leeren dit van hunne Vorsten, *die* (naar 'tzeggen van Salustius) *alles wat hun dienstig is, en voordeel geven kan, eerlyk agten te wezen*. Maar die kwansuis daar nog niet voor gaan willen, of zig daar voor bloot stellen, doen het zelve bedekt.

Dominikyn schilderde te Rome de Historie van den Heiligen Hieronimus voor de Paters van die order om boven 't groot Altaar van hun Kerk geplaatst te worden: maar deze door Konstbenyders bedektelyk opgestookt, zetten dat Konststuk, als zulk een plaats niet waardig, elders in een hoek weg; niettegenstaande dat de Schilder menigwerf daar om aanhield dat het mogt geplaatst worden daar elk het zien konde. Dit kwam een der Kardinalen, die byzonder Konstminnende was, ter ooren: Des zond hy een onpartydig Schilder uit zyn naam by de Paters, om het stuk te zien, en de Deugt deffels t' onderzoeken, die het zelve tot in den hoogsten graat prees; des zig de Kardinaal aan dees verongelyking tot drukking van *Dominikyn* liet gelegen zyn, en ontbood die kwaadsprekers (onderzocht hebbende wie zy waren) by zig, en dwong de zelve reden te geven waarom zy dit gemelde stuk misprezen hadden.

Als deze dan zig met ernst gedwongen zagen opregt daar ontrent te biechten, beleden zy, dat, by aldien zy dit stuk naar zyn waarde prezen, de maker voor den grootsten Meester in Rome geroemt, en boven hen alle geprezen zou worden.

Zie wat de Nyd en Laster niet al vermag. Nader-

derhand hield, en houd men nu nog dit stuk voor een der konstigste geschilderde Tafereelen die te Roome te zien zyn.

Ik heb 'er gekent, die, als hun eenig Konstwerk van anderen wierd voorgesteld, om te kunnen zeggen dat zy geen woord tot nadeel daar in gesproken hadden, de schouders (als hun over de waarde daar van gevraagd wierd) zoodanig wisten op te trekken, en den bek te plooijen, dat de veragting daar uit duidelyk genoeg te verstaan was. En sommigen die voor Konstkwekers gegroet willen wezen, hebben meê een rol in 't Spel. Deze, alshun naar eenig konstwerk gevraagd word, zwygen of spreken, na dat het voordeel hun dryft, aangezien zy de regelen van 't welleeven vergeten en alleen het Artykel van eigen voordeel onthouden hebben, en 't zelve behartigen. Van deze die zwegen, daar zy spreken moesten, zeiden de Atheniensers. *Hy heeft den Os in de keel, of heeft den Uil gezien*; om dat in dien tyd hun geld met de beeltenis van een Os, of Uil bezet was.

Ongelukkigen, die baatzugtigen tot hun helpers aantreffen, dezen moeten de handen voor af gevoelig gekust worden, of zy moeten op 't end de winst met hun deelen.

'T beurt elk niet een Kristoffel aan te treffen, die hem door de Wateren der verdrukking torst: of een magtigen *Mecenas* die hem zoo hoog opbeurt, dat de nyd hem niet bereiken kan, om haar gespitsste nagels in zyn huid te hegten.

De Waereld is bedorven, en de bewoonders voor 't grootste deel verbaftaart. De Spinnen groejen sterk aan, en de Byen verminderen. Voorbeelden hebben ons doen zien, dat de een Konstenaar des anders werken lastert en schent.

Le Ceur, een der braafste Konstschilders in zyn tyd te Rome, schilderde het leeven van den Heiligen Bruno, voor de Paters van die order in een Gaandery van hun Klooster. De vervloekte Afgunst, die zulk een fraai konstwerk in haar kwaad gezigt niet dulden konde, nog ongeschonden laten, heeft de schoonste en konstigst geschilderde wezens met haar schenzieke nagels uit gekrabt. Ja wat de verfoeilijke Afgunst uitwerkt als zy zig den toom los geeft, zullen wy in een opmerkelyk voorval den Konstschilder *Jan de Baan* wedervaren, zien: 't welk wy van zyne levensbeschryving hebben afgeknepen, om het in deze redenvoering te pas te brengen.

De Baan berugt voor den besten pourtretschilder van Nederland, en reeds vele Princen, en Vorsten met veel roem hebbende geschildert, werd ook ontboden aan 't Hof van Friesland om den Prins en zyn Gemaalin te schilderen. Dit stak byster in 't oog van hem (wy zullen zyn naam niet melden) die lang als Schilder aan 't Hof gewoont had. Hy vatte daar over een haat tegens *de Baan* op, dog deed daar van niet het minste blyken, maar veinsde egter zyn vriend te wezen, 't geen ook van *de Baan*, die van een goeden inborst was, geloofd werd, waarom hy hem veel vriendschap bewees; dog deze kropte dien haat op tot dat dezelve eindelyk tot een vervloekt voorneemen uitbarste, en toeleg maakte om hem te vermoorden. Hy kwam tot dien einde in den Haag, maar vond geen gelegenheid dit by avond of ontyde te verrigten, aangezien hy altyd met zyn Hond verzelt ging, daar hy zig op vertrouwde.

Deze moordlustige nam dan voor hem dit on-

der fchyn van vrientschap, in zyn eigen huis te doen, ging hem bezoeken, en verzogt zyn Konft te mogen zien. *De Baan*, geen kwaad vreezende, ontfangt hem beleeft, en leit hem op zyn ruime Schilderzaal: want hy woonde toen in het Groothuis naaft aan de Schevelingfe Brug in 't Noordende van den Haag.

Hier fcheen de moorder de baan klaar te zien om zyn gruwelstuk uit te voeren, nu hy zig met hem alleen bevond.

Terwyl nu *de Baan* 't eene ftuk voor, en 't ander na voor dien fchoft op den Ezel zette, op dat hy de zelve beft zoude kunnen zien, trekt de godvergete mensch zyn moortpriem, dien hy tot dien einde onder zyn rok verborgen had, uit de fchee, om agter hem fttaande, hem dien verradelyk in de ribben te ftooten. Wat gebeurt 'er? De Heer Bruyninks, een van de Baans vrienden, die hem dagelyks kwam bezoeken, en zonder te vragen maar ftijl de trappen op naar zyn Schilderkamer gewoon was te komen, komt juist in dat oogenblik, zonder gehoord te worden, den trap op tot op de *Bordes*, en ziende den moortpriem opgeheven, geeft een luiden fchreeuw, waar door het gantsche Huisgezin in beweging raakte. De Verrader hier door verzet, en zyn toeleg verydelt vindende, neemt in alleryl de vlugt, de Zaal af langs een anderen trap, ten huis uit, en 't Nagtegaals Pad op, agter de Kloosterkerk, heen. Zyne Leerlingen en sommige Wagenaars die aan de Schevelingfe Burg ftonden, fnelden hem wel na, maar hy was hun ontfnap, en kwam ook naderhand niet te voorfchyn.

Nog eens is hy van Nydigaarts aangevallen, waar by hy den middelften vinger van zyn regter hand verloor.

De

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 323

De Laster en Leugen speelden meê hun Rol, tot zyn nadeel. Zy strooiden uit aan verscheiden buitenlandsche Hoven dat *de Baan* niet meer schilderen kon, maar blind wierd. Zelf werd dit door den Haag alzins verspreid, 't welk de Prins van Anspach Brandenburg (wiens afbeeldsel hy voor heen geschildert had) niet konnende gelooven, liet zyn Koets inspannen, reed naar hem toe, en liet zig andermaal schilderen tot schaamte van die Addertongen. Dit is geweest in 't jaar 1692. De Nyd bedient zig op alle wyze van snoode vonden.

Ik ben heel niet van dien aart dien de oude Tobias had, en ga niet graag ter begravenis: maar zoo de Nyd eens ter aarde gedragen wierd, zou ik vreugdig die Lykstatie volgen, en 't Graf helpen toedelfen.

De schilderkonstoeffenaars, inzonderheid de Leerjeugt, moeten yder groot Meester aanmerken als een * *Antenos* die door brandende liefde tot de Konst opgegroeit, tot nayver verwekt, en aanspoort om meê groot te worden.

Diogenes, door den roem welke de Veelweters kroonde, wordende de geleertheid toen zo hoog geschat, als nu het geld; werd door nayver geprikkeld; en deze nayver spoorde hem voort tot begeerte en wakkerheid aan. En wanneer de spreuk:

'T

* *Antenos* was de Zoon van Venus. De gelegentheid of oorzaak dat deze van haar gebaard wierd verhaald Porfirio aldus: *Venus had Kupido gebaard, maar als die Jongen even klein bleef en niet groeide, vraagde zy daar over raad aan het Orakel, dat haar antwoorde, zoo lang Kupido alleen was zou hy even klein blyven. Antenos geboren groeide op, en werd groot. Kupido dit ziende, dulde niet dat hy hem boven 't hoofd groeide. Stapte Antenos hem voor, hy klapte zyn wicken en stapte hem kloekmoedig na, enz.*

*'T beurt zelden dat een geest den boek te boven raakt.
Die in zyn arremoe naar wetenschappen baakt ;*

hem zyn toeleg schieen af te raden, greep hy egerter moet, en zeide tot zig zelve: *de spreuk zegt niet nooit, maar zelden, en wie weet of ik niet een van die ben, welke de Goden die gunst bewyzen willen. Lucas van Leyden, (als hem gezegt wierd dat Albert Durer, door zyn Konst grooten opgang maakte en de zelve zeer hoog geroemt wierd) vraagde: Of hy geen Mens was? en als zy ja zeiden vervolgde hy: Waarom zou ik hem dan door yver niet kunnen inhalen? Zulk zeggen is grootmoedigen pryslyk, en past een edele ziel. Maar laat nooit de Nyd in uw boezem huisvesten, maar elders begraven blyven.*

De gelegenheid is een groot behulp voor de genen die zig tot de Schilderkonst of andere wetenschappen geneigt vinden. Waarom al van ouds deze spreuk: *Elk heeft het geluk niet van Korinten te mogen bezoeken*; onder de Grieken in gebruik was. Velen welke Ouders hadden die zig des verstonden, werden de konsten en wetenschappen als met de pap (gelyk het spreekwoord zegt) ingegeven, en zy vonden de voetsporen daar toe gebaant, om met wyde schreden tot hun geluk en roem te stappen, 't geen anderen door akelige omwegen hebben moeten opzoeken. Dit geluk is den Fenix der Scheepschilderen,

WILLEM VANDEN VELDE, *Willem'sz.* toegevallen. Hy werd geboren te Amsterdam in 't jaar 1633. en van der jeugt aan tot de Konst geneigt, werd daar in aangespoort, en met geneigtheid

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 325

heid onderwezen, tot dat zyn Vader in dienst van Koning Karel den tweeden met 'er woon naar Engeland vertrok, en hem onder opzigt van den konftigen Scheepfchilder *Simon de Vlieger* tot Amsterdam liet, van welker levenswyze wyniets weten te zeggen, gelyk wy ook den tyd zyner geboorte, nog met verzekerdheid zyne geboorteplaats niet hebben kunnen te weten komen, en dus alleen van hem kunnen zeggen, dat hy een Haarlemmer of Amfterdammer van geboorte, en een geagt Mr. in zyn Konft geweest is. Inzonderheid word, om des zelfs natuurlyke en konftige behandelinge geprezen, een ftuk waar in het Haarlemmer Meir met allerhande Schepen, by een labberkoelte voorby en door malkander zwierende verbeeld is.

Hy had een Dochter *Kornelia de Vlieger* genaamt, die de Dichtkonft verftond. By gelegentheid van haar verjaring den 28 van Wiedemaand 1658 oud zynde 28 jaar, vind ik op den *Hemelzang* (zoo genoemd, door haar gemaakt) dit volgende Vaersje toegepast:

*Ha! Amftels pronkcieraat,
Het droevig Wezop gaat
Met tranen in zyn oogen,
In zwarten rouw gekleed,
Om dat het tot zyn leet,
Moet dulden en gedogen;*

*Dat, Schoone! uw gezicht
Den Amftelstroom verlicht,
En 't Gein laat zonder luifter:
Het doet niet dan het klaagt,
En noemt, hoe fchoon het daagt,
Zig, zonder u, gantsch duifter.*

Van haar Gedichten zietmen in *d'Amstelsche Zang-Godin*, ook die op haar zyn toegepast, maar op haar Vader *S. de Vlieger* heb ik niet ontdekt als dit volgende Graffchrift:

*Hier rust de Vlieger, die wel eer door zyn penceelen,
Om prys streed met Natuur, op doeken en paneelen;
En door zyn yver en natuurdrift aangevoert,
De Lasterzieke Nyd, de lippen heeft gesnoert.
Deez' Sark houd wel zyn Lyk, maar niet zyn lof ge-
sloten;
Die op de tongen zweeft van al de Konstgenoten.*

En Vondel elders:

*De Vlieger nam in 't end de vlucht
Uit dees benaauwde lucht.*

Wanneer onze WILLEM VANDEN VELDE nu zoo veer in de Konst van Scheepschilderen gekomen was, dat zyne stukken nevens de beste van die soort mogten ter monsterring komen, nam de oude *Willem* zyn slag waar, en wist zyn Zoon ook in de gonst van Koning Karel te vleijen, die daar op naar Engeland trok, en veel heerlyke konstwerken tot de Koninglyke vertrekken maakte, gelyk ook na des zelfs dood, voor Koning Jakobus; waarom ook zyn Beeltenis door *Godf. Knel-ler* in den jare 1680 geschildert, en door Jan Smit 1707 in koper gebragt, ook dus met die eer pronkt:

GULJELMUS VANDEN VELDE, *Junior, Navium
& prospectuum marinorum Pictor: & ob singula-
rem in illa Arte peritiam a Carolo II. & Jacobo II,
Mag.*

Mag. *Britanniae Regibus annua mercede donatus.*
Obiit 6 Apr. Ann. Dom. 1707. Ætat suæ 74.

De Engelanders hebbende grote agting voor zyn penceelkonst, zulks ook verdienende, hebben de zelve van tyd tot tyd, door Holland, opgekogt, ons gezigt die aangename beschouwing onttrokken, en dezelve derwaards vervoert, zulks dat men niet veel van de zelve ziet. En het staat niet ligt gezien te werden, dat ymant in dat deel der Konst zoo schoon zal opdagen, om de school van *Pictura*, door zyn konstlicht te beschynen.

Na hem volgt de brave Schilder FREDERIK DE MOUCHERON geboren te Embden, in 't jaar 1633. Deze van natuur van jongsaf aan geneigt tot de Konst, en in de beginselen van de Teekenkonst onderwezen, verkoos, om de behandeling van 't Penceel te leeren, den berugten *Jan Affelyn*, anders *Krabbetje*. By wien hy in korte jaren zodanig vorderde, dat hy ondernam op zyn Konst naar Vrankryk te reizen, daar hy verscheiden agtereenvolgende jaren bleef, oeffenende zig yverig naar 't leven, in alles dat hem in zyne verkiezing dienstig was; en naderhand tot voorraad konde strekken; waar na hy weder naar Nederland kwam afzakken, en zette zig in de bloeiende Amstel-Stad ter neer, daar hy federt veele zoo groote als kleine Konststukken, voor de Konstlievenden geschildert heeft, die het vernuft van hun maker melden.

De voorwerpen van zyne Tafereelen zyn doorgaans vreemt, natuurlyk en konstig 't zamen geschikt. De verschieten schynen als door een graauwen mist of morgendaau betrokken, daar en tegen de voorgronden helder en krachtig: de boomen

zyn los en dartzel behandelt, en geven fomwyl een aangename spiegeling in de vlieten, die de Velden van een scheiden.

Vele van zyn voorname Konststukjes zyn door *Adriaan vanden Velde*, met Beesjes, en Beeldjes geciert: ook die hy in Vrankryk gemaakt heeft door den braven Konstschilder *Theodoor Helmbreker*, een Haarlemiet van geboorte, welke in dien tyd te Parys woonde, en in 't gemeen Italiaansche Markten met Boertjes, Kwakzalvers, en andere Potsmakers schilderde. Deze was een groot vrient van *Abraham Genoels* gebentnaamt *Archimedes*, die ook in zyn Reisbeschryving van hem gedenkt op 't jaar 1674.

De tydrol van Moucheron afgeloopen zynde, is hy gestorven in zyn 53 jaar 1686. Hy heeft een Zoon nagelaten den Vader veer voorby in Konst, waar van wy hier na zullen melden.

Na hem komt de brave Landschapschilder, en die uit enkele zugt zonder toeleg op winst de Konst oeffende, **PIETER GALLIS**, geboren in 't jaar 1633 ten Toneel. Deze eenige jaren tot Enkhuizen gewoont hebbende, trok 1682 met ter woon naar Hoorn daar hy 't bestier van de Bank van Leening had, dog egter onder dien dagelyken omflagzyn buiten uren naarstig aan de Konst besteede, waar door hy zodanig daar in vorderde, dat hy Landschappen, Bloemen, Fruit, en ander stilleven geestig wist te schilderen. Hy was een bemint Man, byzonder vrienthouwende, inzonderheid met Konstschilders en Konstminnaars, en is overleden in 't jaar 1697.

GASPER VANDEN BOS is geboren tot Hoorn in 't jaar 1634. Zyn Vader was een Scheepstimmerman, en zyn Zoon in 't eerst meê aan den Scheeps-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 329

Scheepsbouw; maar door een groote zugt tot de Konst gedreven, teekende hy Zeën, en stille wateren met allerhande foort van vaartuigen, zoo konstig, net en los van behandeling, als vast en vloeiende met de punt van 't penceel gearceert, dat de Konstschilder *Bronkhorst* my verklaart heeft, nooit beter te hebben gezien; dog deze knaap stierf in 't prilste van zyn lenteleven; waarom het te verwonderen is dat hy nog zoo veel heeft kunnen maken, als men van hem in zyn geboorteplaats ziet.

De Fortuin, welke door haren licht veranderlyken aart, sommigen in 't eerst tot een gelukkigen staat opbeurde, en naderhand het zeil van voorpoed swenkte, zonder naar dezelve meer om te zien, heeft grond gegeven tot de Spaansche spreuk, welke zegt: *De Fortuin word moede van altyd een zelfden man op den rug te torfchen.* Zy doet (op zyn Hollantsgezeit) velen hun wittebrood voor af eeten. Het minste getal der menschen behoud hare gunst van 't begin, tot het einde hunnes levens. Nogtans mogen wy met rede onder de gelukkigen

Onzen Konstschilder ANTOINE FRANCOIS VANDER MEULEN tellen. Deze geboren te Brussel in 't jaar 1634, had zyn afkomst uit een der braaffte geslagten van die Stad, waar door hem geene middelen ontbroken hebben, om zig in wetenschappen te oeffenen, waar door de geesten geslepen, en bekwaam gemaakt worden tot verheve bezigheden; gelyk hy ook geneigt tot de Schilderkonst, en by een braaf meester besteld, den zelve in korte jaren (schoon nog piep jong) overtrof; waar na hy zig daar in voort

oeffende door de leydingen van zyn vernuft.

Zyn neyging strekte tot het schilderen van Geboomte, Landschappen, en Landbataljes, waar in hy inzonderheid doorstak, zoo dat de zelve by de onzydige Konstbeminnaars voor goed gekeurt wierden, en hy dus al vroeg zyn roem tot het na- buurig Vrankryk dede klinken.

Monfr. Colbert, voornaam begunstiger dier Konst, had straks bevallen in zyne Konstwerken, en deed hem eenige stukken schilderen, welke hy eerst aan *C. le Brun* (die overtuigt was van des zelfs be- kwaamheid, en dat hy in staat was om door zyn penceelkonst den Koning dienst te kunnen doen) vertoonde: zoo dat hy goedvond hem tot dien ein- de aan de Koning voor te dragen, gelyk geschie- de: die daar op order gaf om hem van Brussel te Parys te ontbieden.

VANDER MEULEN, die nu zag dat de Fortuin hem van veere toeknikte, brak met der woon van Brussel op en begaf zig in dienst van den Koning die hem jaarlyks toeley 2000 kroonen, en een vrye woning in *Gobelins*. Daar en boven betaalde hem de Koning zyne onkosten, wanneer hy het Leger volgde. Hy is van de meeste *Conquêtes*, of veroveringen der Steden, en andere by- zondere voorvallen ooggetuige geweest, en heeft dus gelegenheid gehad; om dezelve naaukeurig, zoo wel de Steden met hare bolwerken, als de beschanzingen daar tegens, met de gantsche toe- rustinge, en het aankleven van dien, in tafereelen te vertoonen. Deze stukken cieren nu nog het Paleis van *Marly* en den opgang in het Kasteel te *Versailles*. Hy heeft ook de eer gehad dat Koning Lowys de XIV heeft voor Gevader gestaan over een van zyne Dochters.

On-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 331

Onderwyle kwam zyn eerste Huisvrouw te ster-
ven. Straks maakte een Nigt van *C. le Brun* toeleg
om die plaats te vullen, en wist het zoo fyn en
listig door voorstellingen van de *Brun* als ande-
ren, by hem te doen, dat *VANDER MEULEN* geen
uitvlugt bedenken konde om dien toeleg te ont-
gaan, zonder den haat van de *Brun* (dien hy
vreesde) op zyn hals te halen. Des bewilligde hy
(hoe noode) tot een tweede Huwlyk, om zig door
dit verbant te vaster in de gunst van de *Brun*, die
't oor van den Koning had, te wikkelen. Dog
deze nieuwe Vrouw (gelyk het gemeenlyk zoo
gebeurt) wist zig by tyds van haar gelukkig lot te
bedienen, en haar zelf te verryken by zyn leven;
want van wat kostelykheid zy 's nachts droomde,
die moest zy by daag hebben.

Hy is gestorven te *Gobelins* in 't jaar 1690, in
den ouderdom van 65 jaren en begraven in de Kerk
van St. Hipolite.

Hy had een Broeder *Peeter vander Meulen* ge-
naamt die een braaf Beeldsnyder was. Deze ging
in 't jaar 1670 met zyn Vrouw in Engeland wo-
nen, daar *Peeter van Bloemen* en *Laresfilliere* hem
kort volgden.

Zyn Beeltenis gaat uit in zwarte Konst, van
Laresfilliere geschildert, en van *Bekket* geschraapt.

In 't *Cabinet des singularitez d'Architecture, Pein-
ture, Sculpture, & Graveure &c. par Florent le
Comte &c.* I. D. pag. 63. staat een *Catalogue* of *Lyst*,
van de *Conquêtes*, of veroveringen des Konings
van Vrankryk, en andere Konststukken, welke
hy in des zelfs dienst zynde gemaakt heeft, en
welke ook in plaat gebragt zyn, door *J. Hughten-
tenburg, R. de Hooge, Nicol. Bernart, N. Cochin,
Ch. Simonneau, Fr. Ertinger &c.*

In

In dit zelfde jaar leefde en was te Rome aan 't Hof van den Hertog *Brassano*, of *Brassiano*, JOAN GUILIAM BOUWER van Straatsborg, een weergaloos konstig schilder van Gebouwen, Landschappen en kleine figuurtjes op perkament in waterverf. Deze *Brassano* was in dien tyd een der grootste *Mecenassen* of begunstigers der vrye konsten, by den welken BOUWER verscheiden jaren zyn Konst geoeffent heeft, schilderende voor den zelve zyn Paleis op verscheyden wyzen in perspectyf, als ook de Galeryen, Lustprieelen, Fonteynen en marmere Beelden, nevens al het gewoel van Koetsen, Paerden, en Lyfwagten. Hy had de Konst by *Frederik Brendel* te Straatsborg, die een goed *Meniatuur* Schilder was, door welks vlyt veel werk is naar gebleven, geleerd; en word van hem getuigt dat hy op een stukje perkament van een kleenen omtrek had geschildert het Krygsleger van Koning David, en de plaats daar Absolon aan een boom hangende van Joab met een speer word doorstooten.

Van Rome trok hy naar Napels, daar hy veel geld won, en wel langer zoude gebleven hebben maar om zekere reden (men zegt de liefde van zyn Matres) zig genootzaakt vont weder naar Rome te keeren in den jare 1634.

Van hem gaan in print uit de Historien van Ovidius Herschepping, de *Pastor Fido* of getrouwe Harder, als ook de Passie, of 't lyden van Christus in 24 kwartplaten konstig door *Melchior Kuszal* van *Mugsburg* geëst. Als ook verscheiden gezigten van Roomsche gebouwen, Paleizen, Lusthoven en Springbronnen opgeciert door menigte van Beeldjes, die hoewel klein, elke onderscheiden in geslagt, door hun eigen dragten, of klee-
din-

dingen, bekend konden worden. Ja men kon zelf aan hunne wyze van staan, en gaan, zien, welk een Turk, Pariaan, Spanjaard, Fransman, Muskoviter of Duitsman was. Met zulk een naauw opmerken behandelde hy zyn Konstwerk. Ook word verhaald, dat hy, schoon alleen by zig zelfs zynde, als hy bezig was, praatte, als of hy met de voorwerpen redenwiffelde. Elk went zig zoo al iets aan, daar hy in zyn yver geen agt op geeft, of niet van weet; gelyk *Bamboots* gestadig onder 't schilderen zyn knevels omkrulde. Eindelijk begaf hy zig naar Weenen in Oostenryk, daar hy voor Ferdinand den III. verscheiden Konstwerken maakte; en van een onverwagte ziekte overvallen, stierf in 't jaar 1640. *Du Piles* schryft dat hy te *Vienne* een Stad aan den Donau, is gestorven.

KORNELIS KIK geboren te Amsterdam in den jare 1635, heeft van der jeugt af aan zig by zyn Vader die een fraai beeldschilder was, geoeffent. Hy zelf schilderde ook Beelden en Portretten, waar onder gevonden worden die zoodanig zyn uitgevoerd dat den erf van 't vel daar in na 't leven is waar genomen. Maar wanneer de geneigtheid der Konstlievenden, tot het stilleven, en bloemstukken, toenam, en *Jan de Heem* inzonderheid daar meê breeft voorwind zeilde, liet hy zig raden het bloem- en fruitschilderen ter hand te nemen, 't geen hem wel gelukte, en ook groot voordeel gegeven zoude hebben, indien hy niet zoo traag waar geweest. Zyn vrienden, die hem tot naarstigheid aanmaanden, gaf hy tot antwoord: dat, als hy getrouwt waar, hy zyn doen meer beyveren zoude. Zyn oog viel op de Dochter van Spaarrog in de
Bank

Bank van Leening en hy kreegze door behulp van zyne vrienden tot zyn Vrouw. Straks kwam hem weer in 't hoofd dat het beter, en gereeder voor hem wezen zoude, een Bloemhof by, of aan zyn woning, gereed om de zelve met meerder gemak naar 't leven te schilderen, aan de hand te hebben; des hy zig bediende van zyn Schoonvaders tuin, die buiten de St. Antonis Poort stond, en daar een bekwame woning by was. Maar deze moest hy ontruimen als de nieuwe uitlegging gemaakt wierd, en hy verplaatste toen naar de Diemer Meer. *Jakob van Walskapel*, zyn Leerling, die zoo veel voor de verandering niet was, wanneer hem in 't hoofd kwam om te Loenen te gaan wonen, scheidde van hem af. Dit was in 't jaar 1667. Deze bleef tot Amsterdam nog eenigen tyd de Konst oeffenen, tot hy een ander beroep kreeg, dat hy nu nog waarneemt.

KIK uitgetobt kwam naderhand ook weder tot Amsterdam wonen, daar hy ook gestorven is in den jare 1675.

Wy hebben op het einde van onze laatste tusschenreden, met het eindigen van ons eerste Boekdeel den Lezer belofte gedaan, *dat wy in een andere Redenvoering zouden onderzoeken, of ten proef brengen wat de leiding vermag, omtrent zulke die een lagen geest bezitten, en of die door deftige voorbeelden aangespoort bekwaam gemaakt kunnen worden tot groote onderneemingen in de Konst.* Dit zal thans het doel wezen dat wy dragen zullen te beschieten.

'T is van nootwendigheid, en ook in gebruik, dat de Jeugt door den toom der opvoeding geleid word tot zoodanig een einde als haar Ouders of Opzichters oordeelen dat haar best en dienstig wezen

zen zal. Dog hier in moet de voorzigtigheid maat houden, op dat zy door te lossen teugel niet verwildere, of door te engen breidel stugger worde, en uitspatte. Uit welk opzigt ik op het eerste lid van ons voorstel zeggen kan: dat de voorzigtige opvoeding veel vermag. Dit heeft Lycurgus, wetgever van Lacedemon, zyn volk door een levendig voorbeeld willen te kennen geven. *Hy nam (zeit Plutarchus in zyn Boek van d'Opvoeding) twee jonge Honden uit een nest, voedde die op, den eenen tot de Jacht, den anderen tot de Keuken. Wanneer hy de Lacedemoniers aldus aansprak: ô Lacedemoniers! de zeedeleeringen en opvoedinge maken de deugt, en dit zal ik u aantoonen. Hier op liet hy een ring slaan op de markt, en zette in 't midden van den zelven een pot met Bry, en een levenden Haas, en beval beide die Honden in 't perk te brengen. Elk keek met verwondering toe wat hier van komen zoude. Als nu die Honden in 't perk kwamen, liep de een straks naar den Haas, en de ander naar den Brypot, wyzende alzoo door een levendig voorbeeld hun hunnen pligt aan.*

Zeker zulke voorbeelden zyn de rechte spiegels die nut zyn. Egter gaan zy zoo algemeen zeker niet in hun gevolg; of voorbeelden gegrond op de spreuk: *Natuur, gaat boven 't leeren*, gaan zekerder. Dog om my van eerst af, zoo hard maar niet tegens te kanten wil ik den Lezer nog een staaltje aan de hand geven om aan te toonen dat de opvoeding veel vermag.

Ik heb te Dordrecht wonende een Jonge Juffrouw gekend, welker Vader een groot beminnaar van de Schilderkonst was, en uit dien hoofde zig geneigt vond zyn Dochter in die oeffening te doen onderwyzen, 't geen zy (hoe ongaren) haar Vader

ten

ten gevalle deed. Zy kwam zoo veer in de Konst, dat wy reden vinden om haar nevens andere Konstenaressen op haar beurt ten Toneel te voeren. Maar gelyk van een waterleiding, door buizen uit een springbron afgeleid, zoo haast'er (door verzuim van agtgeving of andersins) iets aan komt te ontbreken, straks de doorvloeying gestuit is, en ophoud; zoo ging het ook met deze Juffrouw. Zoo haast haar Vader, die haar altyd aandreef, kwam te sterven, hield haar Konstoeffening op.

Een Eetlustige vind zoo veel vermaak niet dat hy lekker gegeten heeft, als dat hy lekker eet. Even zoo heeft een regtschappen Konstschilder meer vermaak dat hy schildert, dan dat hy geschildert heeft. Dit zynze die tot groote oeffeningen bekwaam zyn.

Seneca doodverwt ons een regtschappen schilder, omtrent met de zelve koleur. *Het valt den Konstenaar genoeglyker, zeit hy, te schilderen dan geschildert te hebben; de ernstige bekommernisse die hem omtrent het gantsche beslag zynes werks bezig houd, vind een zonderlinge lust in de bezigheid zelve: de vreugt daar en tegen die hy na 't voltrekken van zyn werk heeft, is nergens na zoo groot; hy geniet nu maar de vrugt zyners Konste, daar hy te vooren de Konst zelve genoot, zoo lange namentlyk als hy nog schilderde.*

Wy hebben in onze Levensbeschryving reeds velen ontmoet, die 't penceel verwisselden met andere oeffeningen die hun zekerder voordeelen sennen te beloven. Anderen weer die de Konst uit nootwendigheid oeffenden, tot hen een gelukkige Ervenis in den schoot viel, en zy toen straks de Konst vaar wel zongen. Maar dit moet ik'er met een by zeggen: dat ik ondervonden heb dat
zulke

zulke wel voor 't meeste deel Leerlingen van de laagste school zyn geweest, en geen hoogvliegers geworden zouden hebben; aangezien zy de Konst niet oeffenden uit enkele geneigtheid en liefde tot de zelve; maar ter liefde van hun zelf, en om het voordeel dat zy geeft. Ja ik maak my daar voor sterk: dat my weinig voorbeelden van groote mannen in de Konst zullen aangewezen worden, die, schoon zy geld genoeg in de waereld bezaten om altyd van te kunnen leven, opgehouden hebben van schilderen voor het einden van hun leven.

Michael Angelo, had zulke zugt tot de Konst, dat, toen hy niet meer konde zien te werken, nog de schoone voorwerpen te Rome beschouwen, hy zig dikwils daar na toe liet leiden; om door't voelen en betasten van de zelve zyn Konstlust veruoeging te geven.

Lukas van Leiden kon zig van de Konstoeffening tot het einden van zyn leven niet ontslaan, men vond nog een half afgesneden plaatje by hem op zyn sterfbed.

Pet. Paul. Rubbens, wanneer hy eenige jaren voor zyn dood een wyze van beroertheid in zyn regter arm kreeg, waar door hem niet doenlyk was groote werken meer te schilderen, liet daarom niet af van die oeffening; maar schilderde na dien tyd, Landschappen en andere kleine stukjes voor den Ezel, om dat dus kort by, zyn hand nog op den maalstok rustende, hy 't penceel ter naauwer nood voeren konde. Ook zouden wy een menigten van onze fraaiste Nederlandsche meesters kunnen opnoemen, die niet opgehouden hebben van de Konst te oeffenen tot het einden van hun leven, schoon uit hunne nalatenschap genoegzaam

blykt dat zy 't niet uit nood, maar uit enkelen konstluſt gedaan hebben.

Tot dus ver hebben wy gezien wat de opvoeding en leiding vermag, en uit voorbeelden, ook van die welke door natuurdrift aangezweept werden, betoogt dat de zelve al te onvaste voetſteun is om op te bouwen. Nu reſt dat wy het tweede lit van de voorſtelling in overweging brengen: om te zien of zulke die een lagen geest bezitten, door deſtige voorbeelden geſpoort, bekwaam gemaakt kunnen worden tot groote ondernemingen in de Konſt. Dit zal ons min moeite geven als het voorgaande; aangezien verſcheiden vernuften hunne pennen over diergelyke ſtof voor my al hebben afgeſlooft.

Spreuken en bedryven van anderen (zeit Gratiaan) zyn in een vrugtbare geest, zaden van ſcherpzinnigheid, die vervolgens eenen overvloedigen oogſt geven van fraaije Redenen. En op een andere plaats: Wanneer de Rede de Natuur volgt, en de verkiezinge zig by de geneigtheid voegt, zoo verrigt zy wonderen waar in het ook wezen mag. Maar zig tot eenige zaken te begeven, met een tegenſtrydige drift, is te willen arbeyden om weinig te vorderen.

Beide deze ſpreuken vooronderſtellen een bekwaam onderwerp, te weten: zulk een dat een vrugtbaren Geest, en Rede bezit, en zegt. Dat in zulke de voorbeelden en bedryven van anderen, zaden zyn van ſcherpzinnigheid, die eenen overvloedigen oogſt beloven; en met natuurdrift en geneigtheid gepaart wonderen verrigten. Door welke uitdrukkingen het tweede lit van ons voorſtel kragtig beantwoord word, met afwyzingen der zulken die een lagen geest bezitten, als onbekwaam gekeurt tot groote ondernemingen in de Konſt.

Wy

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 339

Wy hebben aangemerkt dat al een groot deel der Konstschilders, welker levensloop en Konstwerken wy beschreven hebben, Italiën bezogt, merkelyk hun Konst verbetert, en weder te rug in hun Vaderland gekeert, preuven van hun verbetering aan elk hebben doen zien.

'T is een groot behulp voor die zig in de Konst willen oeffenen, schoone voorbeelden tot leiding te hebben, daar Rome vol van is. Maar de bevindinge heeft ons ook doen zien, dat 'er velen ook zoo wys van daan gekomen zyn, als zy 'er na toe waren gegaan, en daar alle die hulpmiddelen om verstandig te worden, en een goed oordeel te bekomen: namelyk voorbeelden van brave mannen voor oogen te zien, en toegang tot de Hoogeschool der konsten en werenschappen te hebben, geene veranderinge of verbeteringe hebben konnen aanbrenghen.

De slypsteen kan het mes wel slypen: maar de snee daar aan niet geven als 'er geen staal in is. De Lezer, al is hy geen Edipus, zal ligt raden wat ik hier door te kennen wil geven.

Trage verstanden (zeit Cicero) vernoegen zig met lekende waterbeekjes, zonder naar de regte springaders, die alles voortbrengen, eens om te zien.

Een lage geeft vernoegt zig met het geringste in de Konst te behandelen, en gevoelt geen prikkeling van den Roem, daar deftige mannen hunne krachten om hebben afgeslooft, om boven anderen uit te steken. Hy verheft zig nooit uit die laagte, en hy bekreunt 't zig niet dat een ander meer weet dan hy. Waarom zulk een Ezels aard, niet kan bekwaam gemaakt worden tot groote bedryven. Men mag daar omtrent proef

nemen, zoo men wil; maar 't is stroo gedorst.
Dus met recht de spreuk:

*Zend een Ezel na Romem,
Hy zal Ezel weerkomen,
op zulken mag toegepast worden.*

Dus meen ik klaar genoeg dit voorstel beantwoord te hebben, en besluit met een spreuk uit voorgemelden Gratiaan aldus: *Natuurlyke geneigtheid, en volstandige yver*, en ik voeg 'er by een goede leiding, *zyn de drie zekerste wegen waar door men tot wetenschap komt. Beletzelen mogen de zelve op den weg ophouden voor een wyl, de yver door geneigtheid gespoort, haald door wyde stappen het verlet weer in.*

Dit stemt ook Aristoteles toe daar hy zegt: *Dry dingen zyn 'er noodig om tot wetenschap te komen, de natuur, onderwyzing, en oeffening: en ten zy dat de oeffening, zig by de natuur, en onderwyzing voegt, is 'er geen vrugt te wagten.*

Eindelyk (baat het niet, 't kan ook niet schaden) moet ik de laffe geeften tot den Ezel wyzen, en deze Rymregelen aldus hun toepassen.

*De jeugt, die domlings benen leeft;
En nimmer zugt tot wysheid heeft;
Nog voelt haar geest om hoog gedreven,
Om eed'ler geeften na te streven:
Beschouw haar Beeld in Schildery;
Op dat de schaamt haar prikkel zy.*

'T is beter (was het zeggen van de Redenaar Antisthenes) *dat men tot het leeren spade komt, dan nimmermeer.* Want het is schandelyk (zeit * Joseph Hal)

* In het voorberigt van zyne *Vliegende Bedenkingen.*

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 341

Hal) voor een Mensch, dat hy onder zoo vele Leermeefters, zoo weinig Geleertheid heeft.

Hier meê fluiten wy onze Redenvoering, alzo de Gordyn van den Schouburgh reeds opgehaald word, en een der Konftnaren ree ftaat ten Tooneel te komen.

Wy vinden reden om de Dichters van dien tyd te roemen; om dat hun pen, ons fomwyl aanleiding geeft tot het gedenken aan Konftenaars, die wy anders onder de menigte ligt over 't hoofd zouden zien. Als onder vele, den Konftfchilder KORNELIS BRIZE. Deze fchilderde byzonder Konftig en Natuurlyk Harnaffchen, en allerehande Stilleven, inzonderheid brieven en papieren, ter *Trezorye*, op 't Raadhuis tot Amsterdam te zien, daar de weergalooze J. v. Vondel dit volgende byfchrift op gemaakt heeft:

Men riep, de Drukkonft en de Schryfkonft zal verwilld'ren,

Nu Holland ons verbied't gebruik van Fransch papier.

Ontfla u van dees zorg, fprak Amftels Trezorier: BRIZE bestelt papier, als hy zig zet tot fchild'ren.

Bezie dat Tafereel: wat ziet gy daar om hoog?

Papieren, Bul, en Brief: of fchyn bedriegt ons oog.

Niet min konftig en natuurlyk, zyn die door elkander gevlogten Speeltuigen gefchildert, daar het kleene Orgel in de Oude Kerk meê pronkt. Als mede het stilleven in twee groote ftukken in 't Oudemanhuis tot Amsterdam, in welker eene verbeeld ftaat,

DE VERARMDE OUDERDOM, die, terwylze van de Nyd voortgetrokken werd, van 't Geluk verlaten

laten word enz. De Beelden zyn door A. DE GREBBER en de Harnasfen en ander stilleven door K. BRIZE geschildert, daar Jan Vos dit vaers op maakte:

*Hier zietmen d' Ouderdom, door tegenspoed, verarmen:
Zy toont haar kragt vergeefs, nu haar 't geluk ontgaat.*

*Wie geen gehoor verkrygt is vrugteloos in 't karmen.
De Nyd, die 't al verslint waar dat zyn Zeisen staat,
Poogt haar in 't diepe graf, het ryk der Doôn, te smooren,
Wie oud in armoë raakt heeft alle hoop verlooren.*

In 't ander daar de OUDERDOM komt by Amsterdam, die den Overvloed by zig heeft enz. door den zelve.

Hier komt men Amsterdam, uit nood, om bystant sneeken:

Want elk bevint haar schoot bezorgt door d'overvloed.

Wie 't Y zyn nood ontdekt, zal haart, nog disch ontbreken.

Haar inborst mild van aard, die elk met hulp ontmoet,

Word van den Hemel op het allermilft bejeigent.

Wie Oude en Armen helpt word weêr van Godt gezeigent.

Hier volgt... BLEKERS, Konstig Beeldschilder van Haarlem. De hoogvliegende Arent der Dichtkonst J. v. Vondel gedenkt twee van zyne Konstukken; de Triomferende Venus, voor zyne Hoogheid den Prins van Oranje: en zyne Danaë voor den Heere van Halteren, Baljuw van Kenne-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 343
nemerland, geschildert, op welk laatste hy dus zeit:

*Dees naakte kan een' Godt bekooren,
En 't godlyk gout haar hart en oog.
Hoe vlamtze op 't goud, dat van om hoog
Door 't kop'ren dak van 's Vaders tooren
Gedropen komt in haren schoot!
Wat mogen tog de blinde menschen
Zoo blind om schoone Kinders wenschen!
De schoonheid is in last en noot.
Wat sluit geen goude sleutel open?
De snoeplust vreeft geen scherpe wagt,
Metale poort, nog diepe gragt.
Hy komt van boven ingeslopen,
Maar vint 'er niets dan verf en doek,
En zy een' schyn van roode schyven:
Zoo laat de Maagt den handel dryven,
Zoo valt de Konst een' Godt te kloek.*

Na hem volgt FRANS POST, tydgenoot van den braven Landschapschilder Pieter Molyne mede een Haarlemmer van geboorte.

Zyn Vader Jan Post geboren 1614 hanteerde, het Glaschilderen tot den jare 1639.

FRANS had een Broeder die een berugt Bouwmeester was, door wien hy kenniskreeg aan Prins Maurits die naderhand het huis aan den Haagse Vyverberg liet bouwen. Deze ziende zyne bekwaamheid lokte hem in den jare 1647 mee naar de Westindien, daar hy verscheiden jaren bleef, zig oeffenende in die Landgezigten naar 't leven af te teekenen, en te schilderen. Wedergekeert zynde met dien Prins heeft hy zig bedient van die aftekeningen, en verscheiden van de zelve in den jare 1688 op 't Huis Ryksdorp buiten Wassenaar

geschildert. Behalven menigte van West-Indische Landgezigten die hy voor deze en gene met grote lof geschildert heeft, is 'er ook als nog op 't Huis te Honflaardyk een groot stuk van hem te zien. Hy is begraven tot Haarlem in de Groote Kerk op den 17 van Sprokkelmaant 1680.

Delf meê niet ontvrugtbaar in 't voortteelen van Konstenaars heeft ook voortgebragt uit Dirck Isnoutsze van Nes, en Katarina Verburch,

JOHAN VAN NES. Welke om zyn groote drift die hy tot de Konst hadde, van zyn Ouders besteld werd by den berugten *M. Mierevelt*, door wiens onderrigt hy in korten tyd zoo veer kwam, dat hy in staat was op zyne Konst te kunnen reizen: gelyk hy dan ook eenige jaren in Vrankryk en Italiën geweest, en wederom in zyne geboortestad gekomen; vele brave Pourtretten als ook ordonantien geschildert heeft, en gestorven is op den 26 van Grasmaand 1650.

Dit zelve jaar storf ook de Konstschilder JAN VAN HOECK geboren tot Antwerpen. Deze had de Konst geleert by P. P. Rubbens, en de wyze van zyns Meesters behandeling zoo wel afgezien, en zig daar aan gewend, dat hy in Italiën zynde, by verscheiden Kardinalen om zyn Konst in groot aanzien was. Maar gelyk de Menschen veeltids tot verandering geneigt zyn, zoo trok hy van daar met voornemen om naar zyn Vaderland te keeren: maar werd aan 't Hof te Weenen aangehouden, en van den Aardshertog Leopoldus wel ontfangen, in wiens dienst hy ook gestorven is, in de lente van zyn leven.

In zyn tyd leefde ABRAHAM STAPHORTIUS, de Zoon van Do. Johannes Staphortius, een yverig deugtzaam en godvrugtig Leeraar, die menigte
van

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 345

van jaren de Gereformeerde Kerk te Dordrecht met leer en voorbeeld heeft gestigt. Hy was een goed pourtretschilder, maar een losse bol, endie in zyn levensgedrag niet minder als naar zyn Vader aarde. 'T werd maar kortswyl by hem gerekent, als hy in de kroeg zittende, een stuk kryd nam, of een stuk houtskool en daar meê op den muur een Preekstoel teekende, en daar in een mannetje met een lange baard, en dan tot zyn kittebroers zeide; wilt gy myn Vaar eens zien? Ook leefde JAKOB VAN HASSEL in dien tyd, welke fraaije Landschappen en vervallen Roomsche Ruynen schilderden. Als mede BARENT BISBINK, Discipel van Jan Both; DIRK VAN DUIVELANT, en ABRAHAM VAN DYK, die moderne ordonantien schilderden, en zyn meesten levenstyd in Engeland heeft doorgebracht. KRISTIAAN SIRIEP, die distels en kruiden op de wyze van Otto Marsfeus schilderde. En KORNELIS VAN SLINGERLANT anders *Zechaan*, mede een Dortenaar. Hy kreeg deze Bentnaam uit hoofde dat hy tweemaal de reis naar Romen over zee gedaan had. Hy was beide Schilder en Kok, en woonde te Dordrecht by de Groothoofdspoort, over 't Offenhoofd daar hy ook gestorven is.

Op hem volgt PIETER FRITS, anders *Welgemeet*. Deze Bentnaam waar meê hy te Romen maar 17 jaren oud zynde, benoemt werd, ontsproot by gelegentheid van zeker zinnebeeldig toefstel op zyn intrede, of inhuldiging in 't Konvent. Zyn Bentbroeders hadden (gelykze doorgaans gewoon zyn iets byzonders te vertoonen 't geen vremd, of potsig is,) gekleurd papier kokerwys t' zamen geplakt; voor aan wat wyder, en dus vernauwende op 't end, zoo dat het tot een Cirkel gebogen naar een

Slang geleek, en d'Eeuwigheid volgens d'afbeelding der aloude Egiptenaren vertoonde. Deze papiere Slang natuurlyk gekoleurd en met zyn streepen beschildert, hadden zy van binnen met klappuffchen opgevult, die zy te gelyk door een snoer met buskruit bestreken aanstaken, naar dat zy hem in het midden van die Slangcirkel gesteld hadden: en wyl hy zoo onverschrokt en welgemoet, zonder daar van daan te vlugten, de slagen en vlam van 't buskruid uitstond, doopten zy hem *Welgemoet*. Als nader blykt uit dit volgende Vaers, by d'inhuldiging met algemeen toestemmen, uitgesproken:

*Welkom, welkom, Konstgenoot:
 Nieulings in 't berugte Romen
 Dat de Konst kweekt in zyn schoot
 Uit uw Vaderland gekomen;
 En ten eerste u aan de Bent
 Aangeeft (welker roem zal steig'ren
 Onbezwalkt tot 's Waerelds ent.)
 't Konstgenootschap wil niet weyg'ren,
 U t' ontfangen in der min.
 Wil de Konst dan helpen bouwen,
 Tot gemeenen roem, en in
 Onze Bend uw rustig houwen.
 Gy hebt Welgemoed de pligt
 Van het Bentregt zonder vreeze
 Doorgestaan: uit uw gezigt
 Was in 't minste niet te lezen
 Dat naar eenig schrikken leek.
 Daar uw groots gemoed uit bleek.
 Dus van yder een geprezen,
 En als Broeder thans begroet,
 Met uw Bentnaam, die zal wezen
 En ook blyven, Welgemoet.*

Zy-

Zyne wyze van fchilderen was, zoo wel als zyne verkiezingen, verfchillig van anderen: want ik heb Zeedestukken van hem gezien, ook Spoken, die geestig en vremd van vindinge waren. Hy onthield zig, na dat hy van Rome was wedergekeert, meest te Delf, daar hy ook gestorven is, en genereerde zig naderhand, en ondertuffchen dat hy nog fchilderde; met de Schildery- en Printhandel, daar hy byzonder toe bekwaam fcheen, wyl hy in dat verftand was, dat die handel zoo eerlyk niet als ander foort van koopmanschappen moest gedreven worden.

Nu wy al een deel brave Konstfchilders, die leden van de Roomsche Bent waren, van onzen Schouburgh (hun rol gespeelt hebbende) hebben zien vertrekken, en op nieuws aan dit tegenwoordige ftaal zien, hoe zy zig onder malkander, door geestige bedryven, en andere vrolykheden hebben weten te vermaken, lust het ons van den gantschen zwier van dit Bentleven een schets te malen.

De Bent (zeit S. v. Hoogstraten) is in onzer voorouderen tyd ingestelt, tot verkwikking der sluimerende geesten. Daar ontfangt men de groene aankomelingen met geestigen toefstel, en vereert 'er met nieuwe namen van krachtigen zin. Daar spoelt men de zorg en laatdunkenden waan in zoeten Albaan af, en herwiegt men de genen, die nog niet wel gebakert zyn enz.

De wyze van 't inhuldigen in de Bent, de potfige vertoonzelen, en 't Bentleven heeft Bonav. van Overbeek, door Askaan in verscheiden stukken doen affchilderen, die door M. Pool in plaat zyn gebragt. Daar uit kan men zien den gantschen zwier van 't Roomsche Bentleven, en hoe

't ontrent de vertooningen, wanneer een nieuwling ingewyd, de Benteed afgenomen werd, en op 't Bentmaal toegaat; wanneer fomwyl om de dampen van de maag en 't hoofd meer lugt te geven, het gezelfchap zig tot een omtogt of wandeling naar buiten begeeft, 't geen wy om ons tweede Deel met een klugt te fluiten, in vaerzen hebben befchreven, zoodanig als de beteekeniffen der Bentnamen ons ftof en leiding daar toe aan de hand gaven: Waarom wy de namen ook niet naar het bedryf, maar het bedryf naar de namen hebben moeten fchikken; op dat de zelve in hun natuurlyke zinduiding mogten geplaatft worden. Dus wy ook in 't zelve een fpiegelgevegt moeften bedenken; om fommige namen niet uit hunne be teekenis te wringen, of in te voegen waar zy niet eigen zyn, of te pas komen.

Is zulks, als wy vertoonen zullen, niet op eene ftont gebeurt, het is op verfcheiden tyden voor gevallen, en wy hebben daar in het voorbeeld der Toneeldichter en gevolgt, welke alle byzondere zaken die tot een zelve einde doelen, in een bedryf doen t' zamenloopen.

BLonde (1) *Febus* groots gehult,
Had den (2) *Horifont* vergult

En

(1) *Franciscus de Wit*, Hift. Schild. van Gent, dog wierd meeft Apol genoemd; om dat hy ook een Dichter was, maar in beide flegt. - Jan Vos (dat my in den zin fchiet) maakte op een flegt ftuk Schildery daar een kreupel rympeje by gefchreven was, dit volgende puntdicht:

*Dit Rym en Schilderftuk zyn eveneens van aart:
De maalkonft deugt niet veel, en 't rym is ook niet waart.
Waarom of Jas het ftuk niet voor het rym deed wyken?
Om dat het rym en 't ftuk elkander zou gelyken.*

(2) *Jan Francis van Bloemen* Lantf. Schild. van Antwerp:

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 349

En de Lucht met glans bestreken,
 Spiegelde zig in de beken
 Bronne, en stroomend kristallyn
 Van den gryzen Tyberyn,
 En zyn tintelende stralen
 Koestert heuvelen en dalen:
 Doet de (3) *Tuberoos* vol roem
Boter, (4) *Zon*, en (5) *Distelbloem*,
 Met veel luister openluiken,
 En de (6) *Lely* lieflyk ruiken;
 Daar de (7) *Weyman* met zyn vrint
 (8) *Koridon* (9) *Vermaak* in vint
 (10) *Snip*, *Patrys*, en *Goutvink* roeren
 (Daar de *Vogelaars* op loeren)
 Hunne vlerkjes by 't gekweel,
 Wyl het gorgelend gestreel
 Van den (11) *Lewerik* in 't zingen,
 Schynt ten wolken in te dringen,
 Moedig op zyn zangstem. Maar
 (12) *Bontekraay*, en (13) *Ojevaar*,

En

(3) *Jakobus van Spyk* Hage, Pourtr. Sch. (4) *Pieter vander Hulst* Kruide Sch. van Dord. (5) *Karel de Vogel* Bloemsch. van Mastr. na hem *Andries Verhoeven* van Antw. (6) *F. Zie-reels*. (7) *Jano* anders *Hansje Blondeau*. (8) *Adriaan vander Kabel*. (9) *Nicolaas le Grand* van Antw. (10) *Augustyn Ter-westen* Hage, Hiflor. en Sold. Schild. (11) *Jaques Vaill'ant*. (12) *Daniel Mytens* braaf Schilder van 's Gravenhage. Korn. van Ryssen die te Rome op zyn Doopmaal geweest is, heeft dit Vaersje daar op gemaakt.

Gevens cieren de gebouwen,
Schoone Wimpels cieren 't Schip,
Hoofdcierraad vermoois de Vrouwen
'T Rozellosje ciert de Lip,
En de Wangen, ook de Kleeren
Worden door haar kleuren fraai,
Dus word g' ook tot uwer eeren
Onze bonte BONT EKRAAY.

Deze

En des (14) *Arents* knafferbekken,
Rufter uit den slaap opwekken;
 Die nog vaak'rig 't *Zoetgeluit*
 Van de *Zakpyp*, en de *Fluit*,
 Keurt voor (15) *Orpheus* goude snaren,
 Die de dieren deed vergaren.
 Wyl de meeste *Schilder* (16) *Jeugt*,
 'T nachjen over in *geneugt*
 Kroezen zaten uit te veegen,
 'T geen dat (17) *Wellust* onder 't leegen
 Ruim zoo smaaklyk in dien stand
 (Als in 't schoon *Luylekkerland*
 (18) *Bryberg* (19) *Vlyt*, en *Gladbek*) smaakte.
Schrobber, die 't nog schap'lyk maakte,
 Zat met (20) *Slempop*, *Sukkelaar*,
 En de *Lichtmis*, paar by paar;
 Daar zy slaap'rig uit de pullen
Zondergeld het (21) *Korpus* vullen.
 (22) *Moet*, en *Wekker* stiet hun aan,
 (23) *Ram'laar* sprak meê van te gaan
 Doen een wandeling naar buiten;
 Onverdagt dat daar uit spruiten
 Zou zulk schrikkelyk (24) *Tempeest*:

Waar

Deze heeft nog een Zoon dat een braaf Meeſter is, en woont te Stokholm in Zweeden.

(13) *Dyonizius Godyn* Beeldſch. van 's Gravenhag. (14) *Matteus Terweſten* Hage, Hiſt. en Sold. Sch. (15) *Filip vander Does*. (16) *Monnaville* Hiſt. Sch. van Antw. (17) *Paul Zeeſchild*. ook *Maneſchyne*. van Antw. (18) *Gillis du Mont*. (19) *Klaaſſens* Hiſt. Sch. van Antw. (20) *Theodoor Viſſer*. (21) *Arnoldus Quellinus*, welke de marmere beelden op 't Amſterdame Kapitoel gemaakt heeft. (22) *Hons Martyn Hoogduiſt*. Hiſt. Schild. Dee. van *Carel Lotti* en Cavalier Daniel. (23) *David de Koning* Vogels, Bloem. en ander ſtilleyn Schild. van Antw. (24) *Pieter Molier* van Haarlem.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 351

Waar toe *Kamphaan* wel het meest,
 Door zyn Vegtlust aan het branden,
 Oorzaak was. Hy floeg zyn handen
 Eerst aan (25) *Stilheid*, die verplet
 Door dien oproer stond verzet.
 (26) *Kaper*, kwanzuis meê verbolgen,
 Wil met (27) *Mars* het vegtspoor volgen.
 (28) *Loffenbruy* valt (29) *Standaart* aan.
Lichtmis derft den (30) *Ridder* slaan.
 (31) *Jafon* met zyn vuisten stooten.
 Zy ontzien nog kleen of grooten.
 (32) *Mitridaat* woog veel te licht
 Tegen (33) *Mars*, die met zyn schicht.
 En zyn vreeffelyke blikken,
 (34) *Charon* zelf zou doen verschrikken.
 (35) *Cefalus*, en d' *Afrikaan*,
 (36) *Vrome* en (37) *Archimedes* staan
 (Om wie met de vlag zal stryken)
 'T spel met aandacht aan te kyken.
 (38) *Gladiator* maakt geweld
 Zet zig schrap in 't worstelveld
 Tegen (39) *Ryngraaf* en (40) *Fanitzer*,
 Schoon die pal stond als een *Zwitzer*,
 Daar de wakk're (41) *Batavier*,

By-

(25) *Jan van Lint* Paerd. sch. (26) *Pieter de Zeelander* Zee en
 Scheepfch. (27) *Bloemschild.* uit Zweden Dee. van Diftelbl.
 een vloeker, en die door dikwils vegten zyn een oog ver-
 loren had. (28) *Adriaan Honing* Landfch. Schild. van Dort.
 (29) *Pieter van Bloemen* Batalje Sch. van Antw. (30) *Goma-
 rus Wouters* Hift. Sch. van Antw. (31) *Jakob Torenvliet* van
 Leiden Gezelf. Schil. (32) *N. van Haringe.* (33)—zie 27. (34)
Jan vander Hooge. (35) *Nolbertus van Bloemen* Gezelf. Sch.
 van Antw. (36) *F. Maheus* van Antw. (37) *Abraham Genoels*
 Landf. Sch. van Antw. (38) *Jakob de Baan* Pourt. Sch. van
 's Gravenhagen (39) *Abraham Breugel* Bloemsch. van Antw.
 (40) *Pieter Hofmans* Bataljefch. van Antw. heeft lang met
Zantruis Landf. Sch. in Turkyen geweest. (41) *Samuel van*

Hooq-

Bysprong onder 't woest getier;
Om den Oorlogsbrant te stillen,
En te slegten de geschillen.

„ Zou 't wel waar zyn dat men zeit:

„ Noach heeft de Mest geleit

„ (Zoo van tamme als wilde Dieren

„ Die geen breydel kan bestieren)

„ Om den wortel van den stam,

„ Waar van d'eerste wyndruif kwam;

„ Waarom 's ook der menschen geesten,

„ Dikwils van den aard der Beesten

„ Byzet; wanneer z' al te veel

„ Wynvogt golpen door hun keel:

„ Zelf die nugter zyn als schapen,

„ Worden dronken Leeuw of Apen.

'T helpt niet wat (42) *Merkuur* ook zeit.

(43) *Polidoor* of (44) *Eerwrgt* pleit.

(45) *Diomeed* en (46) *Vrientschap* vlugten,

Daar zy stoot nog slagen dugten.

(47) *Heremyt* en (48) *Snuffelaar*,

Maakten zulk een groot misbaar,

Dat elk toeliep om te scheiden.

(49) *Moedt* liep d' (50) *Eerste* tusschen beiden.

Woede oploopenheid gestuit,

Moest dit rot ter kamer uit,

(Hoe zy lasteren en raazen)

Tegens wil den aftogt blazen.

'T wyl dat d'een werd (51) *Bokkebaart*,

D'ander (52) *Aap* genoemd, niet waart

Dat

Hoogstraten Hist. Sch. van Dordr. (42) *Filip Roos* Beestesch.
(43) *Johannis Glauber* Landf. Sch. (44) *Momper* Landf. Sch.
van Antw. (45) *Willem Doudyns* Hist. Sch. van 'sGravenhagen.
(46) *Theodoor vander Schuur*. (47) *Herman Zwanevelt* Landf.
Sch. van Woerden. (48) *Otto Marcens* Kruid en Slange Sch.
(49) Zie 22. (50) *Guilhelmo van Ingen* Hist. Sch. (51) *Karel*
de Fardyn Beeld. Landf. en Beestesch. (52) *François Beeldema-*
ker.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 353

Dat ze ooit in 't gezelschap kwamen
En zig zelve moesten schamen.

Met zoo kwam de nasleep aan

'T volkje van de *Bent*. (53) *Askaan*

Was als *Bachus* uitgestreken,
Zyne leeuwenhuid een deeken

Ruig, omgordelt met een bant.

Aldus pronkte hy parmant

Onder schaduwe en den lommer,

Van zyn hoofdkrans buiten kommer;

Als de gever van den Wyn

Die den mensch vervrolykt. Zyn

Ryksstaf was een (54) *Brypotlepel**

Die ook strekte tot een klepel

Als hy op zyn (55) *Keteltrom*

Maakt zoo luiden veldgedrom

Dat zelf d' (56) *Echo*, hoe verscholen,

Weergalmt uit verborgen hoolen.

Hy zat op een wagentroon,

Nevens hem de schoone (57) *Adoon*

Die voor *Ariadne* speelde

Om de *Fabel* te verbeelde.

Elk sprong om de *Veldkoets* heen

Als een (58) *Satyr* fluks ter been

Of

ker Hage. (53) *Dominicus van Wynen* Hist. en gezelsch. Sch.
(54) *Hans Jordaans*. * *Potlepel*. Hist. Sch. van Delft. (55) *Jan Bunnik* Lantf. Sch. (56) *Klaudius Albertus Sevin* Hist. en Pourtr. Sch. van Brussl. (57) *Kornelis de Bruin*, wiens Reisbeschryving in druk uitgaat. (58) *Korn. van Ryssen*, Konstig Goudsmit, Steenzetter, en geestig puntdichter, welke een lidt van de Roomse *Bent* was, en in den jare 1667 en 1668 met de zelve veel omgang gehad heeft: die ook een lyst van de toen tegenwoordige *Bentvogels* gemaakt heeft, die wy overgenomen hier te pas gebragt hebben. Hy was byzonder potfig, dog niet min stekelig van aart, overzulk zy hem dien *Bentnaam* niet zonder reden gegeven hebben.

II. DEEL.

Z

Of als (59) *Pan*, daar hy de reyen
Voordant als zy spelemeyen.

(60) *Geestigheid* en (61) *Opgang stak*

(62) *Welgemoet* d' (63) *Olyvetak*

Op, ten (64) *Zinnebeeld* van vrede.

Dus deed (65) *Studie*, dus deed mede

(66) *d'Ordonantie*, en de (67) *Vlucht*

Op de blymaar van 't gerucht:

Strekkende tot vredebooden;

Om den Wyngod in te nooden.

Die zig toont van (68) *Goeden wil*,

En gebied zyn reiskoets stil

Te doen staan, en zyn trawanten

Zynen Wynstandaart te planten.

Die dit willig, moe getorst,

Zonder (69) *Uitstel* doen; want dorst

Had hen op den weg bekropen.

Straks gaan alle keelen open,

Voor de volle Bent (70) *Bokaal*,

Ingeschonken tot onthaal

Van de nieuwe aankomelingen.

(71) *Slempop*, die 't bestel der dingen

Had, riep: Lustig, drinkt en eet,

Ziet den disch met kost gereet,

Daar een dronk wel op zal smaken:

Lustje Amandelen te kraken,

Lustje

(59) *Jan Lis*. Hist. en gezelf. Sch. van Oldenburg. (60) *Ary vander Kabel* van Ryswyk. (61) *Nicolaas Piemont*. (62) *Pieter Frits*, gezelf. en spook Sch. van Delft. (63) *Verhulst* Hist. Sch. van Antw. (64) *Adriaan Foly* Hist. Sch. van Koppenhagen. (65) *Francis vander Kappen* Hist. Sch. van Antw. naderhand aan *Hendrik van Lini* gegeven, die meê van Antw. en een fraaije Lantf. Sch. was. (66) *Izaak de Moucheron* fraai schilder van gebouwen, Water en Lantgezichten van Amst. (67) *F. Moens*. (68) *Theodoor Wilkens*. (69) *François de Meyer*. (70) *Bartolomeus Martens* konstg. Goudsmit van Antw. (71) *Theodoor*

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 355

Luftje Steur, of Kaviaart,
Zult, van velerhanden aart,
Of ook zoute Krakelingen,
Keur van veel versnaperingen?
(72) *Meleager* vatte voort
'T wilde zwynshoof. Op myn woort
Sprak hy: dit is wis en zeker
'T lokaas voor een friffen beker.
(73) *Volger* volgde op 't zelve spoor,
Diende (74) *Vlytig* elk wat voor.
Maar (75) *Sinceer* die zig beschonken
(Na de Bentkelk was gedronken)
Voelde, kroop in eenen hoek.
(76) *Dapper* riep straks, houje kloek,
Laat ons lieft een pypje rooken
By (77) *Leander*, reeds aan 't smooken.
Ronduit meê 't getal vermeert,
Dien meer brein als spraak ontbeert,
Wil als wysgeer redeneren,
En verborgen dingen leeren:
Maar verdwaalt zelf daar hy staat,
In den doolhof van zyn praat.
Wyn hervormt der Menschen geesten.

Schoeit

door *Visser* Landschapfch. *H. Mommers* van Haarlem. (72)
Jan Baptift Breugel. (73) De naam van deze is ons onbewuft, alleen hebben wy dit onderftaande vaersje met zyn Bentnaam bekomen.

*Gy die als Broeder van ons allen word gegroet,
Volgt na des Bents gebruik in alles wat gy doet;
Zoo zal ons Broederschap, u daar om altyd roemen:
En een Navolger van de Roomse Bentwet noemen.
Zoo blyf uw naam en faam, voor altyd buiten schult,
Mits gy NAVOLGER zyt, en het ook blyven zult.*

(74) zie 19. (75) *Arent Teerling* van Alkmaar. (76) *Joano Vernero Tam*. fraai Bloemfch. (77) *Kristiaan Rander*. Bataljeschild.

Schoeit hun drift op vremde leesten.

Maakt den wyzen tot een zot,

En ten doel van yders spot.

(78) *Studie raakt geheel te suffen*

En (79) *Ballon verftout te bluffen,*

Dat hy uit d'aloude Stam

Der Trojaansche Helden kwam,

Daar de fchriften van gewagen,

Die zyn ftamroem helpen fchragen.

Daar (80) Saturnus tegen pleit

Op de wiffe onzekerheid:

En dat al die zig beroemen,

En uit trots een (81) *Afdruk* noemen

Van (82) Eneas dwaasheid was,

En 't bewys zoo broos als glas:

En volflagen zotheids teek'nen

Zyn, van (83) Romulus te reek'nen.

(84) *Exter 't klappen meê gewent,*

Zwetft op 't vaste (85) Fondament

Van zyn Konft, die zoo veer boven

An-

fchild. (78) zie 65. (79) Deze bynaam is eerst aan *Petit Jan* reisgezel van *Jan Toebak* (beide Hollanders) naderhand aan *Pieter Verbruggen* gegeven. 'T is te zeggen *Windbal*. In Italiën en Vrankryk worden zulke Windballen van een Ezelsvel toege-naait en met wind opgeblazen, gebruikt om meê te spelen. *Jak. Callos* heeft zulks (om 'er begrip van te geven) in een printje verbeeld, daar de wyze van daar meê te spelen en de hoegrootheid van de Windballen uit te zien is. (80) *Pieter van Sikkeliers*. (81) *Jacomo de Heus* Lantf. Sch. van Utrecht. (82) *Steenvoorden*. (83) *Bonaventuur Overbeek*, die de Roomfche Ruynen naar 't leven geteekent, zelf geëft, nevens een befchryving in druk gebragt, aan de Brittannifche Koningin Anna opgedragen heeft. (84) *François Henrie*. (85) *Rouwbraaf* Hift. Sch. uit Zwitserland, heeft voor den Lantgraaf van Heffenkaffel verfcheiden *Blafons*; Zolderftukken gemaakt. In Italiën zynde fchilderde hy de Zaal van *Pet. de Courtois* in 't kleen na. Naderhand ging hy met *Gouds-bloem*

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 357

And're in schoonheid was te loven,
 Als de (86) *Vogel Fenix* by
 And're voog'len. *Goethart* vry
 Van dit malen als de gekken,
 Had (geen Mensch sprak van vertrekken)
 Daar zyn (87) *Speculatie* in.
 Dit ging (88.) *Slempop* naar zyn zin,
 Stoorde zig niet aan 't gekwezel,
 Maar stont als een (89) *Gouden Ezel*
 Pal, en op zyn kragt parmant,
 Met de kelk steeds in zyn hant.
 Wyl dat (90) *Hector* stont te roemen,
 En bedryven op te noemen,
 Van zyn schicht als (91) *Kupido*,
 Daar hy was zoo dor als stroo.
Wis'ling meld de Wisselingen
 Van den tyd, en 't lot der dingen:

Hoe

bloem te Hamburg wonen. (86) *De Winter* Hist. Sch. van
 Antw. (87) *Jan Teyler*. (88) zie 71. (89) een Duitser. In de
 Bent hadden zy hem *Ezel* gedoopt, maar hier over te on-
 vrede, zeide hy: dat hy dus gebynaamt niet in zyn land zou
 durven komen, en presenteerde aan de Bentvogels eenig geld
 om voor te drinken; des zy hem eene andere benaminge
 zouden geven, 't geen zy aannamen en noemden hem uit
 potsery den *Gouden Ezel*. (90) *Barent Appelman*. (91) De
 naam van dezen is my onbekent. Korn. v. Ryssen te Rome
 zynde heeft hem (na 't my toefchynt) helpen inhuldigen en
 dit daar op gemaakt:

In alles wat 'er leeft is altyd min van nooden,
Door min bestaat het al, door min leeft alie ding,
Alleen niet op der aard, maar zelf ook by de Goden,
Ja zo 't de min niet deed, de Waereld die verging.
Wy, die ons Roomse Bent, volmaakt te wezen roemen,
En dagten dat de min ontbrak aan onze bent,
U hier met d'ernaam van ons minnegootje noemen,
Of anders KUPIDO, by klein en groot bekent.

Hoe de Konst geraakt in noot,
 Moet gaan bedelen om (*) broot;
 Om dat thans die Konst beminnen,
 'T meeft maar doen om geld te winnen;
 Zulks wanneerz' 'er bot na bien,
 'Twee kaptalen daar in zien.
 Hoe dat Konst en Konstenaren,
 Outyds in groote agting waren:
 Dat het nu niet is als 't plag;
 Datmen brave Schilders zag
 Als een (92) *Gouden Septer* eeren.
 Zoo, zoo kan de kans verkeeren.
 Brave sprak van scheiden: dog
 ‡ *Stoppertje* begeerde nog
 Eerst de (†) *Mantelpyp* te smooken,
 Daar op riepenze allen: Rookten.
 Dan alleen de *Nachtraaf* niet:
 Die elk een tot blyven ried,
 Zei: men moet'ze als prullen wraken,
 Die geen (*) Jonas kunnen maken.
 Reeds ontvonkte d' (93) *Avondster*,
 Aan 't gewelfzel, die van ver,
 'T Zonnelicht in 't Westen dalen

Zag,

* Een spreekwoord datmen dikwils gebruikt als'er weynig geld voor een Konststuk kan bedongen worden. J. Vos (als Roel de Bakker schilderyen voor Brood kocht) vont 'er dit op:

*Roel kocht veel Konst om broot; men raakt 'er niet voor sunstaan.
 Wiens Konst om broot gaat, Roel die laat zyn broot om kunst gaan.*

(92) *David Beck*. Hoffsch. van Kristina Koningin van Zweden.

‡ *La Tombe*. Deze Bentnaam werd hem gegeven, om dat zoo haast hy by zyne Landsluiden kwam, straks sprak van een pyp toebak te stoppen.

† Een vond, om 't gezelschap wat langer by malkander te houden.

* Dit wil zeggen: Drie dagen, en drie nagten zonder slapen by 't gezelschap over te zitten. (93) *Daniel Seyter*
 Hist.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 359

Zag, met ingekrompen stralen;
 Om te sluiten de omloopkring.
 Elk kon, nu 't op scheiden ging,
 Als de (94) *Papegajen* klappen,
 Of als marktdoctoren snappen.
 Eindlyk raakt dit Rot aan 't gaan.
Slempop, die nog drank zag staan,
 Spalkt zyn keel op, en zyn lippen,
 En liet 't resje binne slippen,
 Of hy 't door een *Trechter* goot:
 Maar gebolt door dezen stoot
 Moest het (95) *Korpus* laten zinken
 Op den grond neer. *Wellust* hinken
 Ging, het euvel deed hem wee
 Aan zyn hiel en groote tee.
Wie den Honing likt moet lyen
 'T steken van de nyv're *Byen*.
Weelde is niet altyd van duur.
 'T spreekwoord zegt: na 't zoet komt 't zuur.
 (96) *Mengelaar* maakt vremde gieren,
 Lofse draaijingen en zwieren.
 (97) *Iver* blyft somwyl in 't gaan
 Als een houte *Leeman* staan
 Styf, en roerloos zonder spreken,
 Wat elk bidden mag of preken:
 Of gelyk een (98) *Pyramyd*
 Aan de graven toegewyd.
 Dees gelyk een schim ontfluipen.
 Genen als de (99) *Schildpad* kruipen.
 And'ren als een (1) *Krab* op zy.

(2)

Hist. sch. van Weenen. (94) *Marcell. Sibrechts*. (95) Zie
 21. (96) *Maurits Bibe* van 's Hertogenbosch. (97) *Jaco-*
mo van Staverde Bloem- en Vrugt-schild. van Amersfoort.
 (98) *Albert van Spiers*. (99) *François Danks*. (1) *Jan*

(2) *Voordewind* zet alles by
 Om zyn woning te bezeilen,
 Dog hy ploft, vergift in 't peilen,
 Als een (3) *Zantzak* op den grond.
 Maar (4) *Fortuin* die zig verftond
 'T zeil met voordeel te beheeren
 En het lings, en rechts te keeren,
 Op de streken van 't kompas,
 'T eerst in veil'ge haven was.
 En schoon (5) *Piktoors* en (6) *Lantaren*,
 'T hunnen dienst tot Leidstar waren,
 Stiet hun volgeladen Schip,
 Dikwerf tegen zand, en klip:
 Dog wyl zy geen rampen leden,
 Na dees Benttocht (7) *Wel te Vreden*.

Affelyn Amsterdammers. (2) *Gillis vander Meren*. (3) *Alberto Clouet*. (4) *Robbert du Val* Hagenaar. (5) *Kasper van Wissel* Miniatuur sch. van Amesfoort. (6) *Jan Baptis d'Assenie* Hist. sch. van Doornik. (7) *Dominicus Schast*, eerst beelde en poutretschild. naderhand Wayerfch.; om dat zyn hand beroerd werd.

Vele myner Konftgenooten, welker Bentnamen hier ingeweeven zyn, nog in leven zynde, hebben deeze bywoningen voor een uitfpanning in de dagen hunner jongelingschap gehouden, en naderhand zig zoo gedragen, dat alle brave luiden agting voor hun hebben. *ô Hoe gelukkig zynze* (zeit meergemelde Hoogstraten in zyn Schilderboek op pag. 207) *dien dit ten goede gedyt! en die als de verjongde Ram van Medea, uit den Bentketel springen, daar zoo menige Pelias in verfmooort blyft; Ja overgelukkig zynze, die hun dwaasbeden*
 over-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 361

overleven, en hunne zotheden nazien. Waaron hy ook de Schilderjeugt waarschuwt, dat zulk gezelschap vol gevaar steekt, inzonderheid voor levende geesten die ligtelyk verleid werden.

Wie deze *Pelias* even gemeld was, en het onbezonnen bedryf van zyne Dochters enz. Kan de Lezer vinden in het 3 Hoofddeel van 't 7 Boek der Hervorm. van Nazo, waar mede wy dit Boekdeel sluiten.

E I N D E.

Z 5

NAAM-

N A A M L Y S T

DER

Schilders en Schildereffen.

<i>A.</i>		<i>Bouwer (Joan Guiliam).</i>	
<i>ADriaansen (Alexander).</i>		<i>Breda (Peter van).</i>	332
	144	<i>Brizé (Kornelis).</i>	223
<i>Affen (Jan van).</i>	236		341
<i>B.</i>		<i>C.</i>	
<i>Baan (Jan de).</i>	303	<i>Coques (Gonzalo).</i>	40
<i>Bakhuizen (Ludolf).</i>	236	<i>Couper (Joan).</i>	87
<i>Beck (David).</i>	83	<i>Creten (Carolus).</i>	144
<i>Berchem (Nicolaas).</i>	109	<i>D.</i>	
<i>Berg (Jan vanden).</i>	15	<i>Delff (Jakob).</i>	56
<i>Berg (Mathys vanden).</i>	15	<i>Does (Jakob vander)</i>	105
<i>Bisbink (Barent).</i>	345	<i>Donker (Jan).</i>	93
<i>Biset (Karel Emanuel).</i>	292	<i>Donker (Pieter).</i>	93
<i>Biffchop, (Abraham) de</i>		<i>Doudyns (Willem).</i>	234
<i>jongste.</i>	222	<i>Dou (Gerrit).</i>	I
<i>Biffchop, (Jacobus) de oud-</i>		<i>Drillenburg (Willem van).</i>	
<i>ste.</i>	222		147
<i>Biffchop, (Kornelis) of Bis-</i>		<i>Duinen (Jan Babtist van).</i>	
<i>kop.</i>	220		57
<i>Blankbof (Jan Teunifz).</i>		<i>Duifter.</i>	145
<i>anders Jan Maat.</i>	198	<i>Duiwe (Jan).</i>	90
<i>Blekers.</i>	342	<i>Duivelant (Dirk van).</i>	345
<i>Blok (Benjamin).</i>	258	<i>Dyk (Abraham van).</i>	345
<i>Blok (Jakop Reugers).</i>	92		
<i>Boechorst (Job.)</i>	124	<i>E.</i>	
<i>Boel (Peter).</i>	141	<i>Eekhout (Gerbrant vanden).</i>	
<i>Borgh (Peeter vander).</i>	144		100
<i>Bos (Gasper vanden).</i>	328	<i>Egmont</i>	145
<i>Both (Andries).</i>	114		Elger
<i>Both (Jan).</i>	114		

N A A M L Y S T.

<i>Elger</i> (<i>Ottomar</i>). 293	<i>Hek</i> (<i>Marten Heemskerk vander</i>). 8	
<i>Everdingen</i> (<i>Aldert van</i>). 95	<i>Hek</i> (<i>Nicolaas vander</i>). 7	
<i>Everdingen</i> (<i>Cesar van</i>). 94	<i>Helmreker</i> (<i>Theodoor</i>). 108	
<i>Everdingen</i> (<i>Jan van</i>). 95	<i>Helft</i> (<i>Bartolomeus vander</i>). 9	
<i>Eyck</i> (<i>Gaspar van</i>). 142	<i>Hoeck</i> (<i>Jan van</i>). 344	
<i>Eyck</i> (<i>Nicolaes van</i>). 142	<i>Hoeck</i> (<i>Robert van</i>). 50	
<i>Eykens</i> (<i>Francois</i>). 144	<i>Holstein</i> (<i>Pet.</i>). 124	
<i>Eykens</i> (<i>Jan</i>). 144	<i>Hoochstadt</i> (<i>Gerrit van</i>). 144	
F.		
<i>Faes</i> (<i>Pieter vander</i>). ge-naamt <i>Lely</i> . 42	<i>Hooge</i> (<i>Pieter de</i>). 34	
<i>Fischer</i> (<i>Anna Katrina</i>). 259	<i>Hoogstraten</i> (<i>Jan van</i>). 168	
<i>Flink</i> (<i>Govert</i>). 18	<i>Hoogstraten</i> (<i>Samuel van</i>). 155	
<i>Francois</i> (<i>Lukas</i>), <i>de jonge</i> . 14	I.	
<i>Frits</i> (<i>Pieter</i>). 345	<i>Jakobze</i> (<i>Juriaan</i>). 49	
<i>Fruytiers</i> (<i>Philippus</i>). 142	<i>Jong</i> (<i>Ludolf de</i>). 33	
<i>Fyt</i> (<i>Joannes</i>). 142	<i>Jordaans</i> (<i>Hans</i>). 28	
	<i>Jordaans</i> (<i>Lucas</i>). 29	
G.		
<i>Gabron</i> (<i>Guiliam</i>). 145	K.	
<i>Gallis</i> (<i>Pieter</i>). 328	<i>Kabel</i> (<i>Ary van der</i>). 235	
<i>Gelsdorf</i> . 88	<i>Kalf</i> (<i>Willem</i>). 218	
<i>Goebouw</i> (<i>Antonius</i>). 142	<i>Kessel</i> (<i>Johannes van</i>). 139	
<i>Goltzius</i> (<i>Hend.</i>). 35	<i>Keulen</i> (<i>Jan van</i>). 224	
<i>Graat</i> (<i>Barent</i>). 200	<i>Kik</i> (<i>Kornelis</i>). 333	
<i>Graauw</i> (<i>Hendrik</i>). 18	<i>Koning</i> (<i>Philips de</i>). 53	
<i>Grebber</i> (<i>Maria</i>). 122	<i>Kraancvelt</i> (<i>N.</i>). 52	
<i>Grebber</i> (<i>Pieter</i>). 122	L.	
<i>Groot</i> (<i>Jan de</i>). 58	<i>Laar</i> (<i>Roelant van</i>). 124	
H.		
<i>Hassel</i> (<i>Jacob van</i>). 345	<i>Lavecq</i> (<i>Jakob</i>). 153	
<i>Heck</i> (<i>Joannes van</i>). 141	<i>Lingelbag</i> (<i>Johannes</i>). 145	
<i>Heerschap</i> . 145	<i>Loyer</i> (<i>Nicolaas</i>). 145	
	M.	

N A A M L Y S T

M.			
		<i>Pieters (Geertje).</i>	216
		<i>Post (Frans).</i>	343
<i>Maas (Nicolaas).</i>	273	<i>Pot (Hendrik).</i>	123
<i>Man (Kornelis de).</i>	99	<i>Potter (Paulus).</i>	125
<i>Martensz (Hendrik), by-</i>		<i>Pynaker (Adam).</i>	96
<i>genaamt Zorgh.</i>	89		
<i>Meel (Jan).</i>	144	Q.	
<i>Meerkerk (Dirk).</i>	91		
<i>Meert (Peeter).</i>	50	<i>Quant.</i>	88
<i>Menton (Frans).</i>	15		
<i>Meulen (Antoine Francois</i>		R.	
<i>vander).</i>	329		
<i>Meulen (Klaas vander).</i>	209	<i>Roestraten.</i>	191
<i>Meyburg (Bartholomeus).</i>	260	<i>Roodtseus (Jacobus).</i>	11
		<i>Roodtseus (Jan Albertsz.)</i>	11
<i>Moucheron (Frederik de).</i>	327	<i>Roos (Filip).</i>	279
		<i>Roos (Johan Hendrik).</i>	277
<i>Murant ((Emanuel).</i>	102	<i>Roos (Theodoor).</i>	288
		<i>Rozee (Juffrouw).</i>	262
N.		<i>Rykaert (David).</i>	14
<i>Nedek (Pieter Pieterze).</i>	27		
<i>Nes (Johan van).</i>	344	S.	
<i>Neve (Franciscus de).</i>	142		
		<i>Savoyen (Karel van).</i>	53
O.		<i>Schagen (Gillis).</i>	30
		<i>Schellinks (Daniel).</i>	273
<i>Oosterwyk (Maria van).</i>	214	<i>Schellinks (Willem).</i>	263
		<i>Segers (Hercules).</i>	136
<i>Oostfries (Jozef).</i>	209	<i>Sibrechts (Jan).</i>	142
<i>Oostfries (Katharina).</i>	209	<i>Siriep (Kristiaan).</i>	345
<i>Offenbek.</i>	170	<i>Slingelant (Kornelis van).</i>	345
			345
P.		<i>Slob (Jan Janze).</i>	209
		<i>Son (Foris van).</i>	101
<i>Pardanus (A.)</i>	145	<i>Sprong (Gerard).</i>	122
<i>Paulusz (Zacharias).</i>	55	<i>Staphortius (Abraham).</i>	344
<i>Peeters (Bonaventuur).</i>	12	<i>Streek (Hendrik van).</i>	292
<i>Peeters (Johannes).</i>	140	<i>Streek (Juriaan van).</i>	290
<i>Pierfon (Kristoffel).</i>	260		
		T.	

LYST der voornaamste zaken en byzonderheden
in dit tweede Deel van den *Schouburgh der*
Konstfchilders beschreven; om alles op
zyn plaats te kunnen vinden.

- Voorbeelden van yver en dritt tot de Konst. 18. 304. Van langzaam schilderen. 8. Van vaardig schilderen. 82. 85. en 286. Van zulken die door zeldzame gevallen zig tot de Konst begeben hebben. 32. 33.
- Voorbeelden om de schilderjeugt af te schrikken van schandelyke en onkuisse bedryven te verbeelden. 119. 120. 121.
- Beeltenis van de Wit, door 't woedend graau vernielt. 309. 310.
- Fyn bedagte vond van *Filip Roos* om tot zyn oogwit te geraken. 282. 283.
- Geestig voorval van *J. v. Hoogstraten* met een bedelaar. 169.
- Misbruiken der byvoegzelen. Waar uit de zelve ontspruiten. Waar toe de byvoegzelen en cieraden dienen. In Bybelse Historien min vryheid daar toe als in andere enz. van 245 tot 258.
- Geestig bedryf van *Vincent vander Vinne* te Geneve. 212. 213. 214.
- Voorbeelden van Waereldvorsten en luiden van groote geboorte, welke de Schilderkonst geoefent hebben; waarom zig des niemant behoeft te schamen. 227 tot 232.
- Geestig verding tusschen *Maria van Oosterwyk* en *Guiliam van Aelst*. 217.
- Geestig antwoord van *Jordaans* aan den pourtretschilder *N. Maas*. 276.
- Janjon van Keulen* over het onverstandig bejegenen van een Dame bedroeft, werd door *Ant. van Dyk* getroost. 224.
- Krygsteekenen der oude Hebreen, Grieken, Romeinen en Duitsche Volken beschreven, en uit Medalien in print vertoont. 58 tot 70.
- Le Ceur*, door *C. le Brun* gedrukt. 318. Meer voorbeelden van dien aart. 319. 320.
- Lyft van Oulingse brave Konstfchilders die binnen den levenstyd van *Ab. Bloemaert* gebloeit hebben. 131.
- Mich. Angelo* verkleed zig in Boerengewaad om niet bekend te worden, maar werd door *Rafael* ontdekt, aan den omtrek van

<p>van een menschen hoofd &c. 316. 317.</p> <p>Schrikkelijke onderneming van de wangunst tegen <i>Jan de Baan.</i> 321. 322</p> <p>Onderzoek of zulke die een lagen geest bezitten, door deftige voorbeelden ge- spoort, bekwaam ge- maakt kunnen worden tot groote ondernemin-</p>	<p>gen in de Konst. 334. 335. enz.</p> <p>Wat tot de Persoonver- beeldingen behoort, en wat nut de byvoegselen geven aan een Histori- sche verbeelding. Als ook de eigen beeltenis- sen der voornaamste per- soonen enz. uit voor- beelden betoogt. van 171. tot 185.</p>
---	---

NAAM-

N A A M R O L

Van de Beeltenissen der

Konstschilders en Schildereffen.

In het II. Deel.

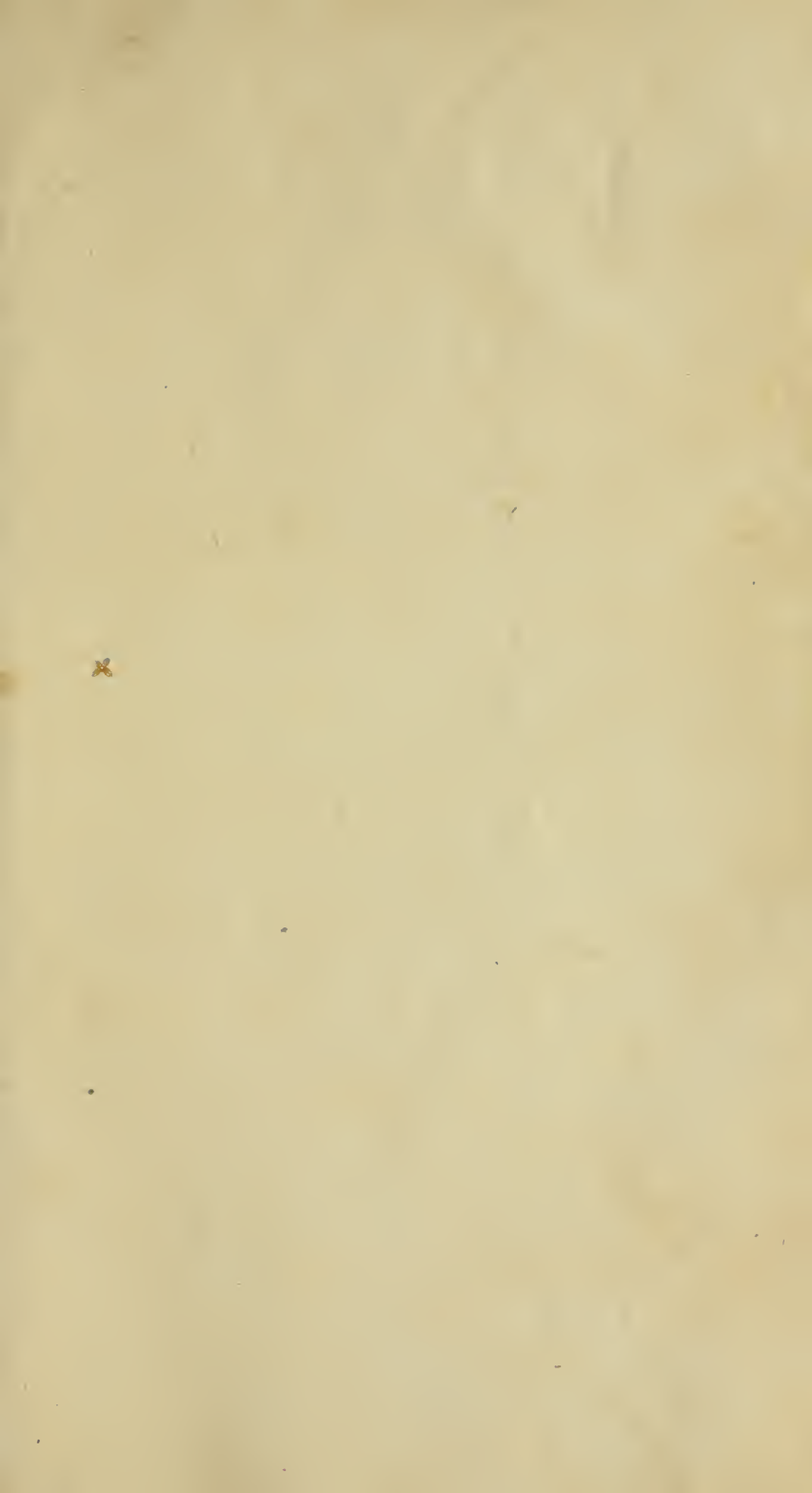
- Plaat A Pag. 1.
I GERARD DOU. 2 BARTOLOM. VANDER HELST.
Plaat B Pag. 19.
I GOVERT FLINK. 2 PIETER LELY. 3 PHILIP KONING.
Plaat C Pag. 79.
I JAN BAPT. WEENINX. 2 DAVID BECK. 3 SIM. PET.
TILMANS. 4 HENDR. ZORG.
Plaat D Pag. 96.
I ALDERT VAN EVERDINGEN. 2 ADAM PYNAKER.
Plaat E Pag. 101.
I GERBR. VANDEN EEKHOUT. 2 en 3 WALLERANT EN
JAQUES VAILLANT.
Plaat F Pag. 127.
I PAULUS POTTER. 2 JAKOB VANDER DOES.
Plaat G Pag. 170.
I JOHANN. LINGELBAG. 2 en 3 SAMUEL EN JAN VAN
HOOGSTRATEN.
Plaat H Pag. 179.
I HENDR. VERSCHURING. 2 WILLEM KALF.
Plaat I Pag. 245.
I LUDOLF BAKHUIZEN. 2 VINCENT VANDER VINNE.
Plaat K Pag. 277.
I JOHAN HENDRIK ROOS. 2 JURIAAN VAN STREEK.

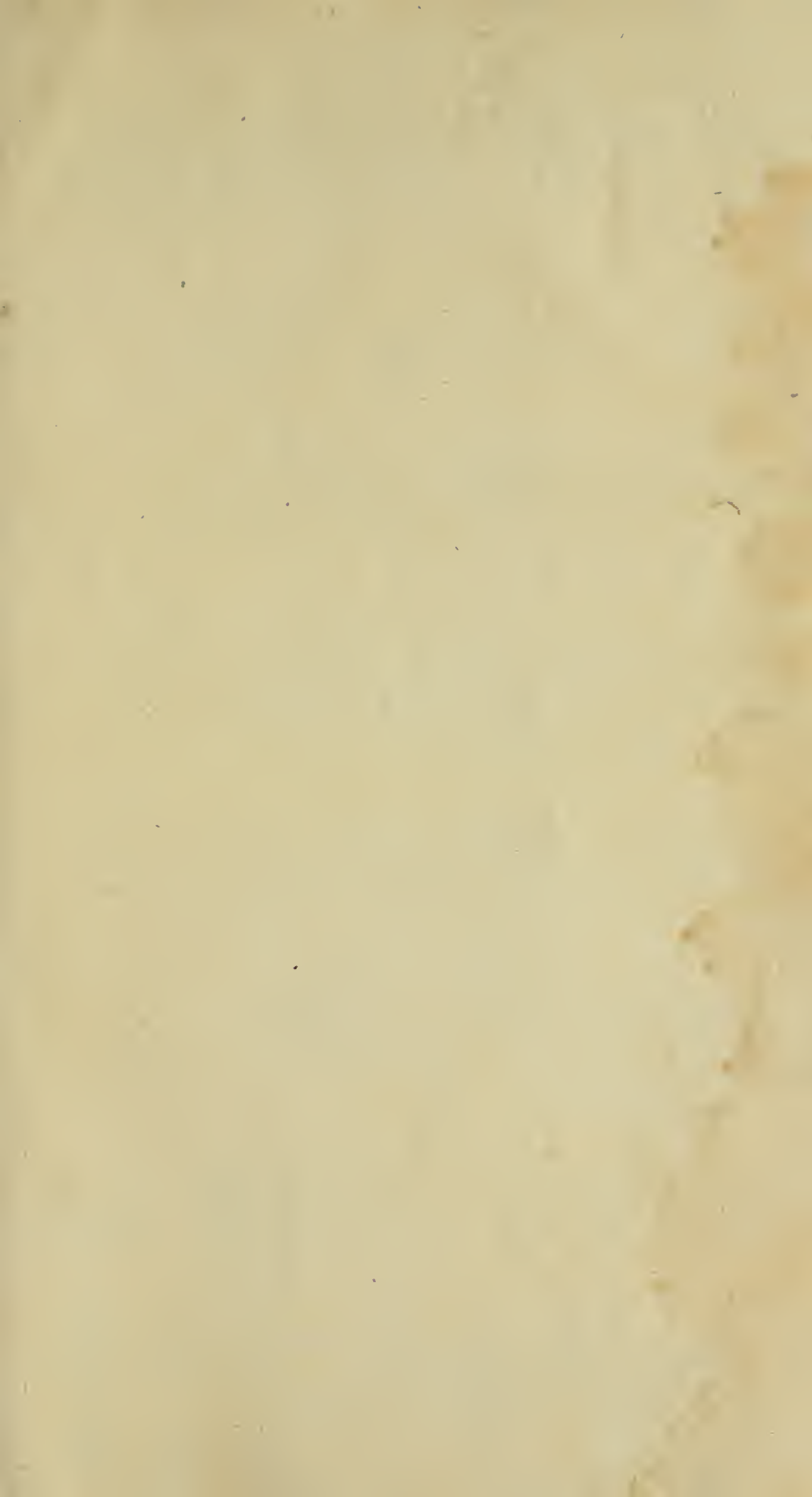
De Plaat met Hebreuse, Griekse, Roomse enz.
Legervanen. Pag. 65.

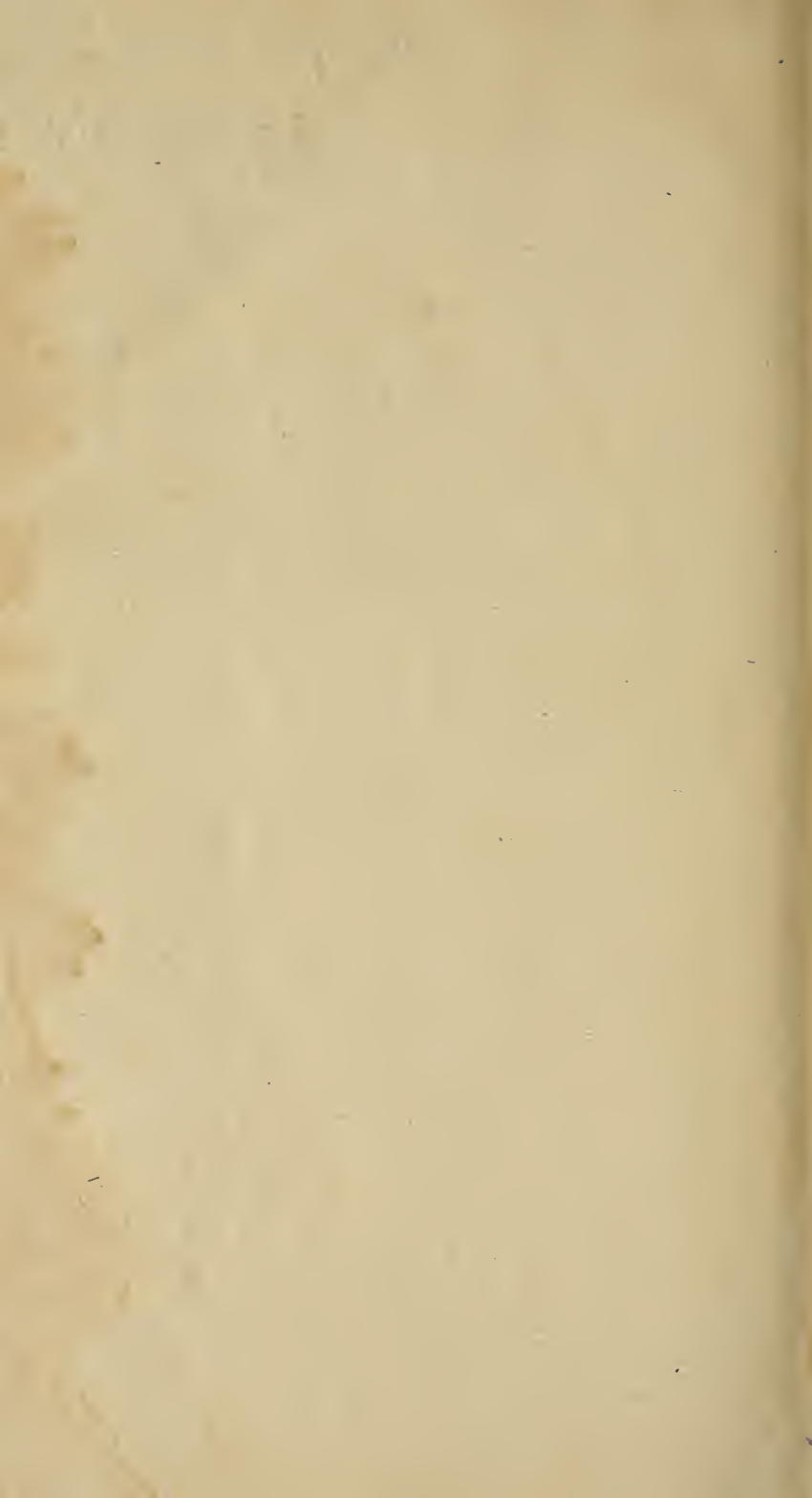
De Plaat van Jupiter en Semele. Pag. 176.

De Plaat met Medaljen. Pag. 182.

E Y N D E.

SPECIAL 85-B
ND 829
652
H83 V.2
1753
C.1
V.2
THE JOURNAL OF THE

